

مۇقام تېكىستلىرى

1- راک مۇقامى

چوڭ نەغمە
مۇقەددىمە

سەتارىم تارىغا جان رىشتەسىدىن تار ئەشىپ سالسام،
ئانىڭىم نالەسىدىن بىنەۋانىڭ كۆڭلىنى ئالسام.
يېشىمى: ساتارىمغا جېنىمنىڭ رىشتىسىدىن تار ئېشىپ سالسام، ئۇنىڭ نالە - ناۋاسى بىلەن يوقسۇلنىڭ
كۆڭلىنى ئالسام.

مەقام ئالىپ مەقام ئىچرە مەقامنى دىلغا جاھ قىلسام،
مۇھەببەت كويىغا سالسا ئانىڭ ئالدىدا مەن چالسام.
يېشىمى: مۇقام ئىچىدىن ئورۇن ئېلىپ، مۇقامنى دىلىمغا جايلاشتۇرسام، تەقدىر مېنى مۇھەببەت كويىغا
سالسا، مەن ئۇ جاناننىڭ ئالدىدا چالسام.

مەقاملارنىڭ ئاتاسىنى ھۈسەيىنىيۇ، ئەجەم دەرلەر،
بۇلاردىن يۇقارىكىم پەردەئى بەيادىنى چالسام.
يېشىمى: «ھۈسەيىنى» بىلەن «ئەجەم» نى مۇقاملارنىڭ ئاتىسى دېيىشىدۇ، مەن ئۇلارنىڭمۇ يۇقىرىسى بىلەن
«بەياد» پەدىسىگە چالسام.

بەيادى ھەق تەئەلا يادىدا چالسام پەيا - پەيكىم،
كۆڭۈللەر بىنەۋا بولغانىنى بىلىسەم نەۋا چالسام.
يېشىمى: ئاللاھنى يادلاپ ئۈزۈلدۈرمەي «بەياد» چالسام، باغرى ئېزىلگەنلەرنى كۆرسەم «ناۋا» نى چالسام.

ئارالاپ چالسام ئۇششاقنى، غەزەلنى راكغا يەتكۈزسەم،
شەبىستانۇ سەھەرلەردە مۇشاۋەرەك، پەنجگاھ چالسام.
يېشىمى: «راك» نى ئەۋجىگە يەتكۈزۈپ، «ئۇششاق» نىمۇ ئارلاپ چالسام. «مۇشاۋەرەك»، «پەنجگاھ» نى
ئەتىگەن - ئاخشاملىرى چالسام.

ئىراقۇ چەبىيات، ئۆز ھالدا فەيزىكىم يەتەر بولسا،

تىلەپ خۇرشىدى ۋەسلىن سۇبھى دەمدە چەھارگاھ چالسام.

يېشىمى: ئەگەر «ئىراق»، «چەبىيات» ۋە «ئۆز ھال»دىن پەيزى يەتسە (كۇپايە قىلسا)، سەھەر پەيتىدە قۇياشنىڭ ۋىسالىنى تىلەپ «چاھارگاھ» چالسام.

يەتپ ۋەسلىگە ھىممەتنىڭ جۇدالىق تاغىدىن ئۆتسەم،

ئىچىپ ۋاسلىك شەرابىدىن قىلىپ تەڭكەش سەگاھ چالسام.

يېشىمى: يۈكسەك نىيىتىمنى ئەمەلگە ئاشۇرۇپ، جۇدالىق تېغىدىن ئۆتسەم، ۋىسالىنىڭ شارابىنى ئىچىپ، ئۇنىڭغا «سەگاھ»نى تەڭكەش قىلسام.

كەل، ئەي مەشرەب، قەدەھ سۇنغىل بولايىن مەستى مۇستەغرىق،

بىر ئەلگە كاسەئى تەنبۇر، بىرىگە جامى مەي ئالسام.

يېشىمى: كەل، ئەي مەشرەب، قەدەھ تۇتقىن، غەرق مەست بولاي، بىر قولۇمغا تەنبۇر، بىر قولۇمغا مەيگە تولغان جامنى ئالاي.

بىرىنچى تەئەززە

ئەشرەقەت مىن ئەكسى شەمسىل كەئسى ئەنۋارۇل ھۇدا،

يار ئەكسىن مەيدە كۆر، دەپ جامىدىن چىقتى سەدا.

يېشىمى: قەدەھتىكى (شارابقا چۈشكەن) قۇياش شولىسىدىن ھىدا يەت نۇرى چاقنىدى، جامدىن: «يارنىڭ شولىسىنى شارابتا كۆرگىن» دېگەن سادا چىقتى.

غەير نەقىشىدىن كۆڭۈل جامىدا بولسا زەنگى غەم،

يوقتۇر ئەي ساقىي، مەيى ۋەھدەت مەسەللىك غەمزەدا.

يېشىمى: كۆڭۈل جامىدا غەيرى تەسەۋۋۇردىن غەمنىڭ غەشلىكى پەيدا بولسا، ئەي ساقىي، بۇنىڭغا ۋەھدەت شارابىدەك تازلىغۇچى يوق.

ئەي، خۇش ئول مەيىكىم، ئاڭا زەرق ئولسا بىر سىنغان سوفال،

جام ئولۇر گىيىتىنەما جەمشىد، ئانى ئىچكەن گەدا.

يېشىمى: ئەي، مەي شۇنداق ياخشى نەرسىكى، ئۇ قۇيۇلغان قاچا بىر سۇنۇق ساپال بولسىمۇ، كىشىنى جەمشىد تىلەپ ئىچكەن «گىيىتىنەما» (جاھاننى كۆرسەتكۈچى) جامى ھېس قىلدۇرىدۇ.

جامى مەي گەر ئۆيلەدۇر، ئول جام ئۈچۈن قىلماق بولۇر،

يۈز جەھان ھەم دەم نىسار، ئول مەي ئۈچۈن مىڭ جان فىدا.

يېشىمى: شاراب جامى ئاشۇنداق نەرسە ئىكەن، بۇ ھالدا، جام ئۈچۈن ھەر نەپەستە يۈز جاھاننى چاقچۇ قىلسا، شاراب ئۈچۈن مىڭ جاننى پىدا قىلسا ئەرزىيدۇ.

دەير ئارا ھۇش ئەھلى رۇسۋا بولغالى، ئەي مۇغبەچە،

جامى مەي تۇتساڭ مەنى دىۋانەدىن قىل ئىبتىدا.

يېشىمى: ھۇشى بار ئادەملەر مەيخانغا رەسۋا بولۇشقا كېلىدۇ. ئەي مەيخانا خىزمەتچىسى، شاراب جامىنى تۇتساڭ، مەن مەجنۇندىن باشلا.

تاكى ئول مەيدىن كۆڭۈل جامىدا بولغاچ جىلۋەگەر،
چېھرەنى مەقسۇدى مەھۋ ئولغاي ھەم ئول دەم مائەدا.
يېشىمى: ئاشۇ كۆڭۈل جامىدىدىكى شارابتا مەقسەت چېھرىسى جىلۋىلەنگەنسېرى نازۇ نېمەت دېگەنلەر بىر ياقتا قالىدۇ.

ۋەھدەتى بولغاي مۇيەسسەر مەي بىلە جام ئىچرەكم،
جامۇ مەي لەفىزىن دەگەن بىر ئىسىم ئىلە قىلغاي ئەدا.
يېشىمى: ۋەھدەت (بىرلىك)كە مەي ۋە جام بىلەنلا ئېرىشىش مۇمكىم، شۇڭا «مەي» ۋە «جام» دېگەن سۆزلەر ئادەتتە، «جامۇمەي» دەپ بىرلا ئىسىم بىلەن ئىپادە قىلىنىدۇ.

سەن گۇمان قىلغاندىن ئۆزگە جامۇ مەي مەۋجۇد ئەرۇر،
بىلمەيىن نەفى ئەتمە بۇ مەيخانە ئەھلىن، زاھىدا.
يېشىمى: ئەي زاھىد، سەن تەسەۋۋۇر قىلغان نەرسىلەردىن باشقا، «جام» ۋە «شاراب» دېگەنلەرمۇ ئەسلىدىن مەۋجۇت. بۇنىڭ بىلەمەي تۇرۇپ، ئىچەرمەنلەرنى چەكلەپ قوغلاپ يۈرمە.

بىرىنچى تەئەززە چۈشۈرگىسى

تەشەللەپ ئولما نەۋائىي، چۈن ئەزەل ساقىيىسىدىن،
«ئىشرەبۇ يا ئەييۇھەل ئەتشان» كەلۈر ھەر دەم نىدا.
يېشىمى: ئەي نەۋائىي، چاڭقاپ يۈرمە، تەقدىر ساقىيىسىدىن: «ئەي تەشەللەر، ئىچىڭلار!» دېگەن نىدا ھەر دەم كېلىپ تۇرىدۇ.

ئىككىنچى تەئەززە
بىرىنچى ئاھاڭ

ساقىيا، مەن يۇتماغان خۇنابى ھىجران قالىدىمۇ؟
بەرمەسەڭ مەي ئەمدى قان يۇتماقغا ئىمكان قالىدىمۇ؟
يېشىمى: ئەي ساقىي، مەن يۇتمىغان ھىجرانلىقنىڭ قانلىق يا شلىرى قالىدىمۇ؟ مەي بەرمىسەڭ، ئەمدى پەقەت قانلا يۇتۇش كېرەك بولۇپ قالىدىمۇ؟

ئەيكى، دەرسەن، ئىستەسەڭ ۋەسلىمنى جان قىلغىل فىدا،
مۇنى سور ئەۋۋەلكى، ھەجرىڭدىن ماڭا جان قالىدىمۇ؟
يېشىمى: ئەي، ۋىسالىمغا يەتمەكچى بولساڭ جېنىڭنى پىدا قىلغىن دەيسەن، ئاۋۋال شۇنى سوراپ باققىنكى، جۇدالىقنىڭ كەلتۈرگەن ئازاپ دەردىدىن مەندە جان قالىدىمۇ؟

ئىشق مەخفى قالماستىن ئاخىر، ئەي كۆڭۈل، كۆپ چەكمە جان،
مەن ھەم ئەۋۋەل كۆپ ياشۇردۇم، كۆركى، پىنھان قالىدىمۇ؟

يېشىمى: ئەي، كۆڭۈل، ئىشقى - مۇھەببەت دېگەن ھامان مەخپىي قالمايدىكەن، ئاۋارە بولما، مەنمۇ بۇرۇن شۇنچە كۆپ يوشۇرۇۋېدىم، قارىغىنا، يوشۇرۇن پېتىچە قالدۇمۇ؟

چەكتىلەر مەجرۇھ كۆڭلۈمدىن خەدەنگىن كۈچ بىلە،

بارى، ئەي جان، مۇژدەئى بەرگىلىكى، پەيكان قالدۇمۇ؟

يېشىمى: ئوقيا ئوقىنى جاراھەتلىك يۈرىكىدىن كۈچەپ تۇرۇپ تارتىۋالدى. ئەي جان، خۇش خەۋەر بەرگىنى، پەيكان (ئوق بېشى) قالدۇمۇ يوق؟

كۆرگەچ ئول ئايىنى جۇنۇندىكىم يىقىلدىم، ئەي رەفىق،

تەڭرى ئۈچۈن ئايىتىكىم ھالىمغا ھەيران قالدۇمۇ؟

يېشىمى: ئۇ ئايىنى كۆرگىنىمدە، مەجنۇنلارچە يىقىلدىم، ئەي دوستۇم، خۇدا ھەققى، ئېيتقىنى، ئۇ ھالىمغا ھەيران قالدۇمۇ، يوق؟

ئەي كۆڭۈل، بۇ گۈلشەن ئەتراپىغا باقىمى، غۇنچەئى،

كىم كۆڭۈل جەمئ ئەيلەدى، بولماي پەرىشان قالدۇمۇ؟

يېشىمى: ئەي كۆڭۈل، بۇ گۈلشەن تەرەپكە قاراپ باققىنا، غۇنچە كۆڭلىنى خاتىرجەم تۇتقانىدى، كېيىن پەرىشان بولماي قالدۇمۇ؟

ئەي نەۋائىي، قاچماغىل ھەمدەملىغىمدىن، كۆركى يار،

گەر ساڭا مېھرىن كەم ئەتتى، بىزگە يەكسان قالدۇمۇ؟

يېشىمى: ئەي نەۋائىي، دوستلۇقىمدىن قاچما، كۆرگىنىكى، يار ساڭا ئانچە كۆيۈنمىگەنىكەن، بىزگە بىر خىل بولۇپ قالالدىمۇ؟

ئىككىنچى ئاھاڭ

ھالۇ ئەھۋال ئۆزگەچە، ئەۋزائى ئەتۋار ئۆزگەچە،

گۈفتۇ گۈفتار ئۆزگەچە، ئەفئالۇ كىردار ئۆزگەچە.

يېشىمى: ھال - ئەھۋال باشقىچە، خۇي پېئىللەر باشقىچە، گەپ - سۆزلەر باشقىچە، قىلمىش - ئەتمىشلەر باشقىچە.

خادىمى خەيلى ھەمشەمنىڭ كارۇ بارى ئۆزگەچە،

تابىئى مەتبۇئاتلارغە رويى دىدارى ئۆزگەچە.

يېشىمى: ھەشەمەتچىلەرنىڭ ئىش - ھەرىكەتلىرى باشقىچە، ئۇلارنىڭ ئۆز تەۋەلىرىگە، ئەگەشكۈچىلىرىگە كۆرسەتكەن چىرايلىرى باشقىچە.

پىرۇ مۇخلىس ئۆزگەچە، ئۇستادۇ شاگىرد ئۆزگەچە،

ئاشقانە تالىبۇ مەھبۇبى دىلدار ئۆزگەچە.

يېشىمى: پىر بىلەن مۇرىد، ئۇستاز بىلەن شاگىرت باشقىچە، تەلەپكار ئاشىق بىلەن دىلنى تارتقۇچى مەھبۇب باشقىچە.

مەسنەدى ئىرشاد تەختۇ سەلتەنەت جار ئۆزگەچە،

ھەم ئىرادەت ھەم ئىنايەت ۋىردى ئەزكار ئۆزگەچە.

يېشىمى: تاج - تەخت ۋە سەلتەنەت ئىگىلىرىنىڭ چار سېلىشلىرى باشقىچە، ئىرادىمۇ، ئىناۋەتمۇ، زىكرى - تىلاۋەتمۇ باشقىچە.

پىرى شەش ھال ئۆزگەچە، ھالى مۇلاقات ئۆزگەچە،

ئىلتىقاتى خەيرىباد سادىقىغە يار ئۆزگەچە.

يېشىمى: ئالتە پىرىنىڭ ئەھۋالى باشقىچە، ئۇلارنىڭ مۇناسىۋەتلىرىمۇ باشقىچە؛ سادىقىغا ئۆز يارىنىڭ ئىلتىپاتى ۋە خۇش مۇئامىلىسى باشقىچە.

ئىككىنچى تەئەززە چۈشۈرگىسى

پىرى شەش ھال ئۆزگەچە، ھالى مۇلاقات ئۆزگەچە،

ئىلتىقاتى خەيرىباد سادىقىغە يار ئۆزگەچە.

يېشىمى: ئالتە پىرىنىڭ ئەھۋالى باشقىچە، ئۇلارنىڭ مۇناسىۋەتلىرىمۇ باشقىچە؛ سادىقىغا ئۆز يارىنىڭ ئىلتىپاتى ۋە خۇش مۇئامىلىسى باشقىچە.

بىرىنچى نۇسخە

چەككەندە نەققاشى قەزا ئول سەرۋى گۈلرۇخ سۈرەتنى،

گويىا بەگەنمەي تاشلامىش تەرھ ئەيلەپ ئانىڭ ھەيئەتنى.

يېشىمى: تەقدىر رەسسامى ئۇ گۈلپۈزلۈك سەۋرىنىڭ سۈرىتىنى سىزغىنىدا، ئۇنىڭ قىياپىتىگە تەقلىد قىلغىدەك ھېچ نەرسە تاپالماپتۇ.

تا جىلۋە قىلدى ئول سەنەم، لەيلى سۆزى بولدى ئەدەم،

سەۋدام ئوتى چەككەچ ئەلەم، پەست ئەتتى مەجنۇن شۆھرەتنى.

يېشىمى: ئۇ گۈزەل يار جىلۋىلىنىپ چىقىۋىدى، لەيلى ھەققىدىكى سۆزلەر يوقالدى. سەۋدالىقمنىڭ ئوتى يالقۇنلىغانىدى، مەجنۇننىڭ شۆھرىتى پەسەيدى.

رۇخسار ئاچىپ ئول سىمبەر، قامەتنى ئەيلەپ جىلۋەگەر،

ئۆزىدىۋ، كەتتى سەر - بەسەر، گۈل رەغبەتنى، سەرۋ ئولغەتنى.

يېشىمى: ئۇ كۈمۈش بەدەن يار قامىتىنى جىلۋىلەندۈرۈپ، يۈزىنى ئاچقاندى، سەرۋىگە ئۆلپەت بولىدىغان، گۈلگە قىزىقىدىغانلار قالمايدى.

كۆڭلۈم يۈزۈڭ بىچارەسى، جانىم لەيلىڭ خۇنخارەسى،

سور، ئەي جەھان ئەييارەسى، گاھى ئالارنىڭ ھالەتنى.

يېشىمى: ئەي جاھان ھەييارى، كۆڭلۈم يۈزۈڭ ئالدىدا بىچارە، جېنىم لېۋىڭ ئىشقىدا قان يۇتىدۇ، ئارلاپ ئۇلارنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئېلىپ قوي!

تەقۋا ئەۋى ھەمۋار ئەرۈر، سۈبھەم ئىپى زۇننار ئەرۈر،

ئول كۈلبەئى خەممار ئەرۈر، تا كۆردۈم ئول چىن لۇئەتنى.

يېشىمى: ئۇ خوتەن گۈزىلىنىڭ ئويۇنلىرىنى كۆرگەندىن بېرى، تەقۋادارلىق ئۆيۈم يەر بىلەن يەكسان بولدى،

تەسۋىيىم زۇنارغا ئالماشتى، ھۇجرام مەيخانغا ئايلاندى.

جەننەتغە قىلماسمەن نۇزۇل، ئول كوي ئارا تاپسام ۋۇسۇل،

دەۋرەخنى ئەيلەرمەن قەبۇل، ئەمما يوق ئانىڭ فۇرقەتىن.

يېشىمى: ئەگەر ئۇنىڭ كۈچىسىدا ۋىسال تاپسام، جەننەتكىمۇ كىرمەيمەن. دوزاخنى قوبۇل قىلسام قىلمەنكى، ئۇنىڭدىن ئايرىلىشقا قىيمايمەن.

ئەيلەپ سەلاسل ئارزۇ، ئارتار جۇنۇنۇم مۇ - بەمۇ،

ناگاھ نەسىمى مۇشكىبۇ يەتكۈرسە زۇلفۇڭ نەككەتىن.

يېشىمى: سەلىكنى شامال تاسادىپىي چېچىڭنىڭ خۇشبۇي ھىدىنى ئېلىپ كەلسە، چېچىڭنىڭ زەنجىرىگە باغلىنىش ئارزۇسىدا تېخىمۇ ساراڭ بولۇپ كېتىمەن.

ئىش سىررىن، ئايا، كىم بىلۇر، كىمدىن بۇ مۇشكىل ئاچىلۇر،

ۋاھكىم، بۇ غەم مۇھلىك قىلۇر، ھەر لەھزە كۆڭلۈم ھەيرەتىن.

يېشىمى: ئىشنىڭ سىرىنى كىملەر بىلەر، بۇ چېگىشنى كىملەر يېشەر؟ ئاھ، ھەمىشە مۇشۇ غەم كۆڭلۈمدىكى ھەيرانلىقنى كۈچەيتىۋېتىدۇ.

بىرىنچى نۇسخە چۈشۈرگىسى

بولغىل نەۋائىي، رو بەرەھ، قىلغىل فەنا كويىن پەناھ،

تەرك ئەيلە زۇھدۇ خانەقاھ، قىل دەير پىرى خىزمەتىن.

يېشىمى: نەۋائىي، ئۇدۇل ماڭ، ئۆزلۈكنى يوقىتىش كۈچىسىدىن پاناھلىق تاپ؛ تەقۋادارلىقنى ۋە خانىقانى تاشلاپ، مەيپۇرۇشنىڭ خىزمىتىنى قىل.

ئىككىنچى نۇسخە

كۆرمەدىم سەندەك جەھاندا مەھۋەشى دىلدارنى،

دىلبەرى شىرىن زەبانۇ شوخ گۈلرۇخسارنى.

يېشىمى: جاھاندا سېنىڭدەك ئايغا ئوخشاش گۈزەل، تىلى شىرىن، شوخ، گۈلىۈزلۈك دىلدارنى كۆرۈپ باقمىدىم.

بىر سەنىڭدەك يوقتۇر دۇنيادا ئىززەت تەختىدە،

ھەم مەنىڭدەك كىم كۆرۈپتۇر ساھىبى ئازارنى.

يېشىمى: ئىززەت تەختىدە سېنىڭدەك ئولتۇرغان يەنە بىرسىنى دۇنيادىن تاپقىلى بولمايدۇ؛ كىشىگە شۇنداق ئازار بەرگۈچىنى مېنىڭدىن باشقا يەنە كىم كۆرۈپتۇ؟

مەن ياماندىن قاچسا كىم، ئول خالىقى پەرۋەردىگار،

گۇلغا قىلدى ھەمىشەن گۈلشەن ئىچىندە خارنى.

يېشىمى: ئۇ مەندەك ياماندىن قاچقىنى بىلەن، ياراتقۇچى پەرۋەردىگار گۈلشەندە تىكەننى گۈلگە ھەمراھ قىلغان ئەمەسمۇ؟

ئەي پەرزادى زەمانىم، يوقدۇرۇر قەدرىڭ سەنىڭ،
تاجى سەر قىلسام ياراشۇر ساڭا ئوخشا يارنى.
يېشىمى: ئەي زامانىمنىڭ پەرزاتى، سەن بىباھاسەن، سېنىڭدەك يارنى بېشىمغا تاج قىلسام، يارىشىدۇ.

تا قاچانغا سەن قىلۇرسەن نازۇ ئىستىغنا ماڭا،
بىرگىنە سۆزلەت قولۇڭغا لەئلى شەكەر بارنى.
يېشىمى: ماڭا قاچانغىچە نازلىنىسەن، شېكەردەك لېۋىڭ بىلەن قولۇڭغا بىر قېتىم گەپ قىلىپ قويساڭچۇ.

گەر مۇسۇلمانزادە بولساڭ قىل قەلەمدەرگە كەرەم،
جەۋرۇ زۇلمۇڭ بىرلە سەن ئۆلتۈرمەڭ بۇ زارنى.
يېشىمى: ئەگەر مۇسۇلمان بالىسى بولساڭ، قەلەندەرگە مەرھەمەت قىل، بۇ بىچارىنى جەبىر - زۇلمىڭ بىلەن ئۆلتۈرۈپ قويما.

ئاشىق ئەرسەڭ، ئەي قەلەندەر، كەچە - گۈندۈز دەرد ئىلە،
بۇلبۇل ئوخشا قىل ئوشۇل گۈل ۋەسقىغە گۇفتارنى.
يېشىمى: ئەي قەلەندەر، ئەگەر ئاشىق بولساڭ، خۇددى بۇلبۇلغا ئوخشاش كېچە - كۈندۈز دېمەي، دەرت - ھەسرەت بىلەن ئاشۇ گۈلنى مەدھىيىلە.

مۇستەھزاد

يوقتۇر بۇ جەھان ئىچرە بىر مەن كەبى ئاۋارە،
ھەم بىسەرۇ سامانىمەن ھەم ئاجىزۇ بىچارە.
يېشىمى: جاھاندا ماڭا ئوخشاش سەرگەرداندىن يەنە بىرى تېپىلمايدۇ؛ يەنە مەندەك قايغۇلۇق، ئاجىز بىچارىمۇ يوق.

غەم خەيلى ئاياغدا جىسمىم چۇ غۇبار ئولدى،
تۇفانى بەلا قىلدى تۇفراغ بىلە ھەمۋارە.
يېشىمى: غەم قوشۇنلىرىنىڭ ئايىغى ئاستىدا، ۋۇجۇدۇم توزانغا ئايلا ندى، ئۇنى بالا - قازا توپانى تۇپراققا قوشۇۋەتتى.

باشىمغا بەلا تاشى ياندۇردى سىپىھر ئانچە،
ھەربىر ساچىم ئورنىدا يۈز پارە ئۈزە يارە.
يېشىمى: پەلەك بېشىمغا ھېسابسىز بالا تاشلىرىنى ياندۇردى؛ ھەر بىر تال چېچىمنىڭ ئورنىغا يۈزلىگەن يارىلارنى ئۈستى - ئۈستىلەپ پەيدا قىلدى.

تەئسىرى جۇنۇنۇمدىن ۋەھىم ئەيلەبان، ئەي ئەھباب،
ھالىمنى سوراڭ، لەكىن قىلماڭ ماڭا نەززارە.
يېشىمى: ئەي دوستلار، مەجنۇنلۇقۇمنىڭ يۇقۇپ قېلىشىدىن ئېھتىيات قىلىڭلار، ھالىمنى سوراڭلار، لېكىن ماڭا قارىماڭلار.

ئەلەم ئارا بىدادى بىر زەررە ئەمەس خالىي،

ھەرقانچە جەفا بولسا قىلمىش ماڭا ھەر بارە.

يېشىمى: ئالەمنىڭ بۇ زالىمى زۇلۇم سېلىشتىن بىر دەممۇ توختىمىدى؛ قانچىلىك جاپا بولسا، دائىم ماڭا سالىدى.

كۆڭلۈمگە شىكەست بەردى نا ئەھلىنىڭ ئازارى،

بۇ شىشەئى نازۇكىنى سىندۇردى ئوشۇل خارە.

يېشىمى: نائەھلىنىڭ ئازارى دىلىمنى جاراھەتلەندۈردى؛ دىلىمنىڭ بۇ نازۇك شىشىسىنى ئاشۇ تاش سۇندۇرۇپ تاشلىدى.

مۇستەھزاد چۈشۈرگىسى

كۆز سالما ئەرۋىسى دۇن رۇخسارىغا، ئەي مەھزۇن،

ھەر گۈن نەچە سەندەكنى ئازغۇردى بۇ مەككارە.

يېشىمى: ئەي مەھزۇن، زامان گۈزىلىنىڭ رۇخسارىغا نەزەر تاشلىما، ئۇ مەككار ھەر كۈنى سەندەكتىن نەچچىنى ئازدۇرىدۇ.

جۇلا

شوخ ئىكى غەزالىڭنى ناز ئۇيقۇسىدىن ئويغات،

تا ئۇيقۇلارى كەتسۇن، گۈلزار ئىچىدە ئوينات.

يېشىمى: ئىككى شوخ كىيىكىڭنى نازلىق ئۇيقۇسىدىن ئويغاتقىن، ئۇلارنى گۈلزارلىقتا ئوينات، ئۇيقۇلىرى ئېچىلسۇن.

تىشلەپكى، ساچىڭ ئۆزدۈڭ، ئاچقاندا پەرىشان قىل،

ئافاق سەۋادىندا جان رايىھەسىن بۇترات.

يېشىمى: چېچىڭنى چىشلەپ ئۆرۈدۈڭ، يەشكىنىڭدە ئۇنى يايغىن دە، ئۇنىڭ جان ھىدىدەك خۇش پۇرىقىنى ئالەمگە تارقاتقىن.

كۈلبەمگە خۇي ئەفشان كەل، زۇلفۇڭ قىلىپ ئاشىفتە،

ئەنجۇم سىپەھىن سىندۇر، ئافاق ئۇلۇسىن قوزغات.

يېشىمى: كۈلبەمگە چاچلىرىڭنى يېيىپ، تەر تامچىلىرىنى تۆكۈپ كەل؛ شۇنىڭ بىلەن يۇلتۇزلار قوشۇنىنى يېڭىپ، جاھان خەلقىنى قوزغىۋەت.

سەنەم

ئارەز قۇياشنى ئاچىپ، ئەشكى قۇرۇغان كۆزنى،

كۆپ ھەجرىدە يىغلالتىڭ، بىر ۋەسلىدە ھەم يىغلالت.

يېشىمى: چىراي قىياشنى ئېچىپ، پىراقىدا كۆپ يىغىلاپ ياشلىرى قۇرغان كۆزنى ۋەسلى بىلەنمۇ بىر قېتىم يىغلالت.

بىر ئاھ ئىلە كۈل بولدۇم، ئەي چەرخ، تىلەپ تاپىپ،

فەرھاد ئىلە مەجۇنغا ئاشقىلىق ئىشەن ئۆرگات.

يېشىمى: ئەي پەلەك، ئاشقىلىقنى تىلەپ تېپىپ، بىر ئاھ بىلەن كۈلگە ئايلاندىم، ئەمدى پەرھاد بىلەن مەجۇنغا ئاشقىنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىنى ئۆگىتىپ قويغىن.

خارە تۈبىدە ياتقۇڭ، يوق سۇد ئەگەر يۈز يىل،

كۆك ئەتلەسى ئۈستىدە جىسمىڭنى ياتىپ ئاغات.

يېشىمى: ئەگەر كۆكنىڭ ئەتىلىسى ئۈستىدە يۈز يىل ئېغىناپ ياتقىنىڭدىن پايدا چىقمىسا، تاش تۈۋىدە ياتقىنىڭ ياخشى.

بەزم ئىچرە، نەۋائىي، كۆپ يىغلار ئەسە، ئەي ساقىي،

ھۇش ئەلتكۈچى دارۋىنى جامىغا ئانىڭ چاپقات.

يېشىمى: ئەي ساقىي، بەزمىدە نەۋائىي كۆپ يىغلاپ كەتسە، ئۇنىڭ قەد بېگە ھۇشسىزلاندۇرغۇچى دورىنى سېلىپ چاپقۇۋەتكىن.

چوڭ سەلىقە

سەنىڭ جانىڭ، مەنىڭ جانىم بىر جان ئەمەسمۇ؟

سەنىڭ ئۈچۈن مەنىڭ جانىم قۇربان ئەمەسمۇ؟

يېشىمى: سېنىڭ جېنىڭ مېنىڭ جېنىم بىر جان ئەمەسمۇ، سېنىڭ ئۈچۈن مېنىڭ جېنىم قۇربان ئەمەسمۇ؟

سەنى دەدىم، سەنى دەدىم، كەچتىم بۇ جاندىن،

يۈرەك - باغرىم پارە - پارە، كۆز ياشىم ئاندىن.

يېشىمى: سېنى دەپ بۇ جاندىن كەچتىم، يۈرەك - باغرىم پارە - پارە بولدى، كۆز يېشىم تېخىمۇ كۆپ تۆكۈلىدىغان بولدى.

يارنىڭ يۆلەكى ياردىن، يارى بولساما قايدىن،

غۇنچە بويلارى زىلۋا، شىرىن سۆزلەرى ئاندىن.

يېشىمى: دوستىنى دوست قوللايدۇ، دوستى بولمىسا، قانداق قىلىدۇ؟ غۇنچىدەك خۇشپىچىم بويى زىلۋا، شىرىن سۆزلىرى بولسا، تېخىمۇ مەپتۇن قىلارلىق.

يارىمنىڭ بويى زىلۋا، زىلۋا بويىدا گۈل بار،

شىرىن سۆزلەرى تاتلىق، ئايدەك يۈزىدە خال بار.

يېشىمى: يارىمنىڭ بويى زىلۋا، زىلۋا بويىدا بەجايىكى بىر گۈلنىڭ پەيزى بار؛ شىرىن سۆزلىرى تاتلىق، ئايدەك يۈزىدە خالى بار.

ئايدا ئوخشاتاي يارىم، گۈنگە ئوخشاتاي يارىم،

سەنىڭ زىلۋا بويۇڭنى، كىمگە ئوخشاتاي يارىم.

يېشىمى: ئايدا ئوخشاتاي يارىم، گۈنگە ئوخشاتاي يارىم، سېنىڭ زىلۋا بويۇڭنى، كىمگە ئوخشاتاي يارىم؟

بىرىنچى كىچىك سەلىقە

بىرىنچى ئاھاڭ

يەنە نە چىەرەغە ئوت سالىدى مەيكى، ھەيرانمەن،
يەنە نە چىەرەنى يەل ئاچتىكىم، پەرىشانمەن.
يېشىمى: ھەيرانمەن، مەي يەنە قايسى چېهرىڭنى قىزارتتىكىنە؟ پەرىشانمەن، شامال يەنە قايسى چىرايدىنى
ئېچىۋەتتىكىن؟
ئۇچۇركى، ئەي قۇيۇن، ئول ئاي باشىغە ئەۋزۈلەرمەن،
بۇ دەمكى يولىدا تۇفراغ بىرلە يەكسانمەن.
يېشىمى: مۇشۇ دەمدە ئۇنىڭ يولىدا يەر بىلەن يەكسان بولدۇم (تۇپراق بولدۇم). ئەي قۇيۇن، مېنى
ئۇچۇرغىن، ئۇ ئاينىڭ بېشىدىن ئۆرگىلەي.
بىرى فۇسۇنۇ بىرى سىيمىياغا ھەمل ئەتەر ئەل،
چۇ زەئفىدىن كەلىپ ئۇن كۆزلەرگە پىھانمەن.
يېشىمى: كىشىلەرنىڭ ئەپسۇن بىلەن سىيمىياغا (مەدەنلەرنى ئالتۇن مەدىنىگە ئايلاندۇرۇش غايىسى
بىلەن ئېلىپ بېرىلغان تەتقىقات) تەدبىر بەرگىنىدەك زەئىپلىكىمدىن ئۇ نۇملا ئاڭلىنىدۇ، ئەمما ئەلنىڭ
كۆزىگە كۆرۈنمەيمەن.
ۋۇھۇش ئارا مەنى دەشت ئىچرە كۆردى چۇن مەجنۇن،
تەسەۋۋۇر ئەتتىكىم ئول خەيلغە نىگاھبانمەن.
يېشىمى: مەجنۇن مېنى باياۋانلاردىكى ۋەھشىي ھايۋانلار ئارىسىدا كۆرۈپ، «شۇ ھايۋانلار توپىنىڭ چوپا نى
ئوخشايدۇ» دەپ ئويلاپ قالدى.
چۇ خەلقىدىن قاچىبان دەپ سارى يۈزلەندىم،
رەھىقلەر، بىلىڭىز ۋەھشىئى بەيابانمەن.
يېشىمى: كىشىلەردىن قېچىپ، مەيخانىغا يۈزلەندىم؛ ئەي دوستلار، بىلىپ قويۇڭلاردىكى، مەن باياۋاندىكى
بىر ۋەھشىيمەن.
چۇ بىلمەي ئەلگە ۋەفا ئەيلەدىم، جەفا كۆردۈم،
نە سۇد ئەمدى ئەگەر نەچەكىم پۇشايىمانمەن.
يېشىمى: بىلمەستىن كىشىلەرگە ۋاپا قىلىپتىمەن، ئەمما ئۇلاردىن جاپا كۆردۈم، ئەمدى قانچە پۇشايىمان
قىلساممۇ نېمە پايدىسى؟
نەۋائىي، ئەمدى قىلۇرمەن ھىجاز ئاھەنگى،
ساغىنماغىل ياناكىم ئازىمى خۇراسانمەن.
يېشىمى: نەۋائىي، مەن ئەمدى مەككىگە يۈزلۈندىم، «خۇراسانغا يەنە قايتىدۇ» دەپ سېغىنىمىغىن.

ئىككىنچى ئاھاڭ

ھەيھاتكىم، بىراۋ غەمىدىن زار مەن يەنە،
فەرياد كىم، بەلاغا گىرىفتار مەن يەنە.

يېشىمى: ۋاي دەرىغ، بىرسىنىڭ غېمىدە يەنە زارلىنىۋاتىمەن. ۋاي دات، يەنە بالاغا گىرىپتار بولۇپ قالدىم!

ئەي مۇددەئىكى، ئارىم ئەدى تەئىنۇ سۆكمەكك،
فارىغ دەگۈلكى، ھەر نە دەسەڭ، بار مەن يەنە.

يېشىمى: ئەي دەۋاگەر، تەنە - سۆكۈشلىرىڭدىن ئۇيۇلاتتىم. ئەمدى ئۇنداق ئەمەس، نېمە دېسەڭ مانا مەن بار.

دەفئە ئەرمىش ئەردى نۇش لەبىڭدىن مەلالەتتىم،
لۇتق ئەيلە، ئەي تەبىبكى، بىمار مەن يەنە.
يېشىمى: لېۋىڭنىڭ تەمى دەردىمنىڭ شىپاسى ئىدى. ئەي تېۋىپ، شەپقەت قىل، مەن يەنە كېسەل.

ھەر كەچە بىر قۇياش غەمىدىن، غۇسسە تاشىدىن،
باشتىن ئاياق سىپىھىدەك ئەفگارمەن يەنە.
يېشىمى: ھەر كېچىسى ئوخشاشلا بىر قۇياش غېمىدە، بالا - قازا تېشىنىڭ قايغۇسىدا، پۈتۈن جىسمىم ئاسماندەك زەخمىلىنىدۇ.

سوفىيى ئەقىل سەۋمە ئەسىن، شۈكرىكىم، بۇزۇپ،
دارۇل فەنايى ئىشقىدا خەمارمەن يەنە.
يېشىمى: شۈكۈر، ئەقىل سوفىسىنىڭ ئىبادەتخانىسىنى بۇزۇپ، ئىشقىنىڭ يوقىلىش مەيخانىسىدا يەنە مەيپۇرۇش بولدۇم.

ئاغزىم قۇرۇپ، دەمم تۇتۇلۇپ، سەكرەسەم نە ياك،
كىم تەلبە چاپۇكۇمغا جىلاۋدارمەن يەنە.
يېشىمى: ئاغزىم قۇرۇپ، دېمم تۇتۇلۇپ، سەكرىسەم ئەجەب ئەمەس، چۈنكى مەن يەنە تەلۋە چەۋەندازىمغا ئات يېتىلىگۈچى بولدۇم.

ئەقىل ئىتتى، ھۇش كەتتى، كۆڭۈل كۆيدى، چىقتى جان،
شۈكرەت، نەۋائىيىكى، سەبۇكىبارمەن يەنە.
يېشىمى: ئەقىل يىتتى، ھۇش كەتتى، كۆڭۈل كۆيدى، جان چىقتى؛ ئى نەۋائىي، ئەمدى ھەممىدىن قۇتۇلۇپ يېنىكلەپ قالدىڭ، شۈكۈر قىل.

ئۈچىنچى ئاھاڭ

ئاق ئالما، قىزىل ئالما،
ئالمامغا نەزەر سالما.
ئەن ئەمدى كەتەر بولدۇم،
سەن مەندىن خەفا بولما.
يېشىمى: ئاق ئالما، قىزىل ئالما، ئالمامغا نەزەر سالما؛ مەن ئەمدى كېتەر بولدۇم، سەن مەندىن خاپا بولما.

ئالتۇندىن چىلىم بولسا،
مەرۋايىت كۆزى بولسا،

بىر چەكسەم تاماكاڭنى،

ئىشقى ئوتى ئەدا بولسا.

يېشىمى: ئالتۇندىن چىلىم بولسا، چىلىمنىڭ مەرۋايىتىدىن كۆزى بولسا، ئۇنىڭ بىلەن تاماكاڭنى بىر چەكسەم، ئىشقى ئوتى پەسەيسە.

تۆتىنچى ئاھاڭ

ئايماغل سىرىڭنى سەن ھەركىمگە، سىرداش ئۆزگەدۇر،

دەردى يوق بىدەردىگە مۇڭ ئايما، مۇڭداش ئۆزگەدۇر.

يېشىمى: سىرىڭنى ھەر كىمگە ئېيتىۋەر مە، سىرداش دېگەن ئۆزىگە چە. دەردىسىزلىرىگە مۇڭلانما، مۇڭداش دېگەن ئۆزىگە چە.

ھەمىرەھى قابىل بىلە يۈر بىر غەرىپلىق بولسا يول،

يۈرمەگىل ناجىنس بىرلە، يولدا يولداش ئۆزىگەدۇر.

يېشىمى: يولۇڭ بىر غەرىپلىق بولسىمۇ، قابىل ھەمىراھ بىلەن ماڭ، ناجىنسى خۇمىسلار بىلەن ماڭما، يولداش دېگەن ئۆزىگە چە.

قولدا مالىڭ بارىدا يارۇ بەرادەر خىيش كۆپ،

ئارى، باش ياستۇققا يەتكەندە قارىنداش ئۆزىگەدۇر.

يېشىمى: قولۇڭدا بايلىقنىڭ بار چاغدا ئۇرۇغ - تۇغقان، يار - دوستلىرىنىڭ كۆپ بولىدۇ. شۇنداق، بېشىڭ ياستۇققا تەگكەن (ئاغرىپ يېتىپ قالغان) چاغدىكى قېرىنداش ئۆزىگە چە.

بارچە يىغلار «ئاھ» دەپ، دەردلىك كىشىدۇر بەلگۈلۈك،

دىل كۆيۈپ كۆزدىن تۆكەلگەن دەردلىك ياش ئۆزىگەدۇر.

يېشىمى: ھەممە ئادەم «ئاھ» دەپ يىغلاپ قويدۇ، ئەمما دەردمەن بەلگىلىك بولىدۇ؛ باغرى ئۆرتەنگەن ئادەمنىڭ كۆزىدىن تۆكۈلگەن دەردلىك ياش دېگەن ئۆزىگە چە.

ئەي ھۈۋەيدا، بەرمە دىل، ھەر بىۋەقانى يار دەپ،

ئىكى ئەلەم باۋەفا يارى قارا قاش ئۆزىگەدۇر.

يېشىمى: ئەي ھۈۋەيدا، «يار» دەپ، ۋاپاسىزلارغا كۆڭۈل بەرمە: ئىككىلا ئالەمدە ۋاپادار بولىدىغان قارا قاشلىق يار دېگەن باشقىچە.

بىرىنچى كىچىك سەلىقە چۈشۈرگىسى

ئەقىل ئىتتى، ھۇش كەتتى، كۆڭۈل كۆيدى، چىقتى جان،

شۈكر ئەت، نەۋائىيىكى، سەبۇكبەرمەن يەنە

يېشىمى: ئەقىل يىتتى، ھۇش كەتتى، كۆڭۈل كۆيدى، جان چىقتى؛ ئى نەۋائىي، ئەمدى ھەممىدىن قۇتۇلۇپ يېنىكلەپ قالدىڭ، شۈكۈر قىل.

ئىككىنچى كىچىك سەلىقە

كەچە كەلگۈمدۈر دەبان ئول سەرۋ گۈلرو كەلمەدى،

كۆزلەرىمگە كەچە تاڭ ئاتقۇنچە ئۇيقۇ كەلمەدى.

يېشىمى: ئۇ كېلىشكەن گۈل يۈزلۈكۈم «كەچتە كېلىمەن» دەپ كەلمىدى. شۇڭا تاڭ ئاتقۇنچە كۆزۈمگە ئۇيقۇمۇ كەلمىدى.

لەھزە - لەھزە چىقتىمۇ چەكتىم يولىدا ئىنتىزار،

كەلدى جان ئاغزىمغا - يۇ، ئول شوخ بەدخۇ كەلمەدى.

يېشىمى: پات - پات چىقىپ، ئىنتىزارلىق بىلەن يولغا كۆز تىكتىم، جېنىم ئاغزىمغا كېلىپ قالدى - يۇ، لېكىن ئۇ بەيخۇي شوخ كەلمىدى.

ئارەزىدەك ئايدىن ئەرەندە گەر ئەتتى ئىھتىيات،

روزگارمىدەك ھەم ئولغاندا قاراڭغۇ كەلمەدى.

يېشىمى: ئۇ ئۆز جامالىدەك يورۇق ئايدىڭدا كېلىشتىن ئىھتىيات قىلدىمىكىن دېسەم، مېنىڭ زامانىمغا ئوخشاش قاراڭغۇلۇق چۈشكەندىمۇ كەلمىدى.

ئول پەرىۋەش ھەجرىدىنكىم يىغلادىم دىۋانەۋار،

كىمىسە بارمۇكىن ئاڭا كۆرگەندە كۈلكۈ كەلمەدى.

يېشىمى: ئۇ پەرىنىڭ پىراقىدا سارڭلارچە يىغلىدىم، مېنىڭ بۇ ھالىمنى كۆرۈپ، كۈلگىسى كەلمىگەنلەر مۇ بارمىدۇ؟

كۆزلەرىڭدىن نەچە سۇ كەلگەي دەپ ئۆلتۈرمەڭ مەنى،

كىم بارى قان ئەردى كەلگەن، بۇ كەچە سۇ كەلمەدى.

مەنىسىلا «كۆزلىرىڭدىن نېمانچە ياش كېلىۋېرىدۇ» دەپ مېنى ئۆلتۈرمەڭ، بۇ ئاخشام كۆزۈمدىن كەلگىنى ياش ئەمەس، ھەممىسى قان.

تالىبى سادىق تاپىلماس، يوقسا كىم قويدى قەدەم،

يولغا كىم ئەۋۋەل قەدەم مەئشۇقى ئۇترۇ كەلمەدى.

يېشىمى: سادىق ئاشىق تېپىلمايدىكەن، ئۇنداق بولمىغا ندا، ئۇ يارنىڭ يولىغا دەسلەپ قەدەم قويسا، نېمىشقا مەشۇقى قارشى ئېلىشقا كەلمەيدۇ؟

ئەي نەۋائىي، بادە بىرلە خۇررەم ئەت كۆڭلۈڭ ئۆيىن،

نە ئۈچۈنكىم، بادە كەلگەن ئۆيگە قايغۇ كەلمەدى.

يېشىمى: ئەي نەۋائىي، مەي بىلەن كۆڭلۈڭ ئۆيىنى شاد قىل؛ چۈنكى، مەي كەلگەن ئۆيگە قايغۇ كەلمەيدۇ.

پىشرەۋ

بىرىنچى ئاھاڭ

ئىشقىڭ ئوتىدا كۆيگەلى كەلدىم،

ئايدەك يۈزۈڭنى كۆرگەلى كەلدىم.

يېشىمى: ئايدەك يۈزۈڭنى كۆرگىلى، ئىشقى ئوتۇڭدا كۆيگىلى كەلدىم.

سەۋدايى زۇلفۇڭ تۈشتى باشمىغا،
سەندىن دەۋاسىن سورغالى كەلدىم.
يېشىمى: بېشىمغا چېچىڭنىڭ سەۋداسى چۈشتى، سەندىن شىپالىق سوراپ كەلدىم.

بەھرىڭگە كىردىم غەۋۋاسى بولاي دەپ،
بىر دۇررى مەقسۇد ئالغالى كەلدىم.
يېشىمى: غەۋۋاس بولۇپ دېڭىزىڭغا چۈشتۈم، بىر مەقسەت ئۈنچىسىنى سۈرۈپ ئالغىلى كەلدىم.

مەندىن سوراساڭ، ئەي گۈلئۇزارىم،
مەھۋى جامالىڭ بولغالى كەلدىم.
يېشىمى: ئەي گۈل يۈزلۈكۈم، مەندىن سورىساڭ، جامالىڭنىڭ ھەيرانىسى بولاي دەپ كەلدىم.

كۆردۈم جەمالىڭ كەتتىم ئۆزۈمدىن،
مەجنۇنى شەيدا بولغالى كەلدىم.
يېشىمى: جامالىڭنى كۆرۈپ ئۆزۈمدىن كەتتىم، ساڭا كۆيگەن شەيدا مەجنۇن بولغىلى كەلدىم.

ساقىي قەدەھنى قىلغىل مۇھەببەت،
ۋەھدەت مەيدىن ئىچكەلى كەلدىم.
يېشىمى: ساقىي، قەدەھنى تەييارلا، بىرلىك (ۋەھدەت) شارابىدىن ئىچكىلى كەلدىم.

رەھمەت ئىشكىن مەشرەپكە ئاچغىل،
ئىشق كويىدا ئۆلگەلى كەلدىم.
يېشىمى: مەشرەپكە رەھمەتلىك بولۇش ئىشكىنى ئېچىپ بەرگىن، ئىشقنىڭ كۈچىسىدا ئۆلگىلى كەلدىم.

ئىككىنچى ئاھاڭ

ئەيلەدىڭ، يا رەب، مەنى بىدىلىنى جاناندىن جۇدا،
ياخشىراق ئەردى بۇ كىم قىلغاي ئەدىڭ جاندىن جۇدا.
يېشىمى: ئەي تەڭرىم، مەن مىسكىننى جاناندىن جۇدا قىلدىڭ، ئۇنداق قىلغىچە جېنىمدىن جۇدا قىلغىنىڭ مىڭ ياخشى ئىدى.

يارغە بىدىل كۆڭۈل جان لەئلى تانىڭ بولماسا،
نە تەلەب ئۆمر ئەيلەگەي خىزر ئابىھەيۋاندىن جۇدا.
يېشىمى: جان بېغىشلىغۇچى كۆيدۈرگۈچ لېۋىڭ بولمىسا، ساڭا كۆڭلۈم مەپتۇن بولامتى؟ خىزىر ھاياتلىق سۈيىدىن ئايرىلسا، قانداقمۇ ئۆمۈر تەلەپ قىلالايتتى؟

يارغا بارغاچ نەزەردىن ئۆزدە قالماي زەررەئى،
نە ۋۇجۇدى زەررەنىڭ خۇرشىدى تاباندىن جۇدا.

يېشىمى: ئەس يادىم يارىنىڭ يېشىغا كەتكەچكە ئۇنىڭدىن ئۆزەمدە زەررىچە ئەسەر قالمىدى، قۇياشتىن ئايرىلغان زەررىچە قانداقمۇ مەۋجۇت بولۇپ تۇرالىسۇن؟

قەترە - قەترە بارسا ياش كۆزدىن، نە غەمكىم، ئۆكسۈمەس،
يۈز تۈمەننىڭ دۇررى غەلتان بولسا ئۇمماندىن جۇدا.
يېشىمى: كۆزۈمدىن تامچە - تامچە ياش تۆكۈلسە نېمە غەم؟ ئۇممان دېزىڭىزىدىن يۈر تۈمەننىڭ ئۈنچىنى سۈزۈۋالغان بىلەنمۇ، ئۇنىڭدا يەنە ئۈنچە ئۆكسۈپ قالمايدۇ ئەمەسمۇ؟

دەردسىزلەر ئاھىدا تەئسىر ئەگەر يوق، تاڭ ئەمەس،
نە ئۈچۈنكىم ئۆتمەگەي ئوق بولسا پەيكانىدىن جۇدا.
دەردسىزلەرنىڭ چەككەن ئاھلىرى تەسىرسىز بولسا، ئەجەپلىنەرلىك ئەمەس، چۈنكى ئوق كامانىدىن ئايرىلسا كارغا كەلمەيدۇ - دە.

تۆشمەسە ئىشقىڭ كۆڭۈلگە، دەم بەدەم نەدۇر بۇ ئاھ،
بولماسا ئوت ئاندا، بەس، بۇ دۇد ئولۇر قاندىن جۇدا.
يېشىمى: كۆڭۈلدە ئىشقىڭ بولمىسا، نېمىشقا بۇنداق توختاۋسىز ئاھ ئۆرىمەن؟ ئىچىمدە ئوت بولمىسا، بۇ تۈتۈن نەدىن چىقىدۇ؟

ئەي ئايازىي، جاندا ئەرمەس نۇقتەلەر، كۆيدۈرگەلى،
داغلاردۇركىم، بولۇپتۇر جانغا ھىجراندىن جۇدا.
يېشىمى: ئەي ئايازىي، «جان» دېگەن خەتتە تۇرغىنى چېكىتلەر ئەمەس، بەلكى ئۇ جاننى كۆيدۈرگەندە پەيدە بولغان ھىجران داغلىرىدۇر.

پىشرەۋ چۈشۈرگىسى

ساقى قەدەھنى قىلغىل مۇھەببىيا،
ۋەھدەت مەيىدىن ئىچكەلى كەلدىم.
يېشىمى: ساقى، قەدەھنى تەييارلا، ۋەھدەت شارابىدىن ئىچكىلى كەلدىم.
رەھمەت ئىشكىن مەشرەپكە ئاچغىل،
ئىشقىڭ كويىدا ئۆلگەلى كەلدىم.
يېشىمى: مەشرەپكە رەھمەتلىك بولۇش ئىشكىنى ئېچىپ بەرگەن، ئىشقىڭنىڭ كۈچىسىدا ئۆلگىلى كەلدىم.

تەئكىد
بىرىنچى ئاھاڭ

ئەي سەبا، يەتكۈر پەياممىنى مەنىڭ دىلدارغا،
كەلتۈر ئاندىن بىر مۇھەببەتنامەنى مەن زارغا.
يېشىمى: ئەي تاڭ شامىلى، مېنىڭ خەۋىرىمنى دىلدارىمغا يەتكۈز، ئۇنىڭدىن مەن بىچارىغا بىر

مۇھەببەتنامە كەلتۈر.

ۋاھ، كەبۇتەر كۈل بولۇر مەكتۇبىدىن ئۇچقۇن تۇشۇپ،

ئوت ياقىپمەن سىينەنى پۇر سوزدىن گۇفتارغا.

يېشىمى: تېز تۇتاشقۇچى يۈرەك ئوتۇمنى يېقىپ نامە ئەۋەتتىم، ۋاھ، بۇ مەكتۇپتىن ئۇچقۇن چۈشۈپ، ئۇنى ئېلىپ ماڭغان كەپتەرمۇ كۆيۈپ كۈل بولىدىغان بولدى.

ھەر گۈلدۈر بىر تەبەق شۇئە، جانىم ئۆرتەر ئۈچۈن،

سەنسىرىن كىرسەم تەماشايى ئۈچۈن گۈلزارغا.

يېشىمى: تاماشا قىلىش ئۈچۈن، سەنسىز گۈلزارلىققا كىرسەم، ئۇ يەردىكى ھەر بىر گۈل جېنىمنى كۆيدۈرۈش ئۈچۈن يېقىلغان بىر تاۋاق ئوت بولۇپ كۆرۈنىدۇ.

تۈشمەسە مەن ناتەۋانغا كۆزلەرى ئەرمەس ئەجەب،

باردۇر پەرۋاسى قاچان بىمارنىڭ بىمارغا.

يېشىمى: ئۇ يارنىڭ مەن بىچارىغا كۆزى چۈشمەسە، ئەجەب ئەمەسكى، قاچان كېسەل كىشى كېسەل كېشىگە پەرۋا قىلغان؟

تاپمادى مەشھۇرىي گۇفتارىم مەرجان قەدرىنى،

ھەر نەچچە تىزدىم جەۋاھىر رىشتەنى ئەشئارغا.

يېشىمى: ئەي مەشھۇرىي، شېئىر رىشتىسىغا شۇنچە گۆھەرلەرنى تىزساممۇ، سۆزلىرىم مارجانچىلىك قەدىر - قىممەتكە ئېرىشىمدى.

ئىككىنچى ئاھاڭ

خەزان ئەتتىم زىمىستانى غەمىڭدە گۈللۈزارىمنى،

كەلىپ دىلبەر تەماشى قىل خەزان بولغان بەھارىمنى.

يېشىمى: غېمىڭنىڭ زىمىستانىدا گۈزەل يارىمنى غازاڭ قىلدىم؛ سەن كېلىپ، غازاڭ بولغان باھارىمنى تاماشا قىل.

قۇردى باغى تەبىئىم، غۇنچە قالدى گۈل ئاچىلماسدىن،

كەرەم ئايىن بەرىپ سەبىزئەيلە باغۇلالەزارىمنى.

يېشىمى: تەبىئەت بېغىم قۇرۇپ كەتتى، غۇنچە ئېچىلالماي ئۆز پېتىچە قالدى؛ مەرھەممەت قىلىپ، باغ ۋە گۈلزارىمنى كۆكەرتىپ بەرگىن.

نەگۈندۈر لەززەتنى تاتتىم، نە تۈنلەردە تاپىپ ئارام،

كەچۈردۈم ھەجر ئوتىدا كۆيدۈرۈپ لەيلۈنەھارىمنى.

يېشىمى: كۈندۈزلىرى لەززەت يوق، كېچىلىرى ئارام يوق، شۇنداق قىلىپ، ھىجران ئوتىدا كۈنلىرىمنى كۆيدۈرۈپ كۈل قىلىۋەتتىم.

ياقامنى چاك ئەتىپ يىغلاپ بارىپ كويىدا داد ئەتتىم،

ئوشۇل بىرەھىم ئىشتىمەيدۇر مەنى فەريادۇزارىمنى.

يېشىمى: كۈچىسىغا بېرىپ، ياقامنى يىرتىپ تۇرۇپ يىغلاپ، دادلىدىم، بىراق، ئۇ رەھىمسىز مېنىڭ پەريادىمغا قۇلاق سالىمىدى.

چىقارغە جان يەقىن بولدى، ئۆلەي دەرمەن كۆرۈپ دىدار،
ئايا بادى سەبا، بارىپ ئايغىل بىرەھم يارىمنى.
يېشىمى: جان چىقاي دەپ قالدى، يارنىڭ دىدارىنى بىر كۆرۈپ ئۆلەي دەيمەن؛ ئى تاڭ شامىلى، رەھىمسىز يارىمغا بۇ ھالىمنى يەتكۈزگىن.

مەن ئۆلسەم، ئەي بەرادەرلەر، ئانى يولىدا كۆمگەيسىز،
كى ھەر يانە ئۆتەر بولسە باسىپ ئۆتكەي مەزارىمنى.
يېشىمى: ئى دوستلار، ئۆلۈپ كەتسەم، ئۇنىڭ ئۆتەر يولىغا دەپنە قىلىڭلاركى، ئۇ قايسى بىر تەرەپكە بارسا، مازىرىمنى بېسىپ ئۆتكەي.

ھۇۋەيدا ئايتادۇر يىغلاپ: ئۆلۈم ھەقدۇر، ئۆلەر بارچە،
كۆڭۈلدە قالماغاي ئەرمان كۆرۈپ ئۆلسەم نىگارىمنى.
يېشىمى: ھۇۋەيدا يىغلاپ تۇرۇپ ئېيتىدۇكى، ئۆلۈم راست، ھەممە ئادەم ئۆلىدۇ؛ نىگارىمنى كۆرۈپ ئۆلۈپ كەتسەم، ئامانم قالمايتتى.

داستان بىرىنچى داستان

ھەر كىشىنىڭ دەردى بولسا، يىغلاسۇن يار ئالدىدا،
قالماسۇن ئەرمان يۈرەكدە ئەتسۇن ئىزھار ئالدىدا.
يېشىمى: ھەر كىشىنىڭ دەردى بولسا، يارى ئالدىدا يىغلاپ، يۈرەكتىكى ئارمانلىرىنى قالدۇرماي ئىزھار قىلسۇن.

ئەندەلىبى بىنەۋادەك نالەيۇ ئەفغان بىلە،
دائىما يىغلاپ تۇرارمەن ئەينى گۈلزار ئالدىدا.
يېشىمى: گويا گۈلزارلىقتىكى بىچارە بۇلبۇلدەك يىغلاپ، دائىم نالە - پىغان قىلىمەن.

مەنسۇرى ھەللاجدەك ئىچىپ شەرابى ئەنتەھۇر،
چەرخ ئۇرۇپ يىغلاپ تۇرارمەن ئۈشۈ دەم دار ئالدىدا.
يېشىمى: مۇشۇ دەمدە، مەنمۇ مەنسۇر ھەللاجىدەك شەرابى ئەنتەھۇرنى ئىچىپ، دار ئالدىدا چۆگىلەپ يىغلاۋاتىمەن.

ھەر كىشى بىر قەترەئى نۇش ئەيلەسە ئول بادەدىن،
ئول قىيامەتدە قىلۇر ئەرزىنى جەببار ئالدىدا.
يېشىمى: كىمكى ئاشۇ شارابىدىن بىر تامچە ئوتلاپ ئالسا، ئۇ قىيامەت كۈنى ئاللاھ ئالدىدا ئۆز ئەھۋالىنى بايان قىلىدۇ.

تەلبە مەشرەپ، قىلماغىل زاھىدغا سىررىڭنى ئەيان،

ئايتىپ، ئايتىپ يىغلاغل سەن ئاشقى زار ئالدىدا.

يېشىمى: ئەي تەلۋە مەشرەب، سەن سىرىغنى زاھىتقا ئاشكارىلىما، ئۇنى ھەسرەتلىك ئاشقىنىڭ ئالدىدا ئېيتىپ يىغلىغىن.

ئىككىنچى داستان

مۇندىن كەتەر بولساڭ باغداد شەھرىگە،

غەرىپ، سەنى بىر ئاللاھقا تاپشۇردۇم.

ئاللاھ سالىدى جۇدالىقنىڭ دەردىگە،

غەرىپ، سەنى بىر ئاللاھقا تاپشۇردۇم.

يېشىمى: غەرىپ، بۇ يەردىن باغداد شەھرىگە كېتەر بولساڭ، سېنى بىر ئاللاھقا تاپشۇردۇم؛ ئاللاھ سېنى جۇدالىقنىڭ دەردىگە سالىدى، غەرىپ، مەن سېنى بىر ئاللاھقا تاپشۇردۇم.

مەن كەتەرمەن مۇندىن باغداد شەھرىگە،

كۆپ يىغلاما، سەنەمجان، كەتسەم كەلۈرمەن.

ئىلاجىم يوق ئابباسخاننىڭ زۇلمىگە،

كۆپ يىغلاما سەنەمجان، كەتسەم كەلۈرمەن.

يېشىمى: مەن بۇ يەردىن باغداد شەھرىگە كېتىمەن، كۆپ يىغلاما، سەنەمجان، كەتسەم، يەنە قايتىپ كېلىمەن؛ ئابباسخاننىڭ زۇلمىنى يېغىشكە ئىلاج قىلالىمىدىم، كۆپ يىغلاما سەنەمجان، كەتسەم، يەنە قايتىپ كېلىمەن.

نەچە گۈن تارتۇرمەن سەنىڭ جەبرىغىنى،

سەبرى قىلا ئالمادىم داغى ھەجرىغىنى،

رازى ئەردىم تەڭرىم ئالسا خانىمنى،

غەرىپ، سەنى بىر ئاللاھقا تاپشۇردۇم.

يېشىمى: سېنىڭ جۇدالىق دەردىڭنى قانچە ۋاقىت تارتار مەن؟ ھىجران كەلتۈرگەن دېغىغىغا ھېچ سەۋرى قىلالىمىدىم؛ شۇ تاپتا، ئاللاھىم جېنىمنى ئالسا، رازى ئىدىم، غەرىپ، سېنى بىر ئاللاھقا تاپشۇردۇم.

مەنى كەتتى دەپان يىغىلاپ ئولتۇرما،

قىزىلگۈلدەك رەنگى رويۇڭ سولدۇرما.

دوستلار بىلسۇن، دۈشمەنلەرگە بىلدۈرمە،

كۆپ يىغلاما، سەنەمجان، كەتسەم كەلۈرمەن.

يېشىمى: مېنى «كەتتى» دەپ يىغىلاپ ئولتۇرما؛ قىزىلگۈلدەك چىرايىڭنى سولدۇرما؛ دوستلار بىلسۇن، دۈشمەنلەرگە بىلدۈرمە؛ كۆپ يىغلىما، سەنەمجان، كەتسەم، يەنە قايتىپ كېلىمەن.

كەلۈرمەن دەپ ئەقلى ھۇشۇم ئالۇرسەن،

كەتەرمەن دەپ جانىغا ئوت سالۇرسەن،

ھالا بۇندىن كەتسەڭ قاچان كەلۈرسەن؟

غەرىپ، سەنى بىر ئاللاھقا تاپشۇردۇم.

يېشىمى: «كېلىمەن» دەيسەن، ئەقىل - ھۇشۇمنى ئالدىسەن، «كېتىمەن» دەيسەن، جېنىمغا ئوت سالسىەن؛

ھالا بۈگۈن كەتسەڭ، قاچان قايتىپ كېلەرسەن؟ غەرب، سېنى بىر ئاللاھقا تاپشۇردۇم.

كۆڭلۈم ئەمدى بولدى مەنىڭ يۈز پارە،

سەنسز تىرىكلىكىم يوقتۇر دۇنيادا،

ئۆلمەسەم كەلۈرمەن يەنە ئۈچ ئايدا،

كۆپ يىغلاما، سەنەمجان، كەتسەم كەلۈرمەن.

يېشىمى: ئەمدى مېنىڭ يۈز پارچە بولۇپ كەتتى، سەنسز بۇ دۇنيادا ياشىمايمەن؛ ئۆلمەسەم، يەنە ئۈچ ئايدا قايتىپ كېلەرمەن؛ كۆپ يىغلىما، سەنەمجان، كەتسەم، يەنە قايتىپ كېلىمەن.

سەنەم دەرلەر: سەنىڭ بىرلە ئەھدەم بار،

ئۈچ ئايغاچە كەلسەڭ ئاڭا سەبرەم بار،

كەلەلمەسەڭ يول ئۈستىدە قەبرەم بار،

غەرب، سەنى بىر ئاللاھقا تاپشۇردۇم.

يېشىمى: سەنەم ئېيتىدۇ: ساڭا ۋەدە بېرىمەنكى، ئۈچ ئايغىچە قايتىپ كېلەلسەڭ، ئاڭغىچە سەۋرەم بار. كېلەلمەسەڭ، يول ئۈستىدە قەبرەم بار. غەرب، سەنى بىر ئاللاھقا تاپشۇردۇم.

غەرب ئايتۇر: تەقدىر شۇنداغ بولماسا،

ئەجەل يەتىپ شۇم پەيمانەم يولماسا،

جانىم چىقىپ، تەنىم چۆلدە قالماسا،

كۆپ يىغلاما، سەنەمجان، كەتسەم كەلۈرمەن.

يېشىمى: غەرب ئېيتىدۇ: قىسمەت بولۇپ، ئەجەل يېتىپ شۇم پەيمانەم تولمىغان بولسا، جېنىم چىقىپ، تېنىم چۆلدە قالمىسلا، مەن قايتىپ كېلىمەن، سەنەمجان، كۆپ يىغلىمىغىن!

ئۈچىنچى داستان

يۇرت قەدرىنى شاھلار بىلمەس،

يۇرتىدىن يۇرتقا ئاشماغۇنچە.

ياخشى يارنىڭ قەدرىن بىلمەس،

بىر يامانغا تۈشمەگۈنچە.

يېشىمى: يۇرتلارنى كېزىپ باقمىغىچە پادىشاھلار ئەل - يۇرتنىڭ قەدرىگە يەتمەيدۇ؛ ئىنسان بىر ياماننىڭ قولىغا چۈشمىگىچە ياخشى يارنىڭ قەدرىگە يەتمەيدۇ.

قول ئۇزارتسام يارغا يەتمەس،

يارسىز مەنىڭ ئىشىم بۈتمەس،

كىشى مەردنىڭ قەدرىن بىلمەس،

بىر نامەردكە تۈشمەگۈنچە.

يېشىمى: يا قولۇمنى ئۇزارتسام، يارغا يەتمەيدۇ، يا يارسىز مېنىڭ ئىشىم بۈتمەيدۇ؛ ئىنسان بىر نامەردنىڭ قولىغا چۈشمىگىچە مەرتنىڭ قەدرىگە يەتمەيدۇ.

سىندۇرما مۇئىن سەداسىن،

ئوقۇرلار بەش ۋەقت نەمازىن،

شاھلار بىلمەس يۇرت زىراسىن،

ھاتەم بولۇپ تۈشمەگۈنچە.

يېشىمى: مۆمىنلەرگە زۇلۇم قىلما، ئۇلار بەش ۋاخ ناماز ئوقۇيدۇ؛ پادىشاھلار ھاتەم بولۇپ يازالمىغىچە ئەل - يۇرتنى رازىي قىلىپ بولالمايدۇ.

خۇدا كىمگە بىر دەرد بەرۇر،

ئول دەردىگە دەرمان بەرۇر،

بەندە خۇدا دەپ يىغلاماس،

بىر دەرد - ئەلەم كەلمەگۈنچە.

يېشىمى: ئاللاھ كىمگە بىر دەرد بەرسە، ئۇ دەردكە بىر شىپالىق بېرىدۇ؛ بەندە بېشىغا بىر دەرد - ئەلەم كەلمىگىچە «ئاللاھ» دەپ يىغلىمايدۇ.

شاھى ئابباس دەر: مەن بىلمەدەم،

غەرىب ھالىن ھەم سورمادەم،

ئىشقى ئوتىنى مەن بىلمەدەم،

ئۆز باشىمغا كەلمەگۈنچە.

يېشىمى: ئابباس شاھ دەيدۇ: ئۆز بېشىمغا كەلمىگىچە ئىشقى - مۇھەببەت ئوتىنىڭ نېمىلىكىنى بىلمەيتىمەن، شۇڭا غەرىبىنىڭ ھالىنىمۇ سورىيالمايتىمەن.

تۆتىنچى داستان

ئەي يارانلار، دىيار بەكرى شەھرىدە،

ئەقلىم ئالدى قارا كۆزلۈك بىر پەرى.

سەلام قىلدى ئىككى قولى كۆكسىدە،

ئەقلىم ئالدى قارا كۆزلۈك بىر پەرى.

يېشىمى: ئەي دوستلار، دىيار بەكرى شەھرى (تۈركىيەنىڭ شەرقىي جەنۇبىي رايونىدىكى بىر شەھەر)دە، قارا كۆزلۈك بىر پەرى سۈپەت قىز ئىككى قولىنى كۆكسىگە قويۇپ تۇرۇپ، بىر سالام قىلدى - دە، ئەقىل - ھۇشۇمنى ئوۋلىۋالدى.

چەشمەنىڭ لەبىدە كۆردۈم مەن ئانى،

تىللا تارغاقدا تارار ساچىنى،

كىمگە ئايتاي، كىمگە يىغلاي دەردىنى،

قانىم تۆكتى قارا كۆزلۈك بىر پەرى.

يېشىمى: مەن ئۇنى بۇلاقنىڭ لېۋىدە، ئالتۇن تاغاق بىلەن چېچىنى تاراۋاتقان ھالدا كۆردۈم. ئۇ بەجايدىكى جېنىمنى ئالدى، قېنىمنى تۆكتى، ئەمدى كىمگە يىغلاپ ئېيتاي بۇ دەردىمنى؟

ھۇرلار ئانچە بولماس جەننەت ئىچىندە،

كۆرگەن كىشى قالدۇر ھەسرەت ئىچىندە.

تەئزىم قىلدى دىدار فۇرسەت ئىچىندە،

ئەقلىم ئالدى قارا كۆزلۈك بىر پەرى.

يېشىمى: جەننەتتىكى ھۆرلەرمۇ ئۇنچىلىك چىرايلىق بولماس، كۆرگەن ئادەم ھەسرەتتە قالسۇن؛ شۇ

كۆرۈشكىنىمىزدە، ئۇ قارا كۆزلۈك پەرى ماڭا تازىم قىلدى - دە، گويا ئەقىل - ھۇشۇمنى ئالدى.

شاھ ئابباسخان دەر: بۇ جانى نەيلەيىن،

ئۆلگۈنچە شول يارنى كۆرۈپ ئۆلەيىن،

ئاشقىلىقنىڭ يولىن ئەمدى بىلەيىن،

ھەيران قىلدى جادۇ كۆزلۈك بىر پەرى

يېشىمى: شاھ ئابباسخان ئېيتىدۇ: بۇ جاننى ئەمدى قانداق قىلاي، ئۆلۈپ كەتكەچە شۇ يارنى بىر كۆرۈپ ئۆلەي، ئاشقىلىقنىڭ يولىنى ئەمدى بىلىۋاتىمەنكى، ئۇ جادۇ كۆزلۈك پەرى مېنى ھەيران قىلدى.

بەشىنچى داستان

زۇلمۇڭ بىلەن قەبى فالەك،

كۆزدە ياشىم قان ئەيلەدى.

يۇسۇف كەبى زىلەبخادەك،

مەسكەنن زىندان ئەيلەدى.

يېشىمى: قوپال پەلەك خۇددى سۇيۇق - زىلەيخالارنىڭ ئۆي - ماكانىنى زىندان قىلغاندەك زۇلۇم قىلىپ، مېنى قانلىق يىغلالتتى.

ھەركىم ئەگەر سۆيسە ئۇنى،

سۆيەر كۆرۈپ ئاخىر ئۇنى،

ئىسمائىلدەك بىر گۈن مەنى،

بىر يولى قۇربان ئەيلەدى.

يېشىمى: كىمكى ئۇنى سۆيسە، ئۇمۇ ئاقىبەت ئۇنى سۆيىدۇ؛ خۇددى ھەزرەتى ئادەم ئىسمائىلنى قۇربانلىق قىلغاندەك، ئۇمۇ مېنى بىر يوللا قۇربانلىق قىلىۋەتتى.

قەنى ئول ھەزرەتى ئادەم،

قەنى ئول سەرۋەرى ئالەم،

رەسۇلغا بولغان ئول ماتەم،

ئۇلارنى گىريان ئەيلەدى.

يېشىمى: قېنى، ئۇ ھەزرەتى ئادەم، قېنى، ئۇ ئالەمنىڭ سەردارى؟ رە سۇلۇلاھقا تۇتۇلغان ماتەم ئۇلارنى راسا يىغلالتتى.

ھەركىم ئاڭا كۆڭۈل باغلار،

كەچە - گۈندۈز كۆيۈپ يىغلار،

بۇلبۇل بوستاننى داغلاپ،

گۈللارنى خەزان ئەيلەدى.

يېشىمى: كىمكى ئۇنىڭغا كۆڭۈل باغلىسا، خۇددى شەيدا بۇلبۇل بوستاننى داغلاپ گۈللەرنى جازان قىلغاندەك، ئۇنىڭ ئوتىدا كۆيۈپ، كېچە - كۈندۈز يىغلايدۇ.

مەشرەپ

بىرىنچى مەشرەپ

ئەي پەرى يۈزلۈك بەگىم، جانلار فىدا بولسۇن ساڭا،

دۇنيادا ھۇسن ئاتى بار ئەركەن، بەقا بولسۇن ساڭا.

يېشىمى: ئەي پەرى يۈزلۈك گۈزىلىم، ساڭا جانلار پىدا بولسۇن؛ دۇنيادا «گۈزەللىك» دېگەن سۆزلە بولسۇن، ئۇ ساڭا مەڭگۈ خاس بولسۇن.

ھەددى مەخلۇقاتىدىندۇر نارى ئول ھۇسنۇ جەمال،

ئولكى يوقتۇر رەھىم ئەرۇر، بۇ ھەم ئەتا بولسۇن ساڭا.

يېشىمى: سېنىڭدە رەھىم - شەپقەت بولمىسىمۇ، لېكىن پۈتكۈل مەخلۇقاتلار ئېرىشەلشى مۇمكىن بولمىغان ھۇسن - جامال باركى، تەڭرى بۇنىمۇ ساڭا بەخشەندە قىپتۇ.

ئەيمەنىپ ھاسىد تىلىندىن، دەست بەرمەس چۈن سەلام،

كۆز ئۇچى بىرلە يىراقتىن بەرھەبا بولسۇن ساڭا.

يېشىمى: ھەسەتخورنىڭ تىلىدىن ئەيمىنىپ، سالاملاشقىلىمۇ بولمايدۇ، شۇڭا كۆز ئۇچى بىلەن يىراقتىن ساڭ «مەرھابا» دەيمەن.

چۈن ۋەفاسىزلەرگە بەرمىشلەر ئەزەلدە كۆركىنى،

بۇ كەمالى ھۇسن ئىلە قاندىن ۋەفا بولسۇن ساڭا.

يېشىمى: تەڭرى ئەزەلدە كۆر كەملىكىنى ۋاپا سىزلارغا بەرگەندىكەن، ھالبۇكى بۇنىچە ۋالا تولغان گۈزەللىك بىلەن سەندە قانداقمۇ ۋاپا بولسۇن؟

بىر قىيا باقساڭ زەكاتى ھۇسن ئۈچۈن، ئەي كۆركە باي،

لۇتقىنى مىسكىندىن ئۆلگۈنچە دۇئا بولسۇن ساڭا.

يېشىمى: ئەي گۈزەللىككە باي نازىنىن، ھۇسن جامالىڭنىڭ زاكىتى ئۈچۈن بولسىمۇ بىر قېتىم قىيا باقساڭ، بۇ بىچارە لۇتقىي ساڭا ئۆلگۈچە دۇئا قىلاتتى.

كەل، ئەي دىلبەر، بەيات ئەيلەي ساڭا بىر - بىر جۇدالىغىنى،

كى شايدە رەھىم ئەتىپ، سالىساڭ ئۆزۈڭگە ئاشنالىغىنى.

يېشىمى: ئى دىلبەر، كەلگىن، ساڭا جۇدالىقنىڭ نېمىلىكىنى بىر بايان قىلىپ بېرەي؛ رەھىمىڭ كېلىپ، مېنى ئۆزۈڭگە ئاشنا قىلساڭ ئەجەب ئەمەس.

تەمامى خانۇمانىمدىن كەچىبان بىر سەنى دەرمەن،

ئۆزۈڭدىن ئۆزگە بىلمەيدۇر، ئۆزۈڭ بىلگىل جۇدالىغىنى.

يېشىمى: پۈتكۈل مال - مۈلكۈمدىن كېچىپ بىر سېنى دەپلا يۈرمىەن؛ بۇ خىل جۇدالىقنىڭ نېمىلىكىنى سەن ئۆزۈڭلا بىلىپ قويساڭ بولىدۇ.

كى سەندىن ئۆزگەنى دەمەم، قەسەم بىللاھ، جانىمغا،

جەفالار ئەيلەمە، ئەي ماھ، ماڭا بەرگىل سەفالىغىنى.

يېشىمى: ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، مەن سەندىن باشقىنى دېمەيمەن؛ ئەي ئاي، ماڭا پاكلىق كۆرسەتكى، جېنىمغا جاپا سالما.

سۇلەيمان تەختىگە جەمشىدىنىڭ جامىغا بەرمەسمەن،

قولۇمدا كاسەئى چۈيىن ساڭا قىلسام گەدالىغىنى.

يېشىمى: سېنى سۇلايماننىڭ تەختىگىمۇ، جەمشىتىنىڭ قەد بېگىمۇ تېگىشمەيمەن؛ قولۇمدا ياغاچ ئاياق (قاچا)، سېنىڭلا گادىيىڭ بولسام دەيمەن.

ئايا ئەي رەھىمسىز زالىم، جەفاجۇ كۆزلەرى جەللاد،

نىگارا، مەشرەبىڭگە قىلماغايىسەن بىۋەفالىغىنى.

يېشىمى: ئەي رەھىمسىز زالىم، جاپا سالغۇچى، كۆزلىرى جاللات يار، مەشرەبىڭگە ۋاپاسىزلىق قىلمىغايىسەن.

ئىككىنچى مەشرەپ

تا كىيىدى قىزىل، ئۆزىنى زىيا قىلايىن دەپ،

ئوت ياقىتى جەھان مۈلكىدە غەۋغا قىلايىن دەپ.

يېشىمى: ئۆزىنى زىيا قىلىمەن دەپ قىزىل كىيىنگەنىدى، نەتىجىدە، جاھان مەملىكىتىگە غەۋغا ئوتىنى ياققان بولدى.

مەششاتە بىلە جىلۋەدە كۆرسەتتى قەددىنى،

مەندەك نەچە دىۋانەنى شەيدا قىلايىن دەپ.

يېشىمى: مەندەك نەچچە مەجنۇننى شەيدا قىلاي دەپ، پەرداز قىلىپ، جىلۋە بىلەن بويىنى كۆرسەتتى.

زىبا سەنەممىم گۈل يۈزىدىن پەردەنى ئاچتى،

ئەلەم ھەمە كۆز سالىدى تەماشى قىلايىن دەپ.

يېشىمى: ئۇ گۈزەل سەنەممىم گۈل يۈزىدىن پەردەنى ئاچتى، پۈتكۈل ئەلەم ئۇنى تاماشا قىلىش ئۈچۈن كۆز تىكتى.

زۇلفىنى تاراپ، قاش ئۇچۇرۇپ، جىلۋەلەر ئەتتى،

ئاشۇ بى بەلا فىتىنەنى بەرپا قىلايىن دەپ.

يېشىمى: بالا - قازا ۋە پىتنە - پاسات ئوتلىرىنى ياندۇرۇش ئۈچۈن، چاچلىرىنى تاراپ، قاشلىرىنى ئېتىپ، جىلۋىلەر قىلدى.

تا ئەيلەدىم ئالدىغا بارىپ ئەرزى نىيازىم،

چىن سالىدى جەبىنىغە تەمەننا قىلايىن دەپ.

يېشىمى: مەن ئۇنىڭ ئالدىغا بېرىپ ھاجەتمەنلىكىمنى ئىزھار قىلغانىدىم، ئۇ ئۆزىگە تەمەننا قىلىپ، قوشۇمىسىنى تۈردى.

مەستانە سەمەند سەكرەتە كەلدى شاھى خۇنزىر،

شەمشىرى جەفانى يەنە بۇررا قىلايىن دەپ.

يېشىمى: ئۇ قان ئىچكۈچىلەرنى شاھى جاپا شەمشىرىنى ئۆتكۈرلەشتۈرۈش ئۈچۈن، مەستلەرچە ئات چاپتۇرۇپ كەلدى.

كۆپ يىلكى بۇ قۇل خىزمەتنى قىلماي بەرجا،

كەلدىكى غەرەب بىرلە چۇ سەزا قىلايىن دەپ.

يېشىمى: كۆپ يىلدىن بېرى بۇ قۇل ئۇنىڭ خىزمىتىنى بەجا كەلتۈرەلمىگەندى، شۇڭا «سازايى قىلاي» دەپ، غەزەپ بىلەن يېتىپ كەلدى.

باشىمنى كەسىپ ئالغىلۇ خۇشال بولۇپ كەت،

قانىمنى تۆكۈپ لالەئى سەھرا قىلايىن دەپ.

يېشىمى: يېشىمنى كېسىۋالغىن - دە، قېنىمنى تۆكۈپ سەھرادىكى لالەگە ئوخشىتىپ قويغانلىقىڭدىن خۇشال بولۇپ كەت.

خەنجەر قولىدا مەشرەپىن ئۆلتۈرگەلى كەلدى،

غەۋغايى قىيامەتنى ھۇۋەيدا قىلايىن دەپ.

يېشىمى: ئۇ «قىيامەت غەۋغاسىنى پەيدا قىلاي» دەپ، خەنجەرنى كۆتۈرگەن ھالدا، مەشرەپىنى ئۆلتۈرۈۋەتكىلى كەلدى.

1- رايون مۇقامى تېكىستلىرى چوڭ نەغمە 236 مىسرا، بەش داستان 94 مىسرا ۋە ئىككى مەشرەپ 38 مىسرا بولۇپ، جەمئىي 368 مىسرا شېئىردىن تەركىب تاپقاندىۇر.

ئابدۇرەئوپ پولات

يۇقىرىقى ئون ئىككى مۇقامنىڭ تېكىستى ۋە يېشىمى بېيجىڭ مەكىزى مىللەتلەر ئۇنىۋېرسىتېتى تىل - ئەدەبىيات فاكۇلتېتىنىڭ پروفېسسورى، دوكتور ئابدۇرەئوپ پولات تەكلىماكانىي ئەپەندىنىڭ «ئەسلى يېزىلىشى بىلەن ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقام تېكىستلىرى» ناملىق كىتابىدىن ئېلىندى.

مەتبەئەچىلىكى دە تىزىلدى.

بۇ بەتنى پەقەت ئۆلىنىش قىلىشقا بولىدۇ، مەزمۇنىنى باشقا بەتلەرگە كۆچۈرۈپ ئىشلىتىشكە بولمايدۇ.

Tel: 0991-8982843 QQ: 553468250

新ICP备06001025号

«ئۇيغۇر مۇقام تورى» نىڭ بارلىق ھوقۇقى زۇلقار ئېلېكترونلۇق مەتبەئە مەركىزىگە تەۋە.

بېكەت باشلىقى: ئۆمەر جان ساتتار ھاجى QQ: 553468250 Tel: 0991-8982843

لايىھىلىگۈچى: ئەلپىدا يۇمشاق دېتال چەكلىك شىركىتى تور ئىشلىرى بۆلۈمى

مۇقام تېكىستلىرى

2- چەبىيات مۇقامى

چوڭ نەغمە

مۇقەددىمە

ۋىسالى ھەجرىدىن نالان كۆرەرمەن جانى زارىمنى،

ماڭا، يا رەب، نەسب ئەتسەڭ نە بولغاي گۈلۈزارىمنى.

يېشىمى: ھەسرەتلىك جېنىم ۋىسال پىراقىدا نالە - پىغان چېكىۋاتىدۇ. ئەي پەرۋەردىگار، گۈل يۈزلۈكۈمنى
ماڭا نېسىپ قىلساڭ بولماسمىدى؟

نەچە بىرەھىم ئىلىكىگە بولۇپمەن مۇبىتەلا ئاخىر،

ساۋۇرمىشلار ھەۋاغا ھەر گۈنى غەمكىن غۇبارىمنى.

يېشىمى: قانداق بولۇپ بىر رەھىمسىزنىڭ قولىغا مۇپتىلا بولۇپ قالدىمكىن، ئۇ ھەر كۈنى غەمكىن
غۇبارىمنى كۆككە سۈرۈۋاتىدۇ.

تاپىپ ئىشقىم كەمال ئانداغكى روھى ۋامىقۇ فەرھاد،

كەلىپ پەرۋانە ياغلىغ ئۆيرۈلۈر شەمى مەزارىمنى.

يېشىمى: ئىشقىم شۇنداق كامالەتكە يەتتىكى، ۋامىق بىلەن فەرھادنىڭ روھى كېلىپ، مازىرىمنىڭ
شامىنى پەرۋانەدەك ئايلىنىدۇ.

كۆرۈپ ئەھلى تەماشى نەۋ باھارى لالەزارى دەر،

باغىر قانىن شەفەقگۈن ئەيلەگەن كاھى ئۇزارىمنى.

يېشىمى: يۈرەك قېنىمنىڭ سامانداك چىرايىمنى شەپەق رەڭگىگە كىرگۈزگەنلىكىنى كۆرگەن تاما شىچىلار

بۇ باھارنىڭ لالزارىمىكىن دەپ قالىدۇ.

دەگىل بۇ ئۆمرى ئالەمدىن ۋەفانى كۆرمەدىم ھەر گىز.

بۇ دەھر ئىچرە نەفەس ئالغۇنچە بىلمەسمەن تۇرارىمنى.

يېشىمى: بۇ دۇنيادا نەپەس ئالغۇچىلىك تۇراللىشىمنى بىلمەيمەن، چۈنكى بۇ ئالەمدىكى ئۆمرۈمدىن ھەرگىز ۋاپا كۆرمىدىم.

ئەگەر گۈل پەردەدە بولسا، نەچۈك ئارام ئالۇر بۇلبۇل،

يۈز ئاچقىل، بىقەرار ئەتكىل، بۇ جانى بىقەرارىمنى.

يېشىمى: يۈزۈڭنى ئاچ، بۇ تاقەيسىز جېنىمنى تېخىمۇ تەلپۈندۈر، ئەگەر گۈل ئۆزىنى نىقابلىسا، بۇلبۇل قانداق ئارام تاپالايدۇ؟

نەچەكىم خەستە جاندۇرمەن مەيى لەئلىڭگە، ئەي ساقىي،

تەبەسسۇم جامىنى پۇر ئەيلەگىل، دەفئەت خۇمارىمنى.

يېشىمى: ئەي ساقىي، لېۋىڭنىڭ شارابى ئۈچۈن، جېنىم كۆپ دەرد چەكتى؛ تەبەسسۇم جامىنى تولدۇرۇپ، مېنى خۇماردىن چىقارغىن.

جەمالىڭدىن نەچە مەھرۇم ئولۇپ مەھزۇن يۈرۈي، جانا،

ۋىسالىڭ بىرلە مەمنۇن قىل دىلى ئۈمىدۋارىمنى.

يېشىمى: ئەي جان، جامالىڭدىن مەھرۇم بولۇپ قاچانغىچە غەمكىن يۈرۈيمەن؟ ۋىسالىڭ بىلەن ئۈمىدۋار دىلىمنى مەمنۇن قىلغىن.

بولۇرمەن شاد كۆكسۈم داغىنى قايغۇ قاناتقاندىن،

كۆرۈپ خۇرسەند ئولۇپ بىرەھم ئاچىلغان لالە زارىمنى.

يېشىمى: كۆكسۈمدىكى جاراھەتنى قايغۇنىڭ قاناتقانلىقىدىن خۇشالمەن. چۈنكى ئۇ رەھىمسىز يار بۇ ئېچىلغان لالزارىمنى كۆرسە خۇشال بولۇپ قالار.

ئەگەر ئەنقا ئالۇر بولسا نىشان، مەندىن نىشان تاپماس،

فەنا دەشتىدە نا پەيدا كۆرەرمەن مەرغزارىمنى.

يېشىمى: ئۆمۈر مايسىزارىمنىڭ يوقلۇق چۆلىدە تۈگە شەكىللىكىنى كۆردۈم. شۇڭا ئەنقا قۇشى ئىزدىگەن تەقدىردىمۇ مەندىن نىشان تاپالمايدۇ.

لىقا مۇمكىن ئەمەس تەجرىد ھاسىل قىلمايىن، ئەرشىي،

خەزان بەرگى كەبى بەرباد ئەيلەي ھەرنە بارىمنى.

يېشىمى: ئەي ئەرشىي، ئۆزلۈكتىن كەچمەي تۇرۇپ، ۋىسالىغا يېتىش مۇمكىن ئەمەس. شۇنىڭ ئۈچۈن، خازان

بولغان يوپۇرماققا ئوخشاش بارلىقىمنى بەرباد قىلاي.

تەئەزە

ئارەزىن ياپقۇچ كۆزۈمدىن ساچىلۇر ھەر لەھزە ياش،

ئۆلەكەم پەيدا بولۇر يۇلدۇز، نىھان بولغاچ قۇياش.

يېشىمى: ئۇ يۈزىنى ياپسىلا، كۆزۈمدىن بېھىساب ياشلار تۆكۈلىدۇكى، خۇددى قۇياش پېتى كەتسىلا، ئاسماننى يۇلتۇزلار قاپلىغاندەك.

قۇتى بىر بادامۇ دەيرىم گۈشەئى مېھراب ئەدى،

غارەتى دىن ئەتتى ناگاھ بىر بەلالىق كۆزۈ قاش.

يېشىمى: بالاخور كۆز بىلەن قاش توساتتىن دىنىمنى بۇلاپ كەتكەچكە، بىر تال بادام ئوزۇم، مەيخاننىڭ بىر بۇلۇڭى مېھراب بولۇپ قالدى.

بۇ دەما - دەم ئاھىم ئىشقا ئەيلەر ئول ئاي ئىشقىنى،

سۈبھىنىڭ پات - پات دەمى ئانداقكى ئەيلەر مېھراب فاش.

يېشىمى: خۇددى تاڭ سەھەرنىڭ سەلگىن شامىلى قۇياشنىڭ چىقىشىدىن بەشارەت بەرگەندەك، تىنىمىمىز چىقىۋاتقان بۇ ئاھىم ئۇ ئاينىڭ ئىشقىنى ئاشكارىلاپ تۇرىدۇ.

بۇ سەئى قىلماق مۇرۇۋەت ئەسرۇ قاتىقدۇر، ۋەلىك،

دەسەم ئاغزى ئىچرە ئايتۇر لەئىل ھەم بار نەۋۋى تاش.

يېشىمى: «سېخىلىق بىلەن بىرەر قېتىم سۆيىدۈرمىدىڭ، بەك قاتتىق ئىكەنسىەن» دېسەم، ئۇ: «ياقۇتمۇ قاتتىق تاشنىڭ بىر خىلىغۇ» دەپ پىچىرلىدى.

ناۋەكىڭ كۆڭلۈڭگە كىرمەك جان تالاشماقۇمۇ ئىكەن،

كىم قىلۇر پەيكانىنى كۆڭلۈم بىلە جانم تالاش.

يېشىمى: ئوقۇشنىڭ يۈرىكىگە قادالغانلىقى مەندىن جان تالاشقانلىقىمىكىن، ئەمما جېنىم بىلەن يۈرىكىم سېنىڭ ئوقۇشنى تالىشىدىغانلىقى راست.

ئۇمرى جاۋىد ئىستەسەڭ فەرد ئولىكى بوستان خىزىدۇر،

سەرۋىكىم دەئەب ئەيلەدى ئازادلىغ بىرلە مەئاش.

يېشىمى: ئەبەدىلىك ھايات ئىزدەسەڭ يالغۇزلۇقنى ئىختىيار قىل. چۈنكى سەرۋى دەرىخى ئەركىن - ئازادە ئۆسۈپ ئادەتلەنگەچكە، بوستاندا ھەمىشە كۆكلەپ تۇرىدۇ.

قاشى ئالىندا نەۋائىي بەرسە جان، ئەيب ئەتمەگىز،

كىم بۇدۇر مېھراب، بىر - بىر قويغۇسىدۇر بارچە باش.

يېشىمى: نەۋەئىي ئۇنىڭ قېشى ئالدىدا جان بەرسە ئەيىبلىمەڭلار، چۈنكى ئۇ ھەممە ئادەم باش قويدىغان مېھرابقۇ.

تەئەززە چۈشۈرگىسى

قاشى ئالىندا نەۋائىي بەرسە جان، ئەيىب ئەتمەڭىز،
كىم بۇدۇر مېھراب، بىر - بىر قويغۇسىدۇر پارچە باش.
يېشىمى: نەۋائىي ئۇنىڭ قېشى ئالدىدا جان بەرسە ئەيىبلىمەڭلار، چۈنكى ئۇ ھەممە ئادەم باش قويدىغان مېھرابقۇ.

نۇسخە

دەرىغاكىم، مەنى تاشلاپ بۈگۈن ئول دىلرەبا كەتتى،
قالىپدۇرلار نەچە نائاشنا، ئول ئاشنا كەتتى.
يېشىمى: ۋاي ئېسىت، بۈگۈن ئۇ دىلرەبا مېنى تاشلاپ كەتتى؛ بىر مۇنچە ياتلار قېلىپ، ئۇ دوست كەتتى.

نەزەردىن كەتتى ئاتىن ئويناتىپ ئول چاپۇكى چالاك،
ئىزىنىڭ تۇقراغىن كۆزۈمگە ئەيلەپ تۇتتىا، كەتتى.
يېشىمى: ئۇ چەۋەنداز ئېتىنى ئوينىتىپ، نەزەردىن غايىب بولدى؛ ئىزىنىڭ توپىسىنى كۆزۈمگە تۇتتىا قېلىپ قويۇپ كەتتى.

نەسۇد ئەمدى ئەگەرچە بولسا چۇن خور مۇھرەلەر پەيدا،
نەتەي ئەمدى ئىكى ئەلەمنى، دۇررى بىبەھا كەتتى.
يېشىمى: ھەر قانچە قۇيۇشتەك پارلاق مارجانلار بولسىمۇ، ئۇنىڭ نېمە پايدىسى، ئەمدى ئىككى ئالەمنى نېمە قىلاي، باھاسىز گۆھەر كەتتى.

خۇشا بەزمى ۋىسالىدىن نەچە گۈن كامران ئەردىم،
بۇ گۈن مەھتاب ئەينىم تىيرە ئەيلەپ مەھلىقا كەتتى.
يېشىمى: خەيرىيەت، ئۇنىڭ ۋىسال بەزمىسىدىن بىر نەچچە كۈن تەختىيار بولغان ئىدىم، بۇ گۈن نۇرلۇق كۆزۈمنى قاراڭغۇلاشتۇرۇپ، ئۇ ئاي سۈرەتلىكىم كەتتى.

ئەبەس مەھبۇبلاردىن ئەمدى ئۈمىدى ۋەفا قىلماق،
ئەسىرى دەردى ھىجران ئەيلەبان ئول بىۋەفا كەتتى.
يېشىمى: ئەمدى مەھبۇبلاردىن ۋاپا كۈتۈش پايدىسىز ئىش بولۇپ قاپتۇ. ئۇ ۋاپاسىز مېنى ھىجرانلىق دەردىگە ئەسىر قىلىپ قويۇپ كەتتى.

مۇستەھزاد بىرىنچى ئاھاڭ

ئەي مەلاھەت كىشۋەرىنىڭ خەيلىغە سۇلتانمۇ سەن،
بىر باقىپ كۆڭلۈمنى ئالدىڭ ئافەتى دەۋرانمۇ سەن.
يېشىمى: ئەي، ھۆسن مەملىكىتىنىڭ سۇلتانمۇ سەن، بىر قار بىشك بىلەنلا كۆڭلۈمنى رام قىلىۋالدىڭ،
سەن جاھانغا ئاپەت سالغۇچىمۇ؟

كۆڭلۈم ئالدىڭ ئەرسە ھەرگىز باقمادىڭ، ئەي مەھلىقا،
دۈرمۇ سەن يا لەئلىمۇ يا خۇد لەبى مەرجانمۇ سەن.
يېشىمى: ئەي ئاي يۈزلۈكۈم، كۆڭلۈمنى ئوۋلىۋېلىپلا پەقەت قارىماس بولىۋالدىڭ، سەن مەرۋايىتمۇ سەن،
ياقۇتمۇ سەن ياكى مارجانمۇ سەن؟

ئۆلتۈرۈرسەن، كۆيدۈرۈرسەن فۇرقەتىڭدە، ئەي پەرى،
يىغلاتىپ ھەم كۈلدۈرۈرسەن بىر بەلايى جانمۇ سەن.
يېشىمى: ئەي پەرى، جۇدالىق ئوتۇڭدا كۆيدۈرۈرسەن، ئۆلتۈرۈرسەن، ھەم يىغلىتىپ ھەم كۈلدۈرۈرسەن، سەن
جاننىڭ بىر بالاسىمۇ؟

ئاتەشى ئىشقىڭنى ياقتىڭ بۇ ۋۇجۇدۇمغا بۇ گۈن،
دوستمۇ سەن، دۈشمەنمۇ سەن، مەن بىلمەدىم جانانمۇ سەن.
يېشىمى: بۈگۈن ۋۇجۇدۇمغا ئىشقىڭنىڭ ئوتىنى ياقتىڭ، بىلەلمىدىم، سەن ماڭا دوستمۇ، دۈشمەنمۇ ياكى
جانانمۇ؟

گۈل يۈزۈڭگە ئەندەلب تەڭلىغ قىلىپ زار ئەيلەدىڭ،
گۈلمۇ سەن يا خارمۇ سەن يا ھۇرمۇ سەن، غىلمانمۇ سەن.
يېشىمى: مېنى بۇلبۇلغا ئوخشاش گۈل يۈزۈڭگە زار قىلىپ قويدۇڭ: سەن گۈلمۇ، تىكەنمۇ، ھۆرمۇ ياكى
غىلمانمۇ سەن؟

گۈل سىفەت گۈللۈقدە تۇرساڭ نەستەرىن بولغاي خەجىل،
كۆرمەدىم ھەر گىز مەلاللىقا، لەبى خەندانمۇ سەن.
يېشىمى: گۈلشەن ئىچىدە گۈلدەك تۇرساڭ، نەستەرىن گۈلى خىجالەتچىلىكتە قالدى. سېنىڭ غەمكىن
بولغىنىڭنى مۇتلەق كۆرمىدىم، كۈلۈپ تۇرغان لەۋمۇ سەن؟

جىلۋە ئەيلەپ چىقساڭ ئۆيدىن رەشك ئەيلەر مۇشتەرى،

ھۆسن ئىقلىمىغا گویا بىر ماھى تابانمۇ سەن.

يېشىمى: ئۆيىدىن جىلۋىلىنىپ چىقساڭ، مۇشتەرى يۇلتۇزمۇ رەشك قىلىدۇ، ياكى سەن ھۆسن ئېلىنىڭ نۇرلۇق ئېيىمۇ؟

كۆرمەدىم بۇ فانىدا سەندەك مەلاھەتلىك كىشى،

يا پەرسەن، يا مەلەكسەن، بىلمەدىم، ئىنسانمۇ سەن.

يېشىمى: بۇ پانىي ئالەمدە سەندەك بىر گۈزەلنى كۆرگىنىم يوق: ھۆرمۇسەن، پەرىشتەمۇسەن ياكى ئىنسانمۇسەن، بىلەكمىدىم.

گۈلسۈرۈخ يەڭلىغ يۈزۈڭگە بۇ بىلال بىچارەنى،

ئەيلەنىڭ مانەندى بۇلبۇل، غۇنچەنى رەيھانمۇ سەن.

يېشىمى: بۇ بىچارە بىلالنى ئەتىر گۈلدەك يۈزۈڭگە زارىققان بۇلبۇلغا ئوخشاش تەلمۈرىدىغان قىلىپ قويدۇڭ، سەن يا گۈلنىڭ غۇنچىسىمۇ؟

ئىككىنچى ئاھاڭ

نەزاكەت بوستانىدا قەدىدىڭ سەرۋى خىراماندۇر،

مەلاھەت گۈلىشتانىدا يۈزۈڭ گۈلبەرگى خەنداندۇر.

يېشىمى: قەدىدىڭ نازاكەت بوستانىنىڭ گۈزەل سەرۋىسى، يۈزۈڭ ھۆسن گۈلىستانىنىڭ ياپراقلىرى ئارىسىدا ئېچىلغان گۈلدۇر.

ساخا كىم بىقەرار ئەرمەس، كۆرەي دەپ ئىنتىزار ئەرمەس،

جەمالىڭ ئاقتاپىغە ھەمە زەرراتى رەقساندۇر.

يېشىمى: جامالىڭنى كۆرۈشكە ئىنتىزار ۋە بىقارار بولمىغان كىم بار؟ ھەممە ئادەم قۇياشتەك جامالىڭ ئەتراپىدا زەررىلەردەك ئايلىنىدۇ.

زېھى ھۈسنۈڭ سىفاتىدا مەنى شەيدايىكىم سەندىن،

چەمەنلەر ئىچرە كىرسەڭ ئەنجۈمەنلەر ئىچرە داستاندۇر.

يېشىمى: ئەگەر گۈلزارلىققا كىرسەڭ، ئۇ يەردىكى يىغىلىشلاردا گۈزەل ھۆسنۈڭنى مەدھىيىلەپ، داستان سۆزلەۋاتقانلىقىمنى كۆرسەن.

نەدىن مەن بولماغايىمەن ئادەمىيلەر شاھى ئالەمدە،

كى بۇلبۇل دىگۈش گۇفتارى بىرلە شاھى مۇرغاندۇر.

يېشىمى: مەن نېمىشقا دۇنيادىكى ئادەملەرنىڭ شاھى بولالمايمەن، بۇلبۇلمۇ ئۆزىنىڭ كۆڭۈلنى شادلاندۇرغۇچى ناۋاسى بىلەن قۇشلارنىڭ پادىشاھىغۇ!

زەمان پۇر شورىشۇ، ئافاق پۇر فىتنە، جەھان ھاسىد،
خەلالىق كۆزلەردىن غەبىدەك مەشھۇرىي پىنھاندۇر.
يېشىمى: زامان غەۋغاغا، دۇنيا پىتنىگە، جاھان ھەسەنخورلارغا تولغان، شۇڭا مەشھۇرىي ئۆزىنى
كىشىلەرنىڭ كۆزىدىن قاچۇرۇپ، يوشۇرۇنغاندۇر.

مۇستەھزاد چۈشۈرگىسى

گۈلسۇرخ يەڭلىغ يۈزۈڭغە بۇ بىلال بىچارەنى،
ئەيلەدىڭ مانەندى بۇلبۇل، غۇنچەئى رەبھانمۇ سەن.
يېشىمى: بۇ بىچارە بىلالنى ئەتىر گۈلدەك يۈزۈڭگە زارىققان بۇلبۇلغا ئوخشاش تەلمۈرىدىغان قىلىپ
قويدۇڭ، سەن يا گۈلنىڭ غۇنچىسىمۇ؟

جۇلا

ياھۇ - يارەي، ئاللاھ يەي،
بىر گۈل يارەي، ئاللاھ يەي.
ئاتەش كۆزلۈك جانانم،
جانانمەي، ئاللاھ يەي.
ۋاي، ئاللاھ يەي، دوست ئاللاھ يەي،
ۋاي، ئاتەش كۆزلۈك جانانم.

مەن سەنى كۆرۈپ جانان، غەمگە مۇبتەلا بولدۇم،
ئوت ياقىدىڭ يۈرەكىمگە، ئاشىق بىقارار بولدۇم.
يېشىمى: ئەي جانان، مەن سېنى كۆرۈپلا غەمگە مۇبتەلا بولدۇم؛ يۈرىكىمگە ئوت ياقىتىڭ، تاقەتسىز ئاشىق
بولدۇم.

نەقرات:

ياھۇ - يارەي، ئاللاھ يەي، بىر گۈل يارەي، ئاللاھ يەي.
ئاتەش كۆزلۈك جانانم، جانانمەي، ئاللاھ يەي،
ۋاي، ئاللاھ يەي، دوست ئاللاھ يەي، ئاتەش كۆزلۈك جانانم.

ئايدا ئوخشايدۇر يۈزۈڭ،
چولپانغا ئوخشايدۇر كۆزۈڭ.
ئوخشايدۇر نەبات قەندىگە،

شۇ سەنىڭ شىرىن سۆزۈڭ.

يېشىمى: يۈزۈڭ ئايغا ئوخشايدۇ، كۆزۈڭ چولپان يۇلتۇزىغا ئوخشايدۇ؛ سېنىڭ شېرىن سۆزۈڭ بولسا، قەنت -
ناۋاتقا ئوخشايدۇ.

ئا، ياهۇ - يارەي، ئاللاھ يەي،

ئا، بىر گۈل يارەي، ئاللاھ يەي.

ئاتەش كۆزلۈك جانانم،

جانانمەي، ئاللاھ يەي،

ۋاي، ئاللاھ يەي، دوست ئاللاھ يەي،

ۋاي، ئاتەش كۆزلۈك جانانم.

ئاي بولدى يىلمۇ بولدى،

سەنىڭ ئوتۇڭدا كۆيگەلى.

ئىنتىزار بولدۇم ئەجەب،

ئاي يۈزۈڭنى كۆرگەلى.

يېشىمى: سېنىڭ ئوتۇڭدا كۆيۈۋاتقىنىمغا ئاي توشۇپ، يىلمۇ بولۇپ قالدى. ئايدەك يۈزۈڭنى كۆرۈشكە
ئەجەبمۇ ئىنتىزار بولدۇم.

ياھۇ، يارەي، ئاللاھ يەي،

ئا، بىر گۈل يارەي، ئاللاھ يەي.

ئاتەش كۆزلۈك جانانم،

جانانمەي، ئاللاھ يەي،

ۋاي، ئاللاھ يەي، دوست ئاللاھ يەي،

ۋاي، ئاتەش كۆزلۈك جانانم.

ئاللاھ، ئاتىم سەرمەيدۇر،

ئەڭىز ئوتىدا،

يۈرەك - باغرىم پارە بولدى،

يارنىڭ ئوتىدا.

يېشىمى: ئاللاھ، ئېڭىزلىقتىكى ئوت بىلەن ئېتىم سەرمەيدۇ؛ يارنىڭ ئىشىق - مۇھەببەت ئوتىدا يۈرەك -
باغرىم پارە - پارە بولدى.

ئاللاھ، يارىم جەمالىڭدىن،

بولدۇم ۋىيرانە.

ئىشق ئوتى يامان ئەكەن،

قىلدى دىۋانە.

يېشىمى: ئاللاھ، ئەي يارىم، جامالىڭنى كۆرگەندىن بۇيان، ئىشقى - مۇھەببەت ئوتۇڭدا ۋەيران بولدۇم؛ ئىشقى ئوتى دېگەن ھەقىقەتەن يامان ئىكەن، مېنى مەجبۇن قىلىۋەتتى.

ياھۇ، يارەي، ئاللاھ يەي،
ئا، بىر گۈل يارەي، ئاللاھ يەي.
ئاتەش كۆزلۈك جانانم،
جانانمەي، ئاللاھ يەي،
ۋاي، ئاللاھ يەي، دوست ئاللاھ يەي،
ۋاي، ئاتەش كۆزلۈك جانانم

سەنەم

دىلبەرا، ماڭا سەنىڭدەك يارۇ جانان قايدادۇر،
ساڭا ھەم مەندىك ئەل ئىچرە زارۇ ھەيران قايدادۇر.
يېشىمى: ئەي دىلبەر، ماڭا سېنىڭدەك يار ۋە جانان نەدە، ساڭىمۇ كىشىلەر ئارىسىدا مېنىڭدەك زارىققان ۋە ھەيرانى بولغانلار بارمۇ؟

يۈرەكىم بولدى جەراھەت، باغلادى زەردابۇ قان،
سەنى كەبى مەرھەم قىلۇر يارى قەدىردان قايدادۇر.
يېشىمى: يۈرىكىم يارىلىنىپ قان - زەرداپقا تولدى، ئۇنىڭغا شىپالىق بېرەلەيدىغان ساڭا ئوخشاش قەدىردان يار نەدىن تېپىلىدۇ.

خەستەيۇ بىمار ئولۇپ، يولۇڭدا ياتسام مۇردەۋار،
سورغۇچى ھالى غەرىبىن مەرھەمى جان قايدادۇر.
يېشىمى: كېسەللىكىمدىن يولۇڭدا مۇردىدەك ياتسام، مەندەك غېرىبىنىڭ ھالىنى سورىغۇچى سەندەك جاننىڭ مەلھەمى قايدا؟

ئەرز ئەتەي دەردىمنى ئايتىپ، ئەي پەرى، دادىمغا يەت،
كىشۋەرى ئىشقى ئىچرە سەندەك ئەدلى سۇلتان قايدادۇر.
يېشىمى: ئەي پەرى، دەردىمنى ئېيتىپ ساڭا ئەرز قىلاي، دادىمغا يەتكىن؛ ئىشقى مەملىكىتىدە سەندەك ئادالەتلىك سۇلتان نەدە بار؟

كۆرگەلى زۇلفى پەرىشانىڭ، پەرىشانىدۇر كۆڭۈل،
بول پەرىشان زۇلفىغا مەندەك پەرىشان قايدادۇر.

يېشىمى: يېيىلغان چاچلىرىڭنى كۆرگەندىن بېرى، كۆڭلۈم پەرىشاندۇر. بۇ يېيىلغان چاچقا مەندەك پەرىشان بولغان بارمۇ؟

لۇتى ئەتىپ، جانا، كۈتەر ئايدەك جەمالىڭدىن نىقاب،

كۆرگەلى ھۇسنۇڭنى مەندەك زارۇ ھەيران قايدادۇر.

يېشىمى: ئەي جانان، مەرھەمەت قىلىپ، ئايدەك جامالىڭدىن چۈمپەردەڭنى ئېلىۋەتكىن. ھۇسنۇڭنى كۆرۈشكە مەندەك زارىققان ۋە ھەيرانى بولغان يەنە نەدە بار؟

غۇنچە ياڭلىغ قان بولۇپ، ئىشقىڭ بىلە خامۇشمەن،

بول ھۇۋەيدادەك ساڭا باغرى تولا قان قايدادۇر.

يېشىمى: يۈرىكىم غۇنچىدەك قان بولۇپ، ئىشقىڭ دەردىدە گەپ سۆزدىن قالدېم. بۇ ھۇۋەيدادەك سەن ئۈچۈن باغرى قانغا تولغان ئادەم يەنە تېپىلارمۇ؟

چوڭ سەلىقە

بۇ گۈن ئايغە ئالتى دەيدۇر، ساناسام يەتتى،

بىۋەقاغا ئاشىق بولسام، تاشلادى - كەتتى.

يېشىمى: بۈگۈن ئايغا ئالتە دەيدۇ، ساناپ باقسام يەتتە بولۇپتۇ؛ ۋاپاسىزغا ئاشىق بولسام، تاشلاپلا كەتتى.

تاشلاپ كەتسەڭ كەتكەنڭنى ئۇنۇتماغاي مەن،

ئەمدى كەلسەڭ سەن قاشىمغا يولاتماغاي مەن.

يېشىمى: تاشلاپ كەتسەڭ كېتىۋەر، بۇ قىلغىنىڭنى ئۇنۇتماغاي مەن؛ ئەمدى قېشىمغا كەلسەڭ، يېقىن يولاتماغاي مەن.

يولاتمايمەن مەن قاشىمغا مۇڭلانىپ قالسۇن،

ئارفا، بۇغداي سانامىدەك سارغارىپ قالسۇن.

يېشىمى: قېشىمغا يولاتمايمەن، مۇڭلىنىپ قالسۇن؛ ئاپا - بۇغداينىڭ سامىغا ئوخشاش سارغىيىپ قالسۇن.

قانداق كىشى كەتەر ئىككىن يارىنى تاشلاپ،

مەيلى بولسا ئالىپ كەتسۇن بىللەلا باشلاپ.

يېشىمى: ئۆزىنىڭ يارىنى تاشلاپ كېتىدىغان قانداق كىشى ئىكەن ئۇ؟ ئەگەر يارىغا مەيلى بولسا، ئۆزى بىلەن بىللە ئېلىپ كەتسۇن.

كىچىك سەلىقە

بىرىنچى ئاھاڭ

كۆرگەلى ھۈسنۇڭنى زارۇ مۇبتەلا بولدۇم ساڭا،
نە بەلالىغ گۈن ئەدىكىم ئاشنا بولدۇم ساڭا.
يېشىمى: ساڭا ئاشنا بولغان شۇ كۈن قانداق بالالىق كۈن ئىدىكىن، ھۈسنۇڭنى بىر كۆرۈپلا ساڭا باغلىنىپ
قالدىم.

ھەر نەچە دەردىمكى گۈن - گۈندىن ئۈزەي سەندىن كۆڭۈل،
ۋاھكى، گۈن - گۈندىن بەدتەرراق مۇبتەلا بولدۇم ساڭا.
يېشىمى: سەندىن ئاستا - ئاستا كۆڭۈل ئۈزەي دەپ قانچە قىلساممۇ، ۋاي دەرىغ، ساڭا كۈندىن كۈنگە تېخىمۇ
بەتتەررەك باغلاندىم.

مەن قاچان دەدىم ۋەفا قىلغىل، ماڭا زۇلم ئەيلەدىڭ،
سەن قاچان دەردىڭ فىدا بولغىل، فىدا بولدۇم ساڭا.
يېشىمى: مەن قاچان: «ۋاپا قىل» دېسەن، زۇلۇم سالدىڭ، لېكىن سەن قا چانكى: «ماڭا پىدا بول» دېسەڭ،
پىدا بولدۇم.

قاي پەرى پەيكەغە دەرسەن تەلبە بولدۇڭ بۇ سىفەت،
ئەي پەرى پەيكەر، نە قىلساڭ قىل ماڭا، بولدۇم ساڭا.
يېشىمى: قايسى پەرى ئۈچۈن مۇنچىۋالا تەلۋە بولۇپ كەتتىڭ دەۋاتىدە سەنغۇ؟ ئەي پەرى، ماڭا نېمە قىلساڭ
قىل، ساڭىلا شۇنداق بولدۇم.

ئەي كۆڭۈل، تەركى نەسىھەت ئەيلەدىم ئاۋارە بول،
يۈز بەلا يەتمەسكى، مەن ھەم بىر بەلا بولدۇم سەڭا.
يېشىمى: ئەي كۆڭۈل، نەسىھەتنى ئاڭلىمىدىم، ئەمدى سەن سەرگەردان بول. يۈز بالا يەتمىگەندىمۇ مەنمۇ
ساڭا بىر بالايىئاپەت بولدۇم.

جامى جەم بىرلە خىزىر سۈيى نەسىبەمدۇر مۇدام،
ساقىيا، تا تەركى جاھ ئەيلەپ گەدا بولدۇم ساڭا.
يېشىمى: ئەي ساقىي، مەنسىپىمنى تاشلاپ، ساڭا تىلەمچى بولۇپ كەلگەندىن بېرى، جەمشىد جامى بىلەن
خىزىر سۈيى (ئابىھايات) دائىملىق نېسىۋەم بولدى.

غۇسسە چەنگىدىن نەۋائىي تاپمادىم ئۇششاق ئارا،
تا نەۋائىيىدەك ئەسرۇ بىنەۋا بولدۇم ساڭا.
يېشىمى: نەۋائىيغا ئوخشاش سېنىڭ بىچارە ئەسىرىڭ بولۇپ قالغاندىن بۇيان، ئاشقىلار ئارىسىدا غەم چاڭى
(سازى)دىن پەيزى ئالالمىدىم.

ئىككىنچى ئاھاڭ

پەردەغە كىرگەن كەبى خۇرشىدى رەخشان ھەر كەچە،
ئەزىمى خىلۋەت ئەيلەر ئول شەمئى شەبىستان ھەر كەچە.
يېشىمى: نۇرلۇق قۇياش ھەر ئاخشىمى پەردە ئىچىگە كىرىپ كەتكەندەك، بۇ كېچەمنىڭ چىرىقىمۇ
خىلۋەتكە كىرىۋالىدۇ.

ئول كۈلۈپ ئەھباب بىرلە سۈبھىدەك، مەن شەمئۇلار،
ئۆرتەنىپ كۆڭلۈم، تۆكەرمەن دۇررى غەلتان ھەر كەچە.
يېشىمى: ئۇ ھەر ئاخشىمى دوستلىرى بىلەن تاڭ نۇرىدەك كۈلىدۇ، مەن بولسام كۆڭلۈمنى شامدەك ئۆرتەپ،
كۆزۈمدىن ئۈنچە مارجان تۆكۈپ چىقىمەن.

بىر قۇياش ھىجرانىدا ئۇريات تەنىم گەردۇن كەبى،
مىھر ئوتىدىن كۆرگۈزۈر مىڭ داغى پىنھان ھەر كەچە.
يېشىمى: يالغىچ گەۋدەم بىر قۇياشنىڭ پىراقىدا، ھەر كېچىسى ئىشقى ئوتىدىن خۇددى ئاسمانغا ئوخشاش
مىڭلىغان يوشۇرۇن داغلارنى كۆرسىتىدۇ.

گاھ - گاھ، ئەي مەخمۇرى خاپ ئالۇد، سور ئول خەستەنى،
كىم يەتەر ئاغزىمغا لەئلىك يادىدىن قان ھەر كەچە.
يېشىمى: ئەي ئۈگىدىگەن مەست، بىمارنىڭ ھالىدىن ئانچە - مۇنچە خەۋەر ئالساڭچۇ؛ ھەر كېچە لېۋىڭنى
ئويلاپ، ئۇنىڭ ئاغزىدىن قان كېلىدۇ.

ناسىھا، نە نەۋۋە پىنھان تائەت ئەيلەيكىم، ئالۇر،
دىنۇ دانىش نەقدىنى بىر نامۇسۇلمان ھەر كەچە.
يېشىمى: ئەي نەسىھەتچى، ئىمان ۋە ئەقىل بايلىقىمنى بىر نامۇسۇلمان ئېلىۋالغان تۇرسا، مەن كېچىسى
قانداقمۇ يوشۇرۇن ئىبادەت قىلالايمەن؟

بىر كەچە سورغىل مەنى، ئاندىن بۇرۇنكىم سورغاسەن،
«قانى ئول بىدىلىكى، ئەيلەر ئەردى ئەفغان ھەر كەچە».
يېشىمى: بىر ئاخشام بولسىمۇ ھالىمنى سوراپ قويغىن، بۇرۇنمۇ: «ھەر كېچىسى داد - پەرياد قىلىدىغان
ھېلىقى ئاشىق قېنى دەپ سورايتتىڭغۇ.

چەك، نەۋائىي، نالە، كۆز مەي بەرسۇنۇ باغرىم كەباب،
چۇن بولۇر ئول ئاي خەيالى بىزگە مىھمان ھەر كەچە.

يېشىمى: نەۋەئىي، نالە كۈيىنى چال، كۆزۈم شاراب، جىگىرىم كاۋاپ تەييارلىسۇن، چۈنكى ھەر ئاخشىمى ئۇ
ئاينىڭ خىيالى ماڭا مېھمان بولۇپ كېلىدۇ ئەمەسمۇ؟!

ئۈچىنچى ئاھاڭ

ۋاھ، نە خۇشدۇر خەستەلىكىدە كۆسەرلەر يارىم كەلىپ،

ياكى يالغۇزلۇقتا ياندا تۇرسا دىلدارىم كەلىپ.

يېشىمى: ئاھ، ئاغرىپ قالغان چېغىمدا، يارىم يوقلاپ كەلسە ياكى يالغۇزچىلىقتا دىلدارىم كېلىپ يېنىمدا
تۇرسا، نېمىدىگەن ياخشى بولاتتى.

ياد ئەتەر ئولسام بەناگاہ ئول پەرى يۈزلۈكنىكىم،

كۈلبەم ئىچرە ئول دەمى ئولتۇرسا گۈلزارىم كەلىپ.

يېشىمى: ئۇ پەرى يۈزلۈكنى ئېسىمگە ئېلىشىم ھامانلا، دەر ھال ھۇجرامغا كېلىپ، گۈلدەك ئېچىلىپ
ئولتۇرسا ئىدى.

كەلسە غەمنىڭ لەشكەرى باشىمنى ئايلاندۇرماغا،

گۈفتەلىخ بولسا، يانىمغا ئول شەكەر خارىم كەلىپ.

يېشىمى: غەم لەشكىرى بېشىمنى ئايلاندۇرۇش ئۈچۈن كەلگىنىدە، ئۇ شىرنى سۆزلۈكۈم يېنىمغا كېلىپ،
ھەمسۆھبەت بولسا.

قۇتۇلۇر ئەردىم بۇ غەمدىن، ئول دىلئارامىم كۆرۈپ،

ۋاھ، ئەگەرچەندىكى قەتل ئەتسە دىئازارىم كەلىپ.

يېشىمى: ئىخ، ئەگەر دىئازارىم كېلىپ جېنىمنى ئالىدىغان ئىش بولسىمۇ، ئۇنى بىر كۆرسەم، دىلىمغا
ئاراملىق يېتىپ، بۇ غەملەردىن قۇتۇلار ئىدىم.

بۇ كۆڭۈلنى بارچە غەملەردىن خەلاس قىلغاي ئەدى،

بىر نەزەر قىلماق بىلەن ئول شوخى خۇنخارىم كەلىپ.

يېشىمى: ئو شوخ قانخورۇم كېلىپ، بىرلا نەزەر تاشلىسا ئىدى، كۆڭلۈمنى بارچە غەملەردىن خالاس قىلاتتى.

كىچىك سەلىقە چۈشۈرگىسى

نەچە ۋاقىت ئەيلەپ تەھەممۇل، ئەي بىلال، بولغىل خەمۇش،

مەرھەممەت ئەيلەر سىتەم يەتكەندە غەمخارىم كەلىپ.

يېشىمى: ئەي بىلال، بىر قانچە ۋاقىت تاقەت قىل، جەبىر - زۇلۇم چېكىگە يەتكەندە، غەمخورۇڭ كېلىپ
رەھىم - شەپقەت قىلىدۇ.

تەئكىد

ئىشقى ئارا مەنمەن دەمى بىمىھنەتۇ غەم بولماغان،
جانىدىن مەھرۇم ئولۇپ، جانانغا مەھرەم بولماغان.
يېشىمى: مۇھەببەت يولىدا بىر دەممۇ جاپاسىز، غەمسىز ئۆتمىگەن ئادەم پەقەت مەن؛ جېنىمدىن مەھرۇم بولۇپ، جانانغا يېقىنلىشالمىغانمۇ مەن.

يۈز ۋەفا ئەيلەپ، جەفادىن ئۆزگە نەفىئى كۆرمەگەن،
مىڭ جەفا كۆرۈپ، ۋەفاسى زەررەنى كەم بولماغان.
يېشىمى: يۈز ۋاپا قىلىسىمۇ، جاپادىن ئۆزگە نەپ كۆرمىگەن، ۋاپانى قىلچە كەمقىلىمىسىمۇ، مىڭلاپ جاپا كۆرگەنمۇ مەن.

مىڭ قۇياشچە كۆرگەن ئۆز يارىن، ۋەلى يار ئالدا،
مىڭ ئۆلۈشىدىن بىرىچە زەررەنىڭ ھەم بولماغان.
يېشىمى: ئۆز يارىنى مىڭ قۇياشقا تەڭ كۆرسىمۇ، لېكىن يارى ئالدىدا زەررىنىڭ مىڭ ئۆلۈشىدىن بىرسىچىلىك ئېتىۋارغا ئېلىنمىغانمۇ مەن.

ئالەم ئەھلى ئىشقى ئارا رۇسۋالىغىم تەنن ئەتمەن،
كىمدۇرۇر ئاشىق بولۇپ، رۇسۋاىي ئالەم بولماغان.
يېشىمى: ئەي ئالەم ئەھلى، ئىشقى يولىدىكى رەسۋالىقىم ئۈچۈن تاپا - تەنە قىلماڭلار، ئاشىق بولۇپ رەسۋاىي ئالەم بولمىغان زادى كىم بار؟

ئەنجۇم ئەرمەس تەردۇر ئاھىم ئوتىدىن كۆك سەققىدە،
ۋاھكى، بۇ تەردىن بىنايى قالمادى نەم بولماغان.
يېشىمى: ئاسماننى قاپلىغان يۇلتۇز ئەمەس، ئاھىم ئوتىدىن ھاسىل بولغان تەر تامچىلىرىدۇر؛ ھالبۇكى بۇ تەر تامچىلىرىدىن ھۇل بولمىغان مەۋجۇدات قالمىدى.

دەستىگىرى ئىستەكسىم غەمدىن خەلاس ئىمكان ئەمەس،
ئولكى بىر زەررىدىن كەمەر بەلگە مۇھكەم بولماغان.
يېشىمى: بىر ئۇستاز ئىزدە، ئۇنىڭ ئالدىدا بېلىڭىگە ئالتۇن كەمەرنى مەھكەم باغلىمىغىچە غەمدىن خالاس بولالمىسەن.

ئەي نەۋائىي بىلكى تاپماس لەئلىدىن قۇتى ھەيات،
جاننى تەسلىم ئەيلەمەكلىككە مۇسەللەم بولماغان.

ئەي نەۋائىي بىلگىنىكى، جاندىن كېچىپ ئۆزىنى يارىغا تاپشۇرمىغان ئادەم ئۇنىڭ لېۋىدىن ھاياتلىق ئوزۇقى ئالالمايدۇ.

داستان

بىرىنچى داستان

كۆكسۈمنى چاڭ ئەتىپ قانلار يىغلادىم،

كەسىپ - كەسىپ قارا باغرىم تۈزلەدىم.

ئەرزى ھالىم بىردىن - بىردىن سۆزلەدىم،

رەھىمى كەلىپ بىزگە نىگاھ ئەيلەدى.

يېشىمى: كۆكسۈمنى يېرىپ، قان - قان يىغلىدىم؛ قارا باغرىمنى كېسىپ - كېسىپ تۈزلىدىم؛ ئەھۋالىم ھەققىدىكى ئەرزىمنى بىردىن - بىردىن بايان قىلدىم؛ رەھىمى كېلىپ ماڭا نەزەر سالىدى.

كۆپ جەفالىار چەكىپ باغىغە كىردىم،

باغبان بولۇپ ئالما، نارىن تەرمەدىم.

شۇكرىللاھ يەنە جەمالىڭ كۆردۈم،

تەڭرى سەنى بىزگە ئەتە ئەيلەدى.

يېشىمى: نۇرغۇن جاپا چېكىپ بېغىڭغا كىردىم؛ باغۋەن بولۇپ، ئالما - ئانار تەرمىدىم؛ ئاللاھقا شۈكۈر، يەنە جامالىڭنى كۆردۈم؛ ئاللاھ سېنى ماڭا نېسىپ قىلىپتۇ.

بەلالاردىن قاچىپ كىردىم دەرياگە،

ھەر زەمان ئۇچرادىم تۈرلى جەفاگە.

قۇلاق سال، دىلبەرا، ئۇشبۇ سەۋداگە،

بىزگە بۇ قىسمەتنى خۇدا ئەيلەدى.

يېشىمى: بالايىئاپەتلەردىن قېچىپ دەرياغا كىردىم؛ ھەر ۋاقىت تۈرلۈك جاپالارغا ئۇچرىدىم؛ ئەي دىلبەرا، بۇ ساداغا قۇلاق سالكى، بۇ قىسمەتنى بىزگە ئاللاھ نېسىپ قىلغاندۇر.

سەنسەن سەنەۋبەرنى ۋەفالىق يارى،

ساڭا فىدا بولسۇن جانى ئەفگارى.

مۇختەسەر ئەيلەسەم ئۇشبۇ دەفتارى،

بىۋەفا دۇن كىمگە ۋەفا ئەيلەدى.

يېشىمى: سەنەۋبەرنىڭ ۋاپادار يارى پەقەتلا سەن؛ يارىلانغان جان ساڭا فىدا بولسۇن؛ ئۇزۇن گەپنى قىسقا قىلسام، بىۋاپا ئالەم كىمگە ۋاپا قىلغان؟

ئىككىنچى داستان

نەمايان ئۆلدۈك، ئەي دىلبەر، يۈزۈڭنى ئاقتاپ ئەيلەپ،

قارا كاكۇل بىلە زۇلفى پەرىشانىڭ نىقاب ئەيلەپ.

يېشىمى: ئەي دىلبەر، يۈزۈڭنى قۇياش قىلغان، ئۇنىڭغا قاپقارا كوكۇلاڭ بىلەن يېيىلىپ تۇرغان چېچىڭنى نىقاب قىلغان ھالدا نامايان بولدىڭ.

لەيلىڭ خالىنى كۆرگەچ، تەن ئۆيىدە ناتەۋان كۆڭلۈم،

قۇشسۇر كىم قەفەسە تەلپىنىپ كۆپ ئىزتىراپ ئەيلەپ.

يېشىمى: لېۋىڭدىكى خالىنى كۆرگەندە، تەن ئۆيىدىكى ناتەۋان كۆڭلۈم خۇددى قەپەستىدىكى قۇشتەك تەلپۈنۈپ، تاقەتسىزلەندى.

جەمالىڭ دەفتەرىدىن نۇكتەئىنى شەرھ ئەتە ئالمان،

يىلى ئۆمرۈم ئىچىدە، ئەي پەرى، يۈزىڭنى كىتاب ئەيلەپ.

يېشىمى: ئەي پەرى، مەن ئۆمرۈم بويى يۈزىڭنى كىتاب يېزىپمۇ، جەمالىڭ دەپتىرىدىكى بىر ھېكمەتنى شەرھلەپ بولالمايمەن.

نە كافر كۆزلىرىڭ ئالەمنى تەنھا ئەيلەدى تاراج،

شەبىخۇن كەلتۈرەر غەم جانىمە يۈزىڭنى كىتاب ئەيلەپ.

يېشىمى: قارا كۆزلىرىڭ ئالەمنى يالغۇز ئۆزى ئىشغال قىلدى؛ ئۇنىڭ غەمى كېچىلىك ھۇجۇم قوزغاپ، جېنىمغا يۈزىڭنى ئازابلارنى سالدى.

ۋەفا ھەرقىنى سورىغاندا ماڭا سەن تازە جان بەردىڭ،

مەسىھ لەيلىرىڭ ئىجازىدىن گۇيا جەۋاب ئەيلەپ.

يېشىمى: «ۋاپا»نىڭ نېمىلىكىنى سورىغىنىمدا، ھاياتلىق بەخش ئەتكۈچى لېۋىڭنىڭ مۆجىزىلىرى بىلەن دېگۈدەك جاۋاب بېرىپ، ماڭا يېڭى جان ئاتا قىلدىڭ.

سەھەر تۇرغۇچە مەندە گۈل بىلە تەنھا شەراب ئىچتى،

ئەجايىپ باغبانى سىنەنى بۇلبۇل كەباب ئەيلەپ.

يېشىمى: ئاجايىپ باغۋەن ئىكەن، سەھەردە گۈل بىلەن يالغۇز شاراپ ئىچىپ، بۇلبۇلنىڭ باغرىنى كاۋاپ قىلدى.

گۈلىستاننى سۇخەننى سەير ئەتەردە ساھىبى دىۋان،

چەكەر باشقا گۈلدەك مىسرائىنى ئىنتىخاب ئەيلەپ.

يېشىمى: دىۋان تۈزگۈچى شائىر سۆز گۈلىستاننى سەيلە قىلغىنىدا، مىسرائىنى تاللاپ، بېشىغا گۈلدەك قىستۇرۇۋالدى. (ئېسىل مىسرائىنى كالىسىغا تىزىۋالدى)

نە گۈندۈز شەرتدۇر مەي ئىچكەلى شۇرى مۇدامىڭدىن،

قەدەھ تۇت ساقىيى سىمىنبەدەنكىم ماھتاب ئەيلەپ.

يېشىمى: شاراپنى كۈندۈزدىلا ئىچىش شەرت ئەمەس، ئەي كۈمۈش بەدەنلىك ساقىي، ئايدىڭدىمۇ ئۈزۈلدۈرمەي قەدەھ تۇت.

ھەقىقەتەن جىلۋەگەردۇر، دەر ھەقىقەت ياشۇرۇپ بولماس،

مەجاز ئەھلى زەلىلى تەلبەگە مۇنداغ قەباب ئەيلەپ.

يېشىمى: مەجاز ئەھلى زەلىلى تەلىۋىنى قانچە قامال قىلغان بىلەنمۇ، ھەقىقەت يەنىلا جىلۋىلىنىپ تۇرىدۇ، ئۇنى يوشۇرغىلى بولمايدۇ.

ئۈچىنچى داستان

باغبان بولۇپ باغنىڭ ئىچرە،

تەرسەم تازە گۈللەرنىڭنى.

ئىگەم سەنى خۇش ياراتمىش،

ئەگسەم نازۇك بەللەرنىڭنى.

يېشىمى: بېغىڭدا باغۋەن بولۇپ، يېڭى ئېچىلغان گۈللەرنىڭنى ئۈزسەم؛ پەرۋەردىگارىم سېنى گۈزەل يارىتىپتۇ، نازۇك بەللەرنىڭنى ئەگسەم.

مەنى سورساڭ ئۇشبۇ دەمدە،

رەنگىم سارىغ، كۆزۈم نەمدە.

ئاي يۈزۈڭگە تۇتما پەردە،

تەرھىنالە قوللارنىڭنى.

يېشىمى: مېنىڭ شۇ تاپتىكى ئەھۋالىمنى سورىساڭ، رەڭگىم سېرىق، كۆزۈم نەملىك؛ ئايدەك يۈزۈڭگە چۈمبەل تارتما، قوللىرىڭ دەرت كۆرمىسۇن.

مەڭزىڭ ئەسلى لالەدۇر،

باقىشنىڭ جاننى ئالادۇر.

لەبىڭ ئالتۇن فىيالىدۇر،

ئىچىپ قانسام باللارنىڭنى.

يېشىمى: مەڭزىڭ ئەسلىدىن قىزىل گۈلدۇر، قاراپ قويۇشۇڭ جاننى ئالىدۇ؛ لېۋىڭ ئالتۇن پىيالىدۇر، ئۇنىڭدىن ھەسەل - بالنى ئىچىپ قانسام.

سەھەر قويۇپ ساچنىڭ تارا،

گۈل يۈزۈڭگە رومال ئورا.

رەقىب يۈرى بولسۇن قارا،

بىلىپ يۈرسەم يوللارىڭنى.

يېشىمى: سەھەر قوپۇپ چېچىڭنى تارا، گۈلدەك يۈزۈڭگە رومال ئورا؛ يولۇڭنى بىلىۋېلىپ ئۇنىڭدا يۈرسەم،
رەقىبلەرنىڭ يۈزى قارا بولسۇن.

غەرىب ئاشىق بولدۇم فەقىر،

گۇناھىمغا بولدۇم مۇنكىر.

دۇئا بىرلە ئەرزن ئوقىر،

قىبلە ئەيلەب خاللارىڭنى.

يېشىمى: پىقىر غەرىب ئاشىق بولدۇم، گۇناھىمغا ئاقلىغۇچى بولدۇم؛ ئۇ خالىرىڭغا يۈزلىنىپ تۇرۇپ،
دۇئا بىلەن ئەرزىنى بايان قىلىدۇ.

تۆتىنچى داستان

ئارادىن ھىچ سۆز كەچمەيىن،

جان ئاكا، قايان بارۇرسەن؟

مەنىڭ گۈلۈم ئاچىلمايىن،

جان ئاكا، قايان بارۇرسەن؟

يېشىمى: ئوتتۇرىدا ھېچبىر گەپ - سۆز ئۆتۈلمەي تۇرۇپ، جان ئاكا نەگە بارىسەن؟ مېنىڭ گۈلۈم ئېچىلماي
تۇرۇپ، جان ئاكا، نەگە بارىسەن؟

ئانامنىڭ خىزمەتىن قىلماي،

كەفەن سوراغدا بولماي،

ئۆز قولۇڭدا گۆرگە قويماي،

جان ئاكا، قايان بارۇرسەن؟

يېشىمى: ئانامنىڭ خىزمىتىنى قىلماي، كېپەنلىكىنى سۈرۈشتە قىلماي، ئۆز قولۇڭ بىلەن يەرلىكىگە
قويماي تۇرۇپ، جېنىم ئاكا، نەگە بارىسەن؟

بىزگە دۇنيا زىندان بولدى،

كىيگەنمىز كەفەن بولدى،

ئىچكەنمىز زەھر بولدى،

جان ئاكا، قايان بارۇرسەن؟

يېشىمى: بىزگە بۇ دۇنيا زىندان بولدى، كىيگەنمىز كىيىم ئەمەس كېپەن بولدى، ئىچكەنمىز زەھر
بولدى، جان ئاكا نەگە بارىسەن؟

بىزنى ئەيلەدىڭ بىچارە،
باغرىم بولدى پارە - پارە،
يۈرەكمىگە سالپ يارە،
جان ئاكا، قاياڭ بارۇرسەن؟

يېشىمى: بىزنى بىچارە قىلىپ قويدۇڭ، يۈرەك - باغرىم پارە - پارە بولدى؛ يۈرىكىمنى جاراھەتلەندۈرۈپ،
جېنىم ئاكا نەگە بارىسەن؟

گۈلجامالنى كۆپ زارلاتىپ،
يۈرەكىڭ ئوتقا داغلاتىپ،
بەختى قارنى قان يىغلاتىپ،
جان ئاكا، قاياڭ بارۇرسەن؟

يېشىمى: گۈلجامالنى كۆپ زارلىتىپ، يۈرىكىنى ئوتتا داغلىتىپ، ئۇ بەختسىزنى قان يىغلىتىپ، جان ئاكا
نەگە بارىسەن؟

مەشرەب

بىرىنچى مەشرەب

قىلدى ئول ئاي ئالدا ئاشقىلىغىم ئىزھارىنى،
مەن ئاڭا سىرىم دەدىم، بىلمان ئانىڭ ئەسرارىنى.

يېشىمى: ئۇ ئاينىڭ ئالدىدا ئاشقىلىقىم ئۆزىنى ئاشكارىلىدى: مەن ئۇنىڭغا سىرىمنى ئېيتتىم، لېكىن
ئۇنىڭ سىرىنى بىلمەيمەن.

كۆز قاراسىن ھەل قىلىپ، ئول ئايغا يازغۇم نامەئى،
بارى بۇ تەزۋىر ئىلە كۆرگەي كۆزۈم رۇخسارىنى.

يېشىمى: كۆزۈمنىڭ قارىسىنى سىياھ قىلىپ ئۇ گۈزۈلگە خەت يازمەن. كۆزۈم بۇ ھىيلە بىلەن ئۇنىڭ
رۇخسارىنى بىر كۆرىۋالغاي.

كۆزىدىن تاجانغا يەتمەي لەئلىدىن بەرمەس ھەيات،
ئول مەسىھ ئۆلدۈم دەگەندە تىرگۈزۈر بىمارىنى.

يېشىمى: رۇخسارىنى كۆرگەندىن كېيىن تاكى جاننى تەقدىم قىلمىغىچە لېۋىدىن ھاياتىق بەرمەيدۇ.
«ئۆلدۈم» دېگەندىلا، ئۇ جان بېغىشلىغۇچى بىمارىنى تىرىلدۈرىۋالىدۇ!

ھەيفدۈركىم، رىشتەئى تەسبىھ قىلغاي ئەھلى زۇھىد،
كۆفر زۇلفى ئىچرە ئۆلگەن زۇلفىنىڭ زۇننارىنى.

يېشىمى: ئەپسۇسلىنارلىق ئىش شۇكى، ئۇنىڭ قاپقارا چېچى ئىچىدە يوقالغان زۇننارنى زاھىدلار تەسۋىيسىگە يىپ قىلىۋالىدۇ.

ئارەزىڭ دەۋرىڭ چەكەردە گويىا نەققاشى سۇنۇ،

مىھر دەۋرى بىرلە تەڭ ئاچمىش ئەدى پەركارىنى.

يېشىمى: تەقدىر رەسسامى يۈزۈڭنى ئايلانمىسىنى سىزىد بىغان چاغدا، پەركار (سىركۇل) نى گويىا قۇياش ئايلانمىسىغا تەڭ قىلىپ ئاچقاندى.

تۆكمە جامىنىڭىم، بەلا سىيلى جەھاننى بۇزماسۇن،

مەست كۆرسەڭ، زاھىدا، دەيرى فەنا خەممارىنى.

يېشىمى: ئەي ھازىت، ئۆز لۈكىنى يوقىتىش مەيخانىسىنىڭ خۇشتارلىرىنى مەست ھالەتتە كۆرگەندىڭدە، ئۇلارنىڭ جامىنى ئۆرۈۋەتمە، ئۇنىڭ تاشقىنى بۇ جاھاننى خاراب قىلمىسۇن يەنە.

ئەي نەۋائىي، شەۋقىدىن ئۆلسەم، ئىبارەت قىلغاسەن،

تۇفراغىم بىرلە مۇھەببەت كويىنىڭ دىۋارىنى.

يېشىمى: ئەي نەۋائىي، مەن ئۇنىڭ ئىشتىياقىدا ئۆلۈپ كەتسەم، ۋۇجۇدۇم تۇپرىقى بىلەن مۇھەببەت كۈچىسىنىڭ تامللىرىنى قوپارغايىسەن.

سەنى ئۇششاق كۆڭلىڭ غارەت ئەتكەچ، دىلرەبا دەرلەر،

مەنى سەن شوخ دامىغا ئەسىرۈ مۇبتەلا دەرلەر.

يېشىمى: ئاشىقلار كۆڭلىنى تالان - تاراج قىلغانلىقىڭ ئۈچۈن، سېنى «دىلرەبا» (دىلىنى رام قىلغۇچى، كۆڭۈلنى مەپتۇن قىلغۇچى دەيدۇ) مېنى بولسا سەن شوخنىڭ قاپقىنىغا چۈشۈپ قالغان «ئەسىر ھەم گىرىپتار» دەيدۇ.

سەنى قەسىرى جەمالى ھۇسنى ئۆزرە شاھى مەھرويان،

مەنى رۇسرايى ئىشقىڭ كۈچاسىدا بىر گەدا دەرلەر.

يېشىمى: سېنى ھۇسنى - جامال قەسىرىدە ئولتۇرغان گۈللەرنىڭ شاھى دېسە، مېنى ئىشقىڭ كۈچىسىدا رەسۋا بولغان بىر گاداي دەيدۇ.

بۇ گۈن ھەر زەرد رويى ئىشقىڭ ئوقىدا شەھىد ئولسا؛

قىيامەت گۈنى بىرلە گۈلچىھرەئى گۈلگۈن قەبا دەرلەر.

يېشىمى: بۇگۈن سېنىڭ ئىشقىڭ ئوقىدا شېھىت بولغان سۇلغۇن چىرايلارنى قىيامەت كۈنى گۈل رەڭلىك لىباسلارنى كىيگەن گۈل يۈزلۈكلەردىن بولىدۇ، دەيدۇ.

ئەجەب قەۋمىدۇر ئەسھابى رىزا بىرلە ۋەفالاركىم،

بەلا تىغى باشىدا سايەئى بالى ھۇما دەرلەر.

يېشىمى: قازاغا رىزا بولغۇچى ۋاپادارلار ئاجايىپ كىشىلەر - دە، ئۇلار ئۆز بېشىغا بالا - قازا تىغى كەلسە، ئۇنى «ھۇما قۇشنىڭ قانتىدىن چۈشكەن سايە» دەپ بىلىدۇ.

ئەگەر ئۆمرى جىگەر پەرگالەسىدىن مەن غىزا بەرسەم،

قاچان نامىھرىبان ئىتلار نەن ئۆزگە ئاشنا دەرلەر.

يېشىمى: ئۆمرۈم بويى جىگەر پارىلىمنى غىزا قىلىپ بەرگەن تەقدىردىمۇ، ئۇ كۆيۈمسىزنىڭ ئىتلىرى مېنى ھېچقاچان ئۆزىگە دوست تۇتمايدۇ.

كۆرۈپ مەشھۇرىنى بۇ نەۋۋە سەرگەردانۇ سەرگەستە،

غەم ئابادى جەھان ئىچرە غەرىبۇ بىنەۋا دەرلەر.

يېشىمى: مەشھۇرىنى بۇنداق سەرگەردان ھالەتتە كۆرگەنلەر ئۇنى «غەمگە تولغان بۇ جاھاندىكى غەرىب ۋە يوقسۇل» دېيىشىدۇ.

ئىككىنچى مەشرەپ

بىرىنچى ئاھاڭ

ئەي پەرىزادى زامانىم، جان بىلە قۇل مەن ساڭا،

گۈلشەنى ھۇسنۇڭداق بىر دەستە سۈنبۇل مەن ساڭا.

يېشىمى: ئەي زامانىمنىڭ پەرىزاتى، مەن جان - دىلىم بىلەن ساڭا قۇلمەن؛ ھۆسن - جامال گۈلشىنىڭدىكى بىر دەستە سۈنبۇلۇڭمەن.

ئەي گۈلى گۈلزارى جەننەت دىلبەرى ساھىب جەمال،

گۈل يۈزۈڭنىڭ ئوتىدا بىر خەستە بۇلبۇل مەن ساڭا.

يېشىمى: ئەي جەننەت گۈلزارىنىڭ گۈلى بولغان گۈزەللىك ساھىبى دىلبەر، مەن گۈل يۈزۈڭنىڭ ئوتىدا كۆيگەن بىر بىمار بۇلبۇلۇڭمەن.

باردۇر ھۇسنۇڭ سەنىڭ بىلىقسۇ يۇسۇفدىن فۇزۇن،

مەي ئىچەر بولساڭ، نىگارا، ساغەرى مۇل مەن ساڭا.

يېشىمى: سەن بىلىقسۇ ۋە يۇسۇپلەردىنمۇ بەك گۈزەلسەن. ئەي نازىنىن، مەي ئىچەر ۋاقتىڭدا قەدىھىڭ بولسام دەيمەن.

ياستانىپمەن ئىشىكىڭنى جانۇ دىل بىرلە مۇدام،

ساقلاساڭ قۇل مەن ساڭا، گەر خەرجلەرسەڭ پۇل مەن ساڭا.

يېشىمى: ئىشىكىڭنى ھەمىشە جان - دىل بىلەن قوغداپ، ساقلاپ تۇرىمەن؛ ساقلىساڭ قۇلۇڭمەن، خەجلىسەڭ پۇلۇڭ.

قىل قەلەمدەرغە، نىگارا، لۇتفدىن بىر ئىلتىفات،

مۇددەتى بولۇپدۇرۇر، ئەي دىلرەبا، قۇلمەن ساڭا.

يېشىمى: ئەي دىلنى مەپتۇن قىلغۇچى، قەلە نەدر ئۇزۇندىن بېرى سېنىڭ قۇلۇڭ بولۇپ كەلدى، ئۇنىڭغا شەپقەت قىلىپ بىرەر قېتىم ئىلتىپات كۆرسەت.

ئىككىنچى ئاھاڭ

ئەرزىم ئىشتىكىل، ئەي با لەتافەت،

قىلغىل تەرەھھۇم ئەيلەپ شەفائەت.

يېشىمى: ئەي لاتاپەت ئىگىسى، ئەرزىمنى ئاڭلىغىن؛ ماڭا شاپائەت ئەيلەپ، رەھىم قىلغىن.

سەن بىر ھۇمايى، مەن بىر گەدايىڭ،

يايغىل باشمىغا چەترى سەئادەت.

يېشىمى: سەن بېشىمغا ھۇما قۇشى قونغان بىر شاھسەن، مەن سېنىڭ گادىيىڭ، بېشىمغا سائادەت چېدىرىنى يايغىن.

نە گىرىيە قىلماي، نە زارىي بولماي،

نە غەمگە قالماي، ئەي سەرۋىي قامەت.

يېشىمى: ئەي سەرۋى بويلۇق يار، يىغا - زارە قىلماسلىققا، دەرد تارتماسلىققا، غەمگە چۆكمەسلىككە نېمە چارەم بولسۇن؟

دەردىم بەسى كۆپ، ھەددىدىن زىيادە،

دايىم كۆرەرمەن ئەلدىن مەلامەت.

يېشىمى: دەردىم ھەددىدىن زىيادە كۆپ، خەلقىتىن دائىم ئەيىپلەش ئاڭلايمەن.

مەجنۇنلۇغۇمدا بىمېھرى گەردۇن،

باشمىغا ئۇردى سەنگى شەقاۋەت.

يېشىمى: مەجنۇن (ساراڭ) بولۇپ قالغان چېغىمدا، بۇرەھىمىسىز پەلەك بېشىمغا بەختسىزلىك تېشى بىلەن ئۇردى.

مەن زارىغا كىم يارى ۋەفاسىز،

دىلخەستە قىلدى ئەيلەپ زەافەت.

يېشىمى: ۋاپاسىز يار - ناز - كەرەشمە قىلىپ، مەن بىچارىنىڭ دىلىنى يارا قىلدى.

فەقرى بلالى قىلغىل دۇئايى،
يارغا يەتەرسەن بولساڭ سەلامەت.
مەنسى ئەي يوقسۇل بلال، دۇئا قىل، سالامەت بولساڭ، يار يېتىشەرسەن.

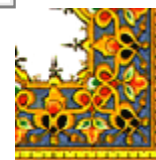
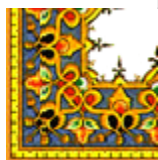
2- مۇقام چەببايات مۇقامىنىڭ تېكىستلىرى چوڭ نەغمە قىسمى 178 مىسرا، تۆت داستان 74 مىسرا ۋە ئىككى مەشرەب 50 مىسرا بولۇپ، جەمئىي 302 مىسرا شېئىردىن تەكىب تاپقان.

ئابدۇرەھىم پولات

يۇقىرىقى ئون ئىككى مۇقامنىڭ تېكىستى ۋە يېشىمى بېيجىڭ مەكىزى مىللەتلەر ئۇنىۋېرسىتېتى تىل - ئەدەبىيات فاكۇلتېتىنىڭ پروفېسسورى، دوكتور ئابدۇرەھىم پولات تەكلىماكانىي ئەپەندىنىڭ «ئەسلى يېزىلىشى بىلەن ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقام تېكىستلىرى» ناملىق كىتابىدىن ئېلىندى.
مەتبەئەچىلىكى دە تىزىلدى.

بۇ بەتنى پەقەت ئۆلىنىش قىلىشقا بولىدۇ، مەزمۇنى باشقا بەتلەرگە كۆچۈرۈپ ئىشلىتىشكە بولمايدۇ.
Tel: 0991 – 8982843 QQ: 553468250

新ICP备06001025号

«ئۇيغۇر مۇقام تورى» نىڭ بارلىق ھوقۇقى زۇلقار ئېلېكترونلۇق مەتبەئە مەركىزىگە تەۋە.
بېكەت باشلىقى: ئۆمەر جان ساتتار ھاجى Tel: 0991 – 8982843 QQ: 553468250
لايىھىلىگۈچى: ئەلىپدا يۇمشاق دېتال چەكلىك شىركىتى تور ئىشلىرى بۆلۈمى

مۇقام تېكىستلىرى

3- سەگاھ مۇقامى

چوڭ نەغمە مۇقەددىمە

ئەمەس خىلۋەت نىشىنلەرغە تەماشايى چەمەن ھاجەت،
چۈنەنچە بولماغاي ئەھلى فەناغا ئەنجۈمەن ھاجەت.
بېشىمى: خۇددى ئۆزلۈكىنى يوقاتقانلارغا يىغىلىش سورۇنى لازىم بولمىغىنىدەك، خىلۋەتتە ئىبادەت قىلغۇچىلارغا چىمەن سەيلىسى ھاجەتسىز.

گىرىفتارى قەددى رەئنايى گۈلگۈنپۇش مەن، ۋاھ - ۋاھ،
كۆڭۈلدە قالمادى بەرگى گۈلى سەرۋى سۈمەن ھاجەت.
بېشىمى: كۈلرەڭ كىيىنگەن، قەددى - قامىتى كېلىشكەن رەناغا گىرىپتار بولغاندىن بۇيان، گۈل، ياپراق، سەرۋى، ياسمەنلەرگە كۆڭلۈمنىڭ خۇشى قالمىدى.

بەلا دەشتىدەكى ئاۋارلەرنىڭ ھالىنى سورىماڭ،
كى ئاندا نە گۈلۈ نە بۇلبۇلۇ نە كۆھكەن ھاجەت.
بېشىمى: بالايىئاپەت دەشتىدە قالغان سەرگەردانلارنىڭ ھالىنى سورىماڭ، ئۇ يەردە گۈلۈم، بۇلبۇلۇم، تاغ كەسكۈچىمۇ يوق.

سەھەر ۋاقتى سەبا يەتكۈردى زۇلفۇڭ تارىدىن بۇيى،
مۇئەتتەر ئولدى ئەلەم، بولمادى مۇشكى خوتەن ھاجەت.
بېشىمى: تاڭ شامىلى سەھەردە چېچىڭنىڭ ھىدىنى ئېلىپ كەلگەنىدى، ئالەم ئەتىر پۇرىقىغا تولۇپ، خوتەن ئىپارغا ئېھتىياج قالمىدى.

سوئال ئەيلەپدۇرۇركى يىغلاماقدىن نە غەرەز ئاخىر،
دەدىلەر مۇستەفا، دوستۇم، ماڭا ۋەيسى قىرەن جاھەت.

يېشىمى: يىغلىشىڭىزنىڭ سەۋەبى نېمە، دەۋ سوريغانىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ماڭا دوستۇم سۇلتان ۋەيس قىرەن كېرەك بولدى» دىدى.

زىلەيخا گۈلشەننى قىلدى سەمۇمى ئىشقى خاكىستەر،

بۇ ياڭلىغ دەمەكىم ئول يۇسۇفى گۈل پىرەھەن ھاجەت.

يېشىمى: زىلەيخاننىڭ گۈلشەننى ئىشقى شۇرغىنى توپا - تۇپراق قىلىۋەتتى دېمەن، بۇ ئۇنىڭ قانلىق كۆينەك كىيگەن يۈسۈپكە ھاجەتمەن بولغانلىقىدىندۇر.

جۈنۈن بازارىدا رۇسۋالىغىمنىڭ بائىسى ئولدىر،

بەھاغا ئالمادىلار، يوق ئىكەندۈك ماۋۇ مەن ھاجەت.

يېشىمى: جۈنۈن (ساراڭلىق) بازىرىدا رەسۋا بولۇشۇمنىڭ سەۋەبى شۇكى، ئۇ يەردە «ماۋۇ مەن» دېگەن سۆزگە ئېھتىياج يوقكەن، ئۆزلۈكۈمنى بىر تىيىنغىمۇ ئالمىدى.

بۇ مۇشتى ئۈستىخاننى ئانىڭ كويىغا تاشلاڭلار،

شەھىدى ئىشقىغا تابۇت نە گورۇ نە كەفەن ھاجەت.

يېشىمى: مېنىڭ بۇ بىر چاڭگال ئۈستىخاننى ئۇنىڭ كۈچىسىغا تالىۋېتىڭلار. چۈنكى ئىشقى يولىدا شېھىت بولغان ئادەمگە تاۋۇتىڭمۇ، گۆرىڭمۇ، كېپەننىڭمۇ كېرىكى بولمايدۇ.

رەققا، بىسەرۇپلارنى سەن ئاغرىتماغىل زىنھار،

ھەبىب ئىشكىگە بارغاندا، نە سەن ھاجەت، نە مەن ھاجەت.

يېشىمى: ئەي دوست، يوقسۇللارنىڭ كۆڭلىنى ھەرگىز ئاغرىتىمىغىن. چۈنكى ئاللاھنىڭ دەرگاھىغا بارغاندا، سەنمۇ، مەنمۇ ئوخشاش قىممەتتىكى ئىنسانغا ئايلىنىمىز.

نەۋائىي، يارىنىڭ ئاستانەسىنىڭ توفراغى بولدۇڭ،

ساڭا ئەندى نە سەھۋايۇ نە شەھرۇ نە ۋەتەن جاھەت.

يېشىمى: ئەي نەۋائىي، يار بوسۇغىسىنىڭ تۇپرىقى بولدۇڭ، ئەمدى ساڭا سەھرامۇ، شەھەرمۇ، ۋەتەنمۇ كېرەك بولمايدۇ.

تەئەزە

كەلگىلىكى، مۇشتاق بولمىشەم شىرىن لەبىڭ گۈلقەندىنە،

كەلگىلى، لەبىڭ قەندىن ئىلەتگىل ئانلارنىڭ گۈلقەندىنە.

يېشىمى: كەل، مەن شېرىن لېۋىڭنىڭ گۈلقەنتىنى سېغىنىپ قالىدىم. كەلگىن، لېۋىڭنىڭ قەنتىنى زامانىڭنىڭ گۈلقەنتى يەتكۈزگىن.

ھەر قايدا كىم شەرھ ئەيلەسەم شىرىن دۇداڭنىڭ قەندىنى،

روھلار قانۇر تۇتى كەبى ئول لەئلى شەكەر خەندىنە.

يېشىمى: شېرىن لېۋىڭنىڭ قەنتىنى قەيەردە شەرھلىسەم، ئاشۇ كۈلۈپ تۇرغان ياقۇت لېۋىڭنىڭ شېكىرىدىن روھلار خۇددى شاتۇتسىدەك ئوزۇقلىنىدۇ.

شەھلا كۆزۈڭ مەندى كۆڭۈل ئايدىيۇ ئانت ئىچەركى بۇ،
 بولسۇن كەفارت جانۇ دىل ئول گەرچەڭگ سەۋگەندىنە.
 بېشىمى: شەھلا كۆزۈڭ كۆڭلۈمنى ئېلىۋېلىپلا قەسەم ئىچىدۇ، جان - دىلىم ئاشۇ ئىچكەن قەسىمىڭنىڭ
 كاپارىتى (تۆلىمى) بولسۇن.

مۇشكىن ساچىڭ بەندىدىن مەنى كەسدىيۇ پەيۋەند ئەيلەدى،
 تەھسىن ئانىڭ كەسكەنگە، رەھمەت ئانىڭ پەيۋەندىنە.
 بېشىمى: ئىپار ھىدلىق چېچىڭ مەنى بەنتىتىن يە شتىمۇ يەنە باغلىۋالدى. ئۇنىڭ يەشكىنىگە ئاپىرىن،
 باغلىغىنىغا رەھمەت!

زۇلفىلە قاشى قارەدۇر سەرۋى خىرامان دىلبەرنىڭ،
 قاشلارنىڭ قۇربان ئولام، يا تۇررەئى دىل بەندىنە.
 بېشىمى: ئۇ سەرۋى بويلىق دىلبەرنىڭ چېچىمۇ، قېشىمۇ قاپقارا، ئۇنىڭ قاشلىرىغا قۇربان بولايىمۇ يا كى
 كۆڭلۈنى باغلىۋالغان چاچلىرىغىمۇ؟

ئەي ۋائىز، ئەيسەم ئول، ماڭا تائەتتىڭى پىش ئەيلەمە،
 مەن ئاشىق ئولدۇم كىرمەگۈم، ھەر قىسسەخانىنىڭ پەندىنە.
 بېشىمى: ئەي ۋائىز، تائەتتىڭى پەش قىلىپ تولا چىغىمغا تەگمە، مەن بىر ئاشىق، ھەرقا نىداق ۋەزخانىنىڭ
 نەسەتتىگە كىرمەيمەن.

ئەي ئىشقىنى ئىنكار ئەيلەيەن، چۈنۈ چىرايۇ چەندىنى قوي،
 نەچۈك تۈشەرسەن ئاشىقنىڭ چۈنۈ چىرايۇ چەندىنە.
 بېشىمى: ئەي ئىشقىنى ئىنكار قىلغۇچى، ئۇنداق - مۇنداقلىرىڭنى (نېمە ئۈچۈن، نېمە سەۋەبتىن،
 قانچىلىك، دېگەندەك سوئاللىرىڭنى) قوي، چۈنكى سەنمۇ ئاشىقنىڭ ئۇنداق - مۇنداقلىرىغا چۈشۈپ
 قالسىەن.

زۇلفى كەمەندىدىن كۆڭۈل قۇتۇلماس ئايرۇ، شۆيلە بىل،
 سەۋداسىگە بەل باغلامىش، ھەم كۆز قاراتمىش بەندىنە.
 بېشىمى: كۆڭۈل ئۇنىڭ چېچىنىڭ سىرتىمىدىن قۇتۇلمايدۇ، بىلىشنىڭ كېرەككى، كۆڭۈل ئۇنىڭ سەۋداسىغا
 بەل باغلىغان ھەم ئۇنىڭ ئەسىرى بولۇشىغا كۆز تىككەن.

چۈن شەھرىيەرنىڭ شەھرىنە بۇ گۈن نەسىمدۇر مەلىك،
 بۇيرۇق ئانىڭدۇر، ھۈكۈم ئانىڭ ھەم شەھرىنە ھەم كەندىنە.
 بېشىمى: نەسىمى بۈگۈن پادىشاھنىڭ شەھرىگە پادىشاھدۇر، شۇڭا ھەم ئۆزىگە ھەم شەھرىگە بۇيرۇق
 بېرەلەيدۇ، ھۈكۈمىنى يۈرگۈزەلەيدۇ.

تەئەززە چۈشۈرگىسى

چۈن شەھرىيەرنىڭ شەھرىنە بۇ گۈن نەسىمدۇر مەلىك،
 بۇيرۇق ئانىڭدۇر، ھۈكۈم ئانىڭ ھەم شەھرىنە ھەم كەندىنە.

يېشىمى: نەسىمىي بۈگۈن شەھرىيار (پادىشاھ، ئىمپېراتور) نىڭ شەھىرىگە پادىشاھدۇر. شۇڭا ھەم ئۆزىگە ھەم شەھىرىگە بۇيرۇق بېرەلەيدۇ، ھۆكۈمىنى يۈرگۈزەلەيدۇ.

نۇسخە

ماڭا سەن بولماساڭ جان ھاجەت ئەرمەس،
بەھىشتۇ ھۇرۇ رىزىۋان ھاجەت ئەمەس.

يېشىمى: سەن بولمىساڭ، ماڭا بۇ جاننىڭ كېرىكى يوق؛ جەننەت ۋە ھۆرلەرنىڭمۇ لازىمى يوق.

فراقىڭدا كۆزۈم ياشى بار ئەركەن،
بەھارۇ ئەبرى نىيسان ھاجەت ئەرمەس.
يېشىمى: پىراقىڭدا كۆز ياشلىرىمنى تۈكۈۋاتقان ئىكەنمەن. باھار ۋە باھار بۇلۇتلىرى دېگەنلەرگە ھاجەت چۈشمەيدۇ.

يۈزۈڭدىن شامىلار زۇلفۇڭنى يىغساڭ،
فۇرۇغى ماھى تابان ھاجەت ئەرمەس.
يېشىمى: ئاخشاملىرى يۈزۈڭنى يېپىۋالغان چاپلارنى قايرىساڭ، تولۇن ئاينىڭ نۇرىغا ھاجەت قالمايدۇ.

بويۇڭ سەرۋۇ كۈزۈڭ نەگىس، يۈزۈڭ گۈل،
سەنىڭ قاشىڭدا بوستان ھاجەت ئەرمەس.
يېشىمى: بويۇڭ سەرۋىگە، كۈزۈڭ نەگىسكە، يۈزۈڭ گۈلگە ئوخشايدۇ، سەن بار يەردە گۈلزارغا ھاجەت قالمايدۇ.

ئەگەر گەشتى لەبى دەريا قىلۇرسەن،
كۆزۈمگە كەلگى، ئۇممان ھاجەت ئەرمەس.
يېشىمى: ئەگەر دەريا بويلىرىنى سەيلە قىلماقچى بولساڭ، (ياش قۇرمايدىغان) كۆزۈمگە كەل، دەريا بويىغا بېرىش ھاجەت ئەمەس.

رەقىب بىرلە مۇساھىب قىلما بىزنى،
قۇتۇرغان ئىتكە سەگىبان ھاجەت ئەرمەس.
يېشىمى: مېنى ئىشىك باقارىڭغا ھەمراھ قىلىمەن دېمەن، چۈنكى، قۇتۇرغان ئىتقا ئىتباقار لازىم بولمايدۇ.

ئاتايىغە بۇسۇڭاڭدىن ئورۇن بەر،
سەرايۇ كاخى ئەيۋان ھاجەت ئەرمەس.
يېشىمى: ئاتايىغا بوسۇڭاڭدىن ئورۇن بەر، ئۇنىڭغا ئايۋانلىق قەسىر كېرەك ئەمەس.

نىگارا، سەنسىزىن مەندىن نە ھاسىل،
ئەگەر جان بولمىسا، تەندىن نە ھاسىل.

يېشىمى: ئەي نىگار، جانسىز تەننىڭ كېرەكى بولمىغىنىدەك، سەنسىز مېنىڭ نېمە كېرىكىم؟

چۇ گۈلدىن رەنگ ئەمەس بۇلبۇلغا بۇيى،

بەھارۇ باغۇ گۈلشەندىن نە ھاسىل.

يېشىمى: بۇلبۇلغا گۈلنىڭ رەڭگى ئەمەس، ھىدى كېرەك. ئۇنداق بولمىغاندا، باھار، باغ ۋە گۈلشەننىڭ نېمە ئەھمىيىتى؟

جەفايۇ ئىشۋەلەرنى فەن تۇتۇپسەن،

مۇنىڭتەك ئىشۋە پۇرفەندىن نە ھاسىل.

يېشىمى: ناز - كەرەشمىلىرىڭ بىلەن كىشىگە جا پا سېلىشنى ئادەت قىلىۋاپسەن. بۇنداق ناز - خۇلۇق، نەيرەڭۋازلىقنىڭ نېمە پايدىسى؟

كىشىكىم يوقتۇرۇر مېرى ۋەفاسى،

ئەگەر خورشىددۇر ئاندىن نە ھاسىل.

يېشىمى: ئادەم ھەر قانچە قۇياش بولۇپ كەتسىمۇ، مېر - ۋاپاسى بولمىسا، ئۇنىڭ نېمە كېرىكى؟

نۇسخە چۈشۈرگىسى

بۇ تۈرلۈك ھۈسن ئىلە لۇتفې قولىڭغا،

ئىنايەت قىلماساڭ، سەندىن نە ھاسىل.

يېشىمى: شۇنچە ھۈسن - جامالىك تۇرۇپ، قۇلۇڭ لۇتفېغا مۇھەممەت قىلمىساڭ، سېنىڭ نېمە كېرىكىڭ؟

جۇلا

تالى مەجنۇن شاخى ئەگىلدى يار ئەگىلمەيدۇر ماڭا،

يا كەلىپ ئالغىن بۇ جاننى يا كۆڭۈل بەرگىن ماڭا.

يېشىمى: ھەتتا مەجنۇن تالنىڭ شېخىمۇ ئەگىلدى، ئەمما يار تېخىچە ماڭا ئەگىلمەيۋاتىدۇ. (ئى يار)، يا كەلىپ بۇ جاننى ئالغىن، يا كۆڭلۈڭنى بەرگىن.

يار يىراقتا، مەن يىراقتا، ۋەدە يالغان بولماسۇن،

خەلقى ئەلەم بىر بولۇپ، يولدىن چىقارغان بولمىسۇن.

يېشىمى: يار ئۇزاقتا، مەن ئۇنىڭ جۇدالىقىدا؛ ۋەدىمىز ۋەدە بولسۇن، خەلقىئالەم بىر بولۇپ، ئازدۇرۇپ كەتكەن بولمىسۇن، دەيمەن.

«ئەسسالام» دەپ ئۆيگە كىرسەم، ئۆيدە يارىم ئولتۇرۇر،

قاشلار قىيغان قەلەمدەك، كۆزلەرى ئويناپ تۇرۇر.

يېشىمى: «ئەسسالام» دەپ ئۆيگە كىرسەم، ئۆيدە يارىم ئولتۇرۇپتۇ. قاشلىرى ئۇچلىغان قەلەمدەك ئىنچىكە، كۆزلىرى ئويناپ تۇراتتى.

كۆرگەلى كەلدەلمەرمۇ كۆيدۈرگەلى كەلدەلمەرمۇ؟
 كۆيۈپ ئۆچكەن ئوتلارنى ياندۇرغالى كەلدەلمەرمۇ؟
 يېشىمى: كۆرگىلى كەلدەلمەرمۇ، كۆيدۈرگىلى كەلدەلمەرمۇ؟ كۆيۈپ ئۆچكەن ئوتلارنى (جانلىق تىلدا: ئوتلىنى)
 ياندۇرغىلى كەلدەلمەرمۇ؟

ئىزدەمەس كۆڭلۈم مەنىڭ يار ئىزدەگەننىڭ يارى بول،
 كىم سانى يارىم دەسە، بارىپ شۇنىڭ گۈلزارى بول.
 يېشىمى: باشقا يار ئىزدەگەن ئادەمنىڭ يارى بولۇشنى كۆڭلۈم خاھلىمايدۇ. كىم سېنى «يارىم» دېسە،
 بېرىپ شۇنىڭ گۈلزورى بولغىن.

سەنەم

ئاي ئالدىدا، گۈن كەينىدە، ھەسرەت ئىچىمدە،
 كۆيۈپ تۇرغان ئوتنى سالىدىك مەنىڭ ئىچىمگە.
 يېشىمى: ئەي ئاي ئالدىمدا، كۈن كەينىمدە تۇرۇپتۇ، سەن مېنىڭ ئىچىمگە كۆيۈپ تۇرغان ئوتنى
 سېلىۋەتتىڭىكى، مەن ھەسرەت ئىچىدە قالدىم.

ئاتلارنى ھايدايدۇركەن مۇز داپان بىلەن،
 بىر ياخشىنى قىلمايدۇركەن بىر يامان بىلەن.
 يېشىمى: ئاتلارنى ھايدايدىكەن مۇز داۋان بىلەن، بىر ياخشىنى قىلمايدىكەن بىر يامان بىلەن.

قارا - قارا قارغىلارنىڭ قاناتى بولسام،
 ئەگىز - ئەگىز چىنارلارنىڭ شاخىغا قونسام.
 يېشىمى: قارا - قارا قاغىلارنىڭ قاناتى بولسام، ئەگىز - ئەگىز چىنارلارنىڭ شېخىغا قونسام.

جان ئالغۇچى ئەزرائىلنىڭ شاگىردى بولسام،
 ئاشىقلارغا قەس قىلغاننىڭ جاننى ئالسام.
 يېشىمى: جان ئالغۇچى ئەزرائىلنىڭ شاگىرتى بولسام، ئاشىقلارغا قەست قىلغان ئادەمنىڭ جېنىنى ئالسام،
 دەيمەن.

چوڭ سەلىقە

قىزىل - قىزىل ئالمالارم ئاقىندا كەتتى،
 قىزىل تونلۇق مەنىڭ يارىم ئىلىغا كەتتى.
 يېشىمى: قىزىل - قىزىل ئالمالار ئېقىندا ئېقىپ كەتتى. مېنىڭ قىزىل تونلۇق يارىم ئىلىغا كەتتى.

قاراسام ھىچ كۆرۈنمەيدۇ ئىلىنىڭ تاغى،
 مۇنداق يامان بولارمۇدۇر كۆيەكنىڭ داغى.

يېشىمى: قارىسام، ئىلىنىڭ تېغى ھېچ كۆرۈنمەيدۇ. كۆيۈكنىڭ دېغى مۇنداقمۇ يامان بولارمۇ؟

قارا - قارا كۆرۈنگەنلەر تاغنىڭ دىرەختى،

يارنى يارغا كۆرسەتمەگەن يولنىڭ يىراغى.

يېشىمى: قارا - قارا كۆرۈنگەنلەر تاغنىڭ دىرەختى. يارنى يارغا كۆرسەتمەگەن يولنىڭ ئۇزاقلىقى.

يوللار يامان، يوللار يامان، يولنى بىلمەسە،

مان يارىمنى ئىزدەگەننى دۈشمەن بىلمەسە.

يېشىمى: يولنى بىلمەسە، «يول يامان، يول يامان» دەپ ئولتۇرىدىغان گەپ. مېنىڭ يارىمنى ئىزدەگەننى دۈشمەن بىلىپ قالمىسا، دەيمەن.

يولدا يەتمەي ئۆلۈپ قالسام، قارغا يەمەمدۇر،

قارغالارمۇ قىيامەتلىك ئاشىق دەمەمدۇر.

يېشىمى: يار ۋاسالىغا يەتمەي تۇرۇپ، يولدا ئۆلۈپ كەتسەم، قارغا يەپ كەتمەسمۇ؟ قاغىلارمۇ ئۆز ئىچىدە قىيامەتلىك ئاشىق بولىشىدۇ، دەيدىغۇ؟

كىچىك سەلىقە

لەبىڭ يادىدا گۈلگۈن مەي ئىچىپ مەستانە بولمىشمەن،

جۈنۈن شەھرىدە رۇسۋالىق بىلە ئەفسانە بولمىشمەن.

يېشىمى: لېۋىڭنى ئەسلەپ، گۈلرەڭ مەي ئىچىپ مەستانە بولدۇم. سەۋدايلىق شەھرىدە رەسۋا بولۇپ، سۆز - چۆچەككە قالدۇم.

پەرى پەيكەر نىگارى لەيلى يەڭلىغ جىلۋەگەر كۆرگەچ،

ياقامنى چاك ئەتىپ مەجنۇن كەبى دىۋانە بولمىشمەن.

يېشىمى: پەرى سۈپەت نىگارنى لەيلىدەك جىلۋىلىك گۈزەل كۆرگەندە، ياقامنى يىرتىپ مەجنۇندەك ساراڭ بولدۇم.

جەمالىڭ شەمئىغە، ئى گۈل، نەسىم ئەتمەكنى ياغ ئەيلەپ،

باشىڭدىن ئۆيرۈلۈپ بۆلبۈل كەبى پەرۋانە بولمىشمەن.

يېشىمى: ئەي گۈلۈم، جامالىڭ شامىغا سەلىكىن شامال بولۇش ئارزۇسىدا، بېشىڭدا بۆلبۈلدەك چۆرگىلەپ، پەرۋانە بولدۇم.

بىراۋ ئىشقىن تەرك ئەيلەپ ئەدىم، يۈزىڭ جەفا تارتىپ،

گىرىفتارى سىتەم، ۋاھكىم بىراۋگە يانە بولمىشمەن.

يېشىمى: بىرسىنىڭ ئىشقىدىن يۈزىڭ جاپا - مۇشەققەت چېكىپ ئاران ئۆزۈمنى تارتقاندىم؛ ۋاھ، زۇلۇم - سىتەم بىلەن يەنە بىرسىگە گىرىپتار بولدۇم.

كۇلاھى زەرنى باشىڭ ئۈزرە كۆرگەچ، ئوتلۇق ئاھىمدىن،

چەكەپ زەررىن ئەلەم باشم ئۈزە شاھانە بولمىشەن.

يېشىمى: بېشىڭدىكى ئالتۇن كۈلەنى كۆرگەچ، ئوتلۇق ئاھىمدىن بېشىمغا ئالتۇن تۇغ تاقاپ، شاھلارغا ئوخشاش بولدۇم.

جۈنۈن دەشتىدە مەجنۇندەك كىيىكلەر ھەمدەمىم بولمىش،

نەدىنىم شەھەر ئەلىدىن ئەسۈرۈ كۆپ ئەفسانە بولمىشەن.

يېشىمى: سەۋدايلىق باياۋاندا، مەجنۇنغا ئوخشاشلا كىيىكلەرگە ھەمدەم بولدۇم. نېمە ئۈچۈنكى شەھەر خەلقىنىڭ ناھايىتى كۆپ سۆز - چۆچەكلىرىگە قالدۇم.

قەدىمىم دالۇ كۆزۈم پۈرنەم سىرىشكىمنى ساچىپ ھەريان،

ۋەفا سەيدىن تۇتارغا دامى سەۋەدى دانە بولمىشەن.

يېشىمى: قەدىمىم ئېگىلىگەن، كۆزۈم نەملىك، ياشلىرىمنى تارام - تارام تۆككەن ھالدا، ۋاپا قۇشنى تۇتۇش ئۈچۈن، دان بىلەن توزاق بولدۇم.

فگار ئەيلەپ تەنىمنى تىرى ئىشقىڭ، ئەي قارا كاكۇل،

ساچىڭ سەۋداسىدىن، ۋاھكىم، ئەجايىب شانە بولمىشەن.

يېشىمى: ئەي قارا كوكۇللىلىق يار، ئىشقىڭ ئوتى تېنىمنى جاراھەتلەندۈردى. توۋا، چېچىڭنىڭ سەۋداسىدىن ئەجايىپ بىر تاغاققا ئوخشاپ قالدۇم.

ئىچىمدە تامغا - تامغا داغى ئىشقىڭ نەقدىنى ئاسراپ،

ئىچىدىن چاڭ - چاڭ بولغان بۇزۇن ۋىيرانە بولمىشەن.

يېشىمى: بېسىلغان تامغىلاردەك ئورناپ كەتكەن ئىشقىڭ داغلىرىنى ئىچىمدە مال - دۇنيادەك ساقلاپ، ئىچ ئىچىمدىن چاڭ كەتكەن ۋەيرانىغا ئوخشاپ قالدۇم.

فۇتۇھى قۇلغا، ئى شاھ، شەكەرىن لەفزىڭ گەزەك قىلغىل،

لەبىڭ يادىمدا گۈلگۈن مەي ئىچىپ مەستانە بولمىشەن.

يېشىمى: ئەي شاھ، قۇل فۇتۇھىغا شېرىن سۆزۈڭنى زاكۇسكا قىلىپ بەرگىن. لېۋىڭنى ئەسلەپ، گۈلرەڭ شاراب ئىچىپ، كەيپ بولۇپ قالدۇم.

تەنىمدىن چىققالى يەتتى جۇدالىق جىھەتتىن جانىم،

نېسار ئولغاي ئاڭا جانۇ جەھاننىم بەلكى ئىماننىم.

يېشىمى: جۇدالىق تۈپەيلى جېنىم تېنىمدىن چىقىپ كېتەي دەپ قالدى؛ ئۇنىڭغا جېنىم، بايلىقىم، بەلكى ئىماننىم نېسار (چاچقۇ) بولسۇن.

باشىمنى بەندەۋار ئىشكىڭدە قويدۇم تا تىرىكدۈرمەن،

كى تۇفراقىدىن كۆتەرسۇن لۇتى بىرلە تۈكسەمۇ قاننىم.

يېشىمى: تىرىكلا بولىدىكەنمەن ئىشكىڭدە قۇللارچە باش قويۇپ تۇرىمەن؛ قېنىمنى تۈكسەڭمۇ مەيلى ئەمما مەرھەمەت قىلىپ، يەردىن بېشىمنى كۆتۈرۈپ قويغىن.

ساغىنىدىم گۈل يۈزۈڭنى بىردەمى كۆرمەككە مەن مۇشتاق،

فراقىندا سەھەر بۇلبۇلنى ئۆرتەر ئاھۇ ئەفغانىم.

يېشىمى: گۈل يۈزۈڭنى سېغىنىدىم، ئۇنى بىردەم كۆرۈشكە ئىنتىزارمەن. تاڭدا پىراق بىلەن چەككەن ئاھۇ -
پىغانىم بۇلبۇلنىمۇ ئۆرتەيدۇ.

بۇ ئىقلىم ئىچرە ئىستەپ كۆرمەدىم سەندەك پەرىۋەشنى،

يۈزۈڭگە تەلمۈرۈپ جان بەرگەلى بىسىپار ئەرمانىم.

يېشىمى: بۇ دۇنيادا سەندەك پەرىزات سۈپەت يارنى ئۇچراتمىدىم، يۈزۈڭگە تەلمۈرۈپ تۇرۇپ جان بېرىش -
بىردىنبىر ئامنىمدۇر.

مەلاھەتدە لەيلىگە قەندۇ شەكەر قاندا تەڭ بولسۇن،

نەزاكەتلىك قولۇڭغا سۇ قۇيالماس خان قىزى، خانىم.

يېشىمى: خېنىم، شېرىنلىكتە لېۋىڭگە قەن - ناۋاتىمۇ تەڭلىشەلمەيدۇ؛ نازارەتلىكتە خاننىڭ قىزىمۇ
قولۇڭغا سۇ قويۇپ بېرەلمەيدۇ.

كۆزۈڭ كافىرلىقى يەتمەيدۇرۇركىم سۈرمەدار ئەتىڭ،

مەنى ئۆلتۈرگەلى مايىل بولۇپ سەن شاھى ئىھسانىم.

يېشىمى: كۆزۈڭنىڭ قارىلىقى يەتمىگەندەك ئۈستىگە يەنە سۈرمە تارتىپسەن؛ شاھلارچە ئىلتىپات قىلىپ،
مېنى ئۆلتۈرەي دەپسەن.

كىچىك سەلىقە چۈشۈرگىسى

نەچە مۇددەتدۇرۇركىم مەن ساڭا، ئەي دىلبەرى رەئنا،

بولۇپمەن ۋالىھى شەيدا تۈشۈپسەن شاھى خۇبانىم.

يېشىمى: ئەي گۈزەل رەنا، سەن گۈزەللەر شاھى بولغىنىڭ ئۈچۈن، مەن ساڭا ئۇزۇندىن بۇيان ئەسە سېيى
شەيدا.

پىشرەۋ

دەمە يۈزكىم خوتەن گۈلزارىدۇر بۇ،

دەمە خەت نەفەئى تاتارىدۇر بۇ.

يېشىمى: ئۇنى يۈز دېمە، ئۇ خوتەن گۈلزارى؛ ئۇنى يېڭى خەت تارتقان موپلاۋ (مىيىق) دېمە، ئۇ تاتار ئىپارى.

كۆزى ئۆلتۈرسە، لەئلى جان باغىشلار،

ئەجايىپ مۇددەتتا ئىزھارىدۇر بۇ.

يېشىمى: كۆزى ئۆلتۈرسە، لېۋى جان بېغىشلايدۇ. بۇ ئۆز مۇددەتاسىنى ئاجايىپ بىر خىل ئىزھارلاشقۇ!

دەسەم: كۆڭلۈمنى زۇلفۇڭ ئەيلەدى بەند،

دەر: ئەي مىسكىن، ئانىڭ بىر تارىدۇر بۇ.

يېشىمى: «چېچىڭ مېنى باغلىۋالدى» دېسەم، ئۇ: «ئەي بېچارە، بۇ تېخى چېچىمنىڭ بىرلا تېلى» دەيدۇ.

سۆزى گەر ئەسرۇ شىرىندۇر، تاڭ ئەرمەس،

ھەدىسى لەئلى شەكەر بارىدۇر بۇ.

يېشىمى: سۆزنىڭ ئىنتايىن شېرىن بولۇشى ئەجەپلىنەرلىك ئەمەس، چۈنكى بۇ ئۇنىڭ شېكەر ياغدۇرغۇچى ياقۇت لېۋىدىن چىققان.

ئوغۇرلار جان زەنەخدانىڭ ئارا خال،

كى بابىل چاھىنىڭ ئەييارىدۇر بۇ.

يېشىمى: زىناقلىرىڭ ئارىسىدىكى خالىڭ جاننى ئوغۇرلايدۇكى، بابىل زىندانغا چۈشكەن ئەييارمىكەن بۇ؟!

كۆڭۈل ئۆزلۈكنى بىر ساغەرگە ساتتى،

مەگەر دەيرى فەنا خەممارىدۇر بۇ.

يېشىمى: كۆڭۈل ئۆزلۈكنى بىر قەدەر شاراپقا ساتتى، قارىغاندا ئۇ ئۆز لۈكىنى يوقاتقانلار مەيخانىسىنىڭ ئىچەرمىنى ئوخشايدۇ.

نەۋائىيغا، دەسەم قىل ئەي يىگىت، رەھم،

كۈلۈپ دەر: نە ھاياسىز قەرىدۇر بۇل.

يېشىمى: «ئەي يىگىت، نەۋائىيغا رەھم قىلغىن» دېسەم، ئۇ كۈلۈپ كېتىپ: «قانداق ھاياسىز قېرى بۇ» دەيدۇ.

مەنى بېچارەنى بىخانىۋمان ئەت،

ئۆزۈڭ ئىشقىدا ۋەسۋايى زەمان ئەت.

يېشىمى: مەن بېچارەنى ھەممىدىن مەرۇم قىل، ئۆزۈڭنىڭ ئىشقىدا رەسۋايى ئالەم قىلغىن.

جىگەر قاندىن ئەيلەر جۇيبارى،

ئوقۇڭ جانىم ئارا سەرۋى رەۋان ئەت.

يېشىمى: جىگىرىم قانلىرىدىن ئېقىن ھاسىل بولدى؛ كىرىپك ئوقۇشنى جېنىمدا ئۆسۈۋاتقان سەرۋى دەرىخى قىلغىن.

نشانە ئەيلەدىم سىينەم ئوقۇڭغا،

ئاڭا پەيۋەستە قاشىڭدىن كامەن ئەت.

يېشىمى: كىرىپك ئوقۇڭغا كۆكسۈمنى نشان قىلىپ بەردىم، ئەمدى ئۇنىڭغا قوشۇما قاشلىرىڭنى كامان قىلغىن.

تىلەر جانىم قۇشى ئەيلەرنى پەرۋاز،

ئانىڭ پەرۋازىنى بىر لامەكان ئەت.

يېشىمى: جېنىم قۇشى پەرۋاز قىلماقچى بولۇۋاتىدۇ، ئۇنىڭ پەرۋازىنى ماكانسىز (سەندىن باشقا يەرگە چۈشەلمەيدىغان) قىلىپ قويغىن.

نيسار ئەيلەي ساڭا جانۇ جەھاننىم،
قەبۇل ئەيلە بۇلارنى، قەسدى جان ئەت.
يېشىمى: ساڭا جاھان ۋە جېنىمنى چاچقۇ قىلاي، ئۇنى قوبۇل قىل، جېنىمنىڭ قەستىگە چۈشكىن.

مەنى مەست ئەيلە تاكىم سۈبھى مەھشەر،
كۆزۈڭ پەرتەۋسىدىن ئەسۈك نىشان ئەت.
يېشىمى: مېنى كۆز نۇرۇڭ بىلەن تاكى قىيامەتكىچە مەست قىلغىن.

پىشرەۋ چۈشۈرگىسى

زۇھۇرىي بولماسا يادىڭدا بىر دەم،
قىيا باققانىدىن ئىلكىڭنى قان ئەت.
يېشىمى: زۇھۇرىي سېنى بىردەم ئېسىمدىن چىقارغىدەك بولسا، شۇ گۇناھى ئۈچۈن قولۇڭنى ئۇنىڭ قېنى بىلەن بويىغىن.

تەئكىد

دەۋرەخنىڭ ئوتىنى دەيدۇر، كۆيۈكنىڭ ئوتىغا يەتمەس،
سەنىڭ ئىشقى فىراقىڭدا باشىمدىن غەم تاغى كەتمەس.
يېشىمى: دوزاخنىڭ ئوتىنى يامان دەيدۇ، ئەمما كۆيۈكنىڭ ئوتىغا يەتمەيدۇ؛ ئىشقىڭنىڭ جۇدالىقىدا،
بېشىمدىن غەمنىڭ تېغى نېرى كەتمەيدۇ.

قاشىڭ دەيمۇ، كۆزۈڭ دەيمۇ، سىياقنىڭ قىلدى مەستانە،
سەنىڭ ئىشقى فىراقىڭدا يۈرەكىم كۆيدى يىگانە.
يېشىمى: قېشىڭنى دەيمۇ، كۆزۈڭنى دەيمۇ، سېنىڭ پۈتكۈل تۇرۇقۇڭ مېنى مەست قىلدى؛ مۇھەببىتىڭنىڭ
جۇدالىقىدا، مېنىڭلا يۈرىكىم كۆيۈۋاتىدۇ.

ئوقۇيمەن خاجە ھافىزنى، خۇدايىم ئايرىماس بىزنى،
خۇدايىم ئايرىسا بىزنى، ئۇنۇتمايمەن قارا كۆزنى.
يېشىمى: خوجا ھاپىز ئەسەرلىرىنى ئوقۇيمەن، خۇدايىم بىزنى ئايرىۋەتمەسۇن؛ خۇدايىم بىزنى
ئايرىۋەتسىمۇ، مەن ئۇ قارا كۆزنى ئۇيۇتمايمەن.

داستان

بىرىنچى داستان

نا ئەھلى بىلەن سۇھبەت تۇتما ھەر جايدا،
دۈشمەنلەرگە سىررى ھالنى بىلدۈرۈر...

كۆڭۈلدەكى سىرنى ئايتما نامەردكە،
دۈشمەنلەرگە سەۋغا - سەلام يەتكۈزۈر.

يېشىمى: ھەرقانداق يەرە، نائەھلى ئادەم بىلەن ھەمسۆھبەت بولمىغىنىكى، ئۇ دۈشمەنلەرگە مەخپىيەتلىككىنى دەپ قويدۇ؛ نامەرت ئادەمگە كۆڭۈلدىكى سىرنى ئېيتىمىغىنىكى، ئۇنى دۈشمەنلەرگە سوغات قىلىۋېتىدۇ.

مۇھەببەتسىز گۈلدىن ياخشىدۇر يافراق،
بىبەھرى گىياھدىن ياخشىدۇر تۇفراق.
بىئەقىل يولداشتىن ياخشىدۇر تاپاق،
كور كىشىگە يۈرەر يولدىن بىلدۈرۈر.

يېشىمى: مۇھەببەتسىز گۈلدىن يوپۇرماق ياخشى؛ پايدىسىز ئۆسۈملۈكتىن توپا ياخشى؛ ئەقىلسىز ھەمراھتىن ھاسا - تاپاق ياخشىكى، ئۇ ھېچ بولمىسا، ئەمما كىشىگە ماڭىدىغان يولنى ئۇقتۇرۇپ بېرىدۇ.

يامانلارنى قويۇپ بولماس رائىغا،
سەنى سالۇر غەم - غۇسسەنىڭ چاھىغا.
مۇھەببەتنىڭ مېھمانى بارسا ئۆيىگە،
كۈچۈك ئىتتەك قاباپ، فۇلىن بىلدۈرۈر.

يېشىمى: يامان ئادەملەرنى ئۆز مەيلىگە قويىۋەتكىلى بولمايدۇ. ئەگەر قويىۋەتسەڭ، سېنى غەم - غۇسسەنىڭ قۇدۇقىغا تاشلايدۇ. ئىشقى - مۇھەببەتنىڭ مېھمانى ئۆيىگە بارسا، ئۇنداق ئادەملەر خۇددى كىچىك ئىت (كۈچۈك) تەك قاۋاپ، ئۆز خۇيىنى بىلدۈرىدۇ.

يۈسۈفبەگ دەر: ئەجەب بولدى زەمانلار،
ئەمدى ساڭا ھەمراھ بولدى مەكانلار.
ئۆز ھالىنى ھەرگىز بىلمەس نادانلار،
بىر ئىش بىلە ھەرنە ھالىن بىلدۈرۈر.

يېشىمى: يۈسۈپ بەگ ئېيتىدۇ: زامانلار ئەجەب بىر خىل بولۇۋاتىدۇ، ئەمدى ساڭا جاي - ماكانلار ھازام بولدى. نادان ئادەملەر گەرچە بىر ئىشلارنى قىلىپ، تۈرلۈك ئەھۋاللارنى ئۇقتۇرسىمۇ، ئۆزىنىڭ ئەھۋالىنى ھەرگىز بىلمەيدۇ.

ئىككىنچى داستان

رۇخسارىڭنى كۆرۈپ ئاغدى خەيالىم،
ئەي دىلرەبا، قايدا بولۇر مەكانىڭ؟
پەرىمۇ سەن، بەشەرمۇ سەن نىگارم،
ئايتىغىل، جانا، قايدا بولۇر مەكانىڭ؟

يېشىمى: رۇخسارىڭنى كۆرۈپلا، ئەس - يادىم ئاستىن - ئۈستۈن بولدى، ئەي دىلرەبا، قەيەردە تۇر سەن؟ پەرىمۇ سەن، ياكى ئىنسانمۇ، ئېيتقىن ئەي جان بىگارم، قەيەرلىكسەن؟

مەنى سورساڭ، شاھ بەرقۇتنىڭ قىزىمەن،
شەمسى بوستان ئەرۈر مەنىڭ مەكانىم.

ھالەم سورساڭ پەرزادنىڭ قىزىمەن،

ياقنى يەردە يوقتۇر مەنىڭ مەكانىم.

يېشىمى: مېنى سورىساڭ، شاھ بەرقۇتنىڭ قىزىمەن. «شەمسى بوستان» دېگەن يەر مېنىڭ ماكانىمدۇر؛ ھال - زاتىمنى سورىساڭ، پەرزاتنىڭ قىزىمەن، مېنىڭ تۇرار جايىم ناھايىتى يىراقتا.

سەنى كۆرسە ئاقىل يولدىن ئاداشار،

جۈملە ئەلەم بەلكى سەنى تالاشار.

مەنزىلىڭگە نەچە گۈندە يول توشار،

قايدا بولۇر، جانا، سەنىڭ مەكانىڭ؟

يېشىمى: سەنى كۆرسە، ئەقىل يولدىن ئادىشىدۇ؛ بەلكى پۈتكۈل ئالەم سېنى تالىشىدۇ. تۇرار جانىڭغا نەچچە كۈندە يېتىپ بارغىلى بولىدۇ، ئەي جان، سېنىڭ ماكانىڭ زادى قەيەردە؟

ئاشىق بولساڭ كۆيۈپ - يانىپ ئۆچەرسەن،

سەئىي قىلساڭ شىرىن شەرىپەت ئىچەرسەن.

ئۇچىيۇز ئالتمىش مەنزىل، يىلىم كەچەرسەن،

بىلەر بولساڭ شۇنداق جايدۇر مەكانىم.

يېشىمى: ئاشىق بولساڭ كۆيۈپ - يېنىپ ئۆچىسەن، بەل قويۇۋەتمەي تىرىشساڭ، شىرىن شەرىپەت ئىچىسەن؛ يول ئارىسى ئۇچىيۇز ئالتمىش مەنزىل كېلىدۇ، بىر يىلدىمۇ بېسىپ بولالمايسەنكى، بىلمەكچى بولساڭ، مېنىڭ ماكانىم شۇنداق جايدا.

قەمەر شاھ دەر: ھىجرانلىقتا ئۆتەرمەن،

فىراقىڭدا پەرۋانەدەك كۆيەرمەن.

ۋەسلىڭ ئۈچۈن جاننى فىدا ئەتەرمەن،

ئەي دىلرەبا، قايدا سەنىڭ مەكانىڭ؟

يېشىمى: قەمەر شاھ ئېيتىدۇ: ھىجرانلىقتا ئۆتۈۋاتىمەن، جۇدالىقىڭدا، پەرۋانەدەك كۆيۈۋاتىمەن؛ ساڭا ئېرىشىش ئۈچۈن، جاننى تىكىمەن، ئەي دىلرەبا، سېنىڭ ماكانىڭ قەيەردە؟

شەمسى جانان پەرىلەرنىڭ بىرىمەن،

بىلىپ ئالغىل، كۆھى قافنىڭ پىرىمەن.

مەنمۇ سەنى كۆپتىن ئىزلەپ يۈرىمەن،

شەمسى بوستانىدادۇر مەنىڭ مەكانىم.

يېشىمى: ئىسىمىم شەمسى جانان، پەرىلەرنىڭ بىرىمەن، بىلىۋالغىنلىكى، مەن كۆھىقاپنىڭ پىرى؛ ئۆزۈندىن بۇيان مەنمۇ سەنى ئىزلەپ يۈرەتتىم، مېنىڭ ماكانىم شەمسى بوستاندا.

ئۈچىنچى داستان

ئەي يارانلار، مۇسۇلمانلار،

نە بولدى يارىم كەلمەدى.

ئىشقى ئوتىدا كۆيدى جانلار،

نە بولدى يارىم كەلمەدى.

يېشىمى: ئەي دوستلار، مۇسۇلمانلار، نېمە ئىش بولدىكىن، يارىم كەلمەدى؛ مۇھەببەت ئوتىدا، جانلار كۆيدى، نېمەشقىدۇر يارىم كەلمەدى.

كەلۈرمەن دەپ ۋەئەدە ئەتتى،

كەلۈر مۇددەتتىن ئۆتتى.

ئەرتەدە چاشگاھغا يەتتى،

نە بولدى يارىم كەلمەدى.

يېشىمى: «كېلىمەن» دەپ ۋەدە قىلغانىدى، كېلىدىغان ۋاقتىدىن ئۆتتى؛ تاڭ ئاتتى، چاي (ئاش) ۋاقتىمۇ بولدى، ھەي، نېمە ئىش بولدىكىن، يارىم كەلمەدى.

يا براۋنىڭ فەندىن ئالدى،

يار بىر يامان دەردكە قالدى،

يار بىر غەيرى بىلە بولدى،

نە بولدى يارىم كەلمەدى.

يېشىمى: يا براۋنىڭ توزىقىغا چۈشتى، يا بىر يامان دەردكە قالدى؛ يا بىر غەيرى بىلەن بىللە بولدى، نېمە ئىش بولدىكىن يارىم كەلمەدى.

دەردلىك ئىستەرلەر تەبىبىن،

كۆڭلىدە دائىم مەتلەبىن،

سەنەم دەپ يىغلار غەربىن،

نە بولدى يارىم كەلمەدى.

يېشىمى: كېسەل بولغانلار دوختۇرلىرىنى ئىزدەيدۇ، كۆڭلىدە ھەمىشە تەلەپلىرى بولىدۇ؛ غەربىلەر «سەنەم» دەپ يىغلايدۇ، نېمە ئىش بولدىكىن يارىم كەلمەدى.

گۈل يۈزىنى كۆرگۈم كەلۈر،

بىللەلەشىپ يۈرگۈم كەلۈر،

دائىم دەۋران سۈرگۈل كەلۈر،

نە بولدى يارىم كەلمەدى.

يېشىمى: گۈلدەك يۈزىنى كۆرگۈم كېلىدۇ، قول تۇتۇشۇپ يۈرگۈم كېلىدۇ، ھەمىشە دەۋران سۈرگۈم كېلىدۇ، ھەي، نېمە بولدىكىن يارىم كەلمەدى.

يۈرەك بولدى پارە - پارە،

بۇ دەردلەرگە بارمۇ چارە،

يىغلار غەرىب بۇ بىچارە،

نە بولدى يارىم كەلمەدى.

يېشىمى: يۈرەك پارە - پارە بولدى، بۇ دەردلەرگە چارە بارمۇ؟ بۇ بىچارە غەرىب: «يارىم كەلمەدى، نېمە بولغاندۇ» دەپ يىغلايدۇ.

مەشرەب بىرىنچى مەشرەب

دىلئارامغا كۆڭلۈم بولدى بۆلبۇل،
لەبى غۇنچە، يۈرى چۈن خىزمەنى گۈل.
يېشىمى: لېۋى غۇنچە، يۈزى گۈلزاردەك نىگارم ئۈچۈن، كۆڭلۈم بۆلبۇل بولدى.

شەكەستى بەرمەگىل، جان رىشتەسىدۇر،
باشىڭدا ھەلقە - ھەلقە تارى كاكۇل.
يېشىمى: بېشىڭدىكى بۇدۇر چاچلىرىڭنىڭ بىرەر مويىغىمۇ ئازار بەرمەن، چۈنكى ئۇ جان رىشتىسىدۇر.

سپاھى چىنۇ ماچىن بىر بولۇپدۇر،
ھۇجۇم ئەيلەپ خەتتى مۇشكىنۇ سۇنىۋل.
يېشىمى: ھىن بىلەن ماچىن قوشۇنى ھۇجۇمدا گىرەلىشىپ كەتكەندەك، ئۇنىڭ ئىپادەك مىيىقلىرى بىلەن
سۇمبۇل چاچلىرى ئارىلىشىپ كېتىپتۇ.

مەنىڭ ئىشقىم سەنىڭ ھۆسنۇڭ نىگارا،
تۈشۈپدۇر لاجەرەم ھۆسنى تەقابۇل.
يېشىمى: ئەي نىگار، مېنىڭ ئىشقىم بىلەن سېنىڭ ھۆسنۇڭ تارا باپ كېلىدۇ.

خۇمارىمەن يەتپىدۇر لەبىكە جانىم،
قانى جامۇ قانى ساقىي، قانى مۇل.
يېشىمى: خۇمارىم تۇتۇپ، جېنىم تۇمشۇقۇمغا كېلىپ قالدى، قېنى ساقىي، قېنى قەدەھ، قېنى مەي؟

فەرىب ئەنگىز ئول شوخ تۈركىيلەرنى،
كۆرۈپ رەشك ئەيلەگەي خۇبانى كابۇل.
يېشىمى: كابۇل گۈزەللىرى سېھىرلىك، شوخ تۈرك قىزلىرى كۆرگەندە، رەشك قىلىدۇ.

مۇناپىقلارغا بۇ مەيدان ئىچىدە،
تەلىمدۇر زالىفقارۇ ئەقلى دۇلدۇل.
يېشىمى: مۇناپىقلارغا بۇ مەيداندا، تەلىم زۇلپىقار قىلىچى، ئەقلىم دۇلدۇلدۇر.

زەلىلى شېئىرىدىن مۇرغى سەھەرخىز،
چەمەندە ئەيلەي فەريادۇ غۇلغۇل.
يېشىمى: سەھەر قۇشلىرى چەمەنلىكتە زەلىلىنىڭ شېئىرىنى ئاڭلاپ، غۇلغۇلا ۋە پەريات كۆتۈرۈشتى.

ئىككىنچى مەشرەب

بىرىنچى ئاھاڭ

ھەم ئېيدۇ مەۋسىمى گۈل، ساقىي، كەتۈر فييالى،

كىم كۆردى گۈل چاغىدا مەيسىز قەدەھۇ بادە.

يېشىمى: ئەي ساقىي، بۈگۈن ھەم ھېيت ھەم گۈل پەسلى، قېنى قەدەھ كەلتۈر؛ گۈل پەسلىدە، مەيسىز قەدەھنى كىم كۆرۈپتۇ؟

ۋائىز قىلۇر نەسىھەت ئاشىقلارغە تۈنۈ گۈن،

كۆردۈم بۇ گۈن ئانى مەست تەقۋاسى يوق تالادە.

يېشىمى: ئاشىقلارغا تۈنۈگۈن نەسىھەت قىلغان ئۇ تەقۋادار ۋائىزنى بۈگۈن تالادا مەست ھالەتتە كۆردۈم.

تاڭلا بۈگۈن ئىكى گۈن بىل غەمىنەت گۈل ۋەقتى،

ئاشىق ئەسەڭ تەرەب قىل تاپ شەھىدەنى سادە.

يېشىمى: بۇ دۇنيا قىيامەت كۈنى ۋە بۈگۈن بولۇپ جەمئىي ئىككىلا كۈندۈركى، گۈل ۋاقتىنى غەنىمەت بىل. ئاشىق بولساڭ، ئاددىي شاھدان گۈلىنى بولسىمۇ تېپىپ، كۆڭلۈڭنى خۇش قىل.

گۈل كەتتى، ئەي ھەرىفلەر، نە غافىل ئولتۇرۇرسىز،

قىلماي سۈرۈدى نەغمە يارسىزۇ جامى بادە.

يېشىمى: ھەي ئاغىنىلەر، گۈل ۋاقتى ئۆتۈپ كېتىۋاتىدۇ، نېمىشقا نەغمە بىلەن پەيزى قىلماي، يارسىز، مەي تولدۇرۇلغان قەدەھسىز، غەپلەتتە ئولتۇرىسىلەر؟

مەجلىسى سەبۇھىداكىم نە نەرسە خۇش كۆرۈنۈر،

ساقىي ئىزارى ئەكىسى جام ئىچرە بولسا بادە.

يېشىمى: تاڭ پەيتىدىكى شاۋاپ سورۇنىدا، ئەڭ گۈزەل كۆرۈنىدىغىنى ساقىينىڭ جامىدىكى شارابتا ئەكىس ئەتكەن چېھرىسىدۇر.

مۇتەربىكى چەكسە نەغمە، شاھىدىكى سەۋت قىلسا،

ھافىز شۇ تەرزىدە كىم بەزمى شىھزادە.

يېشىمى: سازەندە نەغمە چالسا، دىلبەر ناۋا قىلسا، مانا بۇ ھافىز ئۈچۈن شاھزادىلەر بەزمىسىدۇر.

ئىككىنچى ئاھاڭ

ئوتقا سالغىل سەرۋىنى ئول قەددى مەۋزۇن بولماسا،

يەلگە بەرگىل گۈلىنى ئول رۇخسارى گۈلگۈن بولماسا.

يېشىمى: سەرۋى دەخى ئەگەر ئۆلچەملىك تۈز بولمىسا، ئۇنى ئوتقا سېلىۋەت؛ گۈلىنىڭ رەڭگى ئەگەر گۈلگە لايىق بولمىسا، ئۇنى شامالغا سورۇۋەت.

سەرسەرى ئاھىم ئەسەر غەم شامى ھىجران تاغىغا،

ياخشىدۇر تاڭ ئاتقۇنچە بۇ تاغ ھامۇن بولماسا.

يېشىمى: ئاھىم بورىنى غەم تۈنىدە ھىجران تېغىغا ئۇرۇلىدۇ. بۇ تاغ تاڭ ئاتقىچە ئۇرۇلۇپ تۈزلۈڭلىككە ئايلىنىپ كەتمەسە ياخشىغۇ.

تەلبەلىكىدىن، ۋاھكى، ھەردەم دەردىم ئەفزۇندۇر مەگەر،

ئول پەرى ئىشقىدا ھەردەم دەردىم ئەفزۇن بولماسا.

يېشىمى: تەلۈلىك كېسەللىم بارغانسېرى كۈچىيىپ كېتىۋاتىدۇ، ئەگەر ئاشۇ پەرى ئىشقىدا دەردىم كۈندىن - كۈنگە ئېغىرلاشمىسا، مۇنساق بولماس ئىدى.

گەر كۆڭۈل قەتل ئىستەبان سەن ۋەئە قىلىدىڭ تاغلا دەپ،

ئۇشۇ دەم ئۆلتۈر بۇ ئىھسان بىرلە مەمۇن بولماسا،

يېشىمى: «ئەتلىككە ئۆتۈرمەن» دەپ ۋەدە قىلىۋېدىڭ، ئەگەر بۇ كۆڭۈل بۇ ياخشىلىقىدىن خۇش بولمىسا، ھازىرلا ئۆلتۈرۈۋەت.

خىرقە جىنىسىن رەھن ئۈچۈن، ئەي شەيخ، ئالماس پىرى دەير،

بادەن بەرمەس تاكى ئۆزلۈك جىنىسى مەرھۇن بولماسا.

يېشىمى: ئەي شەيخ، مەيخانا خوجايىنى سوچىلىق پەرىجىسىنى گۆرۈگە ئالمايدۇ، تاكى شەخسىيەت (ئۆزلۈك) گۆرۈگە قويۇلمىغىچە شاراب بەرمەيدۇ.

فانى ئول ۋەسل ئەستەر ئەرسەڭ، بىنەۋالىقىدىن نە غەم،

بولماسۇن ھەرگىز مەتائى دۇنيائى دۇن بولماسا.

يېشىمى: «ۋىسالغا يېتىمەن» دېسەڭ ئۆزلۈكۈڭنى يوقات، يوقسۇللۇقتىن غەم قىلما، بۇ پەسكەش دۇنيانىڭ مال - مۈلكى يوقالسا يوقالمادۇ!

ئەي نەۋائىي، تانما، گەر دەر ئول پەرى مەجنۇن سەنى،

ئاشىق ئولغايمۇ پەرىغە ئولكى مەجنۇن بولماسا.

يېشىمى: ئەي نەۋائىي، ئۇ پەرى سېنى «مەجنۇن» دېسە، «راست دېدىڭ» دېگىن. چۈنكى مەجنۇن بولمىسا ئادەم پەرىگە ئاشىق بولامدۇ؟

3- مۇقام سەگاھ مۇقامى تېكىستلىرى چوڭ نەغمە قىسمى 158 مىسرا، ئۈچۈن داستان 64 مىسرا ۋە ئىككى مەشرەپ 42 مىسرا بولۇپ، جەمئىي 264 مىسرا شېئىردىن تەشكىل تاپقان.

ئابدۇرەئوپ پولات

يۇقىرىقى ئون ئىككى مۇقامنىڭ تېكىستى ۋە يېشىمى بېيجىڭ مەكىزى مىللەتلەر ئۇنىۋېرسىتېتى تىل - ئەدەبىيات فاكۇلتېتىنىڭ پروفېسسورى، دوكتور ئابدۇرەئوپ پولات تەكلىماكانىي ئەپەندىنىڭ «ئەسلى يېزىلىشى بىلەن ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقام تېكىستلىرى» ناملىق كىتابىدىن ئېلىندى.

مەتبەئەچىلىكى دە تىزىلدى.

بۇ بەتنى پەقەت ئۆلىنىش قىلىشقا بولىدۇ، مەزمۇنى باشقا بەتلەرگە كۆچۈرۈپ ئىشلىتىشكە بولمايدۇ.
Tel: 0991 - 8982843 QQ: 553468250

新ICP备06001025号

«ئۇيغۇر مۇقام تورى» نىڭ بارلىق ھوقۇقى زۇلقار ئېلېكترونلۇق مەتبەئە مەركىزىگە تەۋە.

بېكەت باشلىقى: ئۆمەر جان ساتتار ھاجى QQ: 553468250 Tel: 0991-8982843

لايىھىلىگۈچى: ئەلپىدا يۇمشاق دېتال چەكلىك شىركىتى تور ئىشلىرى بۆلۈمى

مۇقام تېكىستلىرى

4- چەھار گاه مۇقامى

چوڭ نەغمە

مۇقەددىمە

كۆرۈپ گۈلتەك يۈزۈڭ رەنگىن كۆزدىن يۈز چەمەن بولدى،

ئەقىق ئەرنىڭنى كۆرگەلى كۆزۈم ھالى يەمەن بولدى.

يېشىمى: گۈلدەك يۈزۈڭنى كۆرۈپ، كۆز يېشىمدىن يۈزلەرچە چىمەن بىنا بولدى؛ ھېقىقتەك لېۋىڭنى كۆرگەندىن بېرى كۆزۈم يەمەننىڭ ھالىغا (ئەڭ ئوسال ھالىغا) قالدى.

تۈن ئاقشام تولغانۇ سۇنبۇل بىكىن زۇلفۇڭدىن ئاھ ئۇردۇم،

ھەۋانى غالىيە تۇتتى جەھان مۇشكى خوتەن بولدى.

يېشىمى: تۈنۈگۈن ئاقشام تولغىنىپ تۇرغان چېچىڭنى ئەسلەپ ئاھ ئۇرغانىدىم، ھەۋانى ئىس - تۈتەك قاپلاپ، جاھان گويىكى خوتەن ئىپارىدەك قاپقارا بولۇپ كەتتى.

قىلىپ رەئنا قەددىڭ يادىن سەھەردە ئانچە يىغلادىم،

كۆزۈمنىڭ جويبارى ئىچرە سەرۋى نارۋەن بولدى.

يېشىمى: گۈزەل قامىتىڭنى ئەسلەپ، سەھەردە شۇنچىلىك يىغلىدىمكى، كۆزۈم دەرياسىنىڭ بويىدا سەرۋى، نارۋەن دەرەخلىرى كۆكلەپ كەتتى.

مەنىڭتەك گويىا كۆردى يۈزۈڭنى ئەبىرى نەۋروزى،

كۆزىنىڭ ياشىدىن يەر يۈزى ۋەردى ياسۇمەن بولدى.

يېشىمى: باھار بۇلۇتلىرى خۇددى ماڭا ئوخشاشلا يۈزۈڭنى كۆرۈپ قالدى بولغاي، كۆز يېشىدىن ئەتىر گۈل

ۋە ياسىمانلەر كۆكلەپ، يەر يۈزىگە تولدى.

سەبا زۇلفۇڭنى تاغىتى، مەگەر ھالى خەيالىمدا،

يازىلدى ئەژدېھا بولدى، ئورالدى ئەھرەمەن بولدى.

يېشىمى: تاڭ شامىلى چاچلىرىڭنى يەلپۈپ توزاقتاندى، ھالى خىيالىمدا، ئۇنىڭ يېيىلغان تۇرۇقى ماڭا خۇددى ئەجدىھادەك ئۇزۇن، تۈرۈلگەندىكى ھالىتى بولسا، (پاكار، دوغىلاق دىۋە) ئەھرىمەندەك توم - يوغان بولۇپ كۆرۈندى.

كۆرەدۈر گەچ كۆزۈڭ، كۆڭلۈم سەنىڭ زۇلفۇڭغا باغلاندى،

كۆرۈڭ ئول جادۇدىن بۇ ھەم يەنە بىر ئۆزگە فەن بولدى.

يېشىمى: ماڭا بىر نەزەر تاشلىشىڭ بىلەنلا، كۆڭلۈم چېچىڭغا باغلىنىپ قالدى. قاراڭ، بۇمۇ جادۇگەرلىكتىن ئۆزگىچە بولغان بىر سېھرىگەرلىك بولدى.

ئەگەر شىرىن ئۈچۈن فەرھاد ئىشقى كۆھكەن بولسا،

نە تاڭ سەككاكى ھەم، جانا يولۇڭدا جانكەن بولدى.

يېشىمى: ئەي جان، شېرىننىڭ ئىشقى فەرھادنى تاغ كەسكۈچى پىداكار قىلىپ قويغان بولسا، سەككاكىمۇ سېنىڭ يولۇڭدا ئۆز جېنىنى كەسكۈچى بولۇپ قالدى، بۇنىڭدىن ئەجەپلەنمە.

تەئەززە

كۆڭلۈم ئۆرتەنسۇن ئەگەر غەيرىڭغە پەرۋا ئەيلەسە،

ھەر كۆڭۈل ھەمكىم سەنىڭ شەۋقۇڭنى پەيدا ئەيلەسە.

يېشىمى: ئەگەر كۆڭلۈم سەندىن باشقىغا مەيل قىلسا، ئۇ ئۆرتەنسۇن؛ باشقا كۆڭۈلدە سېنىڭ ئىشقىڭ پەيدا بولسا، ئۇمۇ ئۆرتەنسۇن.

ھەر كىشى ۋەسلىن تەمەننا ئەيلەسەم، نەۋمىد ئۆلەي،

ھەر كىشى ھەكىم سەنىڭ ۋەسلىڭ تەمەننا ئەيلەسە.

يېشىمى: سەندىن بۆلەك ھەرقانداق ئادەمنىڭ ۋەسلىنى ئارزۇ قىلسام، مۇرادىسىز ئۆلەي؛ باشقىلارمۇ سېنىڭ ۋەسلىڭنى ئارزۇ قىلسا، مۇرادىسىز ئۆلسۇن.

ئۆزگەلەر ھۈسنىن تەماشى ئەيلەسەم، چىقسۇن كۆزۈم،

ئۆزگە بىر كۆز ھەمكى ھۈسنىڭنى تەماشى ئەيلەسە.

يېشىمى: باشقىلارنىڭ ھۈسنىنى تاماشا قىلسام، كۆزۈم چىقىپ كەتسۇن؛ باشقا كۆز سېنىڭ ھۈسنىڭنى تاماشا قىلسا، ئۇمۇ چىقسۇن.

غەيرىڭنى ئاشكارا ئەتسە، لال ئولسۇن تىلىم،

قايسى بىر تىل ھەمكى زىكرىڭ ئاشكارا ئەيلەسە.

يېشىمى: تىلىم سەندىن باشقا بىر سىنىڭ گېپىنى قىلسا، تۇتۇلۇپ قالسۇن؛ باشقا ھەرقا نىداق بىر تىل سېنىڭ گېپىڭنى قىلسا، ئۇمۇ تۇتۇلسۇن.

رەشكىدىن جانىغا ھەر نەگىس كۆزى بىر شۆڭلەدۇر،

باغ ئارا ناگاھ خىرام ئول سەرۋى رەئنا ئەيلەسە.

يېشىمى: ئۇ سەرۋى بويۇق گۈزىلىم باغدا سەير قىلسا، باغدىكى ھەر بىر نەگىس گۈلىنىڭ كۆزىمۇ كۈندەشلىكىمنى قوزغاپ، جېنىمغا چۈشكەن ئوت بولۇپ تۇيۇلىدۇ.

يوق ئاغىزدىن نۇكتە ئايتۇر مەھۋەشىمدەك بولماغاي،

گەر قۇياش ھەر زەررەسىدىن بىر مەسھە ئەيلەسە.

يېشىمى: ئەگەر قۇياش ئۆزىنىڭ ھەر بىر زەررىچىسىنى ھايات بېغىشلىغۇچى ئىيساغا ئايلاندۇرغان تەقدىردىمۇ، ئۇ يەنىلا مېنىڭ ئۇ ئويماقتەك كىچىككىنە ئېغىزىدىن بال تېمىتىپ سۆزلەيدىغان گۈزىلىمگە يېتەلمەيدۇ.

ئاقبەت جانىمغا يەتتى، ئەي خۇشا مۇغكىم، مەنى،

بىر قەدەر بىرلە جەراپات ئىچرە رۇسۇا ئەيلەسە.

يېشىمى: ئىشقا ئاقىۋەت جېنىمغا تاقالدى. ئەمدى مەيپۇرۇش بىر قەدەر بىلەن، مېنى مەيخانىدا رەسۇا قىلسا ياخشى بولاتتى.

كەلتۈرۈڭ دەفئى جۇنۇنۇمغە پەرخان، يوق تەبىب،

كىم ئول ئەنسەبدۇر پەرى ھەر كىمنى شەيدا ئەيلەسە.

يېشىمى: مېنىڭ ساراڭلىقىمنى ساقايتالايدىغان دوختۇر يوق. پېرخۇن چاقىرىڭلار، پەرىگە ئاشىق بولغان ئادەمگە شۇ ئامال قىلىدۇ.

سۈھىدەك ھەر دەمدە گەردۇن قويماغاي ئاسارىنى،

ناگاھ ئەھلى سىدىق كۆڭلى مېھرىن ئىفشا ئەيلەسە.

يېشىمى: سادىق كىشىلەر كۆڭۈل مېھرىنى ئاشكارىلىسا، پەلەك سۈبھىدەك دائىم ئۇنىڭدىن ھېچبىر نىشانە قويمايدۇ.

دەھر شوخىغا، نەۋائىي، سەيد بولما، نەچەكىم،

گۈن ئىزارى ئۆزەرە تۈن زۇلفىن مۇتەررا ئەيلەسە.

يېشىمى: ئەي نەۋائىي، ھەتتا كۈندەك ئاق يۈزى ئۈستىگە تۈندەك قارا چاپلىرىنى يايغان تەقدىردىمۇ، جاھان گۈزىلىنىڭ دامىغا چۈشۈپ قالما.

تەئەززە چۈشۈرگىسى

دەھر شوخىغا، نەۋائىي، سەيد بولما، نەچەكم،
 گۈن ئىزارى ئۈزرە تۈن زۇلفىن مۇتەررا ئەيلەسە.
 يېشىمى: ئەي نەۋەئىي، ھەتتا كۈندەك ئاق يۈزى ئۈستىگە تۈندەك قارا چاپلىرىنى يايغان تەقدىردىمۇ،
 جاھان گۈزىلىنىڭ دامىغا چۈشۈپ قالما.

نۇسخە

ياشۇرۇن دەردىمنى زاھىر قىلدى ئەفغان ئاقبەت،
 ئاسراغان سىرىمنى يايىدى سىيلى مىژگان ئاقبەت.
 يېشىمى: ئاھ - زارىم يوشۇرۇن دەردىمنى ئاخىر ئاشكارىلىۋەتتى؛ ساقلاپ كەلگەن سىرىمنى بولسا،
 كىرىپكىم كەلگۈنى يېيىۋەتتى.

ياشۇرۇپ ئەردىم باغىر چاكىنى، ۋاھكىم، قىلدى فاش،
 ھەر تەرەق كۆزدىن تەرەششۇھ ئەيلەگەن قان ئاقبەت.
 يېشىمى: باغرىم چاكلىرىنى يوشۇرۇپ يۈرەتتىم، ۋاي دەرىغ، كۆزۈمدىن سىرغىپ چىققان تارام - تارام قانلار
 ئۇنى ئاخىر پاش قىلىۋەتتى.

تىغى ھەجرىڭدىن نىھان كۆكسۈم شىكافىن، ئاھكىم،
 ئەلگە رەۋشەن ئەيلەدى چاكى گىربان ئاقبەت.
 يېشىمى: جۇدالىقنىڭ تىغىدىن كۆكسۈمدە ھاسىل بولغان يوشۇرۇن تۆشۈكچىلەر ياقامنىڭ يىرتىلىشى
 بىلەن ئەلگە ئاشكارا بولۇپ كەتتى.

ۋايكىم، كۆكسۈم شىكافىدىن ئۇلۇسقا بولدى فەھم،
 ئىشقى ئوتى باغرىمغا قويغان داغى پىنھان ئاقبەت.
 يېشىمى: ۋاي، كۆكسۈمدىكى تۆشۈكلەرنى كۆرگەن كىشىلەر ئۇنىڭ ئەمەلىيەتتە، ئىشقى ئوتىنىڭ يۈرىكىمدە
 پەيدا قىلغان يوشۇرۇن يارىلىرى ئىكەنلىكىنى سېزىۋالدى.

شەۋقىدىن دەم ئۇرمايىن، بىدادىغا خۇرسەند ئەدىم،
 ۋاھكى، بولدۇم ھەجرىدىن رۇسۋايى دەۋران ئاقبەت.
 يېشىمى: ئىشتىياقىمدىن سۆز ئاچماي، مەن ھەتتا ئۇنىڭ زۈلمىدىنمۇ خۇشال ئىدىم. ۋاي ئېسىت،
 جۇدالىقتا ئاخىرى بۇنىڭدىنمۇ مەھرۇم بولۇپ، رەسۋايى ئالەم بولدۇم.

گەر بۇدۇر كافىر كۆزۈ زۇننار زۇلفى، ئەي فەقىھ،
 بولغۇدەكمەن دەير ئارا مەستۇ پەرىشان ئاقبەت.

ئەي قازى ئاخۇنۇم، ئۇنىڭ قارا كۆزى بىلەن زۇننار چېچى مۇشۇنداق مەھلىيا قىلارلىق بولىدىغان بولسا، مەن ئاخىر قاۋاقخانلاردا، مەست ۋە پەرىشان بولۇپ ئۆتىدىغان ئوخشاي مەن.

ئىشقى كويىدا جۇنۇنۇمنى مۇنادى ئەيلەدى،
 ھەجر تاشىدىن مۇنەققەش جىسمى ئورىان ئاقىبەت.
 يېشىمى: ھىجران تاشلىرىنىڭ زەربىسىدىن گۈل چېكىلگەن يالغۇچ بەدىنىم ئاقىۋەت ئىشقى كۈچىسىدا،
 ساراڭلىقىمنى جاكارلاپ جار سالىدى.

دەھر بوستانى ئارا سەركەش نىھالى كۆرمەدۇك،
 سايە يەڭلىغ بولماغاي يەر بىرلە تەكسان ئاقىبەت.
 يېشىمى: زامان بوستانىدا، نى - نى تىك ئۆسكەن دەرەخلەرنىڭ ئاقىۋەت ئۆز سايىسىغا ئوخشاش يەر بىلەن
 يەكسان بولماي قالغىنىنى كۆرمىدىم.

ئى نەۋائىي، دەۋلەتى باقىي تىلەرسەن ۋەسلىدىن،
 ئانى كەسب ئەتمەك فەنا بولماي نە ئىمكان ئاقىبەت.
 يېشىمى: ئى نەۋائىي، ئۇنىڭ ۋىسالىدىن مەڭگۈلۈك دۆلەتكە ئېرىشمەكچى بولسەن، ئەمما ئۆزۈڭنى يوق
 قىلماي تۇرۇپ، ئۇنىڭغا ئېرىشىش مۇمكىنمۇ، ئاخىر؟

نۇسخە چۈشۈرگىسى

ئەي نەۋائىي، دەۋلەتى باقىي تىلەرسەن ۋەسلىدىن،
 ئانى كەسب ئەتمەك فەنا بولماي نە ئىمكان ئاقىبەت.
 يېشىمى: ئەي نەۋائىي، ئۇنىڭ ۋىسالىدىن مەڭگۈلۈك دۆلەتكە ئېرىشمەكچى بولسەن، ئەمما ئۆزۈڭنى يوق
 قىلماي تۇرۇپ، ئۇنىڭغا ئېرىشىش مۇمكىنمۇ، ئاخىر؟

مۇستەھراد

تۈن ئاقشام بولدى - يۇ، كەلمەس مەنى شەمئى شەبىستانىم،
 بۇ ئەندۇھ ئوتىدىن ھەر دەم كۆيەر پەرۋانەدەك جانىم.
 يېشىمى: كەچ بولۇپ كەتتى، ئەمما كېچەمنى يورۇتقۇچى چىرىغىم كەلمىدى. بۇ قايغۇ ئوتىدا، جېنىم ھەر
 نەپەستە پەرۋانەدەك كۆيۈپ كېتىۋاتىدۇ.

نە غەم كۆرگۈزسە كۆكسۈم پارەسەن چاكى گىرىبانىم،
 كۆرۈنمەس بولسا كۆكسۈم يارەسىدىن داغى پىنھانىم.
 يېشىمى: ياقامنىڭ يىرتقىنىڭ تىلىنغان كۆكسۈمنى كۆرسىتىپ قويۇشىدىن غەم قىلمايمەن، لېكىن

يۈرىكىمنىڭ يارىسىدىن يوشۇرۇن داغلىرىم كۆرۈنۈپ قالمىسا بولاتتى.

غەمىدىن دۇررى مەكنۇندەك سىرىشكىم ئاقتى جەنھۇندەك،

مۇزەييەن قىلدى گەردۇندەك جەھاننى ئەشكى غەلتانم.

يېشىمى: ئۇنىڭ غېمىدە، مەرۋايىتتەك ياشلىرىم ئامۇ دەرياسىدەك ئاقتى؛ ياش ئۈنچىلىرىم جاھاننى يۇلتۇزلۇق ئاسماندەك بېزىدى.

فەلەك ھەم تولدى كەۋكەبىدىن، قۇياش ھەم تۈشتى ئەشەبىدىن،

كەلىپ تۈشمەس بۇ مەركەبىدىن، مەنىڭ خۇرشىدى رەخشانم.

يېشىمى: پەلەك يۇلتۇزغا تولدى، قۇياشمۇ دۈلدۈلدىن چۈشتى؛ بىراق، مېنىڭ نۇرلۇق قۇياشم ئاتتىن چۈشكىنى يوق.

جەھاننى زۇلمەت ئەتتى چەھ، بۇ زۇلمەت ئىچرە ئۆلگۈم، ۋاھ،

ماڭا بولساڭ نە خىزرى روھ، نەتىپ ئەي ئابى ھەيۋانم.

يېشىمى: زۇلمەت (قاراڭغۇلۇق) جاھاننى زىندانغا ئايلاندۇردى، بۇ زۇلمەت ئىچىدە ئۆلىدىغان ئوخشايىمەن. ئەي ئابىھايانم، مېنى ساڭا باشلايدىغان خىزىر بارمۇ؟

دەمە كۆكتىن قۇياش كەتمەش، فەلەككە تىرەلىك يەتمەش،

ئول ئاي ھەجرىدە يار ئەتمەش فەلەكنى دۈدى ئەفغانم.

يېشىمى: «كۆكتىن قۇياش كېتىپ، جاھاننى قاراڭغۇلۇق باستى» دەپ قالما، ئۇ ئاينىڭ پىراقىدا چەككەن ئاھىمنىڭ تۈتۈنى جاھاننى قارايتىۋەتتى.

مۇستەھزاھ چۈشۈرگىسى

نەۋائىي كەبى ھىجراندىن بۇ ئاقشام ئۆلدۈم ئەفغاندىن،

غەمىم يوق بولسا يۈز جاندىن، يەتىپ گەر كەلسە جانانم.

يېشىمى: مەن نەۋائىي بۇ ھىجران ئاخشىمىدا پىغان ئىچىدە ئۆلۈپ كېتىدىغان ئوخشايىمەن؛ ئەگەر شۇ تاپتا جانانم كېلىپ قالسا، بىر ئەمەس يۈز جېنىم بولسىمۇ، بەرسەم مەيلى ئىدى.

جۇلا

گەردۇندىن ئۆتەر نالەيۇ زارىم كەچەلەردە،

بىلمەس نەتەي ئول ماھى ئىزارىم كەچەلەردە.

يېشىمى: كېچىلىرى نالە - زارىم پەلەكتىن ئاشىدۇ. قانداق قىلارمەن، ئۇ ئاي يۈزلۈكۈم بۇنى تېخى بىلمەيدۇ.

زەھرە يارىلۇر، دەردى فراقىندا كۆڭۈلدىن،

ئاھىكى چىقار ئوق كەبى يارىم كەچەلەردە.

يېشىمى: تۈنسىپىلىرىدا، جۇدالىقنىڭ دەردىدىن يۈرىكىمدىن ئوقتەك ئېتىلىپ چىققان ئاھىم ئۆتنى
يېرىۋەتكۈدەك قىلىۋاتىدۇ.

يوقتۇر غەمۇ رەنجۇ ئەلەمۇ قايغۇدىن ئۆزگە،

ھەجرىدە مەنىڭ ھەمدەھۇ يارىم كەچەلەردە.

يېشىمى: سەندىن ئايرىلغاندىن بۇيان، كېچىلىرى ماڭا رەنج - غەم، قايغۇ - ئەلەمدىن باشقا ھەمدەم
بولدىغان دوست - يار يوق.

ئاغزى دەمدۇر شامۇ سەھەر نۇقلۇ شەرابىم،

لەئلى غەمدۇر دەئى خۇمارىم كەچەلەردە.

يېشىمى: ئۇنىڭ ئېغىزى ھەققىدىكى پاراڭلار ئەتىگەندىن كەچكەچە ماڭا غىزا ۋە شاراب بولىدۇ، ياقۇت
لېۋىنىڭ غېمى كېچىلىرى خۇمارىمنى باسىدۇ.

ھىجران چەرىكى بەسكى ئۇرۇر جانغا شەبىخۇن،

دۇنيانى تۇتار گەردۇ غۇبارىم كەچەلەردە.

يېشىمى: ھىجران لەشلىرى جېنىمغا شۇنداق قاتتىق ھۇجۇم قىلىدۇكى، كۆتۈرۈلگەن چاڭ - توزانلىرىم
كېچىلىرى جىمى ئالەمنى قاپلايدۇ.

ياد ئەيلەسەم ئول شوخ قاراقچى قارا كۆزنى،

قالماس نەتەيىن سەبرۇ قەرارىم كەچەلەردە.

يېشىمى: قانداق قىلارمەن، ئۇنىڭ ئاشۇ شوخ قاراقچى قارا كۆزلىرىنى ئەسلىسەم، كېچىلىرى سەۋر -
تاقىتىم قالمايدۇ.

زۇلفى غەمىدىن ئۆلسەم ئاتاىيى بىكىن ئەلگە،

بولغۇسىدۇرۇر يارى مەزارىم كەچەلەردە.

يېشىمى: مەن ئاتاىيى ئۇنىڭ چاچلىرىنىڭ غېمىدە ئۆلۈپ كەتسەم، مازىرىم كېچىلىرى ئەلگە يار بولغاي.

سەنەم

چىقتى ناگاھ مەھۋەشى رەنگىنى گۈلنار ئەيلەگەچ،

ھەلقە - ھەلقە زۇلفىنى بويغا زۇننار ئەيلەگەچ.

يېشىمى: توساتتىن بىر ئايچامال ئانار گۈلىدەك كۆركەم - گۈزەل كىيىنگەن، بۇدرە چاچلىرىنى بويغا زۇننار

قىلغان ھالدا چىقىپ كەلدى.

ئىككى جادۇ كۆزلەرىگە ئەھلى ئەلەم بەندەدۇر،
ئىسمى ئەزەم ساچلارى بويىندا تۇرمار ئەيلەگەچ.
يېشىمى: چاچلىرى بويىغا ئىسمى ئەزەمدەك تۇمار قىلىۋالغان، سېھىر يېغىپ تۇرىدىغان ئىككى كۆزگە
جاھان ئەھلى قۇل بولىدۇ.

مەن يەتمىگە بىر نەزەر قىلماي ئول ماھ پەيكەرى،
خەلقنىڭ بەدىئىياتىدىن، مەندىن يامان ئار ئەيلەگەچ.
يېشىمى: ئۇ ئاي سۈپەت گۈزەل خەلقنىڭ بەدىئىياتىغا قېلىشىنى مەندىنمۇ بەك ئار - نومۇس ھېسابلىغاچ،
مەن يېتىمغا نەزەر سېلىپمۇ قويىمىدى.

پىستە ئاغزىنىڭ ئىچىدە تىشلەرى دۇردانەدۇر،
سۆزلەرى قەندىن لەزىز، شىرىن گۇفتار ئەيلەگەچ.
يېشىمى: پىستىدەك ئاغزىدىكى چىشلىرى گويىا مەرۋايىتقا ئوخشايدۇ؛ ئۇنىڭ سۆزلىرى شېرىنلىكتە
قەندىنمۇ لەززەتلىك.

ئاتتى مىژگان ئوقلارنى ئىككى قاراقچى كۆزلەرى،
بولدى بۇ جىسمىم زەئىف، باغرىمنى ئەفگار ئەيلەگەچ.
يېشىمى: ئىككى قاراقچى كۆزى كىرىپك ئوقلىرىنى ئاتقاندى، دەل يۈرىكىمگە تېگىپ يارىدار قىلغاچ،
جىسمىم زەئىپلەشتى.

ناگاھان كۆردۈم تۈشۈمدە ئاي يۈزىنىڭ شەۋقىنى،
ئول زەمان يانىمدا يوق، ئۇيقۇمنى بىدار ئەيلەگەچ.
يېشىمى: چۈشۈمدە ئاي يۈزىنىڭ خۇشاللىق يېغىپ تۇرغان ھالىتىنى كۆرگەندىم، دەرھال ئويغىنىپ
قارىسام، ئۇ يېنىمدا يوق.

نەۋبەتلىكىم يار كويىدا مۇجاۋىر بولىدىكىم،
مالىنى ھەم باشنى، جاننى ئىسار ئەيلەگەچ.
يېشىمى: نەۋبەتلى يارىنىڭ كۈچىسىدا ماكان تۇتۇپ، ئۇنىڭغا مال - مۈلكى، بېشى ۋە جېنىنى چاقچۇ قىلدى.

چوڭ سەلىقە

كۆردۈم يۈزۈڭنى دىيۋانە بولدۇم،
ئەقلى ھۇشۇمدىن بېيگانە بولدۇم.

يېشىمى: يۈزۈڭنى كۆردۈم - دە، ئەقىل - ھۇشۇمدىن ئايرىلىپ، ساراڭلا بولدۇم.

تارتىپ جەفايىڭ ئۆلسەم يولۇڭدا،

يانماسەن ھەرگىز مەردانە بولدۇم.

يېشىمى: جاپايىڭنى تارتىپ ئىشقىڭ يولىد ئۆلۈپ كەتسەممۇ ھەرگىز يانمايمەنكى، مەن شۇنداق مەردانە بولدۇم.

بولدۇم جەھاندا رۇسۋايى ئەلەم،

ياخشى، يامانغا ئەفسانە بولدۇم.

يېشىمى: جاھاندا رەسۋايى ئەلەم بولدۇم، ياخشى - ياماننىڭ ھەممىسىگە سۆز - چۆچەك بولۇپ بەردىم.

كەۋسەر شەرابى يادىمغە كەلمەس،

لەئلىڭ غەمىدىن مەستانە بولدۇم.

يېشىمى: ياقۇتتەك لېۋىڭ غېمى بىلەن مەست بولغانلىقىم ئۈچۈن، كەۋسەر شارابى يادىمغىمۇ كەلمەيدۇ.

يۇمدۇم كۆزۈمنى سەندىن بۆلەكدىن،

كەچتىم بارىدىن رىندانە بولدۇم.

يېشىمى: سەندىن باشقىغا قارايدىغان كۆزۈممۇ يوق، ھەممىدىن كەچتىم. مانا شۇنداق باتۇر بولدۇم.

ئىشقىڭ مەيگە پۇر بولدى جىسمىم،

ھەم ساقىي ھەم مەي، پەيمانە بولدۇم.

يېشىمى: ۋۇجۇدۇم ئىشقىڭ شارابىغا پۈركەندى: شۇ تاپتا ھەم ساقىي، ھەم مەي، ھەم قەدەھ بولدۇم.

بىر قەترە ئەردىم، چۆكتۈم تەڭرىگە،

كىردىم سەدەپكە دۇردانە بولدۇم.

يېشىمى: مەن بىر تامچە ئىدىم، دېڭىزغا چۆكتۈم، سەدەپكە كىردىم - دە، مەرۋايىت ۋانىسىغا ئايلاندىم.

كۆردۈرمەسە ئوت بولماس يىغاچ چوغ،

ئىشق ئوتى بىرلە ھەمخانە بولدۇم.

يېشىمى: ئوت كۆيدۈرمىسە ياغاچ چوغقا ئايلىنالمىدۇ، شۇ تاپتا ئىشق ئوتى بىلەن بىر يەردە بولدۇم.

بولدۇم فەنا مەن تۇفراغ ئىچىدە،

بىر دانە ئەردىم، مىڭ دانە بولدۇم.

يېشىمى: تۇپراق ئىچىگە كۆمۈلدۇم. بىر دانە دان ئىدىم، مىڭ دانە بولدۇم.

ئەۋۋەل ئوتىدا بۇد ئولدى نابۇد،

جان جانغا كىردى، جانانە بولدۇم.

يېشىمى: دەسلەپ ئۇنىڭ ئوتىدا بارلىقىم نابۇت بولدى. كېيىن جان جانغا قوشۇلۇپ كەتتى، جانانغا ئايلاندىم.

تەگدى كۆزۈڭدىن ھەر دەمدە مىڭ ئوق،

ئەۋۋەل ئەدىم دەشت، گۈلخانە بولدۇم.

يېشىمى: كۆزۈڭدىن ھەر نەپەستە مىڭ ئوق كېلىپ تەگدى، ئىلگىرى دەشت ئىدىم، ئەمدى گۈلخانە بولدۇم.

بىر نەچە يىلدۇر ياردىن جۇدامەن،

بىلمەم ئۆزۈمنى، ئايا، نە بولدۇم.

يېشىمى: ياردىن جۇدا بولغىنىمغا بىر نەچچە يىل بولدى، ھەي، شۇ تاپتا ئۆزەمنىڭ نېمە بولغانلىدىمىنىمۇ بىلمەيمەن.

قويماس دەردىلەر مەئمۇرەدە گەنج،

ئاباد ئەدىممەن، ۋىيرانە بولدۇم.

يېشىمى: خەزىنىنى ئاۋات يەردە قويمادۇ، دېيىشىدۇ، شۇڭا بۇرۇن ئاۋات بولغان بولسام، ئەمدى ۋىيرانە بولدۇم.

گۈمناڧ، مەي سۇن، كىم بولسا مەيخور،

مەسجىد ئەمەسمەن، مەيخانە بولدۇم.

يېشىمى: ئەي گۈمناڧ، كىم ئەي ئىچسە، سۇنۇپ بېرىۋەر. مەن ئەمدى مەسجىد ئەمەس، مەيخانە بولدۇم.

كچىك سەلىقە

يارنىڭ كويىدا مەن دىۋانە بولدۇم ئاقىبەت،

خەلق ئاراسىدىن چىقىپ بىگانە بولدۇم ئاقىبەت.

يېشىمى: يارنىڭ كۆچىسىدا ئاخىر ساراڭ بولۇپ قالدىم. جاما ئەتىلىكتىن ئايرىلىپ قالدىم، ئەلدىن ياتلىشىپ كەتتىم.

كەلمەگەي ئەلەمگە سەندەك مەھۋەشى، ئى نازەنىن،

ئىشتىياقنىڭ كەيغىدە مەستانە بولدۇم ئاقىبەت.

يېشىمى: سەندەك بىر گۈزەل دۇنيا غا يەنە كەلمىسە كېرەك. ئەي نازىنى، ئىشتىياقنىڭ خۇمارىدا ئاقىۋەت مەستانە بولدۇم.

ئەلگە ئىشرەت باغدا خۇرۇملىقۇ دىلشادلىق،
 مەن غەرىپىڭ غەم بىلە ھەمخانە بولدۇم ئاقىبەت.
 يېشىمى: كىشىلەرگە ئىشرەت بېغىدا شات - خوراملىق يار بولسا، مەن غېرىپىڭ ئاخىرى غەمگە ھەمدەم -
 ھەممىكان بولدۇم.

بىر زەمان يوقتۇر ماڭا ئارام ئىلە سەبرۇقەرار،
 ئاي يۈزۈڭنىڭ شەمئىغە پەرۋانە بولدۇم ئاقىبەت.
 يېشىمى: ئاي يۈزۈڭنىڭ چىرىغىغا ئاخىر پەرۋانە بولدۇم، ماڭا ئەمدى بىردەممۇ ئاراملىق يوق، سەۋر -
 تاقىتىم تۈگىدى.

ئىكى شەھلا كۆزلەرىڭ كۆڭلۈم قۇشنى قىلدى سەيد،
 چۇغز يەڭلىغ مەسكەنى ۋىيرانە بولدۇم ئاقىبەت.
 يېشىمى: شەھلا كۆزلىرىڭ كۆڭلۈم قۇشنى ئوۋلاپ كەتتى، مەن ئەمدى ھوقۇشقا ئوخشاش ۋەيرانىغا
 ماكانلاشتىم.

ئەي يارانلار، يارنىڭ ۋەسلى مەنى قىلدى خۇمار،
 مۇتتەسىل ئاستانەنى مەيخانە بولدۇم ئاقىبەت.
 يېشىمى: ئەي دوستلار، مېنى يار ۋەسلى خۇمار قىلدى. ئاخىرى مەيخانا بوسۇغىسىغا ماكانلاشتىم.

ساقىيا، مەي تۇت ماڭا جامى مۇھەببەت تولدۇرۇپ،
 نەۋبەتتىكىم تەشەللەپ رىندانە بولدۇم ئاقىبەت.
 يېشىمى: ئەي ساقىي، مەن نەۋبەتتى ئاقىۋەت ئىشىق ئوتىدا چاڭقىدىغان بىر باتۇرغا ئايلاندىم. مۇھەببەت
 قەدىھنى تولدۇرۇپ ماڭا مەي تۇت!

كىچىك سەلىقە چۈشۈرگىسى

ساقىيا، مەي تۇت ماڭا جامى مۇھەببەت تولدۇرۇپ،
 نەۋبەتتىكىم تەشەللەپ رىندانە بولدۇم ئاقىبەت.
 يېشىمى: ئەي ساقىي، نەۋبەتتى تەشەللىقتىن ئاخىر باتۇرغا ئايلاندى. ئەمدى ئۇنىڭغا مۇھەببەت قەدىھنى
 لىق تولدۇرۇپ مەي تۇت!

تەئكىد

سوراپ كۈلبەم سارى كەلدى مەنى ئول شوخ ياد ئەيلەپ،
 غەمىن كۆڭلۈمنى ھىجران غۇسسەسىندىن ۋاھكى، شاد ئەيلەپ.

يېشىمى: ئۇ شوخ مېنى ياد ئېتىپ، كۈلبەمگە يوقلاپ كەلدى. كۆڭلۈمنى جۇدالىقنىڭ غەم - غۇسسلىرىدىن تازىلاپ، خۇشال قىلدى.

يولىدا مەن كىم ئول بىدادنىڭ دادىمنى تاپماقكىم،

قويۇپ باشنى يۈز مەندەك، تۇرار يولىدا داد ئەيلەپ.

يېشىمى: مەندەك يۈزلىگەن كىشىلەر ئۇنىڭ يولىدا باش قويۇپ ئەر - دادىنى ئېيتىپ تۇرىۋاتسا، مەن ئۇ زالىمغا قانداقمۇ دادىمنى يەتكۈزەلەيمەن؟

بولۇپسەن كۆپ چەمەن گۈللارغا مەغرۇر، ئەي بۇلبۇل،

تەگەر بادى جەزان ئاخىر، نە قىلغۇڭ ئىتىماد ئەيلەپ.

يېشىمى: ئەي بۇلبۇل، چىمەننىڭ گۈللىرى بىلەن كۆپ مەغرۇرلىنىدىكەنسەن، كۈز شامىلى ئاخىر ئۇنى خازان قىلىدۇ، ئۇنىڭغا ئىشىنىپ نېمە قىلىسەن؟

دەريغا، تىرە قىلىدۇڭ روزگارم ئاقبەت، ئەي شوخ،

خەتتىڭ كۆز مەردۇمىدىن ھەل قىلىپ مۇشكىن سەۋدا ئەيلەپ.

يېشىمى: ئەي شوخ، كۆز قارچۇقۇڭنىڭ سىياھىدىن قارايدىغان ئىپادەك مىيىقلىرىڭ بىلەن ئاقىۋەت روزگارمىنى (بارلىقىمنى، دۇنيايىمنى) قارايتىۋەتتىڭ.

بوسۇغاڭغا قويماي باشىمنى دەپ دەرگاھىڭزە كەلدىم،

مەنى ياندۇرماغىل ئۇشبۇ ئىشكىدىن بىيمۇراد ئەيلەپ.

يېشىمى: بوسۇغاڭغا باش قويماي دەپ دەرگاھىڭغا (ھوزۇرۇڭغا، ئالدىڭغا) كەلدىم، مېنى نائۇمىد قىلىپ، ئىشكىڭدىن ياندۇرما.

تۇرارغا، ئابىدا، بىر كۈنچى غۇربەت ئالەم ئەھلىدىن،

چىق ئەمدى تەرك ئەتىپ ھىرسۇ ھەۋانى خەيرىدا ئەيلەپ.

يېشىمى: ئەي ئابىد، بىر غۇربەت بولۇڭىدا ماكان تۇتماقچى بولساڭ، ئەمدى ھېرىسمەنلىك ۋە ھاۋايى ھەۋەسىنى تەرك ئېتىپ، ئەلەم ئەھلى ئارىسىدىن چىقىپ كەتكىن.

داستان

بىرىنچى داستان

بەھار بولدى گۈل ئاچىلدى،

مەنىڭ كۆڭلۈم ئاچىلماسمۇ.

بۇلبۇل قانى كۆپ ساچىلدى،

مەنىڭ قانم ساچىلماسمۇ.

يېشىمى: باھار بولدى، گۈل ئېچىلدى، مېنىڭ گۈلۈم ئېچىلما سمۇ؟ بۇلبۇل قېنى كۆپ چېچىلدى، مېنىڭ قېنىم چېچىلما سمۇ؟

ئەمدى مەندىن دەۋلەت كەتتى،

رەقىبلەرگە نەۋبەت يەتتى.

خەبەر يوق گۈل ئاچىلدى،

مەنىڭ گۈلۈم ئاچىلما سمۇ.

يېشىمى: ئەمدى مەندىن بەخت - دۆلەت كەتتى، رەقىپلەرگە نۆۋەت كەلدى. ھېچ ئاڭلاپ باقمىغان گۈللەر ئېچىلىپ كەتتى، مېنىڭ گۈلۈم ئېچىلما سمۇ؟

يارىم يۈرگەن باغلار قالدى،

باغ ئىچىدە زاغلار قالدى،

يۈرەكلەردە داغلار قالدى،

يەنە شەراب ئىچىلمە سمۇ.

يېشىمى: يارىم يۈرگەن باغلار قالدى، باغى ئىچىدە قاغا - قۇز غۇنلار قالدى. يۈرەكلەردە داغلار قالدى، يەنە شەراب ئىچىلمە سمۇ؟

سەنەم دەر: ئۆمرۈم سەيقەلى،

كەلدى مۇھەببەت بۇلبۇلى،

ئاچىلدى باغلارنىڭ گۈلى،

مەنىڭ گۈلۈم ئاچىلما سمۇ.

يېشىمى: سەنەم ئېيتىدۇ: ئۆمرۈمنىڭ شەنىگە مۇھەببەت بۇلبۇلى كەلدى، باغلارنىڭ گۈللىرى ئېچىلدى، ئەمدى مېنىڭ گۈلۈم ئېچىلما سمۇ؟

ئىككىنچى داستان

مۇندى كەتەر بولدۇڭ زالىم ئاغلار،

ھەرنە كۆرگەنىڭنى بەيان دەگەيسەن.

يالغۇز ھەمراھ قالدى چاھنىڭ ئىچىدە،

ئۆلگەنى يوق، ئەسەن - ئەمان دەگەيسەن.

يېشىمى: زالىم ئاكىلار بۇ يەردىن كېتىدىغان بولدۇڭلار. كۆرگەنلىرىڭلارنى سۆزلەپ بەرگەيسىلەر. « يالغۇزلا ھەمراھ قۇدۇقنىڭ ئىچىدە قالدى، ئۇ تېخى ھايات، ئامان - ئېسەن» دېگەيسىلەر.

نە يامان سەۋداغا قالىپدۇر باشىم،

يەگەنم، - ئىچكەنم - زەھردۇر ئاشىم،

كۆزۈمنى ئويدىلار ئۆز قارىنداشىم،

ئۆلگەنداشى يىلان - چايان دەگەيسەن.

يېشىمى: بېشىم قانداق يامان سەۋدالىققا قالغان - ھە! يېگىنىم - ئىچكىنىم زەھەر بولۇۋاتىدۇ؛ كۆزۈمنى ئۆز قېرىنداشلىرىم ئويدى؛ «ئۇنىڭغا يىلان - چايانلار ئۆلەپتلىك قىلىۋاتىدۇ» دېگەيسىلەر.

بىزلەر ئۈچۈن ھىممەت كەمەر باغلاغان،

فىراقىمدا سىينەلەردىن داغلاغان،

كەلمەدى دەپ يولغا قاراپ زارلاغان،

شاھ خۇسرەۋ ئاتامغا سەلام دەگەيسەن.

يېشىمى: مەن ئۈچۈن ھىممەت كەمىرىنى باغلىغان، جۇدالىق ئوتۇمدا يۈرەكلىرىنى داغلىغان، «كەلمىدى» دەپ يولۇغا زارىقىپ قارىغان شاھ خۇسرەۋ ۋە ئاتامغا «سالام» دېگەيسىلەر.

توقۇز ئاي، توقۇز گۈن قورساق كۆتۈرگەن،

پەرۋىش ئەيلەپ كەلمىگەن يەتكۈرگەن،

كەچەلەرى ئوخلاماي، ئاق سۈت ئەمدۈرگەن،

مېھرىبانىم ئانامغا سەلام دەگەيسەن.

يېشىمى: توقۇز ئاي، توقۇز كۈن مېڭا قۇرساق كۆتۈرگەن؛ پەرۋىش قىلىپ، كامالىتىمگە يەتكۈزگەن؛ كېچىلىرى ئۇخلىماي، ئاق سۈتنى ئېمىتكەن مېھرىبان ئانامغا «سالام» دېگەيسىلەر.

نە يامان سەۋداغا قالىپدۇر باشىم،

يەگەنىم - ئىچكىنىم - زەھەردۇر ئاشىم،

كۆزۈمنى ئويدىلار ئۆز قارىنداشىم،

ئۆلگەنداشى يىلان - چايان دەگەيسەن.

يېشىمى: بېشىم قانداق يامان سەۋدالىققا قالغان - ھە! يېگىنىم - ئىچكىنىم زەھەر بولۇۋاتىدۇ؛ كۆزۈمنى ئۆز قېرىنداشلىرىم ئويدى؛ «ئۇنىڭغا يىلان - چايانلار ئۆلپەتلىك قىلىۋاتىدۇ» دېگەيسىلەر.

بىزلەر ئۈچۈن ھىممەت كەمەر باغلاغان،

فىراقىمدا سىينەلەردىن داغلاغان،

كەلمەدى دەپ يولغا قاراپ زارلاغان،

شاھ خۇسرەۋ ئاتامغا سەلام دەگەيسەن.

يېشىمى: مەن ئۈچۈن ھىممەت كەمىرىنى باغلىغان، خۇدالىق ئويۇمدا يۈرەكلىرىنى داغلىغان، «كەلمىدى» دەپ يولۇمغا زارىقىپ قارىغان شاھ خۇسرەۋ ئاتامغا «سالام» دېگەيسىلەر.

توقۇز ئاي، توقۇز گۈن قورساق كۆتۈرگەن،

پەرۋىش ئەيلەپ كەلمىگەن يەتكۈرگەن،

كەچەلەرى ئوخلاماي، ئاق سۈت ئەمدۈرگەن،

مېھرىبانىم ئانامغا سەلام دەگەيسەن.

يېشىمى: توققۇز ئاي، توققۇز كۈن ماڭا قورساق كۆتۈرگەن؛ پەرۋىش قىلىپ، كامالەتتىمگە يەتكۈزگەن؛ كېچىلىرى ئۇخلىماي، ئاق سۈتنى ئېمىتىپ مېھرىبان ئانامغا «سالام» دېگەيسىلەر.

يۈرەكىمدىن كەتمەس ھەرگىز فىراقى،

مۇرادقا يەتمەيىن ئۆچتى چىراقى،

ئەمدى ھەمراھلاردىن كەتمەس سوراقى،

گۈلجەمىلە سىڭلىمغا سەلام دەگەيسەن.

يېشىمى: يۈرەكىمدىن جۇدالىق سېغىنىشى ھەرگىز كەتمەس؛ مۇرادىغا يەتمەي چىرىغى ئۆچتى، ئەمدى ھەمراھلارغا سوراق تۈگىمەيدۇ؛ سىڭلىم گۈلجەمىلىگە «سالام» دېگەيسىلەر.

ئۆتتى يەتقۇب ئوغلى داغدا يۈرەكى،

كۆزۈم ئويۇلغان بىلەن يوقتۇر كەرەكى،

ئاخىر دەمدە ھەمراھجاننىڭ تىلەكى،

ھەقدىن سورار گەۋھەرى ئىمان دەگەيسەن.

يېشىمى: مەن ياقۇپ ئوغلىنىڭ يۈرىكى داغ ئىچىدە ئۆتتى؛ كۆزۈم ئويۇلغان بولسىمۇ كېرەك يوق؛ «ھەمراھجاننىڭ ئاخىرقى تىنىقتىكى تىكى ئاللاھتىن ئىمان گۆھىرىنى تىلەشتىنلا ئىبارەتتۇر» دېگەنلەر.

ئۈچىنچى داستان

تەتۈر فەلەكنىڭ دەردىدىن،

يۈرەكىمدە داغلار قالدى.

بۆلبۈل كەتتى گۈلزارىمدىن،

چەمەنزارلى باغلار قالدى.

يېشىمى: تەتۈر فەلەكنىڭ دەردىدىن، يۈرەكىمدە داغلار قالدى. گۈلزارىمدىن بۆلبۈللەر ئۆچۈپ كەتتى، چەمەنزار باغلار ئەمدى ئۆتمۈش بولۇپ قالدى.

مۇندا قالدى ۋەتەن جايىم،

خەزان بولدى چاھار باغىم،

يارىم بىلەن ئۆتكەن چاغىم،

قەدىمىم گۈزەل جايلار قالدى.

يېشىمى: ۋەتەن - يۇرتۇم قالدى؛ تۆت پەسىللىك بېغىم غازاڭ بولدى؛ يارىم بىلەن ئۆتكەن چاغلار، قەدەم ئىزىمىز بار قەدىمىم گۈزەل جايلار ئەمدى ئۆتمۈش بولۇپ قالدى.

ئاسان قىلغىل مۇشكىلىمنى،

ياقن قىلغىل مەزىلىمنى.

ئۇچۇردۇممەن بۇلبۇلۇمنى،

باغىم ئىچرە زاغلار قالدى.

يېشىمى: مۇشكۈلۈمنى ئاسان قىلغىن، كۆزلىگەن مەزىلىمنى يېقىن قىلغىن؛ بۇلبۇلۇمنى ئۇچۇرۇپ قويدۇم، ئەمدى بېغىمدا قارغا - قۇزغۇنلار قالدى.

باغبان ئانا مېھرىبانىم،

مەندىن ئۆتتى بۇ دەۋرانىم.

يۈرەكىمدە كۆپ ئەرمانىم،

خۇشمۇ ئەسىل چاغلار قالدى.

يېشىمى: باغۋەن كەبى پەرۋىشكار مېھرىبان ئانا، ئەمدى مېنىڭ دەۋرىم ئۆتۈپ كەتتى، يۈرەكىمدە جىق ئارمانلىرىم قالدى، ھەي ... ، شۇنداق ئېسىل چاغلار ئەمدى ئۆتمۈش بولۇپ قالدى - دە !

مەشرەپ

بىرىنچى مەشرەپ

شۇكرىللاھ، ھالەتىم زاھىر بولۇپدۇر يارغا،

ئەمدى يار ئالدىدا ئۆزنى كۆرسەتەي ئەغيارغا.

يېشىمى: ئاللاھقا شۈكۈر، ئەھۋالىم يارغا ئايان بولۇپتۇ، ئەمدى يار ئالدىدا تۇرۇپ رەقىبىلەرگە ئۈزۈمنى بىر كۆرسىتەي.

سەير ئۈچۈن كىرسە گۈلىستان ئىچرە ئول سەرۋى رەۋان،

بەندە ئولسۇن سەرۋى ئازاد ئول قەددى رەفتارغا.

يېشىمى: ئۇ سەرۋى بويۇق گۈزەل يار سەيلە قىلغىلى گۈلىستانغا كىرگەندە، گۈزەل سەرۋى دەرىخى ئۇنىڭ كېلىشكەن بوي - تۇرۇقىغا قۇل بولسۇن.

ناز ئىلە تا ئاتلانپ شەھەر ئىچرە سالىدى رۇستاخىز،

جان بىلەن بەردىم كۆڭۈل ئول دىلبەرى ئەييارغا.

يېشىمى: ناز - كەرەشمە بىلەن شۇنداق ئاتلىنىپ چىقىۋىدى، شەھەردە سۈرەن - چۇقان چىقىپ كەتتى، مەن ئۇ ھەييارغا جان بىلەن كۆڭلۈمنى بېرىۋەتتىم.

دوستلار، ئەيىب ئەتمەڭىز قان يىغلاسام مەن زارنى،

بەس كەلە ئالمام نەتەي بۇ دىدەئى خۇنبارغا.

يېشىمى: ئەي دوستلار، قان يىغلاسام، مەن بىچارىنى ئەيىپكە بۇيرۇماڭلار، نېمە ئۇ چۈنكى كۆزلىرىمدىن قان تۆكۈشنى توختىتالمايۋاتىمەن.

ئەي سەئىد، ئول ياردىن تاپىدىڭ مۇردىڭنى تەمام،

بارچەسى بولدى مۇيەسسەر، شۇكرى بىرۇ بارغا.

يېشىمى: ئەي سەئىد، ياردىن ھەممە مۇرادىڭنى تاپتىڭ، جىمىي تىلەكلىرىڭگە مۇيەسسەر بولدۇڭ، ئەمدى، بىر ۋە بار بولغان ئاللاھقا تەشەككۈر ئېيت!

ئىككىنچى ئاھاڭ

قىلسا مۇشكىن چىنىدىن ئۆتۈرۈكى كاكۇل سىندۇرۇر،

لالەكىم دىل خۇن قىلۇر، بازارى سۇنبۇل سىندۇرۇر.

يېشىمى: ئىپار ھىدلىق جىڭگىلەك چاپلىرىنى كۆر سەتسە، لالىنىڭ باغرىنى قان قىلىپ، سۇنبۇلنىڭ بازىرىنى كاساتلاشتۇرىدۇ.

ئول خىرامان سەرۋى گۈلنار قىلسا گەر مەيلى چامەن،

سەرۋ ئاياغىغا يىقىلىپكىم ۋەلې گۈل سىندۇرۇر.

يېشىمى: ئۇ گۈلىۈزلۈك يار ئەگەر گۈزەل سەرۋىدەك لەرزەن مېڭىپ، چىمەنزارلىققا كىرىد بولسا، گۈزەل سەرۋى دەرىخى ئۇنىڭ ئايىغىغا يىقىلىدۇ، ھەتتا گۈلمۇ خىجالەتچىلىكتە قالىدۇ.

ئەبرويى جانن خەيالى بولدى كۆزۈمدىن يىراق،

سىيللەرى كەلدى بۇ يولغا ئەمدىكىم بۇل سىندۇرۇر.

يېشىمى: جاناننىڭ گۈزەل قاشلىرىنىڭ ئوي - خىيالى كەللامدىن يىراقلىشىۋېدى، ئۇنىڭ ئورنىغا كۆز يولۇمغا سەل كەلدى، ئەمدى بۇ مېنى سۇندۇرىدىغان بولدى.

ئۈچىنچى ئاھاڭ

تەگسە گۈلنىڭ پەردەسىگە سۆھبەتتىن تازە نەم،

غەم تىكەندىن دىلى مەجرۇھ بۇلبۇل سىندۇرۇر.

يېشىمى: بۇلبۇلنىڭ سۆھبەتتىن گۈلنىڭ يۈزىدە ئىسسىق ياش پەيدا بولسا، غەم تىكەنلىرى مىسكىن بۇلبۇلنىڭ دىلىنى سۇندۇرىدۇ.

ھافىزا، بۇ سىرى ۋەھدەتنى قولۇڭدىن بەرمەڭل،

تا خىيالى زۇھدى تەقۋانى تەۋەككۈل سىندۇرۇر.

يېشىمى: ئەي ھافىزا، بۇ ۋەھدەت (ئاللاھنىڭ بىرلىكى ۋە بارلىقى) سىرىنى (ھېكمىتىنى) قولدىن بەرمە، ئاللاھقا تەۋەككۈل قىلىش تەقۋادار زاھىدنىڭ يىالىنى سۇندۇرىدۇ.

ئىككىنچى مەشرەپ

بىرىنچى ئاھاڭ

گۈل يۈزۈڭنى ئارزۇلاپ، يۈز - كۆزنى گۈلزار ئەيلەدى،

شەكەر ئەرنىڭنى تىلەپ جان، تەننى ئەفگار ئەيلەدى.

يېشىمى: گۈل سېنىڭ يۈزۈڭنىڭ ئارزۇسىدا، يۈز - كۆزنى گۈلزار قىلدى؛ جان سېنىڭ شېكەرلېۋىڭنىڭ تىلىكىدە، تېنىنى مەجرۇھ قىلدى.

ئايىمۇدۇر ياخۇد يۈزۈڭ خۇرشىدى تابان، ئەي سەنەم،

بار ئانىڭتەك شۇئەسى كۆزلەرنى پەيكار ئەيلەدى.

يېشىمى: ئەي گۈزەل يار، يۈزۈڭنىڭ نۇرى كۆزلەرنى قاماشتۇردى، يۈزۈڭ ئايىمۇ ياكى تاۋلىنىپ تۇرغان قۇياشمۇ؟

ئىلەتتى ئاغزىڭدىن ئوغۇرلاپ پىستە تارلىقنى، ئاڭا،

تۈز سۈيىن قۇيىدىلار ئانچە، ئاندىن ئىقرار ئەيلەدى.

يېشىمى: پىستە كىچىكلىكىنى سېنىڭ ئېغىزىڭدىن ئوغۇرلىغان ئىكەن، ئۇنىڭغا بىر مۇنچە تۈز سۈيىنى قۇيغاندىن كېيىن، ئاندىن بۇنى ئىقرار قىلدى.

ئەي مەسھادەم بەگىم، بىر دەم بىلە بەرگىل شىفا،

شىۋە بىرلە كۆزلەرنىڭ جانىمنى بىمار ئەيلەدى.

يېشىمى: ئەي تىنىقلىرى ھايات بېغىشلىغۇچى خېنىم، سېنىڭ خۇلقۇڭ بىلەن كۆزلىرىنىڭ مېنى كېسەلچان قىلدى، «سۇق!» قىلىپ بىر دەم سېلىش بىلەن شىپالىق بەرگىن.

ئىككىنچى ئاھاڭ

زاھىدىكىم كۆردى زۇلفۇڭ كۇفرىن، ئىماندىن كەچىپ،

بويىندا تەسبىھنى بەلىگە زۇننار ئەيلەدى.

يېشىمى: قاپقارا چاپلىرىڭنى كۆرگەن زاھىت ئىمانىدىن كېچىپ، بويىندىكى تەسۋىسنى بېلىگە باغلاپ، زۇننار قىلدى.

كۆڭلۈم ئەمگەنمەس بەلى سەن نەچە ئاچىغ سۆزلەسەڭ،

چۈن يارتىغدا ئوغان گۈل قۇششەسەن خار ئەيلەدى.

يېشىمى: ھەر قانچە ئاچىق سۆزلىسەڭمۇ، سېنىڭدىن كۆڭلۈم رەنجىمەيدۇ، چۈنكى ئاللاھ ئەزەلدىنلا گۈل تۈۋىدە تىكەن ياراتقان - دە.

ئىشقى ئىشىن سەككاكى ئەۋۋەل بىلمەين ئاسان كۆرۈپ،

ئاخىرى ئۆز جاننىڭ ئىشىنى دۇشۋار ئەيلەدى.

يېشىمى: سەككاكى ئىشقى - مۇھەببەت ئىشىنى باشتا ئاسان چاغلاپ، ئاخىرىدا ئۆز جېنىنى مۈشكۈل ئەھۋالغا چۈشۈرۈپ قويدى.

4- مۇقام چەھارگاھ مۇقامى تېكىستلىرى بولسا، چوڭ نەغمە قىسمى 148 مىسرا، ئۈچ داستان 54 مىسرا ۋە ئىككى مەشرەب 34 مىسرا بولۇپ، جەمئىي 236 مىسرا شېئىردىن تەركىب تاپقان.

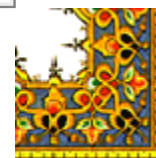
ئابدۇرەئوپ پولات

يۇقىرىقى ئون ئىككى مۇقامنىڭ تېكىستى ۋە يېشىمى بېيجىڭ مەكىزى مىللەتلەر ئۇنىۋېرسىتېتى تىل - ئەدەبىيات فاكۇلتېتىنىڭ پروفېسسورى، دوكتور ئابدۇرەئوپ پولات تەكلىماكانىي ئەپەندىمىنىڭ «ئەسلى يېزىلىشى بىلەن ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقام تېكىستلىرى» ناملىق كىتابىدىن ئېلىندى.

مەتبەئەچىلىكى دە تىزىلدى.

بۇ بەتنى پەقەت ئۆلىنىش قىلىشقا بولىدۇ، مەزمۇنى باشقا بەتلەرگە كۆچۈرۈپ ئىشلىتىشكە بولمايدۇ.

Tel: 0991-8982843 QQ: 553468250

新ICP备06001025号

«ئۇيغۇر مۇقام تورى» نىڭ بارلىق ھوقۇقى زۇلقار ئېلېكترونلۇق مەتبەئە مەركىزىگە تەۋە.

بېكەت باشلىقى: ئۆمەر جان ساتتار ھاجى QQ: 553468250 Tel: 0991-8982843

لايىھىلىگۈچى: ئەلىپدا يۇمشاق دېتال چەكلىك شىركىتى تور ئىشلىرى بۆلۈمى

مۇقام تېكىستلىرى

5- پەنجگاھ مۇقامى

چوڭ نەغمە

مۇقەددىمە

جۇنۇن دەشتىدە بىزنى بىر گۇرۇھ ئاۋارەلەر دەرلەر،

مۇغىيىلان خار - خارىدىن ئايىغى يارەلەر دەرلەر.

يېشىمى: كىشىلەر بىزنى «يانتاق تىكەنلىدىن ئايىغى يارىلانغان، جۇنۇن (مەجنۇنلۇق، ساراڭلىق) چۆلىدە يۈرىدىغان بىر توپ سەرگەردانلار» دەيدۇ.

بەلا ياغسا باشىمىزغا دەم ئالماي دەۋرى گەردۇندىن،

زىرا بەرگەن قەزاغا ئاشقى بىچارەلەر دەرلەر.

يېشىمى: ئايلانغۇچى پەلەكتىن بېشىمىزغا توختىماي بالايىئاپەت ياغسا: «قازاغا رازىلىق بەرگەن (تەقدىرگە بويۇن سۇنغان) بىچارە ئاشىقلار» دەيدۇ.

كۆرۈپ مەيخانە ئىشكىدە غەزەلخانۇ گىرىبان چاك،

مۇغاننىڭ قىزىغە ئاشىق ياقا سەد پارەلەر دەرلەر.

يېشىمى: مەيخانە ئىشكى ئالدىدا، ياقىلىرىمىز يىرتىلغان ھالدا غەزەل ئوقۇۋاتقانلىقىمىزنى كۆرگەنلەر: «مەيپۇرۇشنىڭ قىزىغا ئاشىق بولغان يىرتىق ياقىلار (ۋەيرانىلار)» دەيدۇ.

فەتىلە ساچلاررىمىزنى، كۆرۈبان قاشلاررىمىزنى،

قارا گۆن باشدا بىر نەچچە بەختى قەرەلەر دەرلەر.

يېشىمى: چېگىشلەشكەن چاچلىرىمىزنى، كىرلەشكەن قاشلىرىمىزنى كۆرگەنلەر بىزنى «يېشىغا قارا كۈن چۈشكەن بىر نەچچە بەختى قارالار» دەيدۇ.

سەرۇ سامانمىزنى سورماغل بىز بىنەۋالارنىڭ،

فەلەك گەردىشلەردىن گۈنلەرى دۇشۋارلەر دەرلەر.

يېشىمى: بىز بىچارىلەرنىڭ ھال - كۈنىمىزنى سورىمايلا قوي، بىزنى «پەلەكنىڭ تەتۈرلىكىدىن كۈنى دىشۋارچىلىقتا قالغانلار» دەيدۇ.

سارىغ چىھرە بىلەن كاھى يۈزۈمگە گەر باقىپ ھەم دەم،

كى گۈلرۇخلار فىراقىدا خەزان رۇخسارلەر دەرلەر.

يېشىمى: ساماندەك سىرىق يۈزۈمگە بىر قاراپلا: «گۈلىۈزلۈكلەرنىڭ فىراقىدا چىرايى سارغايغانلاردىن ئىكەن» دەيدۇ.

قاچانكىم ئاقبۇرۇت ئابىد قاشىغا بارغۇمىز، بىزنى -

قارا قاشلار قاشىدا دەر - بەدەر ئاۋارلەر دەرلەر.

يېشىمى: قاچانكى ئاقبۇرۇت موللامنىڭ قېشىغا بېرىپ قالساق، بىزنى «قارا قاشلار كويىدا ئىشكىمۇ ئىشك يۈرگەن سەرگەردانلار» دەيدۇ.

كۆرۈپ ئەتراپىمىزنى زەخملىك ئەھلى تەمەشا كىم،

پەرىلەر كويىدا ئاۋارەئى سەنگىسارلەر دەرلەر.

يېشىمى: زەخمىلىك ئەزايىبەدىنمىزنى كۆرگەن تاماشچىلار، بىزنى «پەرلەر كوچىسىدا چالما - كېسەك قىلىنغان سەرگەردانلار» دەيدۇ.

گەر ئېھسان قىلماسا دەرۋىشلەرگە ئەھلى نىئمەتلەر،

گەۋھەر خىرمەنلەرنى تۈدەتى سەنگىخارلەر دەرلەر.

يېشىمى: ئەگەر نېمەت ئىگىلىرى دەرۋىشلەرگە خەير - ساخاۋەت قىلمىسا، ئۇلارنىڭ گۆھەردىن دۆۋىلەنگەن خامانلىرىنى «تاش دۆۋىسى» دەپ ھېسابلىسا بولىدۇ.

باشىمىزدا كۆرۈپ نەشئە، قولىمىزدا كۆرۈپ ساغەر،

قۇتۇلغان يۈز جەھان غەمدىن نەچە مەيخارلەر دەرلەر.

يېشىمى: رۇخسارىمىزدىكى خۇش كەيىنى، قولىمىزدىكى قەدەھنى كۆرگەنلەر بىزنى «يۈز جاھانلىق غەمدىن قۇتۇلغان مەيخورلار» دەيدۇ.

ئەرۇر مەشھۇرىي ئانداغ قەۋمىدىن زەخمەلەرنى كۆرگەچ،

زەمانە تاشلاردىن نەچە كۆكسى پارەلەر دەرلەر.

يېشىمى: مەشھۇرىي شۇنداق قەۋمىدىكى، ئۇنىڭ جاراھەتلىرىنى كۆرگەنلەر «بۇ كىشى زامان تاشلىرى زەربىسىدىن باغرى پارە - پارە بولغانلاردىن ئىكەن» دەيدۇ.

تەئەزە

سۈبھى دەمدە ئاچتى خەممارى ئىشك مەيخانەغە،

بۇق - بۇق ئاۋازى سۇراھى جان بەرۇر مەستانەغە.

يېشىمى: بىر مەيپۇرۇش تاڭ پەيتىدە، مەيخاننىڭ ئىشكىنى ئاچتى، ئىدىشتىن تۆكۈلگەن مەينىڭ
بۇقۇلدىغان ئاۋازىنى ئاڭلىغان مەستانىلەرگە قان كىردى.

مەن يىراقدىن بەزمەغە كەلدىمكى ئاخىراقدا،

ساقىيا، قوپ، مەينى پۇر ئەيلەكى بۇ پەيمانەغە.

يېشىمى: مەن بەزمىگە يىراقتىن ئەڭ ئاخىرىدا كەلدىم. ئەي ساقىي، قوپ، بۇ قەدەھكە مەينى لىق
تولدۇرغىن.

مەجنۇن ئولدۇم لەيلىنىڭ ئىشىقىدا بۇ ئالەم ئارا،

ئاقلا، قىلما نەسىھەت مەن كەبى دىيۋانەغە.

يېشىمى: ئەق ئاقىل، مەندەك سەۋدايىغا كۆپ نەسىھەت قىلما. مەن مۇشۇ زاماندا، لەيلى ئىشىقىدا
ئۆزى تەنگەن مەجنۇننىڭ دەل ئۆزى بولدۇم.

چەۋرۈلۈپ شەمئى جەمالى مەئشۇقىغا ئاشقى،

ئىشقىدە كۆيمەكنىكىم ئۆزگەتتى بۇ پەرۋانەغە.

يېشىمى: بىر ئاشىق، مە شۇقى جامالىنىڭ چىراغى ئەتراپىدا پىرقىراپ يۈرۈپ، ئىشقى ئوتىدا كۆيۈشنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىنى پەرۋانغا ئۆگەتتى.

سىيىنە زەنگارىنى تەقۋا سەيقلەيدەك پاك قىل،

پاكلىق بىرلە قارا ئايىنەدە جانانەغە.

يېشىمى: دىل كىرىنى (دېتىنى) تەقۋالىق ئېكىكىنى سۈرۈپ پاكلا - دە، جانانغا پاكلىق ئەينىكى بىلەن قارا.

توقدۇرۇر دۇشنام سەيياى ئەزەللىكى جانىمە،

كەلدىلەر مۇرغى ھەۋا ئالەمغە بەھرى دانەغە.

يېشىمى: ئەگەر ھەۋەس قۇشى بۇ دۇنيا دانلىرىدىن بەھرە ئېلىش ئۈچۈن كەلمىگەن بولسا ئىدى، ئەزەل ئوۋچىسى جېنىمغا دەشنام بەرمىگەن بولاتتى.

تەۋبە قىل زۇھدى رىئائىيىغا بۇرۇنراق، ھافىزا،

بەسكى ئاچماسدا ئىشكىنى بۇ كەچە مەيخانەغە.

يېشىمى: ئەي ھافىز، بۇ كېچە مەيخانا ئىشكى ئېچىلىشتىن بۇرۇنراق ئۆزۈڭنىڭ ساختا تەقۋادارلىقىڭغا توۋا قىلىۋال.

تەئەززە چۈشۈرگىسى

تەۋبە قىل زۇھدى رىئائىغا بۇرۇنراق، ھافىزا،

بەسكى ئاچماسدا ئىشكىنى بۇ كەچە مەيخانەغە.

يېشىمى: ئەي ھافىز، بۇ كېچە مەيخانا ئىشكى ئېچىلىشتىن بۇرۇنراق ئۆزۈڭنىڭ ساختا تەقۋادارلىقىڭغا توۋا قىلىۋال.

بىرىنچى نۇسخە

ئۆلگۈچە بەندەك بولاي، ئەي شاھى خۇبانىم ساڭا،

تا تىرىكدۇرمەن فىدا ئەيلەي تەنۇ جانىم ساڭا.

يېشىمى: ئەي گۈزەللەر شاھى دىلبىرىم، ئۆلگۈچە قۇلۇڭ بولاي. تىرىكلا بولىدەكەنمەن، جان - تېنىمنى ساڭا پىدا قىلاي.

ئەي نىگارا، كاشكى كۆرسەم جەمالىڭ ئەكسىنى،

كۆيدۈمۇ فانۇسدەك شەمى سەبىستانىم ساڭا.

يېشىمى: ئەي نىگار، سەن قاراڭغۇ كېچەمنى يورۇتقۇچى شامسەن، مەن ئىشقىڭدا كۆيۈۋاتقان پانۇسمەن؛ ھېچ بولمىسا، جامالىڭنىڭ شولىسىنى بولسىمۇ كۆرسەمچۇ.

رەھم قىلغىل مەن يەتتىم بىچارەگە، ئەي نازەننى،

ھەسرەتتىڭدە زەئىفە راندەك بولدى رۇخسارىم ماڭا.

يېشىمى: ئەي نازەننى، ھەسرەتتىڭدە چىرايىم زەپىراندەك سارغايىدى، مەن يېتىم بىچارىگە رەھىم قىلغىن.

مۇنچە كۆيدۈرمەك بەدۈركىم ئاشقى بىچارەنى،

كىممۇ ئايتىغاي ئەرزى ئەھلىمنى جاناننىم، ساڭا.

يېشىمى: ئەي جاناننىم، بىر بىچارە ئاشقىنى مۇنچىۋالا كۆيدۈرگىنىڭ نېسىمى؟ مېنىڭ بۇ ئەھۋالىمنىڭ بايانىنى ساڭا كىممۇ يەتكۈزەر؟

دىلبەرا، سەندى زامان ئايرىلماقچىم دۇشۋاردۇر،

تا قىيامەت يىغلاسام يەتكەيمۇ ئەفغاننىم ساڭا.

يېشىمى: ئەي دىلبەر، سەندىن بىردەم ئايرىلىشىمۇ ماڭا بەسى مۇشكۈل؛ تاكى قىيامەتكىچە يىغلىسا، ئاندىن مېنىڭ نالە - يىغانلىرىم ساڭا يېتەرمۇ؟

كەچە - گۈندۈز يارىنىڭ كويىدا ئىچتىم بادائى،

زاھىدا مەن ئەتمەگىلىكىم باغۇ بوستاننىم ساڭا.

يېشىمى: يارىنىڭ كۈچىسىدا كېچە - گۈندۈز مەي ئىچتىم. ئەي زاھىت، باغ - بوستاننىمى ساڭا بېرەي، مېنى

توسمىغىن.

يارنىڭ ۋەسلى جەمالىنى تىلەيدۇر نەۋبەتتى،

رەھم قىل، يا رەب، قەبۇل بولغايسى ئىمانىم ساڭا.

يېشىمى: نەۋبەتتى يار جامالىنى كۆرۈشنى تىلەيدۇ. ئەي پەرۋەردىگار، رەھم قىلغىن، ئىمانىم دەرگاھىڭدا
قوبۇل بولسۇن.

بىرىنچى نۇسخە چۈشۈرگىسى

يارنىڭ ۋەسلى جەمالىنى تىلەيدۇر نەۋبەتتى،

رەھم قىل، يا رەب، قەبۇل بولغايسى ئىمانىم ساڭا.

يېشىمى: نەۋبەتتى يار جامالىنى كۆرۈشنى تىلەيدۇ. ئەي پەرۋەردىگار، رەھم قىلغىن، ئىمانىم دەرگاھىڭدا
قوبۇل بولسۇن.

ئىككىنچى نۇسخە

گۈل ياقا چاك ئەيلەدى، رۇخسارى ئالغىنى كۆرۈپ،

سەرۋى ئەرئەر تىترەدى، نازۇك نىھالغىنى كۆرۈپ.

يېشىمى: گۈل ھال رەڭ يۈزۈڭنى كۆرۈپ ياقىسىنى يىرتتى، تاغ سەرۋىسى نازۇك بويۇڭنى كۆرۈپ تىترەپ كەتتى.

ياڭى ئاي قان يىغلادى، ئەرمەس شەفەق چەرخ ئۈزرە كىم،
قامەتن خەم ئەيلەبان، مۈشكىن ھىلالىڭنى كۆرۈپ.

يېشىمى: يېڭى چىققان ئاي سېنىڭ ئىپار ھىدلىق ئەگىم قاشلىرىڭنى كۆرۈپ، قامىتىنى ئېگىپ قان يىغلىدىكى، كۆكتىكى شەپەق ئەمەس، ئۇ قاندۇر.

سەير ئەتىپ كۆڭلۈم قۇشى باغلاندى زۇلفۇڭ دامىغا،
دانە تەڭلىغىكىم لەبىڭ ئۈستىدە خالىڭنى كۆرۈپ.

يېشىمى: كۆڭلۈم قۇشى لېۋىڭ ئۈستىدىكى دان كەبى خالىڭنى كۆرۈپ ئۇچۇپ كەلدى - دە، چېچىڭنىڭ دامىغا چۈشۈپ قالدى.

خىزىر سۈيى بىرلە ئىيسا باشۇنۇپ بولدى خەجىل،
ئائىلىڭ ئىچىرە ناگەھان شىرن زۇلالىڭنى كۆرۈپ.

يېشىمى: ياقۇتتەك لەۋلىرىڭ ئىچىدىكى لەززەتلىك سۈنى كۆرۈش بىلەنلا، ھاياتلىق بەخش ئۈتكۈچى ئىيسامۇ، خىزىر سۈيى ئابىھاياتمۇ خىجىل بولۇپ يوشۇرۇنىۋالدى.

بىر نەفەس جان تۇرماسۇن تەندە، سەنى گەر كۆرمەسەم،

خىزرى ئۆمرىدۇر ماڭا ئۆلسەم جەمالىڭنى كۆرۈپ.

يېشىمى: ئەگەر سېنى كۆپمەيدىغان ئىش بولسا، جېنىم تېنىمدە بىر تەپەسمۇ تۇرمىسۇن. سېنى كۆرۈپ
ئۆلگىنىم مېنىڭ خىزىر ئۆمرىنى كۆرگىنىمدۇر.

جەننەتۈل فىردەۋىس ئارا سەن بولماساڭ، ئەي مەھجەبىن،

تاڭ ئەمەسدۇر كەچسەم ئاندىن چۇن ۋىسالىڭنى كۆرۈپ.

يېشىمى: ئەي ئاي يۈزلىكۈم، ئەگەر جەننەت بېغىدا سەن بولمىساڭ، ۋىسالىڭغا يېتىش ئۇ چۇن، جەننەتتىن
ۋاز كەچسەم ئەجەب ئەمەس.

ئەي كۆڭۈل، كويىدا بولدۇڭ نەچە يىلدىن ناتەۋان،

رەھىمىسى كەلمەسمۇ بىر، ئازۇردە ھالىڭنى كۆرۈپ.

يېشىمى: ئەي كۆڭۈل، ئۇنىڭ كۈچىسىدا نەچچە يىلدىن بېرى ناتەۋان بولۇپ ياتتىڭ، بۇ ئازاپلىق ھالىڭنى
كۆرگىنىدە، ئۇنىڭ بىر رەھىمىسى كەلمەسمۇ؟

ئەھلى دۇنيانىڭ ئىپەك تونىنى قىلما ئارزۇ،

ئەي فەقىر، شۇكر ئەت، چۈبۈلغان ئەسكى شالىڭنى كۆرۈپ.

يېشىمى: ئەي يوقسۇل، كىيىمىڭ يىرتىق بولسىمۇ، شۇكۇر قىل، دۇنيا ئەھلىنىڭ ئىپەك تونىنى ئارزۇلاپ
كەتمە.

مەھزۇنا، مەي ئىستەسەڭ سىندۇر كۆڭۈلنى، بول گەدا،

دەير پىيرى مەي بەرۇر، سۇنغان سوفالغىنى كۆرۈپ.

يېشىمى: ئەي مەھزۇن، مەي ئىزلىسەڭ، كۆڭلۈڭنى ئۆلتۈرۈپ قەلەندەر بول؛ مەيخانا ساھىبى سېنىڭ
سۇنغان ساپال قاچاغنى كۆرۈپ، مەي بېرىدۇ.

ئىككىنچى نۇسخە چۈشۈرگىسى

مەھزۇنا، مەي ئىستەسەڭ سىندۇر كۆڭۈلنى، بول گەدا،

دەير پىيرى مەي بەرۇر، سۇنغان سوفالغىنى كۆرۈپ.

يېشىمى: ئەي مەھزۇن، مەي ئىزلىسەڭ، كۆڭلۈڭنى ئۆلتۈرۈپ قەلەندەر بول؛ مەيخانا ساھىبى سېنىڭ
سۇنغان ساپال قاچاغنى كۆرۈپ، مەي بېرىدۇ.

مۇستەھزاد

ئارەزىڭنى باغ ئارا چۈن كۆردى، ھەيران بولدى گۈل،

بەگسىز قىلدى نەدىنىكىم، بەس، پەرىشان بولدى گۈل.

يېشىمى: باغدىكى گۈل جامالىڭنى كۆرۈپ ھەيران قالدى. پەرىشان بولغانلىقىدىن ئۇنىڭ يوپۇر ماقلىرى
تۆكۈلۈپ كەتتى.

بادەدىن گۈل گۈل كۆرۈپ ئول يۈزنى، ئانىڭ ھەجرىدىن،

چاك - چاك ئولغان كۆڭۈلدەك تەھ - بەتەھ قان بولدى گۈل.

يېشىمى: گۈل، مەينىڭ تەسىرىدىن گۈلدەك قىزارغان يۈزنى كۆرۈپ، ئۇنىڭ پىراقىدا، تىلىنغان يۈرەكتەك قاتمۇ - قات قانغا ئايلىندى.

گۈلئوزارىم كىشۋەرى ھۈسن ئىچرى بولدى پادىشاھ،

راست ئانداغكىم چەمەن مۈلكىدە سۇلتان بولدى گۈل.

يېشىمى: خۇددى گۈل چىمەنلىك پادىشاھلىقىدا سۇلتان بولغىنىدەك، گۈل يۈزلۈكۈم ھۈسن - جامال مەملىكىتىدە پادىشاھ بولدى.

سەبىر باغ ئەيلەردە دەرۋان چەشمى زەخمى دەفئىغە،

ھەر تەرەقدىن چاپۇكۇم دەۋرىدە قالغان بولدى گۈل.

يېشىمى: گۈزىلىم باغنى سەيلە قىلغاندا، دەرۋىنىڭ كۆز تېگىپ قالمىسۇن دەپ، گۈللەر ئۇنىڭ ئەتراپىنى ئوراپ قالغان بولدى.

لەئلى كاممىدۇر قاشىغا كەلسە ئول گۈل خىرمەنى،

مەي تىلەر كۆڭلۈم چۇ بەزمىدە فەراۋان بولدى گۈل.

يېشىمى: ئۇ گۈلزارىم قېشىمغا كەلسە، ياقۇت لېۋىدىن خۇددى مەيگە تەشنا كۆڭلۈم بەزمىدە مەيە قانغاندەك قېنىپ بەھرىمەن بولسام دەيمەن.

كەچە - گۈندۈز قىلما گۈلبانگىنى، بەس، ئەي ئەندەلب،

كىم ساڭا بەش گۈن بۇ گۈلشەن ئىچرە مېھمان بولدى گۈل.

يېشىمى: ئەي بۆلبۈل، كېچەك - كۈندۈز سايراۋەرمە، ئەمدى بولدى قىل، چۈنكى بۇ گۈلشەندىكى گۈللەر ساڭا بەش كۈنلۈك مېھماندۇر.

گۈل چاغى يارى سەفەر ئەيلەپ، نەۋائىي جانغا،

ھەر بىرى بىر تازە قانلىغ داغى ھىجران بولدى گۈل.

يېشىمى: گۈل پەسلىدە يارى سەپەرگە كەتتى - دە، جۇدالىق نەۋائىينىڭ جېنىغا يېڭىدىن گۈلدەك قانلىق داغلارنى سالدى.

جۇلا

خىلىئەتى جانغا مۇنەققەش ئولدى جانان سۈرەتى،

بولدى جانان سۈرەتى بۇ جىسىم ئارا جان سۈرەتى.

يېشىمى: جاناننىڭ سۈرەتى ۋۇجۇدۇمغا نەقىشلەندى، بەلكى ئۇ جىسىمىغا جان بولدى.

جاننى جانانغا نىسار ئەتتىم، پەرىمۇ، ھۆرمۇ،

قالماي، ئەي دوستلاركىم، مەندىن ئىنسان سۈرەتى.

يېشىمى: ئۇ جانان مەيلى پەرى بولسۇن ياكى ھۆر بولسۇن، مەن جېنىمنى ئۇنىڭغا بېغىشلىۋەتتىم. ئەي دوستلار، ئەمدى مەندە ئىنسان سىياقى قالماي.

ئىزدەبان كەزدىم جەھاننى تاپمادىم سالپ سوراغ،

زارنى سەرگەشتە ئەيلەپ قىلدى ھەيران سۈرەتى.

يېشىمى: ئىزدەپ سوراپ، جاھاننى كېزىپمۇ ئۇنى تاپالمىدىم. ئۇنىڭ سىماسى مەن بىچارىنى ھەيران ۋە سەرگەردان قىلىۋەتتى.

ئوتقا تۈشكەن قىل كەبى جانىمنى ئەتتى پىچ - پىچ،

ھەلقە - ھەلقە ئەيلەدى زۇلقى پەرىشان سۈرەتى.

يېشىمى: ھالقا - ھالقا بۇدۇر چاچلىرى يېيىلىپ تۇرغان سىماسى كۆز ئالدىمدا گەۋد بىلىنىپ، جېنىمنى ئوتقا چۈشكەن قىلدەك پۇچىلىۋەتتى.

خەنجەررى ھىجران ھۇجۇمى ئەيلەدى باغرىمنى چاك،

بىر قىيا باقماق بىلە ئول غۇنچە خەندان سۈرەتى.

يېشىمى: قىزىلگۈلنىڭ غۇنچىسىغا ئوخشايدىغان ئۇ گۈزەل يار قىياغىغا بىر باققاندى، جۇدالىق خەنجىرى
ھۇجۇم قىلىپ، باغرىمنى تىلىۋەتتى.

تىرە كۆڭلۈمنى مۇنەۋۋەر ئەيلەسە، يوقدۇر ئەجەب،

ەنيىرى ئەزەم بولۇپ خۇرشىدى رەخشان سۈرەتى.

يېشىمى: ئۇنىڭ تاۋلىنىپ تۇرغان قۇياشتەك گۈزەل نۇرلۇق سىماسى قاراڭغۇ دىلىمنى «لاپىدە»
يورۇتۇۋەتسە، ئەجەب ئەمەس.

تەلبە راي ئەتتى كۆڭۈل يادى بەل مەجنۇن كەبى،

ئەيلەدى ئالەم ئەلدىن بىزنى پىنھان سۈرەتى.

يېشىمى: ئۇنىڭ خىيالى مېنى مەجنۇندەك تەلۋىگە ئايلاندۇرۇپ، ھەممە خەلقنى ئايرىۋەتتى.

رەھم ئەتىپ مەن تەلبەگە قىلسا ئۆزىنى ئاشكار،

زاھىر ئولغاى ئول پەرىدىن لۇتفۇ ئېھسان سۈرەتى.

يېشىمى: رەھىم قىلىپ، مەن تەلۋىگە جامالىنى بىر كۆرسەتسە، شۇنداقلا ئۇ پەرىدىن مەرھەمەت ۋە
ئېھساننىڭ سۈرىتى نامايان بولغان بولىدۇ.

ئۆلگۈنچە قىلسام تەلەب ۋەسلى مۇيەسسەرمۇ ئىكەن،

ئەسلىنى تاپماق بەسى مۇشكىلىكى ئاسان سۈرەتى.

يېشىمى: ئاخىرقى ئۆمرۈمگىچە تىرىشسام ۋەسلىگە يېتەلەشمەي مۇمكىنمىكىن. ئۇنىڭ سىماسىنى كۆز ئالدىغا كەلتۈرۈش ئاسان، لېكىن ئۆزىنى تېپىش ناھايىتى مۇشكۈل.

دانە - دانە ئەيلەسەم ئەشكىمنى چۈن ئەبرى بەھار،

كۆزدىن ئاققان سۇ بولادۇر لەئلى رۇممان سۈرەتى.

يېشىمى: كۆزۈمدىن خۇددى باھار بۇلۇتىدىن يامغۇر قويۇلغاندەك تۆكۈلگەن تارام - تارام ياش تامچىلىرى ئانارنىڭ دانىلىرىغا ئوخشاش قىزىل چۈشىدۇ.

ئايتىپ - ئايتىپ يىغلاساڭ، مەسئۇد، يوقدۇر ھەمدەمەڭ،

بىدەۋا دەردىڭغە بولماي سىھەت ئىمكان سۈرەتى.

يېشىمى: ئەي مەسئۇد، قانچە قاخشاپ يىغلىغىنىڭ بىلەن يېنىڭدا ھەمەنەپەس ئۆلىپتىڭ بولمىسا، بۇ ساقايماس دەردىڭنى داۋالاشنىڭ ئىمكانىيىتىمۇ بولمايدۇ.

خۇلا چۈشۈرگىسى

ئايتىپ - ئايتىپ يىغلاساڭ، مەسئۇد، يوقدۇر ھەمدەمەڭ،

بىدەۋا دەردىڭغە بولماي سىھەت ئىمكان سۈرەتى.

يېشىمى: ئەي مە سۆد، قانچە قاخشاپ يىغلىغىنىڭ بىلەن يېنىڭدا ھەمنەپەس ئۆلىپتىڭ بولمىسا، بۇ ساقايماس دەردىڭنى داۋالاشنىڭ ئىمكانىيىتىمۇ بولمايدۇ.

سەنەم

ئەگىز - ئەگىز تاغ باشىدا چىراق كۆيەدۇر،

چىراق ئەمەس يارنىڭ ئوتى يۈرەك كۆيەدۇر.

يېشىمى: ئېگىز تاغنىڭ چوققىسىدا چىراغ كۆيۈۋاتىدۇ، ياق، چىراغ ئەمەس، يارنىڭ ئوتى بىلەن تولىغان يۈرەك كۆيۈۋاتىدۇ.

ئەگىز - ئەگىز تاغ باشىدىن سارىلدىم تۈزگە،

قىزىلگۈلنىڭ غۇنچەسىدەك ئەگىلدىم سىزگە.

يېشىمى: ئېگىز تاغنىڭ چوققىسىدىن تۆۋەندىكى تۈزلەڭلىككە سىرىلدىم. سىزگە قىزىل گۈلنىڭ غۇنچىسىدەك ئەگىلدىم.

قىزىلگۈلنىڭ غۇنچەسىدەك كۆرۈنگەن يارىم،

قىزىق تەنۇر ئاتەشىدەك كۆيۈنگەن يارىم.

يېشىمى: قىزىلگۈلنىڭ غۇنچىسىدەك كۆرۈنگەن كېلىشكەن يارىم، قىزىق تونۇرنىڭ ئوتىدەك كۆيۈنگەن

كۆيۈمچان يارىم.

چوڭ سەلىقە

جانا، يۈزۈڭنى كۆرگەلى كەلدىم،
شەكەر لەبىڭنى سۆيگەلى كەلدىم.
يېشىمى: ئەي جان، جامالىڭنى كۆرگىلى، شېكەر لېۋىڭىگە سۆيگىلى كەلدىم.

ئەي خاجەئى ھۈسن، بەندەڭ بولايىن،
قۇلدەك ئىشىكىدە تۇرغالى كەلدىم.
يېشىمى: ئەي ھۈسن - جامال، خۇجىسى ساڭا قۇل بولاي، ئىشىكتە قۇلدەك تۇراي، دەپ كەلدىم.

ئۇچرادى ناگاھ ئەھلى مۇھەببەت،
قىيمەن بەھانى ئالغالى كەلدىم.
يېشىمى: توساتتىن مۇھەببەتنى بىلىدىغان يار ئۇچراپ قالدى، ئاشىقلار ئىچىدە ئەڭ يۇقىر باھانى ئالغالى
كەلدىم.

مەشرەپكە تەگسە بىر كاسەئى دەرۋان،

بەش گۈن جەھاندا تۇرغالى كەلدىم.

يېشىمى: مەشرەپكە دەۋرنىڭ بىر قەدەر شارابى تەگسە كۇپايە، بۇ جاھاندا بەش كۈن تۇرغىلى كەلدىم.

كچك سەلىقە بىرىنچى ئاھاڭ

يولدا بىر مەھۋەشنى كۆردۈم ئۆزگەچە رەفتارى بار،

باشدا گۈلگۈن جەلاسى، ئۆشىندە زۇننارى بار.

يېشىمى: يولدا شۇنداق بىر ئايجامالنى كۆردۈمكى، ئۇ بېشىغا گۈل رەڭلىك قالپاق كىيگەن، بوينىغا زۇننار ئاسقان ھالدا چىرايلىق مېڭىپ كېتىۋاتاتتى.

قەتلىئام ئەيلەرگە چىقىمىش يانغا باغلاپ قىلىچ،

ئەڭنىگە كىيگەن غەزەبىدىن چەكمەنى گۈلنارى بار.

يېشىمى: ئۇ غەزەپتىن پۈتكەن قىزىل چەكمەن كىيىپ، يېنىغا قىلىچ ئاسقىنىغا قارىغاندا، قەتلىئام قىلغىلى چىققان ئوخشايدۇ.

دەم بەدەم ئۆرتەپ ۋۇجۇدۇم خىرمەنن كۈل قىلغانلى،

ھەي - ھەي، ئول قاتلىنىڭ ئىكى ئاتەشىن رۇخسارى بار.

يېشىمى: ۋاي - ۋاي، ئۇ قاتلىنىڭ ئوتلىق ئىككى مەڭزى ۋۇجۇدۇم خامنى دەممۇدەم ئۆرتەپ كۈل قىلىۋېتىدىغاندەك قىلىدۇ.

شوخلۇقىدىن ئويناشىپ جان ئالسا ھەر دەم كۆزلەرى،

غەم ئەمەستۇر جان بەرۈردە لەئلى شەكەر بارى بار.

يېشىمى: ئويناپ تۇرغان كۆزلىرى شوخلۇق قىلىپ جاننى ئالسا، نېمە غەم، جان بېرىدىغانغا شېكەر تۆكۈلۈپ تۇرىدىغان لەۋلىرى بارغۇ.

بۇسە ئىستەپ كۆزلەرىم سۈرسەم ئاياغىن سۇنمادى،

دەدى ئول بىرەھم كافىر ئىشۋە بىرلە: «نەرى بار».

يېشىمى: «سۆيەي، كۆزۈمگە سۈرتەي» دېسەم، ئايىغىنى سۇنۇپمۇ بەرمىدى. ئۇ رەھىمسىز قارا كۆز يار ناز قىلىپ: «نېرى بار!» دېدى.

ئەي مۇسۇلمانلار، ھەزەر ئەيلەپ قاچىڭلار ھەر تەرەقى،

دىنى غارەت قىلغالى كۆپرەك بۇ گۈن ئازارى بار.

يېشىمى: ئەي مۇسۇلمانلار، ھەزەر ئەيلەپ، تەرەپ - تەرەپكە قېچىپ كېتىڭلار، بۈگۈن ئۇ نازىنى دىنى بۇلاش ئۈچۈن، جازا يۈرۈشى قىلغۇدەك.

ئۆلسە مەندەك ئاجىزۇ مەھزۇن گەدا، پەرۋاسى يوق،

بىر قولىدا جامى مەي، بىر ئىلكىدە سەتارى بار.

يېشىمى: بىر قولىدا مەي قەدىھى، يەنە بىر قولىدا ساتارى تۇرۇپتۇ، مەندەك بىچارە ھەسرەتلىك گاداي ئۆلۈپ قالسىمۇ، پەرۋا قىلمايدۇ.

ئىككىنچى ئاھاڭ

ئەرزىمنى ئايتاي بادى سەباغا،

بىزدىن دۇئالار ئول دىلرەباغا.

يېشىمى: ئەي تاڭ شەمىلى، ساڭا ئەرزىمنى بايان قىلاي، مەندىن ئۇ دىلرەباغا سالام دېگىن.

كۆزلەرى چوپان، سەرۋى خىرامان،

زۇلفى پەرىشان، قاشى قارارغا.

يېشىمى: ئۇ كۆزلىرى چولپان، گۈزەل سەرۋى، چاچلىرى بوستان، قارا قاش يارغا تىلەك - دۇئايىمنى يەتكۈز.

ئۈچدى كۆزۈمدىن ئول پەرى ياڭلىغ،

تاشلادى كەتتى تۈرلۈك بەلاغا.

يېشىمى: ئۇ پەرى سۈپەت يار كۆزۈمدىن ئۈچۈپلا كەتتى، مېنى تۈرلۈك بالاغا تاشلاپ قويۇپ كەتتى.

دەردى فراقنىڭ ئەيلەدى بىمار،

قايدا باراين ئەمدى دەۋاغا.

يېشىمى: پىراقىڭنىڭ دەردى مېنى كېسەل قىلىۋەتتى، بۇنىڭغا شىپالىق ئىزدەپ ئەمدى نەگىمۇ باراي؟

ھەجرىدە تىنماي قىلىدىم فىغانلار،

يەتتى بۇ نالەم ئەررۇ سەماغا.

يېشىمى: ھىجران ئازابىدا تىنماي نالە قىلىدىم، مېنىڭ دات - پىغانلىرىم ئاسمان - زېمىننى قاپلىدى.

قىلغىل تەرەھھۇم، ئەي يارى جانىم،

لايىق ئەمەسمەن جەبرۇ جەفاغا.

يېشىمى: ئەي جېنىم يارىم، ماڭا رەھىم قىلغىن، مۇنچىۋالا جەۋر جاپىنى مەن كۆتۈرەلمەيمەن.

يول بەرمەدىلەر ماڭا رەقىبلەر،

چىقىدىم باش ئالىپ ئول كەربالارغا.

يېشىمى: رەقىبلەر ساڭا ئېرىشىشىمگە يول قويمىدى، شۇڭا ئەل - جامائەتتىن ئايرىلىپ، بېشىمنى
ئېلىپلا كەربالا چۆلىگە چىقىپ كەتتىم.

دەردۇ غەم ئىچرە سارغاردى يۈزۈم،

تاپشۇرۇپ ئاخىر قادىر خۇداغا.

يېشىمى: دەرد ۋە غەم تۈپەيلىدىن چىرايىم سارغايىدى، ئاخىرى (ئۆزەمنى ۋە ئىشلىرىمنى) قۇدرەتلىك خۇداغا تاپشۇرۇدۇم - ئاللاھقا تەۋەككۈل قىلدىم.

دىلخەستە مەشرەپ قىلماسمۇ فەرياد،

جەللاد كۆزلەرى ئالسا ئاراغا.

يېشىمى: يارىنىڭ جان ئالغۇچى كۆزلىرى ئىسكەنجىگە ئېلىۋالسا، بىچارە مەشرەپ پەرياد قىلماي قانداق قىلىدۇ؟

ئۈچىنچى ئاھاڭ

نەرگىسىنىڭ جادۇسىدىن ھەر دەم يۈرەك قاندۇر ماڭا،

سۈنپۈلۈك سەۋداسىدىن خاتىر پەرىشانىدۇر ماڭا.

يېشىمى: جادۇ كۆزلىرىنىڭ تۈپەيلىدىن يۈرىكىم ھەمىشە قان، سۈنپۈل چاچلىرىڭنىڭ سەۋداسىدىن كۆڭلۈم پەرىشانىدۇر.

ئىشقىدىن بىر زىندەگانلىغ ئاڭلادىم، دۇشۇر ئەمەش،

ئەمدى بىر سائەت جۇدا بولماق نە ئىمكاندۇر ماڭا.

يېشىمى: ئۇنىڭ ئىشقى تۈپەيلىدىن ھاياتىمنىڭ مۈشكۈل ئەھۋالغا چۈشۈپ قالغانلىقىنى بىلدۈرۈپ، ئەمدى ئۇنىڭدىن بىر سائەتمۇ ئايرىلىشىم مۇمكىن ئەمەس.

نالە قىلسام ئەردى رەھمى قىلغاي ئەردىڭ، ۋاھ، قەنى،

كىم فىراقىڭ زەئىفىدىن بىر چىقماغان جاندۇر ماڭا.

يېشىمى: نالە قىلالىغان بولسام، رەھىم قىلار ئىدىڭ، ۋاھ، قېنى شۇ نالە؟ فىراقىڭدا شۇ قەدەر زەئىپلىشىپ كەتتىمكى، تېنىمدە چىقىمىغان بىرلا جان قالدى.

نە قىلاي گۈلشەن تەماشاسىنى، ئەي گۈلچىھرە كىم،

باغى رىزۋان ئولسا سەنسىز، بەيتۈل ئەھزانىدۇر ماڭا.

يېشىمى: ئەي گۈل يۈزلۈك يار، گۈلشەننى تاماشا قىلىپ نېمە قىلاي؟ سەن بولمىساڭ، جەننەت بېغىمۇ ماڭا غەم - غۇسسە ماكانىدۇر.

ئەبىر ئەمەس ھەم دەم دۈرەفشان، ئەي ئايازى، كويىدا،

ھالى زارىمنى كۆرۈپ ئەفلاك گىريانىدۇر ماڭا.

يېشىمى: ئەي ئايازى، تويىماي ئۈنچە - مەرۋايىت تۈكۈۋاتقىنى بولۇپ ئەمەس، بەلكى مېنىڭ ئۇنىڭ كۆچىسىدا خارۋاز يۈرگەن ھالىتىنى كۆرۈپ، يىغلاۋاتقان پەلەكتۇر.

تۆتىنچى ئاھاڭ

ئەي زۇھۇرى ئافتابىڭدىن تۈشۈپ ئەتىيان ئارا،

زەررە يەڭلىغ ھەر تەرەق جان ئەۋرۇلۇر تابىدان ئارا.

يېشىمى: ئەي، جامالىڭ قۇياشنىڭ نۇرى مەۋجۇتلۇق ئالمىگە چۈشتى، جانلار ئۇنىڭ ئەتراپىدا
زەررىچىلىكلەردەك چۆگىلىدى.

ئەيلەدىڭ بارى ئەمانەتكە ئەمىن ئادەمنىڭم،

بۇ جەھەتتىن دۇر زۇھۇرى كامىلىڭ ئىنسان ئارا.

يېشىمى: سەن پۈتكۈل ئامانەتنى ئىشەنچلىك ئادەمگە تاپشۇردۇڭ، شۇڭا ئىنساندا سېنىڭ مۇكەممەل
قىياپىتىڭ نامايەن بولدى.

گەر تەجەللىنى جەمالىڭدىن چەمەندە بولماسا،

نە دۇر ئەفغان قىلغالى بۇلبۇلغا ھەم بوستان ئارا.

يېشىمى: ئەگەر جامالىڭنىڭ نۇرلىرى چىمەندە جىلۋە قىلمىسا، بۇبۇل نېمە دەپ بوستاندا نالە - پىدىغان
قىلىدۇ؟

جۈملە ئەشپادۇر نىھالى ئىتتىدالىڭغا تانۇق،

كىمكى ئارىفدۇر ئاڭا بۇ راستدۇر، يالغان ئارا.

يېشىمى: پۈتكۈل شەيئىلەر سېنىڭ كېلىشكەن قامىتىڭدىن گۇۋاھلىق بېرىپ تۇرۇپتۇ. كىمكى ھەقىقىي تونۇسا، بۇ ھەقىقەتنى ھەرقانداق ئەھۋالدا (ھەتتا يالغان نەرسىلەر ئارىسىدا قالغاندىمۇ) ھېس قىلالايدۇ.

تا سەنىڭ سەۋايى زۇلفۇڭ تۈشكەلى ھەر باشقا،

يۈز تۈمەن غەۋغا تۈشۈپدۇر جۈملە ئىنىسۇ جان ئارا.

يېشىمى: ھەر بىر كالىغا سېنىڭ چاپلىرىڭنىڭ سەۋداسى چۈشكەندىن بېرى، پۈتكۈل جانلىقلار ۋە ئىنسانلار ئارىسىدا، يۈز تۈمەن خىل غوۋغا پەيدا بولدى.

ئول بەلى ھۈكمىدە بولدى جانىما يۈز مىڭ بەلا،

دەردۇ غەم مەھزۇن كۆڭۈلگە، مېھرى ئىشقىڭ جان ئارا.

يېشىمى: غەمكىن كۆڭۈلنىڭ نېسىۋىسى دەرد ۋە غېمىڭ بولدى، مېھرى مۇھەببىتىڭ جان ئىچىدىن ئورۇن ئالدى، جېنىمغا يۈز مىڭ ئاپەت بولىدىغان بۇ ئىشقا «شۇنداق» ئەلھۆكمۇلىلاھ» دېمەيمۇ بولمىدى. ياكى ئىشقا ئوتۇڭ دىلىمغا ھەسرەت ۋە غەم، جېنىمغا يۈز مىڭ ئاپەت جەم قىلغان بولسىمۇ، «شۇنداق» ئەلھۆكمۇلىلاھ» دېمەي بولمىدى.

مەزھەرىي، بولغىل قەنائەت كۈنجىدا، ۋىيرانە تۇت،

زاھىر ئولغاى گەنجىلەر شاھىد ساڭا ۋىيران ئارا.

يېشىمى: ئەي مەزھەرىي، خارابىيگە ماكانلاش، قانائەت بۇرجەكلىرىدىن ئورۇن ئال، بەلكىم خارابىيلار

ئارىسىدىن ساڭا خەزىنىلەر ئوچرايمۇ قالار.

بەشىنچى ئاھاڭ

ئەي سەبا، بەرگىل خەبەر، ئول شاھسەۋارىم كەلدىمۇ؟

لۇتى ئەتىپ ھالىم سورارغا ھەمدىيارىم كەلدىمۇ؟

يېشىمى: ئەي تاڭ شامىلى، خەۋەر بەرگىنە، مېنىڭ ئۇ چەۋەندازىم كەلدىمۇ، شەپقەت قىلىپ ھالىنى سوراشقا يۇرتدىشىم كەلدىمۇ؟

كەلسە يارىم ھەر زەمان غەمكىن كۆڭۈل تاپغاي ئارام،

خەستە كۆڭلۈم شاد ئەتىپ، ئول نەۋ بەھارىم كەلدىمۇ؟

يېشىمى: يارىم قاچانلار كەلسە، غەمكىن كۆڭۈل ئارام تاپاتتى. خەستە كۆڭلۈمنى خۇشال قىلىشقا شۇ باش باھارىم كەلدىمۇ؟

كەلسە ناگاھ بولغۇسى گويا ماڭا فەسلى بەھار،

ئاچىلىپ چۈن لالە ئەھمەر گۈلئۇزارىم كەلدىمۇ؟

يېشىمى: ئۇ كەلگەن ھامان، گويا ماڭا باھار پەسلى يېتىپ كەلگەندەك بولىدۇ؛ گۈل يۈز لۈك يارىم قىزىل لالەدەك ئېچىلىپ كەلدىمۇ؟

فۇرقەتدە ئۆرتەنىپ، جىسمىم زەئىفى ئولدى، نەتەي،

بولغۇسىدۇر دەردىمە دەرمان، يارىم كەلدىمۇ؟

يېشىمى: قانداق قىلارمەن، ئۇنىڭ پىراقىدا كۆيۈپ، جىسمىم زەئىپلىشىپ كەتتى؛ بۇ دەردىمگە دەرمان بولىدىغان (كېسىلىمگە شىپا بولىدىغان) يارىم كەلدىمۇ؟

ۋاسىل ئولسام ھەر زەمان شىرىن لەبىدىن نۇش ئەتەپ،

كامى دىل ھاسىل ئەتىبان زورگارىم كەلدىمۇ؟

يېشىمى: ئۇنىڭ ۋىسالىغا يەتكەن زامان، شىرىن لەۋلىرىدىن شوراپ سۆيسەم دەيمەن، مۇرادىمنى ھاسىل قىلىپ، ئۇ دەۋر - زامانىم كەلدىمۇ؟

كەيىق قىلىدىكىم مەنى ئىشقى مۇھەببەت بادەسى،

تۇتىشى شىرىن زەبان، كۆزى خۇمارىم كەلدىمۇ.

يېشىمى: ئىشقى - مۇھەببەت شارابى مېنى مەست قىلدى، شاھ تۇتىدەك شىرىن سۆزلۈكۈم، خۇمار كۆزلۈكۈم كەلدىمۇ؟

كىچىك سەلىقە چۈشۈرگىسى

سەدىق بىرلە جۇستىجۇ قىل يارنى، ئەي نەۋبەتتى،

قالماي سەبىرۇ تەھەممۇل، ئول نىگارمىم كەلدىمۇ؟

يېشىمى: «ئەي نەۋبەتتى، يارنى چىن دىلىڭ بىلەن ئىزدە» دەيدۇ. بىراق، سەۋر - تاقەت قالمايدى، قاراپ
بېقىڭلار، ئۇ گۈزىلىم كېلىپ قالدىمۇ - يا؟

پىشرەۋ

بولدى يۈزۈڭدىن ئەلەم مۇنەۋۋەر،

قەنى سەنىڭتەك روھى مۇسەۋۋەر.

يېشىمى: يۈزۈڭنىڭ نۇرىدىن ئالەم يورىدى، سېنىڭدەك مەنۋىيىتى گۈزەل يەنە تېپىلارمۇ!

سەۋدى بۇ جانىم كۆز بىرلە ئاغزىڭ،

ئانداغكى تۈتى بادامۇ شەكەر.

يېشىمى: خۇددى شاتۇتى بادام بىلەن شېكەرنى ياخشى كۆرگەندەك، مېنىڭ بۇ جېنىم كۆزۈڭ بىلەن
ئاغزىڭنى ياخشى كۆرۈپ قالدى.

زۇلفۇڭ بىلە يۈز كەچەيۈگۈندۈز،

لەئلىڭ بىلە سۆز قەندى مۇكەررەر.

يېشىمى: چېچىڭ كېچىگە، يۈزۈڭ كۈنگە ئوخشايدۇ؛ لېۋىڭ بىلەن سۆزلىرىڭ بەئەينى قەنتكە ئوخشايدۇ.

مەن تەشەللەرگە لەئلىڭ شەراپىن،

بەرگىل، سورايم چۈن ئابى كەۋسەر.

يېشىمى: خۇددى كەۋسەر سۈيىنى تەلەپ قىلغاندەك، مەن تەشناغا لېۋىڭ شەراپىنى بېرىشىڭىزنى تەلەيمەن.

گەر شانە قىلساڭ زۇلفۇڭ خەيالىن،

مۇشك ئىلە بولغاي ئالەم مۇئەتتەر.

يېشىمى: ئەگەر چاچلىرىڭنى تارىغىدەك بولساڭ، دۇنيا ئىپار بىلەن ئەتىر پۇرىقىغا تولۇپ كېتىدۇ.

ئاتساڭ كەبۇتەر تەننە ئوقنى،

ئاتقاي مۇئەللەق ئول دەم كەبۇتەر.

يېشىمى: كىرىپك ئوقۇڭنى كەپتەرگە ئاتساڭ، كەپتەر شۇئان مۇللاق ئېتىپ چۈشىدۇ.

پىشرەۋ چۈشۈرگىسى

نە تۇرغە ھافىز كۆيسە ھەمىشە،

ئوت ئەرۇر ئاھى، سېينە چۇ مىژمەر.

يېشىمى: ئاجايىپكى، ھافىزنىڭ ئاھى ئوت، كۆكسى ئىسىقدان، ئۇ ھەمىشە كۆيۈپ تۇرىدۇ.

تەئكىد

شەھسەۋارىم ھەر قاچان جەۋلان قىلۇر،

مەھۇ ئولۇپ بىلىمان ئۆزۈمنى، ھەق بىلۇر.

يېشىمى: چەۋەندازلارنىڭ شاھى ھەرقاچان جەۋلان قىلىپ چىققىنىدا، ئۆزۈمنى يوقىتىپ قويىمەن، قالغىنىنى ئاللاھ بىلىدۇ.

ئاخا ھەر كۆزكىم تۈشەر، كىرىكىلەر،

خەستە كۆڭلۈمگە تىكەندەك سانچىلۇر.

يېشىمى: ئۇنىڭ ھەر قېتىم كۆز تاشلىغىنىدا، كىرىكىلىرى جاراھەتلىك يۈرىكىمگە تىكەندەك سانچىلىدۇ.

ئاچىلۇر كۆڭلۈم سەمەندى سەيرىدىن،

غۇنچە يەڭلىغىكىم سەبادىن ئاچىلۇر.

يېشىمى: تاڭ شامىلى بىلەن غۇنچە ئېچىلغاندەك، ئۇ سەيلىگە ئات سېلىپ چىقسا، كۆڭلۈم ئېچىلىپ

كېتىدۇ.

ئايرىلۇر گويا قۇياشدىن بىر شەھاب،

ئاتى نەئلىدىن ھەر ئۆتكىم ئايرىلۇر.

يېشىمى: ئېتىنىڭ تاقىسىدىن چىققان ئۇچقۇنلار گويكى قۇياشتىن ئايرىلغان يۇلتۇزغا ئوخشايدۇ.

ئاھ تارتاردا مەگەر جان پىچ ئۇرار،

ئوى ئاتاردا ھەر قاچىنىڭم قايرىلۇر.

يېشىمى: ئوقيا ئوقىنى ئاتقاندا پۈكلىنىپ كەتكەندەك، ھەر ئاھ تارتقىنىمدا جېنىم پۇچىلىنىدۇ.

تەۋسەنى گەردۇننى مەركەب قىلماكم،

يەر بىلەن راكېبنى ئاخىر تەڭ قىلۇر.

يېشىمى: پەلەكنى ئات قىلىپ مىنمە، چۈنكى ئۇ ئاخىرى مىنگۈچىسىنى يەر بىلەن يەكسان قىلىدۇ. يەنى پەلەك توسۇن ئېتىنى مىنىۋالغىنىڭ بىلەنمۇ ئاخىر يەر بىلەن يەكسان (تەڭ) بولىسەن.

تىز ئەتەر تىغىڭ نەۋائىي ئىشقىنى،

گەرچە ئوت ئۆچەر، ئەگەر سۇ ساچىلۇر.

يېشىمى: گەرچە ئادەتتە سۇ چېچىلسا ئوت ئۆچىدىغان ئىش بولسىمۇ، ئەمما سېنىڭ تىغىڭ نەۋائىيىنىڭ

ئىشقىنى تېخىمۇ كۈچەيتىدۇ.

داستان بىرىنچى داستان

قايسى گۈلشەننىڭ يۈزۈڭدەك بىر گۈلى رەئناسى بار،

قايسى گۈلنىڭ بىر مەنىڭدەك بۇلبۇلى شەيداسى بار.

يېشىمى: قايسى گۈلشەننىڭ يۈزۈڭدەك چىرايلىق گۈلى بار، قايسى گۈلنىڭ مېنىڭدەك ئاشق بۇلبۇلى بار.

ھۈر بىرلە جەننەتۈل مەئۋانى كۆڭلۈم نەيلەسۇن،

يارنىڭ كويىدا يۈز مىڭ جەننەتۈل مەئۋاسى بار.

يېشىمى: كۆڭلۈم ھۈر بىلەن جەننەت سارىيىنى تەلەپ نېمە قىلسۇن؟ يارنىڭ كۈچىسىدا يۈزمىڭلىغان جەننەت قەسىرى بار.

لەئلىدىن خەتتى بۇدۇر ھەر دەم تىرىكلىككە نىشان،

خۇش نىشانىدۇركى ئىككى قاشىدىن تۇغراسى بار.

يېشىمى: ياقۇت لەۋلىرى ئۈستىدىكى مىيىقلىرى ھاياتلىق بەلگىسىدۇر. ئۇ شۇنداق ئېسىل بىر بەلگەدۇركى، ئۈستىگە ئىككى قېشى بىلەن زىننەت بېرىلگەن.

بىر سۈچۈك سۆز بىرلە ئۆلگەن جىسمىمە بەردىك ھەيات،

لەئلى جانبەخشىڭدە گويىكىم مەسىھ ئەنفاسى بار.

يېشىمى: ئۆلگەن جىسمىمغا بىرلا شېرىن سۆز بىلەن ھاياتلىق بەردىك؛ جان بەخش ئەتكۈچى ياقۇت
لېۋىڭدە ئىيسانىڭ ھېكمەتلىك نەپەسلىرى بار.

يۈزى ئۈزرە كالۇلۇ زۇلغىن پەرىشان كۆرگەلى،

ئەي سەئىد، ئاشۇقتە كۆڭلۈمنىڭ ئەجەب سەۋداسى بار.

يېشىمى: ئەي سەئىد، ئۇنىڭ گۈزەل كوكۇلا چاچلىرىنى كۆتگەندىن بېرى، پەرىشان كۆڭلۈمنىڭ سەۋداسى
ئاجايىپ ئۆرلەيدىغان بولۇپ قالدى.

ئىككىنچى داستان

ئەي سەنىڭ جادۇ كۆزۈڭ سەر فىتىنەنى ئاخىر زەمان،

لەبلىرىڭدۇر خەستە كۆڭلۈمگە ھەياتى جاۋىدان.

يېشىمى: ئەي، سېنىڭ جادۇ كۆزۈڭ ئاخىر زامان پىتىنلىرىنىڭ مەنبەسى، لەۋلىرىڭ بىمار كۆڭلۈمنىڭ
ھاياتلىق بۇلىقى.

ئەي قۇياش يۈزلۈك سەنە، ھالىم كۆرۈپ رەھىم ئەيلەكم،

يەتتى كۆككە ھەر نەفەس ھەجرىڭدە فەريادۇ فىغان.

يېشىمى: جۇدالىقنىڭ تۈپەيلىدىن ھەر نەپەستە چەككەن پەرياد - پىغانلىرىم كۆككە يەتتى؛ ئەي قۇياش يۈزلۈك گۈزەل، مېنىڭ بۇ ھالىمنى كۆرۈپ، رەھىم قىلغىن.

ئەل ئاراسىدا نەچە سىرىمنى پىنھان ساقلادم،

بۇ سارىغ يۈز ئاشكارا ئەيلەدى سىرى نىھان.

يېشىمى: ئەل ئىچىدە سىرىمنى قانچە يوشۇرۇپ باققان بولساممۇ، سارغايغان بۇ چىرايىم يوشۇرۇن سىرىمنى ئاشكارىلىۋەتتى.

گەر خەيالىڭ بولسا مېھمان كۆڭلۈم ئۆيۈندە دەمى،

ئەيلەگەي يۈز سارى ھەر دەم كۆزلەرىم گەۋھەر فىشان.

يېشىمى: ئەگەر خىيالىڭ كۆڭلۈم ئۆيىدە بىر دەم مېھمان بولسىلا، كۆزلىرىم يۈرۈم ئۈستىگە توختاۋسىز گۆھەر چاچىدۇ.

دەدىم: «ئەي جان، دەردىمە ۋەسلىڭ بىلەن بىر چارە قىل».

كۈلۈپ ئايتۇر: «ئەي ھۈسەيىنى، تۇتما مەندى بۇ گۇمان».

يېشىمى: «ئەي جېنىم، ۋەسلىڭ بىلەن دەردىمگە بىر يەتسەڭچۇ» دېسەم، ئۇ كۈلۈپ: «ئەي ھۈسەيىنى، ماندى مۇنداق ئۈمىدىنى كۈتمە» دەيدۇ.

ئۈچىنچى داستان

نازلىق دىلبەر، بىر سۆزۈم بار ئايتايىن،
چەرخى فەلەك، كۆر، نە جەفا ئەيلەدى.
بىراۋگە كىيگۈزۈپ تاجى خۇسرەۋىن،
بىراۋنى ئەل ئىچرە گەدا ئەيلەدى.

يېشىمى: نازلىق دىلبەر، بىر گېپىم بار ئېيتاي. قارىغىنا، پەلەكنىڭ چاقى قانداق جاپا سالدى - ھە: بىراۋغا
بۈيۈك پادىشاھلىق تاجىنى كىيەدۈرسە، بىراۋنى ئەل ئىچىدە گاداي قىلدى.

فەرھادو شىرىن بىلەن ۋامىقۇ ئۇزرا،
ئۇلارنىڭ باشىدا مىڭ تۈرلى سەۋدا.
بارچەنى ئۆلتۈرگەن ۋەفاسىز دۇنيا،
ئاخىرى بارچەنى فەنا ئەيلەدى.

يېشىمى: پەرھات - شىرىن، ۋامىق - ئۇزرا لارنىڭ بېشىدا مىڭ تۈرلۈك خاپىلىق بار؛ ھەممىنى ئۆلتۈرگەن
ۋاپاسىز دۇنيا، ئاخىر ئۇ ھەممىنى گۇمران قىلدى.

ھەزرەتى داۋۇدنىڭ ئوغلى سۇلايمان،

بىلىشنىڭ ھەجرىدە يىغلادى چەندەن.

يەققۇب ئوغلى ئۈچۈن دىدەسى گىريان،

يۈسۈفى كەئناندىن جۇدا ئەيلەدى.

يېشىمى: ھەرزىتى داۋۇتنىڭ ئوغلى سۇلايمان بىلىشنىڭ جۇدالىقىدا كۆپ يىغلىدى؛ ياقۇپ ئەلەيھىسسالام
ئوغلى كەئنانلىق يۈسۈپتىن جۇدا بولغىنىدا، كۆز يېشى قىلدى.

لەيلايۇ مەجنۇن دەرلەر، ئالەمگە ئۇستاد،

جەھاننىڭ غەمىدىن بولمادى ئازاد.

نازلىق دىلبەر، ئىشت، بۇ چەرخى ناشاد،

بۇ غەرب جانىمغا جەفا ئەيلەدى.

يېشىمى: «لەيلى - مەجنۇن» ئېيتىدۇ: ئەلەمگە ئۇستاز بولغانلارمۇ جاھاننىڭ غېمىدىن خالاس تاپمىغان؛
نازلىق دىلبەر، قۇلاق سال، بۇ خاپىغان پەلەك غېرىپ جېنىمغا چاپا سالدى.

تۆتىنچى داستان

ئىزدەدىم كۆڭلۈمنى جانان گۈلشەندە جان بىلە،

نەچە ئاختارسام كەتپتۇر بۇ كۆڭلۈ جانان بىلە.

يېشىمى: كۆڭلۈمنى جاننىڭ گۈلشىنىدە جان - جەھلىم بىلەن ئىزدەدىم، قانچە ئاختۇرساممۇ تېپىلمىدى،

بۇ كۆڭۈل جانان بىلەن كېتىپ قاپتۇ.

ئاھ، نەيلەي، جان بىلە قالدى بەدەن، كەتتى كۆڭۈل،

كىم قالسىدۇر بۇ جەھاندا مەن كەبى ئارمەن بىلە.

يېشىمى: ئاھ، قانداق قىلاي، جان بىلەن تەن قالدى - يۇ، كۆڭۈل كەتتى. بۇ جاھاندا مەندەك ئارمەن قالغان
كىم بار؟

خەنجەرى ھىجران ۋۇجۇدۇمنى قىلىپدۇر زەخمناك،

كۆز يولىدىن جارى ئەيلەپ قاننى يۇپمەن جان بىلە.

يېشىمى: ھىجران خەنجىرى ۋۇجۇدۇمنى يار ىدار قىلغاچقا، كۆزلىرىمدىن قانلىق ياشلىرىمنى ئېقىتىپ،
قاننى قان بىلەن يۇيۇۋاتىمەن.

ئىشق ۋادىسىدا بۇيە ئەيلەدىم چۈگەردى باد،

رەشكىدىن ھەردەم ئۆچەشتىم چەرخى سەرگەردان بىلە.

يېشىمى: ئىشق ۋادىسىدا خۇددى قۇيۇندەك چۆرگىلەپ يۈردەم؛ كۈندەشلىكتىن بېشى ئايلانغان پەلەك بىلەن
دائىم ئېلىشتىم.

تىيرى بارانى مەلامەتكە ھەدەق بولدى باشىم،

باشنى باشقىرماق بەسى مۇشكىلى بۇ باران بىلە.

يېشىمى: بېشىم مالمەتنىڭ ئوق يامغۇرىغا نىشان بولدى. بۇ يامغۇردا باشنى باشقۇرۇش ناھايىتى قىيىن.

غەرق ئەتىپدۇر پەيكەرەمنى، ئاھكىم، گىردابى غەم،

كىم سەلامەت قالغۇسى ئالەمدە بۇ تۇفان بىلە.

يېشىمى: ئاھ، غەمنىڭ قاينىمى ۋۇجۇدۇمنى غەرق قىلدى، بۇ توپان بالاسى بىلەن جاھاندا كىممۇ ساق قالار؟

زۇلق قۇللايغا بۇ جانۇ كۆڭۈل بولدى ئەسر،

تەلبە قۇشتەك تەلىپىنۇر ھەر دەم نەۋا ئەفغان بىلە.

يېشىمى: يۈرىكىم بىلەن جېنىم چېچىنىڭ قىسقۇچىغا ئىلىنىپ قالدى. شۇڭا جېنىم ھەممەشە مۇڭلۇق نالە قىلىدۇ، يۈرىكىم تەلۋە قۇشتەك تەلىپۈنىدۇ.

زار مەجنۇنغا ۋىسالى بولسا مۇمكىن، نە ئەجەب،

مەرھەبا قىلسا نىگارى لۇتقى ئىلە، ئېھسان بىلە.

يېشىمى: مەندەك زار مەجنۇنغا يار ۋەسلىگە ئېرىشىش مۇمكىن بولۇپ قالسا ۋە نىگارى «خۇش كېلىپ سەن» دەپ، رەھىم - شەپقەت بىلەن قارشى ئالسىمۇ ئەجەب ئەمەس.

بەشىنچى داستان

مۇغەننى چەك مەقامى «راك»نى بەزم ئىچرە مەستانە،

ساچىپ ئەربابى مەئنا لەفزىدىن مەجلىسغە دۇردانە.

يېشىمى: ئەي سازەندە، بەزمىدە دالار سۆزىدىن ئۈنچىلەرنى چېچىپ «راك» مۇقامىنى زوق - شوق بىلەن ياڭرات.

سەنى ياد ئەيلەبان مۇڭلۇغ كۆڭۈللەر ئەسرۇ مەھزۇندۇر،

كى سەن ھەم ياد ئەتىپ تۈز «چەبەياد»ىڭ، بولما بىگانە.

يېشىمى: سېنى ياد ئەتىپ مۇڭلۇق كۆڭۈللەر ناھايىتى غەمكىن بولدى؛ سەنمۇ سازىڭنى «چەبەياد» مۇقامىغا تۈز، ئۇنداق ياتلىشىپ كەتمە.

چىقىپ قايا نەفەس چىقماقغا بائىس بىلمەسەڭ نەدۇر،

تەرەننۇم قىل «سەگاھ» ئاھەنگى بىرلە نەغمە رىندانە.

يېشىمى: نەپەس ئېلىشتىن مەقسەت نېمە؟ بۇنى بىلمىسەڭ، «سەگاھ» مۇقامى ئاھاڭى بىلەن نەغمە قىلىپ، مەردانلىق بىلەن كۈيلە.

كۆڭۈل چۈن مۇزتەرىبىدۇر، تۆرت مەزھەبىدىن نەدۇر مەقسەد،

ئىشتىكىل «چەھارگاھ»نى فەھم قىلغىل سىررى مەيخانە.

يېشىمى: «تۆت مەزھەپتىن مەقسەت نېمە بولغىيىدى؟» دەپ كۆڭۈل ئىزتىراپلىققا چۈمۈلگەندە، «چەھارگاھ» (تۆت ئاھاڭ؛ تۆت زامان؛ تۆت مەيدان) مۇقامىنى ئاڭلاپ، مەيخانا سىرلىرىنى چۈشەنگەن.

كۆڭۈل مۈلكىنى شاھەنشاھى ئىشقىڭ چۈن مەقام ئەتتى،

ئاچىپ يۈز پەنجگاھ نەققارەسىن ئۇرغىلىكى قەرزانە.

يېشىمى: كۆڭۈل مەملىكىتىگە ئىشقىڭ خاقانى ئورۇنلاشتى. ئەمدى پەيزىڭ بىلەن، «پەنجگاھ» ناغرىسىنى دانالارچە سالغىن.

ئەرۇر ئىشقى ئەھلى كۆپ مەھزۇن باقىپ پەرگارى لەئلىڭغە،

چەكىپ «ئۇششاق» ناخۇن بىرلە قىلغىل راست دىۋانە.

يېشىمى: ئاشىقلار چىرايلىق لېۋىڭنى كۆرگەندىن بۇيان، ناھايىتى قايغۇلۇق. ناخۇنۇڭ بىلەن «ئۇششاق» مۇقامىنى چېكىپ، ئۇلارنى راسا سەۋدايى قىلىۋەت.

زىلەيخايى جۇنۇن لەشكەر چەكىپ ئەيلەر سەياسەت كۆپ،

«باياد» ئاھەنگىدىن تاشلارمۇسەن كۆڭلۈمنى زىندانە.

يېشىمى: جۇنۇن زىلەيخاسى لەشكەر تارتىپ، ماڭا كۆپ ھەيۋە - قەھر قىلىدۇ؛ ئەمدى سەن «بايات» مۇقامىنىڭ مۇڭ - زارى بىلەن كۆڭلۈمنى زىندانغا تاشلىماقچىمۇ؟

بۇ بەزم ئەھلىگە غەفلەت لەشكەرى يەغما تەرەننۇمدۇر،

كەرەك «نەشئاۋەرەك» تىغى بىلە جەۋلانى مەردانە.

يېشىمى: بۇ بەزمىدىكىلەرگە غەپلەت لەشكىرى ھۇجۇم قىلسا، «نەشئاۋەرەك» (مۇشاۋەرەك) تىغىنى
كۆتىرىپ، مەردانە جەۋلان قىلىش كېرەك.

تەكەللۇم ئىستەبان شىرىن لەبىڭدىن بىنەۋا بولغاچ،

كۆيەرمىز بىر «نەۋا» ئۈمىدىدە بىز جەمئىي پەرۋانە.

يېشىمى: شىرىن لېۋىڭدىن بىرەر جۈملە ئاڭلاش ئۈمىدىدە بىچارە بولۇپ قالغان ۋاقتىمىزدا، ھەممىمىز
پەرۋانە بولۇپ، بىر «ناۋا» ئارزۇسىدا كۆيىمىز.

دەسۇن كۆڭلۈم مەقامى ئەجىز ئارا «ئۆزھال»نى، ناقىس،

«ئەجەم» بىرلە «ئىراق» ئەھلى بۇ سىرنى بىلمەسۇن يانە.

يېشىمى: ناقىسنىڭ دىلى ئاجىزلىق ئورنىدا تۇرۇپ، «ئۆزھال»نى ئېيتىسۇن، لېكىن، «ئەجەم» بىلەن
«ئىراق» ئەھلى بۇ سىرنى بىلىپ قالمىسۇن.

مەشرەب

بىرىنچى مەشرەب

گوياكى كۆڭۈل سەرھەدى باغى ئەلەممىدۇر،

ئاشىقمەنۇ دۇنيانى سۇ ئالسا نە غەممىدۇر.

يېشىمى: دىلىم گوياكى دەر - ئەلەمنىڭ بېغىمدۇر. مەن بىر ئاشىق، دۇنيانى سۇ باسقنىدىن پەرۋايم
پەلەك.

بەرقىلىكى فەلەككە چەكەدۇر شۇئەئى ئاھىم،

فەريادى قىيامەتدە نىشانى ئەلەمىدۇر.

يېشىمى: پەلەكتە چېقىۋاتقان چاقچاق ئاھىمنىڭ يالقۇنىدۇر. ئۇ قىيامەت كۈنى بۇ دۇنيادا تارتقان دەرد -
ئەلەملىرىمنىڭ بەلگىسى بولىدۇ.

يول باشلاغۇچى، كەئبە تەۋافىغا ھاجەت،

ھەر خارۇ خەسى دەشتى سەۋادى ھەرەمىدۇر.

يېشىمى: كەبە تاۋىپىغا ۋە يول باشلىغۇچىغا ئېھتىياجىم يوق، باياۋاندىكى ھەر بىر تىكەن ۋە خەس -
خەشەكلەر مېنىڭ ھەرىمىدىن نىشانىدۇر.

زىرۇ زەربەرى خالۇ خەتتىڭ بىرلە مۇزەييەن،

رۇخسارۇ قاشىڭ سۈرەتى لەۋھى قەلەمىدۇر.

يېشىمى: ئاستى خال، ئۈستى مېيىقلىرىنىڭ بىلەن زىننەتلەنگەن جامالىڭ ۋە قېشىڭ مېنىڭ «لەۋھى
قەلەم» مېنىڭ سۈرىتىدۇر.

زۇننارىنى بوينۇمغا سالپ قىلدى بەرەھمەن.

ئەي تەلەب ۋەلىلى، نە ئاجايىپ سەنەممىدۇر.

يېشىمى: ئەي تەلۋە زەلىلى، ئۇ شۇ قەدەر ئاجايىپ سەنەم (بۇت) كى، زۇننارنى بوينۇمغا سېلىپ، مېنى بەرەھمەن (بۇتپەرەس) قىلىۋەتتى.

ساخا يۈز شۇكرى، با رەب، بىزگە ئادىل پادىشاھ قىلىدىك.

فەقىر، مىسكىنغە ئول ئابدۇرەشىد ئانى پەناھ قىلىدىك.

يېشىمى: ئەي پەرۋەردىگار، ساخا يۈز قېتىم شۇكرى، بىزگە ئادىل پادىشاھ بەردىك، ئابدۇرەشىدخاننى بىز پەقىر - مىسكىنلەرگە باشپاناھ قىلىدىك.

نەفسىي، كەچە گۈندۈز شۇكرى قىل تەڭرى تەقەددۇسغا،

كى شاھىك ھەققىدە قىلماي دۇئا، قاتىغ گۇناھ قىلىدىك.

يېشىمى: ئەي نەفسىي، مۇقەددەس تەڭرىگە كېچە - كۈندۈز تەشەككۈر ئېيت، شاھىك ھەققىدە دۇئا قىلمىساك، قاتتىق گۇناھ قىلغان بولىسەن.

ھەق يولىدا جان كەچىپ بىر جۈستىجۈيى قىلمادىم،

تەۋبە سۇيىدىن تەنمنى شۇستىسۇيى قىلمادىم.

يېشىمى: ھەق يولىدا جان تەكىپ ئىزدىنەلمىدىم، توۋا سۈيى بىلەن تېنىمنى يۇيۇپ پاكلىيالمىدىم.

ۋاھ، نەچۈك مەقبۇل بولغاي بۇ نەمازىمكىم مەنىڭ،

چۈنكى خۇنامى جىگەر بىرلە ۋۇزۇيى قىلمادىم.

يېشىمى: ئاھ، بۇ نامىزىم قانداقمۇ قوبۇل بولسۇن، چۈنكى سۇ ئوردىدا جىگەر قېنىم بىلەن تاھارەت ئالالمىدىم.

ئۆتدى ئۆمرۈم دۇنيانىڭ مەسلەھەتىدىن، ۋادەرىغ!

ئاخىرەت ئەسبابىدىن بىر تار مۇيى قىلمادىم.

يېشىمى: ۋاي ئېست، ئۆمرۈم بۇ دۇنيانىڭ ئىشلىرى بىلەنلا ئۆتۈپ كەتتى، ئاخىرەت ئۈچۈن، قىلچىلىكمۇ تەييارلىق قىلالمىدىم.

كەچەلەر خەسە كۆڭۈل غەمكىن ئۆلۈم قورقۇنچىدىن،

كۆز ياشىم بىرلە يۈزۈمگە ئابىروى قىلمادىم.

يېشىمى: جاراھەتلەنگەن كۆڭلۈم كېچىلىرى ئۆلۈم ۋەھىمىسىدىن غەمگە چۈمۈش بىلەن ئۆتتى، كۆز ياشلىرىم بىلەن ئىبادەت قىلىپ، يۈزۈمنى يورۇق (ئۆزەمنى ئايرويلۇق) قىلالمىدىم.

ئەي رەشىدىي، سەن ئۆزۈڭنى بىھۇدە ئاشىق دەمە،

ئىشقىنىڭ مەيدانىدا بىر ھايى - ھۇيى قىلمادىم.

يېشىمى: ئەي رەشىدىي، سەن ئۆزۈڭنى ھېچ نېمىدىن ھېچ نېمە يوقلا ئاشىق دەۋالما، چۈنكى ئىشقى مەيدانىدا بىرەر قېتىم «ھاي - ھۇي» دېگۈدەك ئىش قىلىپ باقمىدىڭ.

ئىككىنچى مەشرەب

يەنە ياز بولدىيۇ تاپتى بوستان نەشۇۋ نەما،

ئەي نەسىمى روھپەرۋەر، خەيرى مەقدەم، بەرھەبا.

يېشىمى: يەنە ياز كەلدى، بوستاندا ھاياتلىق ئويغاندى؛ ئەي جان بېغىشلەغۇچى باھار شامىلى، قۇتلىق
قەدىمىڭگە مەرھابا.

ئەمدى خۇشتۇر ماھىيەتكەلەر بىلە گۈلگەشتكىم،

باغى رىزۋانتەك چەمەن بولدى لەتفۇ جانفزا.

يېشىمى: بۇ ئاي يۈزلۈكلەر بىلەن گۈل سەيلى قىلىد نغان ئېسىل پەيت؛ چىمەنلەر جەننەتتەك گۈزەل،
ھاياتبەخىشلىك پەيزىگە چۈمدى.

ئۇشۇنڭتەك فەسلە مەن ۋەسلى دىلەردىن يىراق،

ئەسرۇ زۇلم ئولغاي، ئالاھ، تۇتماسۇن تەڭرى رەۋا.

يېشىمى: مۇشۇنداق پەسلە مەن دىلەرنىڭ ۋىسالىدىن يىراققا قالدۇم. ئەي، ئالاھ، مۇنچىۋالا قاتتىق
زۇلۇمنى ماڭا راۋا كۆرمە.

گەرچە بار ئەردى بۇرۇن ئەندەك غۇبارى خاتىرىم،

شۇكر لىلاھكىم، مۇيەسسەر بولدى ئەنۋائى سەفا.

يېشىمى: بۇرۇن گەرچە دىلىمدا ئاز - پاز غۇبار بولسىمۇ، ئاللاھقا شۈركۈركى، شۇ ئاندا مەن پۈتۈنلەي پاكلىققا مۇيەسسەر بولدۇم.

خاھ ئۆلتۈر، خاھ تىرگۈز، ئىختىيار ئىلكىڭدەدۇر،

ئول سەنىڭ نازۇ ئىتابىڭغا مەنىڭ جانىم فىدا.

يېشىمى: سېنىڭ ناز - كەرەشمەڭ ۋە قەھر - غەزىپىڭگە جېنىم پىدا بولسۇن، مەيلى ئۆلتۈر ياكى تىرىلدۈر ئىختىيار ئۆزەڭدە.

5- مۇقام پەنجگاھ مۇقامى تېكىستلىرى چوڭ نەغمە قىسمى 216 مىسرا، بەش داستان 92 مىسرا ۋە ئىككى مەشرەب 34 مىسرا بولۇپ، جەمئىي 342 مىسرا شېئىردىن تەركىب تاپقان.

يۇقىرىقى ئون ئىككى مۇقامنىڭ تېكىستى ۋە يېشىمى بېيجىڭ مەكىزى مىللەتلەر ئۇنىۋېرسىتېتى تىل - ئەدەبىيات فاكۇلتېتىنىڭ پروفېسسورى، دوكتور ئابدۇرەئوپ پولات تەكلىماكانىي ئەپەندىنىڭ «ئەسلى يېزىلىشى بىلەن ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقام تېكىستلىرى» ناملىق كىتابىدىن ئېلىندى.

مەتبەئەچىلىكى» دە تىزىلدى.

بۇ بەتنى پەقەت ئۆلىنىش قىلىشقا بولىدۇ، مەزمۇنىنى باشقا بەتلەرگە كۆچۈرۈپ

ئابدۇرەئوپ پولات

Tel: 0991-8982843 QQ: 553468250

ئىشلىتىشكە بولمايدۇ.

新ICP备06001025号

«ئۇيغۇر مۇقام تورى» نىڭ بارلىق ھوقۇقى زۇلقار ئېلېكترونلۇق مەتبەئە مەركىزىگە تەۋە.

بېكەت باشلىقى: ئۆمەر جان ساتتار ھاجى QQ: 553468250 Tel: 0991-8982843

لايىھىلىگۈچى: ئەلپىدا يۇمشاق دېتال چەكلىك شىركىتى تور ئىشلىرى بۆلۈمى

مۇقام تېكىستلىرى

6-ئۆزھال مۇقامى

چوڭ نەغمە

مۇقەددىمە

جۈنۈن ۋادىسىغا مايىل كۆرەرمەن جانى زارىمنى،
تەلەرمەن بىر يولى بۇزماق بۇزۇلغان روزگارمىنى.
يېشىمى: بۇ قىيىنالغان جېنىم مەجنۇنلۇق ۋادىسىغا يۈزلەنگەندەك قىلىدۇ. بۇزۇلغان بۇ تىرىكچىلىكنىڭ
بىر يولىلا ۋەيران بولۇشنى تەلەيمەن.

فەلەك بىدادىدىن گەرچە مەنى خاكى غۇبار ئۆلدۈم،
تەلەرمەن تاپماغايلار تۇتتاللىققا غۇبارمىنى.
يېشىمى: بۇ زالىم پەلەك تۈپەيلى توپا - توزانغا ئايلاندىم، بولسا، كىشىلەر تۇتتاللىق ئۈچۈن، غۇربارمىنىمۇ
تاپالمىسا دەيمەن.

شەك ئەرمەس پەرتەۋى تۈشكەچ ئۆيى ھەم، رەختى ھەم كۆيمەك،
چۈگورستان گەدايى سەزمەگەچ شەمئى مەزارمىنى.
يېشىمى: گۆرىستان گادىمى مەزىرىمنىڭ چىرىغىنى كۆرۈپ قالمىسا دەيمەن. چۈنكى ئۇچقۇن چۈشۈپ
كەتسە، ئۆي - بىساتلارنىڭ كۆيۈشى شەكسىز.

دەمەڭ قاي سارى ئەزم ئەتكۈڭ، ماڭا يوق ئىختىيار ئاخىر،
قەزا ئىلىكىگە بەرمىشمەن ئىنانى ئىختىيارمىنى.
يېشىمى: «نەگە بارىسەن» دەپ سورىماڭلار، ئىختىيار ئۆزەمدە ئەمەس - دە. ئىختىيارلىق تىزگىنىنى

تەقدىرنىڭ قولىغا تاپشۇرغانمەن.

تۈگەندى ئەشكى گۈلگۈن، ئەمدى قالغىش زەئفەرەنى يۈز،
فەلەك زۇلمى بەدەل قىلدى خەزان بىرلە بەھارىمنى.
قان - ياشلىرىم تۈگەپ، زەپىران يۈزۈملە قالدى؛ پەلەك زالىمى باھارىمنى غازاغغا ئايلاندۇردى.

دىيارىم ئەھلى بىرلە ياردىن باشىمغا يۈز مەنەت،
نە تاڭ باشىم ئالىپ كەتسەم، قويۇپ يارۇ دىيارىمنى.
بېشىمى: يۇرتداشلىرىم بىلەن يارىدىمدىن بېشىمغا يۈزلەپ جاپا - مۇشەققەتلەر كەلدى. شىڭا يارىمنى ۋە
دىيارىمنى تاشلاپ، يۇرتتىن بېشىمنى ئېلىپلا چىقىپ كەتسەم، قانداق بولاركىن - تاڭ.

ھەياتىم بادەسىدىن سەرگەرانمەن ئەسرۇ، ئەي ساقىي،
قەدەھقە زەھرى قاتىل قۇي، داغى دەفئەت خۇمارىمنى.
بېشىمى: ھاياتىمنىڭ شارابىدىن بېشىم بەكلا ئايلىنىپ قالدى. ئەي ساقىي، قەدەھكە ئۆتكۈر زەھەر قويۇپ
بەر، خۇمارىم چىقسۇن.

يامان ھالىمغا باغرى ئاغرىغاي، ھەر كىمىسەكىم كۆرگەچ،
باغىر پەرگالەسىدىن قانغا بۇلغانغان ئۇزارىمنى.
بېشىمى: پارە - پارە بولغان باغرىمنىڭ قېنى بىلەن بۇلغانغان يۈزۈمنى كۆرگەن ھەرقانداق كىشى
ئەھۋالىمنىڭ ئوساللىقىغا ئىچ ئاغرىتماي قالمايدۇ.

جەھان تەركىنى قىلماي چۈنكى تىنماق مۇمكىن ئەرمەستۇر،
نەۋائىي قىل مەنى ئازاد ئۆرتەپ يوقۇ بارىمنى.
بېشىمى: ئۇ نەۋائىي، بار - قويۇمنى ئۆرتەپ كۆيدۈرۈپ، مېنى بىراقلا ئازاد قىلغىن. چۈنكى تەركىدۇنيا
قىلمىغىچە تىنغىلىمۇ بولمايدىكەن ئەمەسمۇ!

تەئەززە

ئەي گەداپىتىڭنىڭ گەداپى بارچە ئەھلى تەختۇ تاج،
كىم گەداپىڭدۇر ئاڭا يوق تەخت ئىلە تاج ئىھتىياج.
بېشىمى: ئەي يار، جىمى تەخت ۋە تاج ئىگىلىرى سېنىڭ گەداپىڭنىڭ گەداپىي. كىم گەداپىنىڭ بولسا، ئۇ
خەت بىلەن تاجغا مۇھتاج ئەمەس.

كۆزلەرنىڭ گەر خۇرم ئۈچۈن قىلسا ئىتتاب ئەرمەس ئەجەب،
بار مۇئەييەنكىم، بولۇر بىمارلار نازۇك مىزاج.

يېشىمى: ئەگەر كۆزلىرىڭ مېنى جازالاش ئۈچۈن غەزەپلىنىپ ئالايسا، ئەجەبلىنەرلىك ئەمەس. چۈنكى بىمارلارنىڭ مېجەزى نازۇك بولىدىغانلىقى ھەممىگە ئايان.

گەر سەنەۋبەر تۈزمەش سەرۋىڭ خىلافى كۆڭلىدە،

يەل چىنارنىڭ بىلەنەيۈچۈن ئۇرار يۈزىگە كاج.

يېشىمى: ئەگەر سەنەۋبەر دەرىخى كۆڭلىدە قەددىڭ سەرۋىسىگە نايىللىق بىلدۈرمىگەن بولسا، شامال نېمە ئۈچۈن چىنارنىڭ قولى بىلەن ئۇنىڭ كاپىتىغا ئۇرىدۇ؟

ئەيىكى، كۆڭلۈمنى بۇزۇپ دەرسەن خەيالىمنى چىقار،

ھېچكىم ۋىيرانەدىن گەنج ئىستەمەس ھەرگىز خىراج.

يېشىمى: ئەي يار، كۆڭلۈمنى بۇزۇپ بولۇپ، «مېنى خىيالىڭدىن چىقىرىۋەت» دەيسەن. ھېچكىم ۋەيرانىدىن خەزىنە ئىستىمەيدۇ، باج تەلەپ قىلمايدۇ - غۇ.

سەن جەفا قىلغىچ كۆڭۈل جان بىرلە تەركىم تۇتۇلار،

بولسا شاھ زالىم، ئەل ئىچرە زۇلۇمغا ئەرمىش رەۋاج.

يېشىمى: پادىشاھ زالىم بولسا، ئەل ئىچىدە زۇلۇم ئەۋج ئېلىپ كەتكەندەك، سەن جاپا سېلىۋەرگەچكە، كۆڭۈلمۇ، جانمۇ مەندىن بىزار بولدى.

ھەجرىدىن داد ئىستەدىم، دەدىڭ سەبۇر ئول، ۋايىكىم،

تازە داغىغا يەنە ئوت بىرلە ئەيلەرسەن ئىلاج.

يېشىمى: پىراقىڭ دەستىدىن دادلىسام، «سەرۋ قىل» دەيسەن. ۋاي جان، سەن يېڭى جاراھەتنى يەنە ئوت بىلەن داغلاپ داۋالايسەنغۇ، ئاخىر.

چۈن فەنا گەردى ياپار نە سۇد تەختى جاھىڭا،

كۆكنىڭ ئەنجۈمدىن مۇكەللەل ئەتلەسەن قىلساڭ دۇۋاج.

يېشىمى: سەلتەنەت تەختىڭدىن نېمە پايدا، ئۇنى پەلەكنىڭ يۇلتۇز گۈللۈك ئەتلەسلىرى بىلەن زىننەتلىگەننىڭ بىلەنمۇ، بەربىر ئۇنى گۇمرانلىق چاڭ - توزانلىرى بېسىپ كېتىدۇ.

تا گەدايىڭدۇر نەۋائىي، تەخت ئىلە تاج ئىستەمەس،

ئەي، گەدايىڭنىڭ گەدايى بارچە ئەھلى تەختۇ تاج.

يېشىمى: نەۋائىي سېنىڭ گەدايىڭ بولالامسىلا تەخت ۋە تاج ئارزۇ قىلمايدۇ، چۈنكى جەمى تەخت ۋە تاج ئىگىلىرى سېنىڭ گەدايىڭنىڭ گەدايى - دە.

ناز بىلە يۈزۈمگە ئول بىر شاھى خۇبان ئوردى كاج،

تايدى نەقىشى پەنجەسىدىن ئاي كەبى يۈزۈم رەۋاج.

يېشىمى: ئۇ گۈزەللىرى شاھى نازۇكەرەشمە بىلەن يۈزۈمگە بىر كاچات ئۇرغانىدى، پەنجىسىنىڭ ئىزى

يۈزۈمگە ئايدەك نەقىشلىنىپ قالدى.

بەرق قىلماقغا خۇدا ھەر كىمگە دەۋلەت بەرمەدى،
 ۋاھكى، شايىستە ئەمەس بىبەختلەر بەرقىغە داچ.
 يېشىمى: چاقماق چېقىشقا لازىملىق مال - دۆلەتنى خۇدا ھەركىمگە نېسىپ قىلىۋەرمىگەن،
 بەختسىزلەرنىڭ چاقمىقىغا قاراڭغۇلۇق ھاجەت ئەمەس.

ئول جەھەندە خارلىقدىن يۈزى زەردەك سارغارۇر،
 ئاھىدىن باشدا ئەلەملەر، ئىشقىدىن باشدا تاج.
 يېشىمى: جاھاندا خارلىقتىن يۈزى زەردەك (ئالتۇندەك) سارغايغانلارنىڭ تارتقان ئاھى يېشىمىغا تۇغ، ئىشقى
 تاج بولىدۇ.

بەسكى كۈلبەم شۇئەللى ئاھىم بىلە رەۋشەن ئەرۇر،
 ئاي چىراغىغا قاچانكىم كەلتۈرۈپمەن ئىھتىياج.
 يېشىمى: ھۇجرام ئاھىمنىڭ نۇرى بىلەن دائىم يورۇپ تۇرىدۇكى، شۇ كۈپايە، ئاي نۇرىغا قاچان مېنىڭ
 ھاجىتىم چۈشكەن؟

ئول مۇزەللەق سەبىرە خەت كىشۋەر گۈشايى ھۈسن ئەرۇر،
 خەتتىگە كەلمىش خوتەندىن، زۇلفىغا چىندىن خەراج.
 يېشىمى: مېيىقى ئەمدى خەت تارتقان ئۇ سۇنبۇل چاچ ھۈسن دۇنياسىنىڭ جاھانگىرىدۇر، ئۇنىڭ مېيىقىغا
 خوتەندىن، چېچىغا چىندىن باج - تارتۇق كېلىدۇ.

تەئەززە چۈشۈرگىسى

ھۈسننىڭ ئاۋازەسى، مەشھۇرىي، يەتتى چەرخىگە،
 ئافتاب ھەم ماھتاب ئالەم ئارادا بەردى باج.
 يېشىمى: ئەي مەشھۇرىي، ئۇنىڭ ھۈسننىڭ شۆھرىتى كۆككە يەتتى، ئەلەمدە ئاي بىلەن قۇيا شۇ ئۇنىڭغا
 باج تۆلەۋاتىدۇ.

نۇسخە

بارمۇدۇر ئالەمدە مەندەك بىر غەربىي ناتەۋان،
 ۋەسل ئۈمىدى بىرلە ھەجر ئەندۈھىدىن ئازۇردە جان.
 يېشىمى: بۇ جاھاندا ۋىسال ئۈمىدى بىلەن ھىجران قايغۇسى تۈپەيلىدىن جېنى مەندەك ئازار يېگەن يەنە
 بىر غەربىي ناتەۋان بارمىدۇ؟

ژالە ياغلىغ ياندۇرۇپ باشمىغا گەردۇن لالەدەك،
سەنگى بارانى بەلاڭ ئورپان تەنمىنى قىلدى قان.
يېشىمى: پەلەك بېشىمغا بالا تاشلىرىنى ياندۇرۇپ، يالغىچ تېنىمنى لالەدەك قىزىل قانغا بويىدى.

سەبىر تۇخمىن كۆڭلۈم ئىچرە ئانچە ئەكتىم، ئۈنمەدى،
نە ئۈچىكىم ھەر زامان غەم قۇشلارغا بولدى دان.
يېشىمى: كۆڭلۈم ئېكىنىغا سەۋر - تاقەت ئۇرۇقىنى ھەر قانچە ئەك سەممۇ ئۈنمىدى، چۈنكى بۇ ئۇرۇقلار
ھەمىشە غەم قۇشلىرىغا دان بولۇپ كەتكەنىدى.

ھەجر خەيلى زۇلم قىلدى بىيىنھايەت، ۋايىكىم،
بىر زەمان بەرمەي ئەمان، يۈز قەتلى دەدىم: ئەل ئەمان.
يېشىمى: ۋاي داد، ھىجران لەشكىرى شۇ قەدەر زۇلۇم سالدىكى، يۈز قېتىم «ئەل ئەمان - پەندىيات» دەپ
ۋارقىرىغان بولساممۇ، بىر نەپەس ئامانلىق بەرمىدى.

ئىشقى دەشتىدە ئاقارغان ئۈستىخانم كۆرگەن ئەل،
سەرسەرى ھىجران ئارا دەرلەر قۇيۇن بىرلە سامان.
يېشىمى: ئىشقى باياۋاندا ئاقىرىپ كەتكەن ئۈستىخانمىنى كۆرگەن كىشىلەر ئۇنى «ھىجران
شۆبىرغانلىرىدىكى قۇيۇن بىلەن سامان» دەپ قالىدۇ.

كۆگەچ - ئوق دەيرى فەنادا مەھرەم ئولدۇڭ دەپ ماڭا،
زاھىدا، تەئىن ئەيلەمە، مەندىن ساڭا يوقتۇر زىيان.
يېشىمى: ئەي زاھىدا، مېنى پانىيلىق مەيخانىسىدا كۆرۈپلا «ماڭا ھەمىزىرىك بولدۇڭ - غۇ» دەپ تەنە قىلما،
مەندىن ساڭا زىيان يەتمەيدۇ.

سەلتەنەت دەپ فەقر ئەلىندىن ئۆزىنى پىھان تۇتماكىم،
تەڭ بولۇر شاھۇگەدا تۇپراق ئارا بىرگۈن نىھان.
يېشىمى: سەلتەنەتنى دەپ پېقىر - مىسكىنلەردىن ئۆزەڭنى قاچۇرما، چۈنكى شاھ بىلەن گاداي ھامان بىر
كۈنى تۇپراق ئاستىدا تەڭ بولىدۇ.

ئۆلگۈدەكدۈرمەن خۇمارىم رەنقىدىن، ئەي پىرى دەير،
رەھىم ئەتىپ ئاغىمغا قەترە مەي تامىز چىقماستىن جان.
يېشىمى: ئەي مەيخانا خوجايىنى، مەن بۇ خۇمارىم ئازابىدىن ئۆلۈپ كېتىدىغان ئوخشايمەن، رەھىم قىلىپ
جان چىماستا ئاغزىمغا بىر تامچە مەي تاپغۇزۇپ قويغىن.

ناسىھا، مەھزۇنغا كىم خەۋفۇ رەجەدىن دەمە سۆز،

ھەجر دەۋزەخىدىن ياماندۇر، ۋەسلىسىز باغى جىنان.

يېشىمى: ئەي نەسىھەتچى، مەن مەھزۇنغا ئۈمىد ۋە قۇرقۇنچ دېگەنلەردىن گەپ ئاچما، ۋىسالىسىز جەننەت مەن ئۈچۈن ھىجران دوزىسىدىنمۇ ئوسالدىمۇ.

نۇسخە چۈشۈرگىسى

ناسىھا، مەھزۇنغا كىم خەۋفۇ رەجەدىن دەمە سۆز،

ھەجر دەۋزەخىدىن ياماندۇر ۋەسلىسىز باغى جىنان.

يېشىمى: ئەي نەسىھەتچى، مەن مەھزۇنغا ئۈمىد ۋە قۇرقۇنچ دېگەنلەردىن گەپ ئېچىپ ئولتۇرما، ۋىسالىسىز جەننەت مەن ئۈچۈن ھىجران دوزىسىدىنمۇ ئوسالدىمۇ.

جۇلا

ئاق ئالما قىزارغاندەك،

قىزىل يۈزلۈكۈم يارىم.

ناۋات بىلەن يۇغارغاندەك،

شىرىن سۆزلۈكۈم يارىم.

يېشىمى: يۈزلىرى قىزارغان ئالمىدەك رەڭدار يارىم؛ گەپ - سۆزلىرى ناۋات بىلەن يۇغۇرغاندەك تاتلىق يارىم.

ئانار گۈلىدەك يارىم،

خىنە گۈلىدەك يارىم.

بىرىك گۈل، بىرىك غۇنچە.

تاللاپ ئۆزگۈدەك يارىم.

يېشىمى: ئانار گۈلىدەك يارىم، خىنە گۈلىدەك يارىم؛ بىرىسى گۈل، بىرىسى غۇنچە بولسا، تاللاپ تۇرۇپ ئۆزگىدەك يارىم.

ئاپئاق ئۇپادەك يارىم،

شىشە قۇتىدەك يارىم.

ئاچىقى كەلىپ قالسا،

چاققاق ئوتىدەك يارىم.

يېشىمى: ئاپئاق ئۇپىدەك يارىم، شىشە قۇتىدەك يارىم؛ ئاچىقى كېلىپ قالسا، چاققاق ئوتىدەك يارىم.

بارارسەن دەگەن يارىم،

يانارسەن دەگەن يارىم.

سەن مەنىڭدىن ئايرىلساڭ،

ئۆلۈرسەن دەگەن يارىم.

يېشىمى: بارىسەن دېگەن يارىم، كېلىدەن دېگەن يارىم؛ سەن مېنىڭدىن ئايرىلساڭ، ئۆلىدەن دېگەن يارىم.

ئاخشامى قاراڭغۇدا،

نەدىن كەلۈرسەن يارىم.

جەھاندا ئارزۇلاپ سۆيسەم،

ئەلەمدە قويۇرسەن يارىم.

يېشىمى: ئاخشىمى قاراڭغۇدا، نەدىن كېلىۋاتىدەن يارىم؟ جاھاندا ئارزۇلاپ سۆيسەم، ئەلەمدە قويسەن يارىم.

سەنەم

سەن - سەن مەنى خەراب قىلىدىك مەنى سەن،

ئوتلارغا سالىپ كەباب قىلىدىك مەنى سەن.

يېشىمى: سەن مېنى خاراپ قىلىدىك، مۇھەببەت ئوتىغا سېلىپ، كاۋاپ قىلىدىك.

سەن - سەن مەنى سەن ئۆلتۈرەيى دەمە سەن،

باشىمغا ھەر بەلانى كەلتۈرەيىن دەمە سەن.

يېشىمى: سەن مېنى «ئۆلتۈرەيى، بېشىڭغا ھەر بالانى كەلتۈرەيى» دېمە.

دەريادا بالىق يىلاننى قوۋلاپ كەلەدۇر،

ئات ئالدىدا، قوي كەينىدە مەلەپ كەلەدۇر.

يېشىمى: دەريادا بېلىق يىلاننى قوغلاپ كېلىدۇ. ئات ئالدىدا ئويناقتىپ، قوي كەينىدە مەرەپ كېلىدۇ.

تۈنلەر كەچەسى توخلار فەرياد ئەتەدۇر،

ھەيۋان جانىدا ئاللاھنى شول ياد ئەتەدۇر.

يېشىمى: تۈن كېچىلەردە توخۇلار چېلايدۇ. شۇ ھايۋان جېنىدا، ئاللاھنى ياد ئېتىدۇ.

چوڭ سەلىقە

ئاللاھ يارەي، خەيالىڭىز ئەنجانچە بۆكمۇ،

كىچىكلىكتە ئويناپ ئەدۈك، ئەمدى يول يوقتۇ؟

يېشىمى: ئەي يار، ئانجانچە مۆكىمۆكىلەڭ ئويناشنى خاھلامسىز؟ كىچىكىمىزدە ئويناتتۇق، ھازىر ئوينىساق بولمامدۇ؟

ئاللاھ يارەي، خەيالىڭنى بىلىپ بولمايدۇر،
سەنلەر يۈرگەن كوچالاردا يۈرۈپ بولمايدۇر.
يېشىمى: ئەي يار، ئوي - خەيالىڭنى ھېچ بىلگىلى بولمايدۇغۇ. سىلەر يۈرگەن كوچىلاردا يۈرگىلى بولمايدۇ.

ئاللاھ يارەي، خەيالىمنى ھەر يان باشلارسەن،
كۆز قىرىڭدا قاراپ قويۇپ، ئوتقا تاشلارسەن.
يېشىمى: ئەي يار، خەيالىمنى ھەر تەرەپكە باشلايسەن؛ كۆز قىرىڭدا قاراپ قويۇپ، ئىشقا ئوتىغا تالايىسەن.

ئاللاھ يارەي، بۇ مەھەللەدە ئۆزۈڭ ئوينايىسەن،
كىرىكىڭنى ئوقيا قىلىپ بەتلەپ قويامسەن.
يېشىمى: ئەي يار، بۇ مەھەللەدە ئۆزۈڭلا ئوينامسەن؟ كىرىكىڭنى ئوقيا قىلىپ بەتلەپ قويامسەن،
بولمىسا، نېمە ئۈچۈن قارىساڭلا ماڭا سانچىلىدۇ؟

كىچىك سەلىقە بىرىنچى ئاھاڭ

دىلرەبا ھۆسننى كۆرگەن بارمىكىن؟
ۋەسلىغە يەتمەسدىن ئۆلەن بارمىكىن؟
يېشىمى: دىلرەبانىڭ ھۆسننى كۆرگەن بارمىكىن، ۋەسلىگە يېتەلمەي، ئۆلگەن بارمىكىن؟

بىر كۆرۈپ يۈز قاتلا سەجدە قىلماسام،
كۆرمەيىن جاننى بەرگەن بارمىكىن؟
يېشىمى: مېنىڭدەك «ھەر بىر قېتىم كۆرگىنىمدە، يۈز قېتىم سەجدە قىلمىسام ھېساب ئەمەس» دەپ
يۈرۈپمۇ، كۆرەلمەي تۇرۇپ جېنىنى بەرگەن بارمىكىن؟

بىۋە مەن، قىلما ماڭا جەبرۇستەم،
بىۋەفا دەردىدىن ئۆلەن بارمىكىن؟
يېشىمى: ئاجىز بىچارىمەن، كۆپ جەبر - جاپا قىلما. بىۋاپاننىڭ دەردىدىن مېنىڭدەك ئۆلۈپ كەتكەن
بارمىكىن؟

ھەسرەتلىككە تاغۇ تۈزلەر يىغلاغاي،
مەن كەبى ھەيرەتدە يۈرگەن بارمىكىن؟!

بېشىمى: چەككەن ھەسرەتتىمگە تاغ - دالالار يىغلايدۇ، مەندەك نېمە قىلارنى بىلمەي يۈرگەن ئادەم بارمىدۇ؟

ۋەسلىغە يەتمەسلىكىمنى ئاڭلادىم،
ھەجرىدە چۆللەرنى كەزگەن بارمىكىن؟

بېشىمى: ۋەسالىغا يېتەلمەسلىكىمنى ئۇقتۇم، مەندەك مۇشۇنداق جۇدالىق چۆللەرنى كېزىپ يۈرگەن ئادەم يەنە بارمىدۇ؟

داد ئەتەر مەشرەپ خوتەن سەھراسىدا،
بىر زەمان دادىغا يەتكەن بارمىكىن.
بېشىمى: مەشرەپ خوتەن سەھراسىدا داد - پەياد قىلىدۇ، ئۇنىڭ دادىغا بىر دەم يېتىپ قويدىغان ئىنسان بارمىدۇ؟

ئىككىنچى ئاھاڭ

تاپىلماس ھۇسن مۈلكىدە ساڭا تەڭ بىر قەمەر مەنزەر،
نە مەنزەر مەنزەرى شاھىد، نە شاھىد شاھىدى دىلپەر.
بېشىمى: ھۇسن مەملىكىتىدە ساڭا تەڭ كېلەلەيدىغان بىر ئاي جامال تېپىلمايدۇ. ئۇ قانداق جامال؟
گۈزەل جامال؛ قانداق گۈزەل؟ كۆڭۈلنى مەپتۇن قىلىدىغان گۈزەل.

بۈگۈن يۇسۇف جەمالنى قىلىپتۇر ھەق ساڭا بەخشىش،
نە بەخشىش بەخشىشى دەۋلەت، نە دەۋلەت دەۋلەتى مەفخەر.
بېشىمى: بۈگۈن ئاللاھ ساڭا يۈسۈپنىڭ گۈزەللىكىنى بېغىشلاپتۇ؛ بۇ قانداق بېغىشلاش؟ دۆلەت بېغىشلاش؛
قانداق دۆلەت؟ پەخىرلىنەرلىك دۆلەت.

سۆزۈڭ دۇرۇ جەۋاھىردۇر كۆڭۈللەر گەنجىنە لايىق،
نە لايىق لايىقى خۇسرەۋ، نە خۇسرەۋ خۇسرەۋى كىشۋەر.
بېشىمى: سۆزۈڭ كۆڭۈل خەزىنىسىگە لايىق ئۈنچە - ياقۇتتۇر؛ قانداق لايىق؟ شاھلارغا يارىغىدەك لايىق؛
قانداق شاھقا؟ مەملىكەت شاھىغا.

شەكەردىن تادىلدۇر خۇلقۇڭ، كەرەمدىن خاتىرىڭ مەتلەب،
نە مەتلەب مەتلەبى مەئدەن، نە مەئدەن مەئدەنى جەۋھەر.
بېشىمى: خۇلقۇڭ شېكەردىن تاتلىق، كۆڭلۈڭ تەلەپ قىلغاندىمۇ بەكرەك سېخى؛ قانداق سېخى؟ كانىدەك
سېخى؛ قانداق كان؟ جاۋاھىر كېنى.

زېھى دەۋلەتلى ئاشىقكىم، سەنىڭ بىرلە قىلۇر ئىشرەت،

نە ئىشرەت ئىشرەتى جەننەت، نە جەننەت جەننەتى كەۋسەر.

يېشىمى: ئايرىن! سېنىڭ بىلەن ئىشرەت قىلغۇچى نېمە دېگەن دۆلەتمەن ئاشىق - ھە؟! ئۇ قانداق ئىشرەت؟ جەننەت ئىشرەتى؛ قايسى جەننەت؟ كەۋسەر ئېقىپ تۇرىدىغان جەننەت.

بۇ ھۇسنۇڭ شەۋقى زەۋقىندە كۆڭۈل تۇتۇلار تاپتى،

نە تاپتى تاپتى خۇش لەززەت، نە لەززەت لەززەتى شەكەر.

يېشىمى: ھۇسنۇڭنىڭ زوقى ئىشتىياقدىن كۆڭۈل تۇتۇلۇرى ئۆز نېسىۋىلىرىنى تاپتى؛ نېمە تاپتى؟ ئاجايىپ لەززەت تاپتى؛ ئۇ قانداق لەززەت؟ شېكەرنىڭ لەززەتى.

كىچىك سەلىقە چۈشۈرگىسى

جەمالىڭ نەقىشە سەيغى سەرايى باغلادى سۈرەت،

نە سۈرەت سۈرەتى ھۆسنا، نە ھۆسنا ھۆسنايى جانپەرۋەر.

يېشىمى: سەيغى سەرايى كۆركەم جامالىڭنى سۈرەتلەپ چىقتى. قانداق سۈرەت؟ گۈزەل سۈرەت؛ قانداق گۈزەل؟ جاننى ياشارتىدىغان گۈزەل.

پىشرەۋ

يۈسۈف بەگىم مەندىن سەلام -

نامە گۈلئەسەلخان ئايىمغا.

قەلەمقاشلىق، بويى زىلۋا،

خۇيى - خۇلقى مۇلايىمغا.

يېشىمى: قەلەمقاشلىق بويى زىلۋا، خۇي - خۇلقى مۇلايىم گۈلئەسەلخان ئايىمغا مەن يۈسۈپ بېگىمدىن
سالام!

قىزىل مەخمەلدۈر چادىرىڭىز،

ئەسىمدىن كەتمەس خاتىرىڭىز،

ئالدىڭىزدا بولسام چاكىرىڭىز،

قامچاڭ تەگسۇن ساچباغىمغا.

يېشىمى: ئۆي - چېدىرىڭىز قىزىل مەخمەلدۈر ئىدى، سىمايىڭىز كۆز ئالدىمدىن كەتمەيدۇ. قامچىڭىز
چاچ بېغىمغا تېگىدىغان ئىش بولسىمۇ، ئالدىڭىزدا چاكىرىڭىز بولسام دەيمەن.

ئەۋۋەلىدە دوست بولۇرسىز،

ئاخىرىدا سۇست بولۇرسىز،

مەگەر سۆيسەم مەست بولۇرسىز،

بۇيۇڭ تەگسە دىماغىمغا.

يېشىمى: باشتا «ماقۇل» دەپ دوست بولىسىز، كەينىدىن جىم بولىۋالىسىز؛ بۇي - پۇرىقىڭىز دىماغىمغا
ئۇرۇلغىنىدا، سۆيسەم مەست بولۇپ قالسىز.

نىگاھ ئەيلەپ بىر باقمادىڭىز،

مەنى كۆزىڭىزگە ئىلمادىڭىز،

چارچاپ كەتسەم بىلمەدىڭىز،

تاشلار پاتتى ئاياغىمغا.

يېشىمى: نەزەر سېلىپ بىر قارىمىدىڭىز، مېنى كۆزىڭىزگە ئىلمىدىڭىز؛ ئايىغىمغا تاشلار پېتىپ، چارچاپ
كەتتىم، بىراق بۇلارنى سىز بىلمىدىڭىز.

زۆھرە كەلۈر يانە - يانە،

خالىلار بار دانە - دانە.

خاھ ئاشنا بول، خاھ بىگانە،

بار، تاپشۇردۇم خۇدايىمغا.

يېشىمى: چوڭ - چوڭ مەڭلىرى بار زۆھرە يانمۇ يان مېڭىپ كېلىۋاتىدۇ؛ ئاشنا بولامسەن ياكى يات - بىگانە
بولامسەن ئىختىيارىڭ، سېنى ئاللاھقا تاپشۇردۇم، بايباي!

پىشرەۋ چۈشۈرگىسى

زۆھرە كەلۈر يانە - يانە،

خالىلار بار دانە - دانە.

خاھ ئاشنا بول، خاھ بىگانە،

بار، تاپشۇردۇم خۇدايىمغا.

يېشىمى: چوڭ - چوڭ مەڭلىرى بار زۆھرە يانمۇ يان مېڭىپ كېلىۋاتىدۇ؛ ئاشنا بولامسەن ياكى يات - بىگانە
بولامسەن ئىختىيارىڭ، سېنى ئاللاھقا تاپشۇردۇم، بايباي!

تەئكىد

ئاتىڭ رەيھان، ئۆزۈڭ رەيھان، ئاتىڭنى كىم كەلىپ قويغان،

ساڭا ئاشىق بولۇپ قالسۇن جانىدىن بىر يولى تويغان.

يېشىمى: ئىسىمىڭ رەيھان، ئۆزۈڭمۇ بەجايىكى رەيھان گۈلىنىڭ دەل ئۆزى. ئىسىمىڭنى كىم كەلىپ قويغان؟
ساڭا جېنىدىن بىراقلا تويغان بىرسى ئاشىق بولۇپ قالسۇن.

كەچەسى ئۇيقۇدا ياتسام ئاتىڭنى قامچىلاپ ئوتتۇڭ،

گەپىڭمۇ يوق، ھۆزۈڭمۇ يوق، يۈرەككە ئوت سالپ ئۆتتۈڭ.

بېشىمى: كېچىسى ئۇيقۇدا ياتسام، ئېتىڭنى قامچىلاپ ئۆتتۈڭ؛ گەپىڭمۇ يوق، سۆزۈڭمۇ يوق، يۈرەككە ئوت سېلىپ ئۆتتۈڭ.

قىزىلگۈلۈم، قىزىلگۈلۈم، ئەجەب ۋاقىتتا خەزان بولدۇڭ،

مەنى مەيخانغا تاشلاپ، ئۆزۈڭ يولغا رەۋان بولدۇڭ.

بېشىمى: ھەي، قىزىلگۈلۈم يارىم، ئەجەبمۇ بىر چاغدا غازاڭ بولۇپ كەتتىڭ؛ مېنى مەيخانغا تاشلاپ قويۇپ، ئۆزۈڭ كېتىپ كەلدىڭ.

تەرەكسىز ھويلىغا كىرسەم باشىمدىن ئاقتاپ ئۆتتى،

بويۇڭدىن ئۆرگۈلەي يارىم سەنىڭ قەدرىڭ ماڭا ئۆتتى.

بېشىمى: تېرەكسىز ھويلىغا كىرسەم، بېشىمدىن كۈن چېقىپ، ئاپتاپ ئۆتۈپ كەتتى؛ بويۇڭدىن ئۆرگۈلەي يارىم، ماڭا سېنىڭ قەدرىڭ ئۆتۈلدى.

داستان

بىرىنچى داستان

چەمەنلەرنىڭ ئىچىدە نازاڭ چەمەن بار،

بايان قىلغىل، ئاناجان، گۈلنى كىم تۈزدى؟

بۇ جانىمنى قىينماي، ئەيلەگىل ئىزھار،

ئەيان قىلغىل، ئاناجان، گۈلنى كىم تۈزدى؟

بېشىمى: بۇ گۈل دەستىنىڭ تىزىلىشىدا بىر خىل نازاڭەت بار، بايان قىلغان ئاناجان، بۇ گۈلدە سىنى كىم تۈزدى؟ جېنىمنى قىينماي ئوچۇقلىغىن، ئايان قىلغىن ئاناجان، گۈلنى زادى كىم تۈزدى؟

نە چەمەندۇر، بالا مەندىن سورارسەن،

بارىن ئۆزۈم تۈزدۈم، بەيان ئەيلەيىن.

گۈندە يۈزۈمىڭ خەيالدا چەمەن تۈرەرمەن،

قايسى بىرىن بالام ساڭا بەيان ئەيلەيىن.

بېشىمى: قايسى گۈلدەستىنىڭ تىزىلىشىنى سورايدىغانسەن بالام، مەن ئېيتاي، ھەممىسىنى مەن ئۆزۈم تۈزدۈم؛ بىر كۈندە مىڭ خىيال بىلەن گۈل تىزىپ باقمەن، بالام، ساڭا قايسى بىرىنى بايان قىلاي؟

ھىچ قاچاندا تۈزمەس ئەدىڭ بۇنداق چەمەننى،

راستىن دەگىل ئاناجان، قىيناما جاننى،

ئۆلمەسەم يەتكۈزەرمەن مۇرادقا سەنى،

بەيان قىلغىل، ئاناجان، گۈلنى كىم تۈزدى؟

يېشىمى: ھېچقاچاندا گۈلدەستىنى مۇنداق تىزمايتتىڭ، راستىنى ئېيىقسن جېنىم ئانا، جېنىمنى قىيىنمىغىن. ئۆلمىسەم، سېنى مۇرادىڭغا يەتكۈزىمەن. بايان قىلغىن ئانىجان، گۈلنى كىم تىزدى؟

ھەر سابادا ئاچىلۇر قىزمىزى گۈللەر،
گۈللەر ئۈزرە سايىراشۇر خۇشھال بۇلبۇللار،
بىر ناتەۋان مۇسافىر، غەرىب ئوغلۇم بار،
ئوغلۇم تۈزدى بۇ گۈلنى بايان ئەيلەيىن.

يېشىمى: ھەر ئەتىگەندە، قىزىل گۈللەر ئېچىلىدۇ، گۈللەرنىڭ ئۈستىدە بۇلبۇللار سايىرىشىدۇ: «غەرىب» ئىسىملىك بىر ناتەۋان ئوغلۇم بار، ساڭا دېسەم، بۇ گۈلدەستىنى ئاشۇ ئوغلۇم تىزدى.

سەنەم ئەيتۇر: كۆرسەت غەرىب جانىمنى،
فېدا قىلاي ئاڭ يوقۇ بارىمنى،
رەھىم ئەيلە قىيناماي خەستە جانىمنى،
بەيان قىلغىل، ئانا جان گۈلنى كىم تۈزدى؟

يېشىمى: سەنەم ئېيتىدۇ: «جېنىم غەرىبىنى ماڭا كۆرسەتكىن، مەن ئۇنىڭغا بارلىقىمنى پىدا قىلاي؛ بىمار جېنىمنى قىيىنماي، رەھىم قىلغىن ئانىجان، گۈلنى كىم تىزدى؟»

سەنىڭ ئۈچۈن ئاھۇ فىغان ئەتەرلەر،
گۈندە يىغلاپ ئۆز ھالىدىن كەتەرلەر،
ئاخىر دەمدە مۇرادىمغا يەتەرلەر،
غەرىب تۈزدى بۇ گۈلنى، بەيان ئەيلەيىن.

يېشىمى: سېنىڭ ئۈچۈن ئاھۇ فىغان چېكىدۇ، كۈندە يىغلاپ ئۆز ھالىدىن كېتىدۇ، ئاخىر دەمدە مۇرادىڭغا يېتىدۇ؛ مەن ئېيتاي بالام، بۇ گۈلدەستىنى غەرىب تىزدى.

ئىككىنچى داستان

غەمدىن قۇتۇلالماغان مېھنەتلىك باشىم،
گۈلدە يۈزىڭ ھىجرانلار كەلدى بەيلەيىن.
قەرارى يوق شۇم فەلەكنىڭ گەردىشى،
تۈگەمەس سەۋدالارغا سالىدى نەيلەيىن.

يېشىمى: غەمدىن قۇتۇلالماغان جاپاكەش بېشىمغا بىر كۈندە يۈزىڭ ھىجرانلار كەلدى، قانداق قىلاي؟ تۈتۈمى يوق شۇم پەلەكنىڭ گەردىشى تۈگەمەس سەۋدالارغا سالىدى، قانداق قىلاي؟

ھەر زەمانە باشىمغا تۈشتى سەۋدالار،
يەتشتۈردى جانىمغا يۈزىڭ بەللەر،

كۆزلەرىمدىن ئاقتىلار قانۇ دەريالار،
 تەركى جەھانە ئەتىپ كەلدى نەيلەيىن.
 بېشىمى: ھەر زامان - ھەر ئاندا بېشىمغا سەۋدالار چۈشتى، ئۇ جېنىمغا يۈز مىڭ بالايىئاپەتلەر كەلتۈردى،
 كۆزلىرىمدىن قان دەريا بولۇپ ئاقتى، كاللام تەركىدۇنيا قىلىپ كەلدى، قانداق قىلاي؟

بۇلبۇل بولۇپ گۈلىستانىڭ كەزمەدىم،
 باغبان بولۇپ ئالمالارنىڭ ئۈزمەدىم،
 يار - يار دەپ شەكەر لەبىڭ سۆيمەدىم،
 كۆڭلۈمدە ئەرمانلار قالدى نەيلەيىن.
 بېشىمى: بۇلبۇل بولۇپ گۈلىستانىڭنى كېزەلمەدىم، باغۋەن بولۇپ ئالمىلىرىڭنى ئۈزەلمەدىم، «يارىم -
 ئامرىقىم» دەپ شېكەر لېۋىڭدىن سۆيەلمەدىم، يۈرەكتە ئارمانلىرىم قالدى، قانداق قىلاي؟

غەرب ئەيتۈر: «قۇل» دەيدۇرلار ئاتىمنى،
 فەلەك رەۋا كۆرمەدى كۆڭۈل شادىمنى،
 ھەق مۇيەسسەر ئەتمەدى شۇل مۇرادىمنى،
 ياخشى گۈنلەر يامان بولدى نەيلەيىن.
 بېشىمى: غەرب ئايتىدۇ: «كىشىلەر مېنى «قۇل» دەپ ئاتايدۇ، كۆڭۈل شاتلىقىمنى پەلەك راۋا كۆرمىدى؛
 ئاللاھ شۇ مۇرادىمغا ئېرىشتۈرمىدى، ياخشى كەنلەر مانا شۇنداق يامان بولدى، قانداق قىلاي؟

ئۈچىنچى داستان

ئىككى پەرى كەلۈر يانە،
 ئەجەب سەيلانە، سەيلانى،
 ئاشقىلارنىڭ جانىن ئالىپ،
 كەلۈر سەيلانە، سەيلانە.
 بېشىمى: ئىككى پەرى يانمۇ يان مېڭىشىپ، ئاشقىلارنىڭ جېنىنى ئېلىپ، ئاجايىپ پەيزى سەيلە قىلىپ
 كېلىۋاتىدۇ.

ئىككى پەرى ھەمدەم بولۇپ،
 بىر - بىرىگە مەھرەم بولۇپ،
 قىيا باقىپ، قولىن سالىپ،
 كەلۈر سەيلانە، سەيلانە.
 بېشىمى: ئىككى پەرى بىر - بىرىگە ھەمدەم بولۇشۇپ، ئۆزئارا سېدىشىپ، قىيا بېقىپ، قوللىرىنى
 سېلىشىپ، سەيلە قىلىپ كېلىۋاتىدۇ.

بىرى گۈلدۈر، بىر غۇنچە،
قاچان بولغاى سەنەم قىزچە،
تەماشغا كەلۈر بارچە،
ئەجەپ سەيلانە، سەيلانە.

بېشىمى: بىرسى گۈل، يەنە بىرسى بەجايىكى غۇنچىنىڭ ئۆزى؛ ھېچكىم سەنەم قىزغا يېتىشەلمەيدۇ؛
ئۇلارنىڭ سەيلىسى شۇ قەدەر پەيزىكى، ھەممە ئادەم كۆرگىلى كېلىدۇ.

غەرىب نەيلەي شۇل يارنى،
ئىزھار ئەتەي ئەھۋالىنى،
يار كۆرسەتسە جەمالىنى،
ئەجەپ سەيلانە، سەيلانە.

بېشىمى: غەرىب ئېيتىدۇ: «يارىمنىڭ ئەھۋالىنى شۇنچىلىك ئىزھار قىلاي؛ يار جامالىنى كۆرسەتسە، ئۇنىڭ
بىلەن سەيلىنى تېخىمۇ پەيزى قىلاي».

تۆتىنچى داستان

بارساڭ ئەگەر شاھى خۇرشىد يانغا،
ئەزىزىڭ، مېھرىبانىڭ كەلدى دەگەيسەن.
كۆيۈپ - يانپ يىراغلىقنىڭ ئوتىغا،
شۇل ھالى پەرىشانىڭ كەلدى دەگەيسەن.

بېشىمى: ئەگەر شاھ خۇرشىدنىڭ يېنىغا بېرىپ قالساڭ، ئەزىزىڭ، مېھرىبانىڭ كەلدى دېگەيسەن؛
يىراغلىقنىڭ ئوتىدا كۆيۈپ - پىشقان ئاشۇ ھالى پەرىشانىڭ كەلدى دېگەيسەن.

ئاغالار يۇسۇفنىڭ چاھغا تاشلادى،
ئوغلى ئۈچۈن يەتقۇب قانلار يىغلادى،
قادىر ئاللاھ يۇسۇفكە بەناھ ئەيلەدى،
ئامان - ئەسەن كارۋانىڭ كەلدى دەگەيسەن.

بېشىمى: يۇسۇپنى ئاكىلىرى قۇدۇققا تاشلىدى، ياقۇپ ئۇ ئوغلى ئۈچۈن قان - قان يىغلىدى، قۇدرەتلىك
ئاللاھ يۇسۇپكە پاناھ بولدى، كارۋانىڭ ئامان - ئېسەن كەلدى، دېگەيسەن.

سەينەسىگە ئول مىسكىن ئاشىق تاش ئۇرۇپ،
پەرۋانەدەك ئىشقى ئوتىغا باش ئۇرۇپ،
شۇم فەلەككىدىن بېھساب جەفالار كۆرۈپ،
ئول كۆزلەرى گىريانىڭ كەلدى دەگەيسەن.

بېشىمى: ئىشقى ئوتىغا پەرۋانەدەك ئۆزىنى ئۇرۇپ، شۇم پەلەكتىن ھېسابسىز جاپالارنى كۆرۈپ، كۆزلىرىدىن

توختىماي ياش ئاققۇزۇپ يۈرگەن، يۈرىكى ئازاپتا چۈپلانغان ئۇ مىسكىن ئاشىقنىڭ كەلدى دېگەيسەن.

ھەر گىز قۇتۇلالمىدىم بەلادىن قاچىپ،
چۆللەر كەزدىم نەچە يىل، جانىمدىن كەچىپ،
ئەمدى كۈلفەت - مېھنەتنىڭ شارابىن ئىچىپ،
شۇل چاكى گىرىبانىڭ كەلدى دەگەيسەن.

يېشىمى: بالايىئاپەتتىن ھەرگىز قېچىپ قۇتۇلالمىدىم، جېنىمدىن كېچىپ، نەچچە يىل چۆللەرنى كېزىپ
يۈردۈم، ئەمدى جاپا - كۈلپەتنىڭ شارابىنى ئىچسەممۇ مەيلى دەپ، شۇ يىرتىق ياقا قايتىپ كەلدى دېگەيسەن.

سەنەۋبەر دەر: قۇلاق سال، ئوغلۇڭ دادىغا،
بىر سۆزۈم بار ئايتايىن كۆڭلۈڭ شادىغا،
كۆيۈپ - يانىپ نەچە يىل ئىشقىنىڭ ئوتىغا،
ئەزىزىڭ، مېھرىبانىڭ كەلدى دەگەيسەن.

يېشىمى: سەنەۋبەر ئېيتىدۇ: «ئوغلۇڭنىڭ دادىغا قۇلاق سالغىن، كۆڭلۈڭ شاغلىقى ئۈچۈن، بىر سۆزۈم بار
ئېيتاي: نەچچە يىللار ئىشقى ئوتۇڭدا كۆيۈپ پىشقان ئەزىزىڭ، مېھرىبانىڭ كەلدى دېگەيسەن».

بەشىنچى داستان

قادىر ئاللاھ، ئۆلەر بولدۇم بۇ غەمدە،
مەن نەيلەيىن تۇرار مەكان بولماسا،
شۇم فەلەككىدىن يەتكەن قايغۇ - ئەلەمدە،
مەن نەيلەيىن بىر مېھرىبان بولماسا،

يېشىمى: قۇدرەتلىك ئاللاھ، مەن بۇ غەمدە ئۆلىدىغان بولدۇم، تۇرار جايىم بولمىسا، مەن قانداق قىلىمەن؟
شۇم پەلەكتىن قايغۇ - ئەلەم كېلىۋاتقان ئەھۋالدا، بىر مېھرىبانىم بولمىسا، مەن قانداق قىلىمەن؟

ۋاھكى، كۆڭلۈم بولدى جانانغا بەندە،
قىينالادۇر ئەزىز جانىم بۇ تەندە،
بۇ چۆللەردە ئازىپ بولدۇم شەرمەندە،
يەتەلمەسمەن يارغا ئىمكان بولماسا.

يېشىمى: ۋاھ، كۆڭلۈم جانانغا قۇل بولدى، ئەزىز جېنىم بۇ تەندە قىيىنلىۋاتىدۇ، بۇ چۆللەردە ئېزىپ
كېتىپ، شەرمەندە بولدۇم، ئىمكان بولمىسا، يار ۋىسالىغا يېتەلمەسمەن.

ئىزلەپ يۈرۈر ھەمراھ گۈلىۈزلۈك يارىن،
ئاختارپ كەزەرلەر دۇنيانىڭ بارىن،
ھىجران ئالدى ئۇنىڭ سەبرۇ قەرارىن،

مەن نەيلەين ئارامى جان بولماسا.

يېشىمى: ھەمراھجان گۈليۈزلۈك يارىنى ئىزلەپ، جاھاننىڭ ھەممە يېرىنى ئاختۇرۇپ كېزىپ يۈرىدۇ،
جۇدالىق ئۇنىڭ سەۋر - تاقىتىنى تۈگەتتى، جانغا ئارام بولمىسا، مەن قانداق قىلىمەن؟

مەشرەب

بىرىنچى مەشرەب

قەنى يارىم، قەنى، يارىم، چەھار باغ بولدى گۈلئەنداز،

قەنى يارىم، قەنى يارىم، سالاي يولغا پايەنداز.

يېشىمى: چارباغ (تۆت پەسىللىك، پەسىل ئايرىمىسى بويىچە گۈللەپ تۇرىغان باغ) گۈلگە پۈرگەندى،
يولغا پايانداز سالاي، يارىم قېنى؟

قەنى يارىم، قەنى يارىم، بۇلاقلاردا يۈزىن يۇۋسا،

قەنى يارىم، قەنى يارىم، بۇ يەر ئوينارغا كۆپتۈر ساز.

يېشىمى: قېنى يارىم، بۇلاقلاردا يۈزىنى يۇيۇۋالسا بولاتتى. بۇ يەر كۆڭۈل ئېچىپ ئويناشقا باپ ئېسىل جاي.

قەنى يارىم، قەنى يارىم، چەمەنلەردىن ئالىپ تاقسا،

قەنى يارىم، قەنى يارىم، قولغا ئالسالار بىر ساز.

يېشىمى: قېنى يارىم، گۈللەردىن ئۇزۇپ تاقىسا، قولغا ساز ئالسا بولاتتى - غۇ، قېنى ئۇ؟

قەنى يارىم، قەنى يارىم، مەنىڭ بىرلە شەراب ئىچسە،

قەنى يارىم، قەنى يارىم، كۆڭۈل شاد ئەيلەسەك بىر ئاز.

يېشىمى: يارىم مېنىڭ بىلەن بىللە شەراب ئىچسە، بىر ئاز كۆڭۈل ئاچساق بولاتتى، قېنى ئۇ؟

قالپ يارىم، قالپ ئىشرەت، كەتەر بولدۇم چەكىپ ھەسرەت،

بۇ ئالەمدە غەمۇ غۇربەت بىلەن فەرھاد ئۆزى ھەمراز.

يېشىمى: يارىم قېلىپ، ئەيىش - ئىشرەتمۇ قېلىپ، مەن ھەسرەت بىلەن كېتىدىغان بولدۇم؛ بۇ دۇنيادا
يالغۇز فەرھادلا غەم ۋە غۇربەتچىلىك بىلەن سىرداش بولۇپ ئۆتىدىغان بولدى.

قەددۇ خەتتىڭ بىلە كۆزۈ يۈزۈڭ، ئەي سەرۋى سىمىن تەن،

بىرى سەرۋى، بىرى رەيھان، بىرى نەرگىس، بىرى گۈلشەن.

يېشىمى: ئەي كۈمۈش تەنلىك سەرۋىدەك يار، سېنىڭ بويۇڭ سەرۋى، مېيىقلىرىڭ رەيھان، كۆزۈڭ نەرگىس،
يۈزۈڭ گۈلشەندۇر.

ھەدىسۇ لەئلىۇ جەمالىڭدىن ئەرۇر ھەر دەم،

تېلىم گويا، سۆزۈم رەنگىن، كۆڭۈل خۇررەم، كۆزۈم رەۋشەن.

يېشىمى: سۆزۈك، لېۋىك، يۈرۈشۈك ۋە جامالىك تۈپەيلىدىغان تېلىم بۆلۈلگۈيادەك سۆزۈم، سۆزۈم يېقىملىق، كۆڭلۈم خۇشال، كۆزۈم روشەندۇر.

مەنى مەدھۇشۇ مىسكىن نەيلەي ئول شوخى بەلا بىرلە،

مەن ئەسرۇ بىدىلۇ بىخۇد، ئول ئەسرۇ پۇر دىلۇ پۇر فەن.

يېشىمى: مەن خۇدىنى يوقاتقان بىچارە ئۇ بالا كەلتۈرگۈچى شوخ بىلەن قانداقمۇ قىلارمەن؟ مەن تولىمۇ بىخۇد ئاشىق، ئۇ ناھايىتى جۈرئەتلىك ۋە ھىيلىگەر.

فەلەك جەۋرۇ جەفاسىدىن، ئول ئاي دەردۇ بەلاسىدىن،

چەكەرمەن نالەيۇ ئەفغان، قىلۇرمەن گىريەيۇ شۋەن.

يېشىمى: پەلەكنىڭ جەبىر - جاپاسىدىن ۋە ئۇ گۈزەلنىڭ بالاسىدىن نالە - ئەپغان چېكىمەن، زارلىنىپ ياش تۆكىمەن.

بەلايى ئىشقى يالغۇزلۇق داغى ھىجرانۇ غۇربەتتە،

ئاتىم مەجنۇن، كىشىم مەنەت، ئىشىم زارى، يەرىم گۈلخەن.

يېشىمى: ئىشقى بالاسى ۋە يالغۇزلۇقتا، يەنە تېخى ھىجران ھەم غۇربەتچىلىكتە، ئېتىم مەجنۇن، كىملىكىم جاپا - مۇشەققەت، ئىشىم زارلاش، ياتىدىغان يېرىم كۈل دۆۋىسى (گۈلەخ) بولدى.

ئوقۇك بىرلە خەيالىك، دەرىخۇ مىرىغۇ بابۇردەك،

تەنىم مەنزىل، ۈزۈم مەسكەن، كۆكۈس مەئۇ، كۆڭۈل مەخزەن.

يېشىمى: كىرىپك ئوقۇك بىلەن خىيالىغۇ، دەردىك بىلەن مېھرىگە بابۇرنىڭ تېنى مەنزىل، كۆزى تۇرالغۇ، كۆكسى ۋەتەن، كۆڭلى خەزىنە بولدى.

ئىككىنچى مەشرەپ

بىرىنچى ئاھاڭ

يارنىڭ چار باغىدىن بىر دەستە گۈل كەلتۈرمىشەم،

بادەئى ئىشقى مۇھەببەت كاسە مۇل كەلتۈرمىشەم.

يېشىمى: مۇھەببەت جامىدىكى شارابىنى ئىچىشىم بىلەن تەڭلا، كۆزلىرىمدىن تارام - تارام ياش تۆكۈلۈپ كەتتى.

جەزبە ئەيلەپ بادەئى ئىشقى مۇھەببەت كەيفىدە،

سەجدەئى شۇكرانەغە باشىمنى قۇل كەلتۈرمىشەم.

يېشىمى: ئىشقى - مۇھەببەت شارابىنىڭ كەيپىدە تەسىرلىنىپ، تەشەككۈر سەجدىسىگە ئىخلاش بىلەن

بېشىمنى قويدۇم.

خانۇ مانىم يارنىڭ ھەققىدە ئىيسار ئەيلەسەم،
ئىلتىماسىم ياردىن قىلغاي قەبۇل، كەلتۈرمىشەم.
يېشىمى: بارلىقىمنى يارغا بېغىشلىسام دېگەن ئۈمىدتە، ئۇنىڭ قوبۇل قىلىشىنى سوراپ كەلدىم.

شۈكرىللاھ، نەۋبەتتى بولدۇڭ نەبىغە ئۈمىدەتتى،
بىل غەنىمەت فۇرسەتتى، خەتتى رەسۇل كەلتۈرمىشەم.
يېشىمى: ئەي نەۋبەتتى، نەبىي (مۇھەممەد پەيغەمبەر) گە ئۈمىدەت بولغانلىقىڭ ئۈچۈن ئاللاھقا شۈكۈر قىل،
پۇرسەتنى غەنىمەت بىلىپ رەسۇل ھەققىدە خەتتە - قۇرئان ئوقۇ.

ئىككىنچى ئاھاڭ

ئەرزىمنى ئايتاي ئەي يارى دىلخاھ،
ئوتۇڭدا كۆيدۈم ۋەللاھۇ بىللاھ.
يېشىمى: ئەي سۆيۈملۈك يار، باياناتىنى ئاڭلا: ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، سېنىڭ ئوتۇڭدا كۆيۈۋاتىمەن.

سەۋدايى زۇلفۇڭ، غەم بىرلە ئىشقىڭ،
شۈكرى خۇداغا، بولدىلار ھەمراھ.
يېشىمى: خۇداغا شۈكۈركى، چېچىڭنىڭ سەۋداسى، غەم ۋە ئىشقىڭ ئۈچى ماڭا ھەمراھ بولسۇۋاتىدۇ.

يەنى فەلەكنى كۆرتەگەي ئاھىم،
ئىشقىڭدا ئۇرسام ناگاھ بىر ئاھ.
يېشىمى: مۇھەببەت - ئىشقىڭدىن ناۋادا بىر ئاھ ئۇرسام، ئاھىم يەتتە ئاسماننى ئۆرتەيدۇ.

بولۇر ۋەبالىم ئىشقىڭدا ئۆلسەم،
ھالىمنى سورىغىل سەن گاھى بىگاھ.
يېشىمى: ئەگەر ئىشقىڭدا ئۆلۈپ كەتسەم ئۆۋالىم بولۇپ قالامسۇن، ئانچە - مۇنچە ھالىمنى سوراپ قوي.

كىرمە رەقىبىلەر سۆزىگە ھەر گىز،
سۆزۈم ئىشتىكىل ئەرمەسمۇ بەدخاھ.
يېشىمى: سۆزۈمنى ئاڭلا، رەقىبىلەرنىڭ سۆزىگە كىرمە، ئۇلار ئاداۋاتخور ئەمەسمۇ؟

ئۆلدى ۋەفائى ھەجرىڭدە، ئەي شوخ،

بولغىل ئانىڭى ھالىدىن ئاگاھ.

يېشىمى: ئەي شوخ، ۋەفائىي جۇدالىقىڭدا ئۆلدى، ئۇنىڭ ھالىدىن خەۋەر تاپ.

ئۈچىنچى ئاھاڭ

ئول نە قىزدۇر، ھۇرى رىزۋان ھەم بەرابەر كەلمەگەي،

ئول نە قەددۇر، سەرۋى لەرزى ھەم بەرابەر كەلمەگەي.

يېشىمى: ئۇ قانداق گۈزەل قىز - ھە! ھۆر - رىزانلارمۇ ئۇنىڭغا تەڭ كېلەلمەيدۇ؛ ئۇ نېمە دېگەن گۈزەل قامەت - ھە! گۈزەل سەرۋىمۇ ئۇنىڭ ئالدىدا ھېچنېمە ئەمەس.

كاكۇلىگە مۇشكى خوتەن ھەم بەرابەر كەلمەگەي،

ئول نەل لەبدۇر، لەئلى يەمەن ھەم بەرابەر كەلمەگەي.

يېشىمى: خۇشپۇراق چېچى خوتەن ئىپارىنىمۇ سۇندۇرىدۇ؛ قىزىل لېۋى يەمەن ياقۇتىنىمۇ يېڭىپ قويدۇ.

ئول نە يۈزدۈركىم، قىزىلگۈل ھەم بەرابەر كەلمەگەي،

ئول نە ساچدۇر، باغدا سۇنبۇل ھەم بەرابەر كەلمەگەي.

يېشىمى: قىزىل نۇرانە يۈزى ئالدىدا قىزىلگۈلمۇ تەڭدىشى ئەمەس، ئۇزۇن چېچىغا باغىدىكى سۇنبۇلمۇ تەڭ كېلەلمەس.

ئول نە دەنداندۇر، ئاڭا گەۋھەر بەرابەر كەلمەگەي،

ئول نە سۆزدۇر، سۆز ئارا شەكەر بەرابەر كەلمەگەي.

يېشىمى: ئۇنىڭ چىشىغا گۆھەرمۇ تەڭ كېلەلمەيدۇ؛ ئۇنىڭ تاتلىق سۆزىگە شېكەرمۇ بەس كېلەلمەيدۇ.

6- مۇقام ئۆزھال مۇقامى تېكىستلىرى چوڭ نەغمە قىسمى 154 مىسرا، بەش داستان 88 مىسرا ۋە ئىككى مەشرەپ 52 مىسرا بولۇپ، جەمئىي 294 مىسرا شېئىردىن تەشكىل تاپقان.

ئابدۇرەئوپ پولات

يۇقىرىقى ئون ئىككى مۇقامنىڭ تېكىستى ۋە يېشىمى بېيجىڭ مەكىزىي مىللەتلەر ئۇنىۋېرسىتېتى تىل - ئەدەبىيات فاكۇلتېتىنىڭ پروفېسسورى، دوكتور ئابدۇرەئوپ پولات تەكلىماكانىي ئەپەندىنىڭ «ئەسلى يېزىلىشى بىلەن ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقام تېكىستلىرى» ناملىق كىتابىدىن ئېلىندى.
مەتبەئەچىلىكى دە تىزىلدى.

بۇ بەتنى پەقەت ئۆلىنىش قىلىشقا بولىدۇ، مەزمۇنى باشقا بەتلەرگە كۆچۈرۈپ ئىشلىتىشكە بولمايدۇ.
Tel: 0991 - 8982843 QQ: 553468250

新ICP备06001025号

«ئۇيغۇر مۇقام تورى» نىڭ بارلىق ھوقۇقى زۇلقار ئېلېكترونلۇق مەتبەئە مەركىزىگە تەۋە.

بېكەت باشلىقى: ئۆمەر جان ساتتار ھاجى QQ: 553468250 Tel: 0991-8982843

لايىھىلىگۈچى: ئەلپىدا يۇمشاق دېتال چەكلىك شىركىتى تور ئىشلىرى بۆلۈمى

مۇقام تېكىستلىرى

7- ئەجەم مۇقامى

چوڭ نەغمە

مۇقەددىقە

جەھاندا گەرچە بولغاي كۆپ شاھى خەيلۇ ھەشەم پەيدا،
 ۋەلې بولغايىمۇ سەندەك خۇسرەۋىي ساھىب كەرەم پەيدا.
 يېشىمى: گەرچە جاھاندا كۆپلىگەن مەرتىۋىلىك شاھلار ئۆتكەن بولسىمۇ، لېكىن سەندەك خۇسرەۋ سۈپەت،
 مەردانە شاھ دۇنياغا كەلگەن ئەمەس.

سەلامەت بولكى، تاپسۇن دەۋلەتتىڭدە خەلق ئاسايىش،
 كى ساھىب دەۋلەتى سەندەك بولۇر ئالەمدە كەم پەيدا.
 يېشىمى: سالامەت بول، دۆلىتىڭدە خەلق ئاسايىشلىق تاپسۇنكى، جاھاندا سەندەك دۆلەت ئىگىسى كەم
 تېپىلىدۇ.

ۋەفايۇ مېھر قانۇنىنى ئانداق تۈزكى، دەۋرۇڭدە،
 نەشاتۇ ئەيش بولسۇن، بولماسۇن ئەندۇھۇ غەم پەيدا.
 يېشىمى: ۋاپادارلىق ۋە مېھر - مۇھەببەت قانۇنىنى شۇنداق تۈزكى، سېنىڭ دەۋرىڭدە ھايات شاتلىقتا
 ئۆتسۇن، غەم - ئەندىشە پەيدا بولمىسۇن.

چەكپ خۇنابەلەر ھاسىل قىلىپمەن داغى ئىشقىڭنى،
 گەدا قىلغان كەبى خۇنى جىگەر بىرلە دىرھەم پەيدا.
 يېشىمى: تەلەمچى - گاداي يۈرەك قېنى سەرىپىياتى بىلەن پۇل تاپقاندىك، مەنمۇ قانلىق ياش تۈكۈش

بەدىلىگە ئىشقىڭنى ھاسىل قىلدىم.

قۇياش يەڭلىغ يۈزۈڭگە، ۋاھ، نەچۈك مەن تىك باقاي جانا،

ياڭى ئايدەك قاشىڭدىن قامەتمىغا بولدى خەم پەيدا.

يېشىمى: ئەي جان، يېڭى چىققان ئايدەك ئەگىم قېشىڭنىڭ مۇھەببىتىدىن قامىتىم ئېگىلىدى (ھەمەشە ئېگىلىپ سالامدىلا تۇرىدىغان بولۇپ قالدىم). ھالبۇكى، قۇياشتەك يۈزۈڭگە قانداقمۇ تىك تۇرۇپ قارىيالايمەن؟

قەدىڭىز زۇلفۇ ئاغزىڭ ھەرىقىدىن ھەرلەھزە دەم ئۇرسام،

بولۇر جانۇ تەنۇ كۆڭلۈمگە ھەر ياندىن ئەلەم پەيدا.

يېشىمى: قامىتىڭ، چېچىڭ ۋە ئاغزىڭنى ھەرقاچان تەرىپلىسەم، چېنىمغا، تېنىمگە ۋە دىلىمغا تەرەپ - تەرەپتىن ئاغرىق كىرىپ كېتىدۇ.

يەتپ كەلسەڭ ئايىزى باشىغا سېھەت ئولماسمۇ،

تىرىلمەككە، ئۆلۈك بولسا، مەسھ روھى دەم پەيدا.

يېشىمى: ئىيسا پەيغەمبەرنىڭ نەپىسى (دېمى) كەلتۈرۈلسە ئۆلۈك تىرىلگەندەك، سەن يېتىپ كەلسەڭ، ئايىزى تىرىلىپ ساغلام بولۇپ قالماسمۇ؟

تەئەززە

سەۋىنىڭ، ئەي كۆڭۈل، ئاخىركى جىسمىڭ ئىچرە جان كەلدى،

قۇۋان، ئەي جانى مەھزۇنىكىم، ھەياتى جاۋىندىن كەلدى.

يېشىمى: ئەي كۆڭۈل سۆيۈنگىن، ئاخىرى ۋۇجۇدۇڭغا جان كىردى؛ ئەي غەمكىن چېنىم، قۇۋانغىن، مەڭگۈلۈك ھايات كەلدى.

سەفەردىن ئول پەرى يەتتى، مەنى مەھزۇنىنى شاد ئەتتى،

كۆڭۈلدىن ئەسكى غەم كەتتى، تەن ئىچرە تازە جان كەلدى.

يېشىمى: ئۇ پەرى سەپەردىن قايتىپ، مەن غەمكىننى خۇشال قىلدى؛ كۆڭۈلدىن كونا غەم - قايغۇلار كېتىپ، تېنىمگە يېڭىدىن جان كىردى.

خىرەد، يىغ بۇ مەسافىڭنى، تەھەممۇل، قوي گەزافىڭنى،

ۋەرەت، تەرك ئەيلە لافىڭنى كى ئاشۇبى جەھان كەلدى.

يېشىمى: ئەي ئەقىل، لەشكىرىڭنى يىغىۋال؛ ئەي تاقەت، بىمەنە گەپلىرىڭنى قوي؛ ئەي پەرھىزكارلىق، لاپ ئۇرۇشنى تاشلا، جاھاننى ھاياجانلاندۇرغۇچى يار كەلدى.

دەمكىم ئاندىن ئايرىلدىم، كۆڭۈلنى ھەمرەھى قىلدىم،

بۇگۈن كەلدى كۆڭۈل، بىلدىمكى، ئول نا مەربان كەلدى.

يېشىمى: ئۇنىڭدىن ئايرىلغان چاغدا، كۆڭلۈمنى ئۇنىڭغا ھەمراھ قىلىپ ئۇزاتقاندىم؛ بۇگۈن كۆڭلۈم قايتىپ كەلدى، بۇنىڭدىن ئاشۇ نا مەرباننىڭ كەلگەنلىكىنى بىلدىم.

كەلىپدۇر ياشۇرۇن ئول شاھ، مەنى مەجنۇن ئەمەس ئاگاھ،

پەرى ئەرمەس ئەسە ئول، ۋاھ، نەچۈك كۆزدىن نىھان كەلدى.

يېشىمى: ئۇ شاھ يوشۇرۇنچە كەپتۇ، مەن مەجنۇن خەۋەرسىز قايتىمەن؛ ئۇ پەرى بولمىسا، نېمىشقا كۆزگە كۆرۈنمەيلا كېلىپ قالىدۇ؟

فالەك باقتى قىغانىمغا، ئەجەل رەھم ئەتتى جانىمغا،

خەزانلىغ بوستانىمغا گۈلى باغى جىنان كەلدى.

يېشىمى: پەلەك داد - قىغانىمغا نەزەر ئاغدۇردى، ئەجەل جېنىمغا رەھم قىلدى؛ خازان بولغان گۈلىستانىمغا جەننەت بېغىنىڭ گۈلى كەلدى.

مۇغەننىي بىر نەۋائى تۈز، نەۋائىي، نەغمەئى كۆرگۈز،

ئايلاقچى، تامسا تۈت توقۇز كى، دارايى زەمان كەلدى.

يېشىمى: سازەندە، بىر كۈيگە سازىڭنى تۈز، نەۋائىي، نەغمەئى باشلا؛ ساقىي، قەدەھتىن بىر تامچە مەي تامسا، ئۈستىلەپ توقۇز قەدەھ تۈت، چۈنكى زامانىمىزنىڭ دۆلەتمەن خوجىسى كەلدى.

سەھەر خۇرشىدى شاھى تاغ ئۈزە زەررىن ئەلەم چەكتى،

داغى پەرتەۋ ساچىپ گەردۇن ئارا تۈرلۈك رەقەم چەكتى.

يېشىمى: سەھەردە قۇياش پادىشاھ تاغ ئۈستىگە ئالتۇن رەڭلىك تۇغىنى تىكتى، يەنە تېخى نۇرىدىن كۆك سەھىپىسىگە تۈرلۈك سىزىقلارنى سىزدى.

فەنا فەرراشى ئەيلەپ سۈبھىنىڭ سىمىن پەرۇ بالىن،

مۇرەسسە تارى مىزگانىنى جارۇبى ھەرەم چەكتى.

يېشىمى: ئۆزلۈكىنى يوقاتقانلار خىزمەتچىسى تاغنىڭ كۈمۈش پەي - قاناتلىرىنى پەپىلىدى، زىننەتلەك پىرىپىكىلىرىنى ھەرەمنىڭ سۈپۈرگىسى قىلدى.

كىر ۋائىز كەئبەدە ھەر دەم سەمەد زىكرىن بەيان ئەيلەپ،

بەرەھمەن دەيرى تەختى ئۈزرە ئەسرارى سەنەم چەكتى.

يېشىمى: ۋائىز كەبەتۇللاھدا ئاللاھ زىكرىنى ھەر دەم ياغراتتى. بەرەھمەن بۇتخانا تەختىدە (سەنەم) نىڭ سىرلىرىنى بايان قىلدى.

باش ئالىپ كەئبەدىن شەيخى ھەرەم، دەير ئىستەدى ئول دەم،

كى ئول بۇت زۇلفى ئەنبەربار ناگاھ پىچۇ خەم چەكتى.

يېشىمى: ئەنبەر بۇيۇق چېچى بار ئۇ سەنەم (بۇت) چېچىنى بۇدرە قىلدۇرغان ھامان، ھەرەم شەيخى كەبىدىن باش ئېلىپ چىقىپ، بۇتخانا ئىزدەشكە باشلىدى.

ھەقىقەت ئەھلى تەئرىق ئەتمەيىن فەھم ئەيلەگەي بىردەك،

مۇغەننى ئەرغۇنۇن تارىنى نەچە زىرۇ بەم چەكتى.

يېشىمى: سازەندىنىڭ ئەرغەنۇن تارلىرىنى نېمە ئۈچۈن گاھ زىل، گاھ بوم ئاۋازدا ياخرىتىدىغانلىقىنىڭ سەۋەبىنى تەرىپلىمىسەممۇ، ھەقىقەت ئەھلى بىردەك پەملىيەلەيدۇ.

كىشىكىم كويىدا كۈل ياستانىپ، قان ئىچمەك ئىستەر، ۋاھ،

فەرىندۇن بەل سۈلەيمان تەختى ئۈزرە جامى جەم چەكتى.

يېشىمى: كىشى يارىنىڭ كۈچىسىدا كۈلگە مېلىنىپ يېتىپ قان يۇتسىمۇ، بۇنى فەرىندۇن، بەلكى سۇلايمان تەختىدە ئولتۇرۇپ، جەمىش قەدىھىدە مەي ئىچكەندىن ئارتۇق ھېسابلايدۇ.

خۇشا، ئول رىندىكىم ئۆمرى ئاساسىن يوقلۇغىن بىلگەچ،

تەرەب جامىن تەرەننۇم زەۋقى بىرلە دەم بەدەم چەكتى.

يېشىمى: ئۇ پەرۋاسىز ئىچەرەمەن ئۆز ئۆمرىنىڭ ۋاپا سىزلىقىنى بىلگەچكە، شاتلىق قەدىھىنى كۈيلەرنىڭ زوقى بىلەن ئارقىمۇ - ئارقا كۆتۈردى - خوشە!

جەفا تىغىنى دەۋران تىغلى، ئەي ئەھباب، بىلمەيكىم،

نە تەنھا شىرى نەرگە ئۇردى فىل، ئۆزىگە ھەم چەكتى.

يېشىمى: ئەي دوستلار، دەۋر گۆرەكلىرى نادانلىقتىن شىردەك، پىلدەك مەتلەرگە جاپا تىغىنى ئۇردىكى، ئەمەلىيەتتە ئۇلار ئۆزىگىمۇ تىغ ئۇرغان بولدى.

تەئەززە چۈشۈرگىسى

دىيارى نەزم ئارا شاھلىغ نەۋائىي گەرچە كۆپ سۈردى،

گەدا ئەرشىمۇ ھەم سۆز مۈلكىدە يىللار قەدەم چەكتى.

يېشىمى: نەۋائىي شېئىرىيەت دۇنياسىغا شاھ بولۇپ ئۇزۇن دەۋران سۈردى؛ گاداي ئەرشىمۇ سۆز مەملىكىتىدە يىللار كېزىپ باقتى.

نۇسخە

دەرغا، شورۇ شەر بولدى جەھاندا ھەر قاين پەيدا،

چۈ قىلدى چەرخى كەجرەۋ فتنەئى ئاخىر زەمان پەيدا.

يېشىمى: ۋاي ئېسىت، بۇ تەتۈر پەلەك ئاخىر زامان پىتىنلىرىنى پەيدا قىلغاچقا، جاھاننىڭ ھەممە يېرى

غەلۋە - غوۋاغا تولۇپ كەتتى.

چىراغى ئەمىنىيەتنى تىيرە قىلدى سەرسەرى فىتنە،

بۇ گۈن دارۇلقەزا ئىچىرە نە ئەمىنۇ نە ئەمان پەيدا.

يېشىمى: پىتنە بورانلىرى تىنىچ - ئامانلىق چىرىغىنى ئۆچۈرۈۋەتتى، شۇڭا بۈگۈنكى كۈندە، دۇنيانىڭ ھېچقانداق يېرىدە ئامانلىق قالمىدى.

ھەزەر قىل، بولما غافىل، ئەي سۆلەيمانى زەمان، ھەردەم،

بولۇپ ئالدىڭدا گەر خەسەم ئولما مۇرى ناتەۋان پەيدا.

يېشىمى: ئەي زامانىنىڭ سۆلايمانى، ئالدىڭدا دۈشمىنىڭ بىر ئاجىز چۈمۈلە بولغان تەقدىردىمۇ، ئۇنىڭدىن دائىم ئېھتىيات قىل، ھەرگىز غاپىل بولما.

ئەگەر باردۇر مۇرەۋۋەت دەھر ئەلى راھىدا، ئەي ئەھباب،

نەدىن بىر ياخشىنىڭ قەسدىدە بولدى يۈز يامان پەيدا.

يېشىمى: ئەي دوستلار، ئەگەر دۇنيا ئەھلىنىڭ تۇتقان يولىدا مەردانلىق بولىدىغان بولسا، نېمىشقا بىر ياخشىنىڭ قەستىگە يۈز يامان چۈشۈۋالىدۇ؟

رىزالىق بىرلە قوي - بىر - بىرىگە دۈشمەنلىكنى، ئەي نادان،

قىلىپ تەقدىرگە تەدبىر بولمامش سۇدۇ زىيان پەيدا.

يېشىمى: ئەي نادان، ئۆزئارا دۈشمەنلىشىشنى رازى - رىزالىق بىلەن تاشلىغىنكى، تەقدىرگە تەدبىر ئارقىلىق تاقابىل تۇرۇش بىلەن ھېچبىر نەتىجە چىققان ئەمەس.

جەفا تاشىن باشىغا ياندۇرۇپ نابۇد ئەتەر گەردۈن،

ۋەفا ئەھلى جەھان بەزمىدە بولسا نەگەھان پەيدا.

يېشىمى: جاھان بەزمىسىدە قاچانكى ۋاپادارلار پەيدا بولسا، پەلەك ئۇلارنىڭ باشلىرىغا جاپا تاشلىرىنى ياندۇرۇپ، نابۇت قىلىدۇ.

قالىپدۇر ياخشىلاردىن ياخشى ئات باقى جەھان ئىچىرە،

يامانلىق ئەيلەگەنلەردىن نە نامۇ نىشان پەيدا.

يېشىمى: جاھاندا ياخشىلاردىن ياخشى نام - ئاتاق مەڭگۈ قالىدۇ، يامانلىق قىلغانلاردىن بولسا، ھېچبىر نام - نىشانە قالمايدۇ.

قەزا جەللادى ھەر گۈن يۈز تۈمەن جاننى ھەلاك ئەيلەر،

نە ئول زاھىر، ئانىڭ ئىلكىدە نە تىغۇ نە قان پەيدا.

يېشىمى: قازا جاللىتى كۆزلەرگە كۆرۈنمەيدۇ؛ قولىدا تىغۇ، قانمۇ يوق، لېكىن ئۇ ھەر كۈنى يۈز تۈمەن جاننى ھەلاك قىلىدۇ.

نۇسخە چۈشۈرگۈسى

جەھان باغى گۈلىنى ھەق ۋە فاسىز ئەكتى، ئەي مەھزۇن،
ساڭا ھېچ سۈد يوقتۇر، قىلما بۇلبۇلدەك فىغان پەيدا.
يېشىمى: ئەي مەھزۇن، ئاللاھ بۇ جاھان بېغىنىڭ گۈلىنى ۋاپاسىز قىلىپ تېرىغان، ئۇنىڭدىن ساڭا ھېچ
پايدا يوق، شۇڭا بۇلبۇلدەك نالە قىلما.

مۇستەھزاد

ئىستەدىم ئالەمدە سەندەك شاھسەۋارى تاپمادىم،
دەھر ئارا بىر مۇشقى ھەمدەرد يارى تاپمادىم.
يېشىمى: شۇنچە ئىزدەپمۇ، ئالەمدە سەندەك چەۋەندازنى تاپالمىدىم؛ دۇنيادا سېنىڭدەك دەرتنى تەڭ
تارتقۇچى شەپقەتچان بىر يارنى تاپالمىدىم.

بولماغاي ئالەمدە سەندەك مەھۋەشى، ئەي نازەنن،
غۇنچە ئى خەندان لەبىڭدەك لالەزارى تاپمادىم.
يېشىمى: سەندەك بىر ئايچامال ئەمدى ئالەمگە كەلمەيدۇ. ئەي نازىنى، قىزىلگۈلىنىڭ غۇنچىسىدەك
لېۋىڭگە ئوخشاش گۈزەل گۈل ئېچىلغان لالەزارلىقىنىمۇ ئۇچراتمىدىم.

نە ئىلاج ئەيلەي، مەنىڭ ۋابەستەدۇر كۆڭلۈم ساڭا،
مىھرى تابانلىغ يۈزۈڭدەك گۈللۈزارى تاپمادىم.
يېشىمى: ئىلاجىم نېمە، كۆڭلۈم ساڭا باغلىنىغلىق؛ نۇرلۇق قۇياش مىسال يۈزۈڭدەك نۇرانە گۈزەل
رۇخسارنى ھېچ كۆرمىگەنمەن.

رەھم ئەيلەپ سائەتى ئۆزۈڭگە ۋاسىل قىل مەنى،
دىلبەرىم، كۆيۈڭدىن ئارتۇغراق دىيارى تاپمادىم.
يېشىمى: دىلبىرىم، سېنىڭ كوچاڭنى بېسىپ چۈشكىدەك بىر دىيارنى تاپالمىدىم، رەھىم قىلىپ، مېنى
بىر دەمگە بولسىمۇ ۋەسلىڭگە يەتكۈز.

كەچە - گۈندۈز نەۋبەتتى كويۇڭدا بولدى مۇبەتەلا،
بۇ جەھاندا سەندىن ئۆزگە غەمگۈزارى تاپمادىم.
يېشىمى: مەن نەۋبەتتى كېچە - گۈندۈز كوچاڭغا مۇبەتەلا بولدۇم. چۈنكى، جاھاندا سەندىن باشقا ماڭا بىر
غەمگۈزار يوقكەن.

جۇلا

دەردىغا، چەرخ جانىغا ئەجەپ جەۋرۇ جەفا قىلدى،
 غەمۇ ھەسرەت بىلە ئول يارۇ جانىمدىن جۇدا قىلدى.
 بېشىمى: ۋاي ئېسىت، پەلەك جېنىمغا ئەجەپمۇ جەبىر - جاپا سالدى، مېنى غەم ۋە ھەسرەت ئىچىدە قويۇپ،
 ئۇ يار - جېنىمدىن جۇدا قىلدى.

خۇدايا، دوستۇ تۇغقاندىن جۇدا بولغان پەرىشانمەن،
 كى دۈشمەن دەستىدە ھالىم زەبۇنۇ مۇبتەلا قىلدى.
 بېشىمى: ئى ئاللاھ، مەن دوست ۋە تۇغقىنىدىن جۇدا بولغان پەرىشانمەن، دۈشمەننىڭ دەستىدە ھالىم
 بىچارىلىككە مۇپتىلا بولدى.

ئايا يارىم، يىراق ئەتتى فەلەك سەندىن بۇ مەھزۇنى،
 كى دۈشمەن مۇددەئاسىن ھاسىل ئەتتى، ھەم سەفا قىلدى.
 بېشىمى: ئەي يارىم، پەلەك بۇ مەھزۇنى سەندىن يىراق قىلدىكى، دۈشمەننىڭ مۇددەئاسىنى ئەمەلگە
 ئاشۇرۇپ بەردى ۋە ئۇنى خۇشال قىلدى.

جەيالى ۋەسلىدۇر جانۇ دىلىمدە مۇددەئايى ھەم،
 ئەگەر يەتكۈزسە بىزلەرنى فەلەك بىزگە ۋەفا قىلدى.
 بېشىمى: جان - دىلىم بىلەن ئۇنىڭ ۋىسالىغا يېتىشنى ئويلايمەن، مۇددەئايىمۇ شۇ. ئەگەر پەلەك بۇ
 مۇددەئايىمغا يەتكۈزسە، ماڭا ۋاپا قىلغان بولىدۇ.

ئايا بادى سەبا، ئايتقىن خەبەر ئول يارى جانىمغا،
 ئەسىرۇ ناتەۋان گۈلشاھ جاننى فېدا قىلدى.
 بېشىمى: ئى سەھەر شامىلى، بۇ جېنىم يارىمغا خەۋەر يەتكۈزگىنىكى، ئەسىر ۋە ناتەۋان گۈلشاھ ئۇنىڭغا
 جېنىنى پېدا قىلدى.

سەنەم

كۆردۈم يۈزىنى، قالدىم بەلاغا،
 ئىشقىدە يۈزىمىڭ جەبرۇ جەفاغا.
 بېشىمى: چىرايىنى كۆردۈم - يۇ، بالاغا قالدىم، مۇھەببەتتە يۈزىمىڭ جەبىر - جاپاغا قالدىم.

قىينالدى جانىم، تەڭ بولدى ھالىم،
 ئاھۇ فىغانىم يەتتى سەماغا.

يېشىمى: جېنىم قىينالدى، ئەھۋالىم ئوساللاشتى. ئاچھ - پىغانىم كۆككە يەتتى.

ئەفسۇس نەدامەت، بولدى قىيامەت،

ئەجەبمۇ كۆيدۈم كۆڭلى قاراغا.

يېشىمى: نادانلىقىم ئۈچۈن ئەپسۇس، گويا ماخا قىيامەت بولدى. كۆڭلى قارىغا ئەجەبمۇ كۆيۈپتىكەنمەن.

زارىم ئىشتىسۇن، ھالىمنى سورىسۇن،

بىر رەھىم قىلسۇن مەن بىنەۋاغا.

يېشىمى: ئاھ - زارىمنى ئاڭلىسۇن، ھالىمنى سورىسۇن؛ مەن بىچارىغا بىر رەھىم قىلسۇن.

ئەرزىم ئىشتىمەس، ھالىمغا يەتمەس،

ھەركىم ياماندۇر، قويدۇم خۇداغا.

يېشىمى: ئەرزىمنى ئاڭلىمىغان، ھالىمغا يەتمىگەن ئەسكىنىڭ قىلمىشى ئۈچۈن، ئاللاھ ئۆزى بىر نېمە دەپ قويىدەيمەن.

چوڭ سەلىقە

گۈلەمخاننىڭ قوش پوپۇكى يەرگە تەگەمدۇر،

ئۈنبەش ياشقا كىرمەي تۇرۇپ ئەگەر تەگەمدۇر.

يېشىمى: گۈلەمخاننىڭ قوش پوپۇكى يەرگە تەگەمدۇر، ئۈنبەش ياشقا كىرمەي تۇرۇپ ئەگەر تەگەمدۇر؟

گۈلەمخاننىڭ تۇغقان يەرى ئويمانبۇلاقتۇر،

گۈلەمخاننى زورلاپ ئالغان ئەنگە چولاقتۇر.

يېشىمى: گۈلەمخاننىڭ تۇغۇلغان يېرى ئويمانبۇلاقتۇر، گۈلەمخاننى زورلاپ ئالغان ئەنگە چولاقتۇر.

گۈلەمخاننىڭ قوش پوپۇكى يەرگە سۆرۈلدى،

يۈرەككە زەرداب سۇلار قانغا ئۆيۈلدى.

يېشىمى: گۈلەمخاننىڭ قوش پوپۇكى يەرگە سۆرۈلدى، يۈرەكتىكى زەرداب سۇلار قانغا ئۆيۈلدى.

ئالتە - يەتتە كەپتەرلەرنىڭ قوندى تەرەككە،

تاۋار توندا ئالتۇن تۈگمە پاتتى يۈرەككە.

يېشىمى: ئەلتە - يەتتە كەپتەرلەرنىڭ قوندى تەرەككە، تاۋار توندا ئالتۇن تۈگمە پاتتى يۈرەككە.

چىقىپ باقسام گۈلەمخانم توپۇڭ كەلەدۇر،

ساڭامىكىن، ماڭامىكىن تەقدىر بىلەدۇر.

يېشىمى: چىقىپ باقسام، گۈلەمخېنىم تويۇڭ كېلىۋېتىپتۇ، ساڭامىكىن، ماڭامىكىن تەقدىر بىلىدۇ.

كىچىك سەلىقە

بىرىنچى ئاھاڭ

سەھەر خاۋەر شاھى چەرخ ئۈزرەكىم خەيلى ھەشەم چەكتى،

شۇئائى خەت بىلە كۆھسار ئۈزە ئالتۇن ئەلەم چەكتى.

يېشىمى: تاڭ سەھەردە، شەرق شاھى كۆكنى بويلاپ قوشۇن تارتىپ، نۇر سىزىقلىرى بىلەن بېزەلگەن ئالتۇن تۇغىنى تاغ ئۈستىگە تىكتى.

قەزا فەرراشى چەكتى سۈبھىنىڭ سىمىن سۈپۈرگۈسىن،

مۇزەھھەب پەرلەرىن ئانداقكى تاۋۇسى ھەرەم چەكتى.

يېشىمى: گۈيا ھەرەم تۈزى ئالتۇن پەيلىك قۇيرۇقىنى يايغاندەك، تەقدىر خىزمەتچىسى تاڭنىڭ كۈمۈش سۈپۈرگىسىنى زېمىنگە ياپىدى.

كىتابەئى سۈنئە كىلىكى سۈرەئى «ۋەش - شەمس» تەفسىرىن،

فەلەك تاقى ھەۋاشىسىدە زەر ھەلدىن رەقەم چەكتى.

يېشىمى: تەقدىر قەلىمى پەلەك گۈمبىزىنىڭ قىرغاقلىرىغا «قۇياش» سۈرىسىنىڭ شەرھىسىنى ئالتۇن ھەل بىلەن يازدى.

مۇئەزرىن كەئبە تاقى ئۈزرە گۈلبانىگى سەمەد ئۇردى،

بەرەھمەن دەير ئەيۋاندا ئاھەنگى سەنەم چەكتى.

يېشىمى: مۇئەزرىن كەبە مۇنارىسىدا ئەزان ساداسىنى ياڭراتتى، بەرەھمەن بۇتخانا ئايۋىنىدا سەنەم (بۇت) كۈيىنى سازلىدى.

ياقا چاڭ ئەتتى گاهى سۈبھ ئول مائەمغە كىم، ئاشىق،

بۇ مۇھلىك شامى ھىجران ئىچرە يۈز خۇنابى غەم چەكتى.

يېشىمى: بۇ ھالامەت ھىجران قاراڭغۇلۇقىدا ئاشىقلار غەم - غۇسسىدىن نۇرغۇن قان يۇتتى؛ سۈبھى ئۇ ما تەم ئۈچۈن، بەزىدە ياقىسىنى يىرتتى.

ئىككىنچى ئاھاڭ

زەمانى كۈلدى ئول غافىلغاكىم دەۋران، سىتەم تىغىن،

ئاخا ئۇرمانى ئاڭلاپ ئۆزىگە تىغى سىتەم چەكتى.

يېشىمى: دەۋر ئۇ غاپىلغا بىر پەس كۈلۈپ قارىدى، چۈنكى ئەسلىدە پەلەك زۇلۇم تىغىنى ئۇنىڭغا ئۇرىدىغانلىقىنى بىلىپ قېلىپ، ئۇ باشقىلارغا زۇلۇم تىغى كۆتەرگەنىدى.

خۇشا، ئۆلكىم مۇنۇڭدەك چاغ ۋە فاسىز ئۇمرى ئاڭلاپ،

سەبۇھىيى جامنى ئەھباب بىرلە دەم بەدەم چەكتى.

يېشىمى: مۇشۇنداق چاغدا، ئۆمۈرنىڭ ۋاپاسىزلىقىنى بىلىپ، دوستلار بىلەن بىللە تاڭ سەھەر ئولتۇرۇشنىڭ قەدىھىنى دەممۇدەم كۆتۈرۈش نېمە دېگەن پەيزى - ھە!

مەئانى ئەھلى گاهى نۆكتە ئۈزرە قىيىلۇ قال ئەتتى،

مۇغەننى خەيلى نەغمە ئۈزرە گاهى زىرۇ بەم چەكتى.

يېشىمى: گاهىدا دانالار چوڭقۇر، نازۇك پىكىرلەر ئۈستىدە بەس - مۇنازىر گە چۈشتى؛ گاهىدا سازەندىلەر نەغمە قىلىپ، تۈرلۈك كۈي ياڭراتتى.

ئەگەر كۆڭلىدە بىر گۈل ھەجرىدىن خارى فىراق ئولسا،

بەھانە يىغلاماققا بىر نەچە جامى كەرەم چەكتى.

يېشىمى: ئەگەر كىشىنىڭ يۈرىكىگە بىر گۈلنىڭ فىراق تىكىنى سانچىلسا، ئۇ يىغلاشقا باھانە ئىزدەپ ئېھسان شارابىدىن بىر نەچچىنى ئوشۇق ئىچىدۇ.

ئۈچىنچى ئاھاڭ

ۋەگەر خۇد ۋەسل ئىقبالى مۇيەسسەر بولسا بىر سائەت،

فەدىرۇن تەختى ئۈزرە بەزم تۈزدى جامى جەم چەكتى.

يېشىمى: ئىنسان ئەگەر يارىنىڭ ۋىسالىغا يېتىش ئارزۇسىغا بىر دەم مۇيەسسەر بولسىلا، ئۆزىنى پەرىدۇن تەختىدە بەزمە تۈرۈپ، جەمىش قەدىھىدە شاراب ئىچكەندەك ھېس قىلىدۇ.

بولۇپ مەتلۇب رۇخسارىغا مەھۋى جامىدىن سەرمەست،

يۈزىن تۇپراققا قويدى، باشىنى ئاللىغا خەم چەكتى.

يېشىمى: ئاشىق يارىنىڭ رۇخسارىنى كۆرگەندە، شاراپتىن غەرق مەست بولغاندەك ئۆزىنى يوقىتىپ، بېشىنى ئېگىدۇ ۋە يۈزىنى تۇپراققا قويدۇ.

نە دەۋلەتدۈركى بۇ ھالەتدە ئانداق باردى ئۆزىدىنكىم،

بەقا ئىقلىمىدىن رەختىنى تا مۈلكى ئەدەم چەكتى.

يېشىمى: مۇشۇ ھالەتتە ئۆزىدىن كېتىش نېمە دېگەن ئۇلۇغ دۆلەتكى، ئۇ ئۆزىنىڭ بارلىقىنى ھاياتلىق ئىقلىمىدىن يۆتكەپ، ماماتلىق مەملىكىتىگە تاپشۇرۇۋەتسە، كاشكى.

كىچىك سەلىقە چۈشۈرگىسى

نەۋائىي، شاھىد ئول رەھرەۋغە بۇ دەۋلەت نەسىب ئولغا،

كىم ئول دەشتى فەنا قەتئە تەكەلى يىللار قەدەم چەكتى.

يېشىمى: نەۋائىي، ئۆزلۈكىنى يوقىتىش دەشتىنى بېسىپ ئۆتۈش ئۈچۈن، يىللار سەرپ قىلغان شۇ يولۇچىغا
بۇ دۆلەت نېسىپ بولسا، ئەجەب ئەمەس.

تەئىكىد

ئەيدى بەھار ئەييامىدۇر، ساقىي، لەبا - لەب جام تۇت،

ئەيشۇ تەرەب دەۋرانىدۇر جامى مەيى گۈلغام تۇت.

يېشىمى: ئەي ساقىي، باھار بايرىمى كۈنلىرى كەلدى، بۇ ئەيش - ئىشرەت، شاتلىق دەۋرىدۇر. قېنى،
گۈلرەڭلىك شارابقا لىق تولغان قەدىھىڭنى كەلتۈر.

جەمىشەد فەر شاھى جەھان چۈن قىلدى ئەزىمى گۈلىستان،

جەمئىيەتنى ۋاقتى زەمان خۇشتۇر بىغايەت، جام تۇت.

يېشىمى: جاھاننىڭ جەمىشەد سۈپەتلىك شاھى گۈلىستان سەيلىسىگە چىقتى، بۇ پۈتكۈل جەمئىيەتنىڭ
چەكسىز خۇشاللىقىغا چۆمىلىدىغان پەيتى، شۇڭا قەدەم كەلتۈر.

مەئلۇم ئەمەس دەۋران ئىشى چۈن مۇنقەلىبىدۇر گەردىشى،

ھەرگىز بىلۈرمۇ دەپ كىشى بۇ دەۋرنى مادام تۇت.

يېشىمى: پەلەكنىڭ ئىشلىرىنى بىلگىلى بولمايدۇ، چۈنكى ئۇنىڭ گەردىشى تەتۈر ئورنىتىلغان: «بۇنىڭ
سەۋەبىنى بىلىدىغان كىشى بارمىدۇ؟» دەپ سوراپ ئاۋارە بولماي، مۇشۇ نۆۋەت (دو)نى چىڭ تۇت.

بۇدەمكى باردۇر فۇرسەتنىڭ، ئەھباب ئىلە جەمئىيەتنىڭ،

لۇتق ئىلە بەزمۇ ئىشرەتنىڭ ئەھلىنى شىرىن كام تۇت.

يېشىمى: دوستلىرىنىڭ ۋە جامائەتچىلىكنىڭ بولغان مۇشۇ دەم غەنىمەتتۈركى، مەرھەمەت قىلىپ، بەزمە -
ئىشرەتنىڭ بىلەن ئۇلارنى خۇشال قىل.

قوي دەر سۈبھى خۇررەمىن، فىكر ئەتمە شامى ماتەمىن،

سۇخسار ئىلە زۇلفى غەمىن ئىشق ئىچرە سۈبھۇ شام تۇت.

يېشىمى: دۇنيانىڭ ئەتىگەنلىك شاتلىقىنى قوي، كېچىلىك ماتەمىنىمۇ ئويلا، يۈرمە، ئاشىقلىقتا
ئەتىگەندىن كەچكىچە يارنىڭ جامالى بىلەن چېچىنىلا ئويلىشىڭ كېرەك.

تارتىپ ئەلايىقىدىن ئەتەك، ئەۋارەلىقىدىن ئۆزىنى چەك،

فەقر ئىچرە قالغان قافدەك ساكىن بولۇپ ئارام تۇت.

يېشىمى: كىشىلەر بىلەن بولغان ئالاقىلاردىن قولۇڭنى ئۈزۈپ، دۇنيانىڭ ئاۋارىچىلىقىدىن ئۆرەڭنى تارت؛
پېقىرلىقتا قالغان «قاف تېغى» دەك ۋەزىمىنىڭ مەزمۇتى تۇرۇپ ئارام ئال.

ھەر كىمكى ئىستەن نامۇ نەڭ، غەمدىن قۇتۇلماس ھىچ رەنگ،

ئۆزىنى خەلاس ئەيلەي دەسەڭ، بەس، تەركى نەڭ نام تۇت.

يېشىمى: كىمكى نام - شۆھرەت كويىدا يۈرسە، ھىچ ۋاقىت غەمدىن قۇتۇلالمايدۇ؛ دۇنيانىڭ غېمىدىن،
ئاۋارىچىلىقىدىن قۇتۇلاي دېسەڭ، نام - شۆھرەت قوغلاشما.

كۆڭلۈم قۇشىدۇر بۇلبۇلۇڭ، ئاچقىل ئۇزارى گۈل - گۈلۈڭ،

بۇ شىۋە بىرلە سۇنبۇلۇڭ دامىغا ئەيلەپ رام تۇت.

يېشىمى: كۆڭۈل قۇشۇم سېنىڭ بۇلبۇلۇڭدۇر، گۈلدەك چىرايىڭنى ئاچقىن - دە، ناز - كەرەشمە بىلەن ئۇنى
چىچىنىڭ تۈزىقىغا چۈشۈرۈپ تۇتۇال.

شاھەنشاهى فەرخۇندە فەر ئابدۇررەشىدى نامۇر،

ھەق لۇتق ئەتىپ فەتھى زەفەر تا مۈلكى مىسرۇ شام تۇت.

يېشىمى: ئەي شاھلارنىڭ شاھى، سائادەتمەن ۋە شۆھرەتلىك ئابدۇررەشىدخان، ئاللاھ ساڭا نۇسرەت ئاتا
قىلسۇن، پادىشاھلىقنىڭ تاكى مىسىر ۋە شام (بۈگۈنكى سۈرىيە، ئىراق قاتارلىق ئىسلام دۆلەتلىرى) غىچە
يەتسۇن.

ئەيلەپ زىيادە ھىشمەتن، ئەفزۇن قىلىپ جەمئىيەتن،

يار رەببى ئۆمۈر دەۋلەتن كۆپ يىلۇ كۆپ ئەيىام تۇت.

يېشىمى: ئەي پەرۋەردىگار، ئۇنىڭ شان - شەۋكىتىنى تېخىمۇ ئاشۇرۇپ، جەمئىيەتنى تېخىمۇ
كۈچەيتكەيسەن؛ ئۆمۈر ۋە دۆلىتىنى كۆپ يىللار، ئۇزاق زامانلارغىچە داۋاملاشتۇرغايىسەن.

گاھى ئايازى سارىغا باقىغىل سارىغ رۇخسارىغا،

ياخشى - ياماننىڭ بارىغا لۇتفۇ كەرەمنى ئام تۇت.

يېشىمى: بەزىدە ئايازى تەرەپكە، ئۇنىڭ سارغايغان رۇخسارىغا قاراپ قوي؛ ياخشى - ياماننىڭ ھەممىسىگە
ئىلتىپات ۋە مەرھىمىتىڭنى ئوخشاشلا ئايىما.

داستان

بىرىنچى داستان

يەرۈكۈننى ياراتقان خالىقى جەببار،

ھىچ بەندەڭنى مەنىڭدەك ھەيران ئەيلەمە.

دەشتلەر ئارا قىلماغىل مەنى ئىنتىزار،
 رەھىم ئەيلەگىل، كۆزۈمنى گىريان ئەيلەمە.
 بېشىمى: يەر - ئاسمانلارنى ياراتقان ئۇلۇغ ئاللاھ. ھېچ بەندەڭنى مېنىڭدەك تەڭلىكتە قويمى؛ چۆللەر ئارا
 مېنى ئىنتىزار قىلما، مېنى يىغلاتما، ماڭا رەھىم قىلغىن.

يارنى ئىستەپ يىراقتىن كەلدىم بۇ يانە،
 يولدىن ئازغان بەندەڭمەن، ئىگەم سۇبھانە،
 بۇ چەللەردە ئەيلەگىل يولنى ئەيانە،
 ئۇشبۇ ئۆمرۈم باغنى خەزان ئەيلەمە.
 بېشىمى: بۇ تەرەپلەرگە يىراقتىن يارىمنى ئىزدەپ كەلدىم؛ ئىگەم ئاللاھ، مەن بىر يىلدىن ئازغان قۇلۇڭمەن،
 بۇ چۆللەردە يولۇمنى ئوچۇق قىلغىن، بۇ ئۆمرۈمنىڭ بېغىنى غازاتقا كۆمۈۋەتمە.

ئاتى مېھرىلىقادۇر، ئۆزىدۇر پەرى،
 خەيالىمدىن كەتمەگەي شەھدۇ شەكەرى،
 قەمەر يۈزلۈك، شىرىن سۆز، رەئنا دىلبەرى،
 دىلراڭنىڭ باغرىنى بىريان ئەيلەمە.
 بېشىمى: ئىسمى مېھرىلىقا، ئۆزى پەرى، شىرىن لېۋى خەيالىمدىن كەتمەيدۇ؛ ئى ئاي يۈزلۈك، شىرىن
 سۆزلۈك گۈزەل، مەن دىلدارىڭنىڭ باغرىنى ئۇنداق كاۋاپ قىلىۋەتمە.

كەچە - گۈندۈز يىغلادى ناتەۋان دىلدار،
 يوقتۇر ماڭا بۇ يەردە بىر يارى غەمخار،
 شەققەتتىڭدىن بىنەۋا بەندەك ئۆمىدۋار،
 ھېچ غەربىنى مەنىڭدەك ۋىيران ئەيلەمە.
 بېشىمى: مەن بىچارە دىلدارىڭ كېچە - كۈندۈز يىغلىدىم؛ بۇ يەردە ماڭا غەمداش بولىدىغان بىرەر دوست
 يوق. ئى ئاللاھ، مەن شەپقىتىڭدىن ئۆمىدۋار، ھېچ مۇساپىرنى مەندەك ۋەيران قىلما.

غەربىلىقتا دەشتلەر كەزدىم فىيادە،
 قەفەس ئىچرە قالمىشىدۇر ئىرادە.
 ئەلەملەرىم بولدى ھەددىدىن زىيادە،
 مەن غەربىنى كۆپ سەرگەردان ئەيلەمە.
 بېشىمى: مۇساپىرچىلىقتا چۆللەرنى پىيادە كەزدىم، ئاللاھنىڭ ئىرادىسى بىلەن قەپەز ئىچىدە قالغاندەك
 بولدۇم؛ دەرت - ئەلەملىرىم ھەددىدىن ئېشىپ كەتتى، مەن مۇساپىرنى ئەمدى كۆپ سەرگەردان قىلما.

ئىككىنچى داستان

قارا كۆز بىرلە بىر غەمزە قىلىپ يۈزىڭ جەفا قىلما،

كەرەشمە بىرلە ئالەمنى مەنىڭتەك مۇپتەلا قىلما.

يېشىمى: قارا كۆزۈڭ بىلەن بىرلا كۆز تاشلاپ، ماڭا يۈزىڭ جاپا قىلما، نازىڭ بىلەن ئالەمنى ئۆزۈڭگە ماڭا ئوخشاش مۇپتەلا قىلما.

مەنىڭ بۇ خەستە جانىمغا سەنىڭ دەردىڭ ئەرۇر مەرھەم،

قىيامەتتە تەگىن ھەرگىز بۇ دەردىمگە دەۋا قىلما.

يېشىمى: سېنىڭ دەردىڭ مېنىڭ زەئىپ جېنىمغا مەلھەم، شۇڭا، بۇ دەردىمگە تا قىيامەتكىچە ھەرگىز داۋا قىلما.

مەنى، ئەي ئاي، قۇرقارمەن، قىلىپ دۇنيادا سەرگەشتە،

ئىشكىڭ تۇراقىن كۆزگە تاپىلماس تۇتيا قىلما.

يېشىمى: ئەي ئاي، مېنى دۇنيادا سەرگەردان قىلىپ قۇيۇپ، ئىشكىڭنىڭ توپىسىنى تېپىلماس تۇتيا قىلىۋېلىشىڭدىن ئەنسىرەيمەن.

فراقىڭ بوتەسى ئىچرە تەنىمنى سىزغارۇر ھەر دەم،

يۈزۈمنى ئالتۇن ئەتكەلى غەمىڭنى كىميا قىلما.

يېشىمى: پىراقىڭ ئوچىقى تېنىمنى دائىم ئېرىتىپ كەلدى، يۈزۈمنى ئالتۇنغا ئايلاندۇرىمەن دەپ، غېمىڭنى كىميا قىلما.

ئاخىر بىگانە تەپ گىريان ئىشكىڭدىن قوۋا بولساڭ،

كۈلەر يۈز كۆرگۈزۈپ ئەۋۋەل، كىشىنى ئاشنا قىلما.

يېشىمى: ئاخىر يات كۆرۈپ ئىشكىڭدىن يىغلىتىپ قوغلىۋېتىدىغان ئادەم، باشتا ئۇچۇق چىراي بىلەن كۈلۈمسىرەپ، كىشىنى نېمىشقا ئاشنا قىلاتتىڭ؟

باغىر قان ئەپلەدىڭ جەۋرۇ جەفا بىرلەكى، سۇلتانىم،

كۆزۈم ياشى بىلە ھەر دەم يۈزۈمدە مەجەرا قىلما.

يېشىمى: ئەي سۇلتانىم، جەبىر - جاپالىرىڭ بىلەن باغرىمنى قان قىلدىڭ، ئەمدى كۆز يېشىم بىلەن يۈزۈمدە توختىماس ئېقىن ھاسىل قىلما.

ئەي سەككاكى، بۇ شاھ قابىقىن غەنىمەت تۇت، چۈزۈلگىڭغا،

ئازاقىن باغلاغان قۇشسەن، ئۇچارغا ھىچ ھەۋا قىلما.

يېشىمى: ئەي سەككاكى، بۇ شاھنىڭ ئىشكىنى غەنىمەت بىل، ئۇنىڭ چېچىغا ئايىغىڭ باغلانغان قۇشسەن، ئۇچىمەن دەپ ھەۋەس قىلما.

ئۈچىنچى داستان

فەلەكنىڭ گەردىشى بىرلە ئۇشۇل ياردىن جۇدا بولدۇم،

يۈرەكنىڭ ئاتەشى بىرلە ۋەفاداردىن جۇدا بولدۇم.

بېشىمى: پەلەكنىڭ تەتۈر چۆرگىلىشى بىلەن ئاشۇ ياردىم ئايرىلىپ قالدىم؛ يۈرەكتە ئوت بار تۇرۇغلۇق ۋاپادارىمدىن ئايرىلىپ قالدىم.

نەتەي، يارنىڭ ئاتى ئۆچتى، باغىمدىن بۇلبۇلۇم كۆچتى،

باشىمغا دەرد - ئەلەم تۇشتى، شۇ دىلداردىن جۇدا بولدۇم.

بېشىمى: قانداق قىلارمەن، يارنىڭ نامى ئۆچتى، بېغىمدىن بۇلبۇلۇم كۆچتى؛ بېشىمغا دەرد - ئەلەم چۈشتى، شۇ دىلكەش ياردىن ئايرىلىپ قالدىم.

نىگارم ئىشقىدا نالان، چەكەرمەن دائىما ئەفغان،

رەقىبىلەر قىلدى سەرگەردان، شۇ گۈلناردىن جۇدا بولدۇم.

بېشىمى: يارىمنىڭ مۇھەببىتىدە يۈرەك نالە قىلىدۇ، ھەمىشە پىغان چېكىپلا يۈرمىەن؛ رەقىبىلەر مېنى سەرگەردان قىلدى، ئاشۇ ئانار گۈلدەك ياردىن ئايرىلىپ قالدىم.

ئاتى گۈلرۇق پەرى زادە، مەنىڭ فەررۇخى شاھرادە،

چەكەپ مەنەت بۇ دۇنيادا، شۇ غەمخاردىن جۇدا بولدۇم.

بېشىمى: ئۇنىڭ ئىسمى گۈلرۇخ، زاتى پەرىدۇر؛ مېنىڭ ئېتىم بولسا، شاھزادە فەررۇخ، مەن بۇ دۇنيادا بەك جاپا چەككىم، شۇ غەمگۈزارىمدىن ئايرىلىپ قالدىم.

مەشرەپ

بىرىنچى مەشرەپ

ياز فەسلى، يار ۋەسلى، دوستلارنىڭ سۆھبەتى،

شېئىر بەھسى، ئىشقى دەردى، بادەنىڭ كەيفىيەتى.

بېشىمى: ياز پەسلى، يار ۋەسلى، دوستلار سۆھبىتى، مۇشائىرە، ئىشقىنىڭ دەردى، مەينىڭ تەسىرى.

ياز فەسلىدە چاغىر ئىچمەكنىڭ ئۆزگە ھالى بار،

كىمگە بۇ نەشئە مۇيەسسەر بولسا باردۇر دەۋلەتى.

بېشىمى: ياز پەسلىدە مەي ئىچىشنىڭ ئۆزگىچە پەيزى باركى، بۇ خۇشاللىققا كىم مۇيەسسەر بولسا، ئۇ دۆلەتمەندۇر.

ئىشقى دەردىدىن چەكەپ ھەر كىمكى تاپسا ۋەسلى بار،

ئول زەمان بولغاي ئونۇت يۈز يىلغى ھىجران سىددىتى.

بېشىمى: كىمكى ئىشقا جاپاسىنى چېكىپ، ئاخىر يارىنىڭ ۋىسالىغا يەتسە، بۇ چاغدا يۈز يىللىق ھىجران ئازابى بولسىمۇ، ئۇنتۇلۇپ كېتىدۇ.

دوستلارنىڭ سۆھبەتدە نە خۇش ئولغا يەھسى شېئىر،

تا بىلىنگەي ھەر كىشىنىڭ تەبىئى بىرلە ھالەتى.

بېشىمى: دوستلار سۆھبىتى ئىچىدە مۇشائىرە شۇنداق پەيزى بولىدۇكى، ئۇنىڭدا ھەر بىر ئادەمنىڭ تەبىئىتى ۋە ئىچكى تۇيغۇسى مەلۇم بولىدۇ.

گەر بۇ ئۈچ ئىشنى مۇۋاپىق تاپساڭ ئول ئۈچ ۋاقىت ئىلە،

مۇندىن ئارتۇق ئولماغاي، بابۇر، جەھاننىڭ ئىشرەتى.

بېشىمى: ئەگەر بۇ ئۈچ ئىشنى جاي - جايىدا ۋە ۋاقتى - ۋاقتىدا بېجىرەلسەڭ، ئەۋ بابۇر، جاھاندا بۇنى بېسىپ چۈشىدىغان پەيزى ياشام بولمايدۇ - جۇمۇ!

ئىككىنچى مەشرەپ

نە خۇش گۈندۈز، مۇساھىبىلەر، كىشى جانغا يەتسە،

چەكپ جەبرۇ جەفالىرى كۆزى مەستانىغا يەتسە.

بېشىمى: دوستلار، كىشى جانغا ئېرىشسە، جەبىر - جاپالار بەدىلىگە كۆزى مەشۇقىغا تويىسا، بۇ كۈن نېمە دېگەن گۈزەل - ھە!

چەكپ رەنجۇ مۇشەققەتلەر، كى ئىشقا يولىدا كۈلفەتلەر،

كۆرۈپ يۈزىڭ مەلامەتلەر، كۆڭۈل ئارامىغا يەتسە.

بېشىمى: مۇھەببەت يولىدا جاپا - مۇشەققەتلەر چېكىپ، يۈزىڭ خىل ئەيىپلەشلەرنى ئاڭلاپ، ئاخىرىدا، كۆڭۈل ئارامىغا يەتسە.

فەلەك ئۇرسا ئاڭ شەبخۇن، يىقىلسا باشىمغا گەردۇن،

بولۇپ دەردۇ غەمى ئەفرۇن، يەنە دەرمانىغا يەتسە.

بېشىمى: پەلەك ئۇنىڭغا كېچىلىك ھۇجۇم قوزغىسا، ئاسمان ئۇنىڭ بېشىغا كۆمۈرۈلۈپ چۈشسە، ھەتتا دەرد - غېمى ناھايىتى كۆپ بولۇپ كەتسىمۇ، ئاخىرىدا، يار ئۇنىڭ دەردىگە دەرمان بولسا.

دىلۇ جانى جەراب بولسا، كۆيۈپ باغرى كەباب بولسا،

يەنە ھەر گۈن ئەزاب بولسا نە ئەرمان يارىغا يەتسە.

بېشىمى: باغرى كاۋاپتەك كۆيسە، يۈرىكى ۋە جېنى خاراپ بولسا، ھەر كۈنى ئۇنىڭغا ئۈستىلەپ ئازاپ بولسىمۇ، يار ۋەسلىگە يەتسە، يەنە نېمە ئارمىنى قالىدۇ؟

يۈسۈفدۇر بىر گۈزەل بەرنا، زىلەيخادۇر قەددى زىبىا،

بولۇپ بۇلبۇل ئۆزى شەيدا، گۈلى خەندانغا يەتسە.

يېشىمى: يۈسۈپ بىر سۇباتلىق يىگىت، زىلەيخا كېلىشكەن قىز، ئۇلار ئۆزى شەيدا بولغان گۈلنىڭ
ۋىسالىغا يەتكەن بۇلبۇلدەك مۇرادىغا يەتكەي!

ئۈچىنچى مەشرەب

مەن لەبا - لەب خەندەدۈرمەن لەئلى خەندانن كۆرۈپ،

دەردىگە ئاشىقتە مەن زۇلفى پەرىشانن كۆرۈپ.

يېشىمى: مەن ئۇنىڭ ياقۇت لېۋىدىكى كۈلكىنى كۆرگەندە چەكسىز خوشاللىققا چۆمۈمەن؛ يېيىلغان
چاچلىرىنى كۆرگىنىمدە بولسا، ئۇنىڭغا تېخىمۇ مەپتۇن بولىمەن.

ھەيرەت ئىلە رۇھى قۇدىسى سۈرەتى قىلدىم خەيال،

نەقىشى زىيباسى بىلە سەرۋى خىرامانن كۆرۈپ.

يېشىمى: ئۇنىڭ گۈزەل ھۆسنى بىلەن نازلىق مېڭىشىنى كۆرگىنىمدە ھەيرەتكە چۆمۈپ، ئۇنى بىرەر
مۇقەددەس روھنىڭ سىماسىمىكىن دەپ ئويلاپ قالمىەن.

ھۈسنىكىم ئول ئايدادۇر، مەڭزىگە كىمنى مەڭز ئەتەي،

گۈندۈز ئۆزىنى كەچە كۆردى، روبى رەخشانن كۆرۈپ.

يېشىمى: ھۆسن شۇ ئايدا تۇرسا، ئۇنىڭ مەڭزىگە كىمنىڭ ماڭزىنى تەڭ قىلاي؟ ئۇنىڭ نۇرلۇق يۈزىنى
كۆرگەن يورۇق كۈندۈز ئۆزىنى كېچە ھېسابلىدى.

ئۆز ۋۇجۇدۇم خىرمەنىنى كۆرمىشەم كۈل خىرمەنى،

جان ھەۋاسىدا دۈرەخشان خەتتى رەيھانن كۆرۈپ.

يېشىمى: جېنىم ئارزۇ قىلغان ئاشۇ لېۋىڭدىكى يېڭى خەت تارتقان نۇرنا مەيلىقىنى كۆرگىنىمدە، پۈتۈن
ۋۇجۇدۇم كۆيۈپ كۈل دۆۋىسىگە ئايلانغاندەك بولىمەن.

بۇ چەمەننىڭ مۇرغى رەنگىن نەغمەسى مەشھۇرىدۇر،

قالغۇسى ئەلھانىدىن بۇلبۇللار ئەلمانن كۆرۈپ.

يېشىمى: مەھشۇرىي بۇ چەمەنزارلىقنىڭ ئەڭ چىرايلىق نەغمىچى قۇشىدۇر، بۇلبۇللار ئۇنىڭ يېقىملىق
ناۋاسىنى ئاڭلىنىدا سايراشتىن قالدۇ.

7- مۇقام ئەجەم مۇقامى تېكىستلىرى چوڭ نەغمە قىسمى 152 مىسرا، ئۈچ داستان 42 مىسرا ۋە ئۈچ
مەشرەب 30 مىسرا بولۇپ، جەمئىي 224 مىسرا شېئىردىن تەركىب تاپقان.

يۇقىرىقى ئون ئىككى مۇقامنىڭ تېكىستى ۋە يېشىمى بېيجىڭ مەكىزىي مىللەتلەر

ئابدۇرەھمەت پولات

ئۇنىۋېرسىتېتى تىل - ئەدەبىيات فاكۇلتېتىنىڭ پروفېسسورى، دوكتور ئابدۇرەھمەت پولات تەكلىماكانىي ئەپەندىمىنىڭ «ئەسلى يېزىلىشى بىلەن ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقام تېكىستلىرى» ناملىق كىتابىدىن ئېلىندى. **«زۇلقار» مەتبەئەچىلىكى دە تىزىلدى.**

بۇ بەتنى پەقەت ئۆلىنىش قىلىشقا بولىدۇ، مەزمۇنىنى باشقا بەتلەرگە كۆچۈرۈپ ئىشلىتىشكە بولمايدۇ.
Tel: 0991-8982843 QQ: 553468250

新ICP备06001025号

«ئۇيغۇر مۇقام تورى» نىڭ بارلىق ھوقۇقى زۇلقار ئېلېكترونلۇق مەتبەئە مەركىزىگە تەۋە.

بېكەت باشلىقى: ئۆمەر جان ساتتار ھاجى QQ: 553468250 Tel: 0991-8982843

لايىھىلىگۈچى: ئەلپىدا يۇمشاق دېتال چەكلىك شىركىتى تور ئىشلىرى بۆلۈمى

مۇقام تېكىستلىرى

8- ئۇششاق مۇقامى

چوڭ نەغمە

مۇقەددىمە

يولنىدا تۇفراغ ئۆلدۈم، ئەي سابا، يەتسەڭ غۇبارىمغا،

قۇيۇن بول، داغى ئەلىتىپ سەدەقە قىلغىل گۈلئۇزارىمغا.

يېشىمى: ئەي تاڭ شامىلى، ئۇنىڭ يولىدىكى تۇپراققا ئايلىندىم، ئۈستۈمگە يېتىپ كەلگىنىدە، قۇيۇنغا ئايلىنىغىن - دە، چاڭ - تۇزانلىرىمنى گۈل يۈزلۈكۈمگە سەدىقە قىلغىن.

گەر ئۆلسەم ئول مەلەك سىيما پەرى ھەجرىندە، ئايلىنغاي،

پەرى بىرلە مەلەك پەرۋانەدەك شەمى مەزارىمغا.

يېشىمى: ئەگەر ئۇ مالاىكە سۈپەت پەرىنىڭ پىراقىدا ئۆلۈپ كەتسەم، مالاىكىلەر بىلەن پەرىلەر مازىرىمنىڭ شامىنى پەرۋانەدەك ئايلىنغاي.

فىراقى تىيرى بارانىكى چەكتىم، قۇشقا ئوخشاتقاي،

كى بۆلىمىشلەر يۈكىن باققان كىشى جىسمى فىگارمىغا.

يېشىمى: ھىجرانلىقنىڭ ئوق يامغۇرىغا ئۇچرىدىم، يارىلانغان جىسمىمنى كۆرگەنلەر مېنى قۇشقا ئوخشىتىپ، دان چېچىپ بېرىدۇ.

قۇياش يەڭلىغ يۈزۈڭ ھەجرىندە ئەرمەس يارۇماق مۇمكىن،

گەر ئولسا يۈز قۇياش تالە قارارغان زورگارمىغا.

يېشىمى: ئەگەر قۇياشتەك يۈزۈڭدىن ئايرىلىپ قالسام، ئاسمانغا يۈز قۇياش چىققان تەقدىردەمۇ، مېنىڭ

قاراغۇلىشىپ كەتكەن روزغارىمنى يورۇتالمايدۇ.

يىگىتلەر ئىشقىنى گەر ئىختىيار ئەتمەي دەسە، قويماق،

يىگىتلىك بىرلە ئاشىق شىۋەلىك ئۆز ئىختىيارىمغا.

يېشىمى: ياشلارچە ئىشقتىن ئۆزۈمنى تارتاي دېسەم، ياشلىق بىلەن ئاشقىلىقنىڭ ئادىتى ئۆز ئىختىيارىمغا قويمايدۇ.

جۈنۈن ۋادىسىدا قالۇر سەبا يۈز دەستى پويىمدىن،

ئاڭا يەتمەن، نە ئىلدام سەير ئىكەن چابۇكسەۋارىمغا.

يېشىمى: جۈن ۋادىسىدا ماڭا تاڭ شامىلىمۇ يېتىشەلمەيدۇ، لېكىن مەن شۇ تاپتا مەن ئۇ چاۋەندازىمغا يېتىشەلمەيۋاتىمەن، ئۇ نېمەدەك تېز ماڭىدىغاندۇ - ھە؟!

سەنى، ئەي مۇغەپچە، مەخمۇرلۇقدىن ئاسراسۇن تەڭرى،

ئەگەر بىر جامى مەي بىرلە ئىلاج ئەتسەڭ خۇمارىمغا.

يېشىمى: ئەي، مەيخانا خىزمەتچىسى يىگىت، ئەگەر بىر جام شاراب بىلەن مېنىڭ خۇمارىمنى چىقىرىپ قويىساڭ، ئاللاھ سېنى مەست بولۇپ قېلىشتىن ساقلىسۇن.

فەنا مەيخانەسىنىڭ مەيفۇرۇشىغا فېدا جانىم،

كى مەي ئىھسان قىلۇر ھالەتدە باقماس يوقۇ بارىمغا.

يېشىمى: ئۆزۈڭدىن يوقاتقانلار مەيخانەسىنىڭ مەيپۇرۇشىغا جېنىم پېدا بولسۇنكى، ئۇ ماڭا شاراب ئىلتىپات قىلىدىغان چاغدا، بايلىقىمنىڭ بار - يوقلۇقىغا قارىمايدۇ.

ۋەفا ئوتىغا مەن كۆيدۈم، ۋەلى تاپقاي نەۋائىدەك،

مۇھەببەت رىشتەسى باققان كىشى ھەربىر مەزارىمغا.

يېشىمى: ۋاپادارلىق ئوتىدا كۆيۈپ كۈل بولغان بولساممۇ، لېكىن مازىمغا ھەر قارىغان ئادەم ئۇ يەردىن نەۋائىدەك مۇھەببەت رىشتىسىنى تاپالايدۇ.

ئايا بادى ساب، ئەرزىمنى يەتكۈر گۈلۈزارىمغا،

تەرەھۇم ئەيلەگەي شايدە مەنىڭ ئەرزى نىيازىمغا.

يېشىمى: ئەي تاڭ شامىلى، گۈل يۈزلۈكۈمگە ئەرزىمنى يەتكۈزگىن، بەلكى ئۇ ماڭا رەھىم قىلىپ دادىمغا يەتسە ئەجەپ ئەمەس.

كى ئەي ئىشقى ئەھلى، مەن ئۆلگۈم، كەلۈر فەرھاد ئىلە مەجنۇن،

ياراتماي قويغاسىز جارۇپ ئەتىپ مەيلى مەزارىمغا.

يېشىمى: ئەي مۇھەببەت ئەھلى، مەن ئۆلۈپ كەتسەم، فەرھاد بىلەن مەجنۇن ئېسىل سۈپۈرگە كۆتۈرگەن ھالدا، تۇپراق بېشىمغا كېلىدۇ.

فەلەك قەددى بولۇپ نۇنى، كۆيۈپ ئانداغ شەفەقگۈنى،

فغانىم دەردىدىن ئوت ئالغان ئاھۇ نالە - زارىمغا.

يېشىمى: پىغانىمنىڭ دەردىدىن ئوت ئالغان ئاھۇ ۋە نالە - زارىمنىڭ ئالدىدا، پەلەكنىڭ قەددى «ن» ھەرىپىدەك يۈكۈلدۈ، شەپەق كۆيىدۇ.

ھەربىر جان پەردەسى بولغاي، سىياھ كۆز مەدمۇمى، نامە،

يازارغا سۇنسا كۆڭلۈم قول ئول ئايدىن شەرھى زارىمغا.

يېشىمى: كۆڭلۈم ئاھ - زارىمنى ئىزھار قىلىپ ئۇ ئايغا خەت يازماقچى بولۇپ تەرەددۈتلەنسە، جېنىمنىڭ پەردىسى يىپەك، كۆزۈمنىڭ قارىسى سىياھ بولىدۇ.

مۇقەممەرۋەشغە تالىب بۇ كۆڭۈل، جاندۇر دىرھەم نەقدى،

مەلاھەت نۇتقىدا ئالغاي ئۇتۇپ دەپ نەردىبازىمغا.

يېشىمى: قىمارۋازىم گۈزەللىكى ۋە شېرىن سۆزى بىلەن ئۇتۇۋالغاي دەپ، بۇ كۆڭۈل جېنىمنى دەسمايە قىلىپ، ئۇ ئاي جامالىغا ئۆزىنى تىكتى.

جەمالىڭ لالەزارى يادىدىن گۈلگۈن سىرىشكىمدۇر،

تۇتۇپ تۇفانى قان مەۋجى ئاقىزماقنى جىھازىمغا.

يېشىمى: گۈزەل جامالىڭنى خىيال قىلسام، قانلىق كۆز يېشىم تۇپان بولۇپ، بارلىق روزغارىمنى ئېقىتىپ كەتمەكچى بولىدۇ.

ئۆزەڭنى سەئۇەئى بىبالۇ پەر قىلغايىسەن، ئەي مىسكىن،

دەسەڭكىم، سىنەم ئۈستۈن يەر تۇتاي ئول شاھبازىمغا.

يېشىمى: ئەي مىسكىن، «ئوڭدا يېتىپ بېرەي، ئۇ لاچىنىم ئۇۋالىۋالسۇن» دېسەڭ، ئۆزەڭنى سەئۇە قۇشنىڭ تۈكمۈ چىقمىغان باچكىسىدەك قىلغايىسەن.

تەئەزە

باغ ئىچرە ساڭا ساچتى گۈل ئاقۇ قىزىل يافراق،

شاھ باشىغە ئانداكىم ئەل ئاقۇ قىزىل يارماق.

يېشىمى: خەلق شاھلارنىڭ بېشىغا تەڭگە - تىلا چاچقانغا ئوخشاش، باغدا گۈللەر ساڭا رەڭمۈرەڭ يوپۇرماقلارنى چاچتى.

نە يارلىغ ئولغايكىم، ھەر كەچە تاڭ ئاتقۇنچە،

سەن ئەيش ئىلە ئۇيقۇدا، مەن رەنج بىلەن ئويغاق.

يېشىمى: بۇ قانداق دوستلۇق، ھەر كېچىسى تاڭ ئاتقىچە سەن راھەتلىنىپ ئۇخلايسەن، مەن دەرد - ئەلەم بىلەن ئويغاق ئۆتمەن.

كۆز مەردۇمى كويۇڭنىڭ گەردىن تىلەبان باردى،

قانكى ئاقار، ئانى قان تارتىمۇ يا تۇپراق.

يېشىمى: كۆزۈمنىڭ قارىچۇقى كوچاڭنىڭ تۈزىڭنى ئارزۇلاپ باردى، ئەگەر قان ئاقسا، ئۇنى قان قىسا سى تۇتقان ياكى تۇپراق ئۆزىگە تارتقان.

كۆرگەچ ئانى ھەيرەتتىن ئىلگىمىنى تىشلەر مەن،

بارماقغا باتىپدۇر تىش، تىلنى كەسبىان تىرناق.

يېشىمى: ئۇنى كۆرگەندە، ھەيرانلىقتا قولۇمنى چىشلىگەندىم، چىشىم بارمىقىمغا پېتىپ كېتىپتۇ، تىرنىقىم تىلىمنى كېسىۋېتىپتۇ.

جان نەقدىن ئەجەل بىرلە ھەجرىڭ ئىكى بۆلمىشلەر،

ئانداقكى، تاپىپ سۇدى ئايرىغاي ئىكى ئورتاق.

يېشىمى: خۇددى ئىككى شېرىك سودىگەر تاپقان پايدىسىنى تەڭ بۆلۈشكەندەك، پىراقىڭ بىلەن ئەجەل ئىككىسى جان دەسمايەمنى تەڭ بۆلۈشۋاپتۇ.

كويۇڭ كەرەك، ئۇچماق يوق، ئۇچماق ئىلە كويۇڭدا،

ئول نەۋى تەۋاۋۇتدۇركىم، تامۇق ئىلە ئۇچماق.

يېشىمى: ماڭا جەننەت ئەمەس، كوچاڭ كېرەك؛ كوچاڭ بىلەن جەننەتنىڭ پەرقى جەننەت بىلەن دوزاخنىڭ پەرقىدەكتۇر.

ھەم دەھر بەقاسىزدۇر، ھەم ئۆمر ۋەقاسىزدۇر،

خۇشتۇر نەفەسى ئۆزىنى ئەھباب ئىلە خۇش تۇتماق.

يېشىمى: دۇنيا دېگەن باقى ئەمەس، ئۆمۈر مۇ ۋاپا سىز، بىردەم بولسىمۇ، دوستلار بىلەن خۇشال ئۆتكەن ياخشى.

يەتمەكلىك ئەرۇر مۇشكىل مەقسەدغە، نەدىنىكىم بار،

كۆز خىيرەيۇ تۈن تىيرە، ئات ئاقساقۇ يول بورتاق.

يېشىمى: مەقسەتكە يېتىش شۇنىڭ ئۈچۈن قىينىكى، كۆز خىرەلەشكەن، تۈن قاراڭغۇ، ئات ئاقساق، يول ئېگىز - پەس.

تەئەززە چۈشۈرگىسى

دەپسەنكى، نەۋائىنى كەلگۈم داغى ئۆلتۈرگۈم،

ئول ئۆلدى بۇ ھەسرەتدىن، كەل تەڭرى ئۈچۈن پاتراق.

يېشىمى: «ئەمدى كەلسەم نەۋائىنى ئۆلتۈرىمەن» دەپسەن، ئۇ مۇشۇ ھەسرەتتىن ئۆلدى، خۇدا ھەققى تېزىرەك كەلگەن.

نۇسخە

سەرۋى رەۋاندىك چىقسا ئول شەھەر ئىچىرە غەۋغا بولغۇسى،

بىر غەمزەسىندىن ھەر زامان يۈز فەتنە پەيدا بولغۇسى.

يېشىمى: ئۇ سەرۋىدىك گۈزەل نازلىق مېڭىپ چىقسا، شەھەرگە غەۋغا تېرىيدۇ؛ بىر قېتىم قاش ئېتىپ قويسىلا، يۈز پەتنە پەيدا بولىدۇ.

ئول نازەننىن قەد جان بىكىن قايدا بولۇر بولسا رەۋان،

كۆلەنگەسى شەمشاد يا سەرۋى دىئارا بولغۇسى.

يېشىمى: ئۇ نازەننىنىڭ قەددى - قامىتى قان كەبى: ئۇ قانداق جايدا بولسا، كۆلەنگەسى شەمشادقا ياكى گۈزەل سەرۋى دەرىخىگە ئايلىنىدۇ.

يۈزىنىڭ ئۈزرە زۇلفىنى مەششاتەكىم شانە قىلۇر،

بازارى ھۇسىنىدە ئانىڭ يۈز تۈرلى غەۋغا بولغۇسى.

يېشىمى: يۈزىگە چۈشكەن چېچىنى پەردازچىسى تاراپ قويسا، ئۇنىڭ توغرىسىدا، ھۆسن بازىدا يۈز تۈرلۈك غەۋغا قوزغىلىدۇ.

جادۇ كۆزى دەۋرىدە خۇد كافر بەسى بولدى، ۋەلى،

لەئلى لەبىن ئەھدىن كۆرۈپ، بارچەسى تەرسا بولغۇسى.

يېشىمى: سېھرىگەر كۆزىنىڭ ئەتراپىنى چۆرگۈلەپ كېتەلمەي، سېپى ئۆزىدىن كاپىر بولۇپ كەتتى، ئەمما ھېقىقەتكە لېۋىدىن چىققان ۋەدىسىنى ئاڭلىسا، ھەممىسى تەرسا بولۇپ كېتىدۇ.

بەرناغا تەگسە ھالى ئىش، ئول پىيرى كامىل كۆرۈنۈر،

ھەم پىيرىغا ئول ھالىدىن يەتتىشسە، بەرنا بولغۇسى.

يېشىمى: ئەگەر ھالى ئىش ياش يىگىتكە تېگىش بولسا، ئۇنى كامالەتكە يەتكەن پىر قىلىۋېتىدۇ؛ ئەگەر پىرىكامىل بۇ خىل ئەھۋالغا يولۇقسا، ئۇ يىگىتكە ئايلىنىدۇ.

تاپمادى ۋەسلى گەۋھەرىن مەۋجۇنى بەلادە مۇبەتەلا،

بولۇپ، كۆزۈمنىڭ ياشىدىن ھەر قەترە دەريا بولغۇسى.

يېشىمى: بالا گىردابىغا چۈشۈپ قالغانلىقىم ئۈچۈن ۋىسال گۆھرىنى تېپىش مۇمكىن بولمىدى، ئەمدى كۆز يېشىمنىڭ ھەربىر تامچىسىدىن بىر دەريا بولغۇسى.

ھافىز بولۇپدۇر ھەرد ئۇسۇل دىلدارنىڭ يولىنىداكىم،

جانلارغا ھەزرەتتىن ئىدا بىر يولى ھەردا بولغۇسى.

يېشىمى: ھافىز پەقەت ئۇ دىلدارنىڭلا يولىنى تۇتتى، جانلارغا ھەزرەتنىڭ ھۇزۇرىدىن تاڭلا كۈنى بىراقلا ئىدا كەلسە كېرەك.

ئىشقى سىرىن ھەجر ئەسىرى ناتەۋانلاردىن سوراڭ،

ئەيش ئىلە ئىشرەت تەرىقىن كامرانلاردىن سوراڭ.

يېشىمى: ئىشقى - مۇھەببەتنىڭ سىرىنى ھىجرانلىققا ئەسىر بولغان ناتەۋانلاردىن سوراڭ؛ ئەيش - ئىشرەتنىڭ يول - يوسۇنىنى بولسا، مۇرادىغا يەتكەن كىشىلەردىن سوراڭ.

بىزگە جۇز مېھرۇ ۋەفا ئاينى بولمايدۇر نەسىپ،

بىۋەفالىغ رەسمىنى نامىھربانلاردىن سوراڭ.

يېشىمى: بىزگە مېھىر - ۋاپا ئادىتىدىن باشقىسى نېسىپ بولماپتىكەن. ۋاپاسىزلىق ئادىتىنى ۋاپاسىزلاردىن سوراڭ.

بىزنى دەۋران مېھنەتتىن ئاجىز ئەتمىش ھەم قەرى،

ھۇسن ئىلە قۇۋۋەتنى رەئنا نەۋجەۋانلاردىن سوراڭ.

يېشىمى: دەۋرانىڭ جاپا - مۇشەققەتلىرى بىزنى ئاجىز - قېرىلارغا ئايلاندۇرۇپ قويدى. ھۇسن بىلەن كۈچ - قۇۋۋەتنى ياش گۈزەللەردىن سوراڭ.

بىدىل ئەل دىلجويلىقۇ يا دىلشكەنلىك رەسمىنى،

فەھم قىلماسلار، بۇ ئىشنى دىلستانلاردىن سوراڭ.

يېشىمى: شەيدا ئاشىقلار يا كۆڭۈل ئېلىشنى بىلمەيدۇ يا دىل رەنجىتىشنى ئوقمايدۇ؛ بۇنداق ئىشلارنى كۆڭۈل ئوۋلاپ كۆنۈپ كەتكەنلەردىن سوراڭ.

نىك نام ئەل ئىشقى ئارا بەدىناملىقلار شەۋەسىن،

ياخشى بىلمەسلەر، ئانى بىزدەك يامانلاردىن سوراڭ.

يېشىمى: «ياخشى» دەپ نامى بار كىشىلەر ئىشقى - مۇھەببەت يولىدا يۈرۈپ، بەدىنامغا قالغانلارنىڭ ئادىتىنى بىلمەيدۇ. ئۇنى بىزدەك يامانلاردىن سوراڭ.

فەقلىق زەۋقىنى سورماڭ شەۋكەتۇ جاھ ئەھلىدىن،

ئول سۇۋبەت لەزەتتىن بىخانىمانلاردىن سوراڭ.

يېشىمى: يوقسۇللۇقنىڭ زوقىنى شان - شەۋكەتلىك ۋە مەرتىۋىلىك كىشىلەردىن سورىماڭ، بۇنداق قىيىنچىلىقنىڭ لەززىتىنى ئۆي - ماكانسىزلاردىن سوراڭ.

ئەجىز تۇفراغىدا ئىشقى ئەھلىگە ئۆلگەن ھۆكىم بار،

قەتل ھۆكىمى ئەيلەمەكنى قەھرىمانلاردىن سوراڭ.

يېشىمى: ئاشىقلار ئاجىزلىق تۇپرىقىدا ئۆلتۈرۈلۈشكە ھۆكۈم قىلىنغان؛ ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىشنى قەھرىمانلاردىن سوراڭ.

بىلمەدى مەقسۇد گەنجىنىڭ نىشانى ئەھلى رەسىم،

كى سورارسىز ئانى بىنامۇ نىشانلاردىن سوراڭ.

يېشىمى: مەقسەت خەزىنىسىنىڭ ئالامەت - بەلگىسىنى ئابرويلىق، مەرتىۋىلىك كىشىلەر بىلمەيدۇكى، ئەگەر سورىماقچى بولسىڭىز، بۇنى نام - نىشانىسىزىلاردىن سوراڭ.

نۇسخە چۈشۈرگىسى

چۈن نەۋائىي ئىشقى سەھراسىدا يىتتى، دوستلار،

ئانى ئول ياندىن يەتتىشكەن كارۋانلاردىن سوراڭ.

يېشىمى: ئەي دوستلار، نەۋائىي ئىشقى چۆلىدە يىتىپ كەتتى. ئەمدى ئۇنىڭ دېرىكىنى ئاشۇ تەرەپتىن كەلگەن كارۋانلاردىن سوراڭلار.

يارىم ساقىي

لەئلىدىن چۈنكى تەككەللۇمدا تامار ئابى ھەيات،

ساۋۇغ ئاھىمدىن ئەرۇر باغلانسا مۇز ھەببى نەبات.

يېشىمى: ئۇ گەپ قىلسا، ئېغىزىدىن بەجايىكى تىرىكلىك سۈيى تامىدۇ؛ شۇڭا سوغۇق ئاھلىرىم تۈپەيلىدىن ئۇ مۇزلىسا، ناۋات كۈملىچىغا ئايلىنىدۇ.

ئول پەرى كۆزدىن ئۇچار، كۆز داغى شەۋقىدىن ئۇچار،

ۋاھكى، مەن ئۇچقالى ھەم يوقتۇرۇر ئىگىنىمە قانات.

يېشىمى: ئۇ پەرى كۆزۈمدىن ئۇچۇۋاتىدۇ، كۆزۈممۇ ئۇنىڭ ئىشتىياقىدىن ئۇچقىلى تۇردى؛ ئەپسۇسكى مەن ئۇچاي دېسەم، قاننىم يوق.

ئا يارىم ساقىي، ئا يارىم، يارەي، جەننەتلەر باقىي،

يېشىمى: ئا يارىم، يارەي سەنڭىغا دەردىڭ يامان.

زۇلفۇڭ ئاللىدا بىنەفەشە سۇدا كۆرگەچ ئەكسىنى،

قويمادى يانە باشى يۇققارى قىلماقغا ئۇيات.

يېشىمى: بىنەپەشە گۈلى سۇدا ئۆز ئەكسىنى كۆرگەندە، چېچىڭنىڭ گۈزەللىكى ئالدىدا، ئۆزىنىڭ ھېچنەمە ئەمەسلىكىنى ھېس قىلىپ، ئۇياتتىن بېشىنى كۆتۈرەلمەي قالدى.

باربان ھەر نەچە پات كەلسە، كۆرۈنۈپ ماڭا كەچ،
 كەلسان ھەرنەچە كەچ بارسا، كۆرۈنۈر ماڭا پات.
 بېشىمى: ئۇ كېتىپ ھەرقانچە تېز كەلسىمۇ، ماڭا كېچىكىپ كەلگەندەك تۈيۈلىدۇ؛ ئۇ كېلىپ ھەرقانچە كەچ
 قايتىسىمۇ، يەنىلا تېز قايتىپ كەتكەندەك بىلىنىدۇ.

سىررى ئىشقىغىنى دەي ئالمان يازا ھەم ئالمانكىم،
 تىلى ئىككى قەلەمۇ كۆڭلى قارا كەلدى دۇۋات.
 بېشىمى: ئىشقىغىنىڭ سىرىنى ئېيتالمايمەن ھەم يازالمايمەن. چۈنكى قەلەمنىڭ تىلى ئىككى، دۈۋەتنىڭ
 كۆڭلى قارا كېلىپ قالدى.

ئا يارىم ساقى، ئا يارىم، يارەي، جەننەتلەر باقىي،
 ئا يارىم، يارەي، سەنڭىغا دەردىڭ يامان.

مەن تىلەپ ھۇسن، ۋەلى شاھ تىلەپ ئەسلۇ نەسەپ،
 ماڭا لولى بىلە ھىندۇ، ئاڭا قوغراتۇ قىيات.
 بېشىمى: مەن ھۇسن تىلەيمەن، لېكىن شاھ ئەسلى نەسەبنى تىلەيدۇ؛ شۇنىڭ ئۈچۈن ماڭا دولان بىلەن
 ھىندۇ، ئۇنىڭغا قوغرات بىلەن قىيات (قەدىمىي تۈرك قەۋملىرى) كېرەك.

ساقىيا، ھۇش كەرەكمەس ماڭا ھېجران دەمدە،
 بادە تۇتۇ، دارۋىيى بېھۋىشى ۋەلى بادەغە قات.
 بېشىمى: ئەي ساقىي، ھېجران پەيتىدە، ماڭا ھۇشنىڭ لازىمى يوق، شۇڭا شاراب تۇتقىن - دە، لېكىن ئۇنىڭغا
 ھۇشسىزلاندۇرۇش دورىسىنى قاتقىن.

تىلەدىم يار، ھەيات ئەيلەي ئاڭا سەرق دەدىم،
 ۋاھكى، ئول داغى ۋەفا قىلماي ئانداغكى ھايات.
 بېشىمى: يارنى تىلەدىم، ئۇنىڭغا «ھاياتىمنى بېغىشلاي» دېدىم؛ مىڭ ئەپسۇس، ئۆمۈر ۋاپا قىلمىغەندەك،
 يارمۇ ۋاپا قىلمىدى.

ئەي نەۋائىي، تىلەسەڭ سېلى فەنادىن مەخلەس،
 فەقر دەشتىدە كەرەك تاغدەك ئارامۇ سەبات.
 بېشىمى: ئەي نەۋائىي، ئۆزلۈكىدىن يوقىتىش سېلىدىن چىقىش يولى تىلەسەڭ، يوقسۇل لۇق دەشتىدە،
 تاغدەك ئېغىر - بېسىق ۋە چىداملىق بول.

ئا يارىم ساقى، ئا يارىم، يارەي، جەننەتلەر باقىي،
 ئا يارىم، يارەي، سەنڭىغا دەردىڭ يامان.

يارىم ساقى چۈشۈرگىسى

ئايارىم ساقى، ئايارىم، يارەي، جەننەتلەر باقىي،
ئايارىم، يارەي، سەنىڭغىنا دەردىڭ يامان.
يېشىمى: ئېھ، دوستۇم ساقى، جەننەتلەرمەڭگۈلۈك؛ سېنىڭلاردىڭ يامان ئەمما ئۇنى كۆرگۈلۈك.

مۇستەھزاد

ھىچ كىشىنى قويماغىل، يارەي، غەمى ھىجران بىلە،
يۈسۈفى كەئنانغا ئوخشا مېھنەتى زىندان بىلە.
يېشىمى: ئەي پەرۋەردىگار، ھېچكىمنى جۇدالىق غېمىگە مۇپتىلا قىلما، كەئنانلىق يۈسۈپكە ئوخشاش زىندان
ئازابىغىمۇ گىرىپتار قىلما.

كۆرسەلەر گەر خانۇ شاھلەر بەلكى سۇلتانى زەمان،
قىلغۇدەك دۇر خىزمەتتىڭى، ئەي پەرۋەش، جان بىلە.
يېشىمى: ئەي پەرىدەك گۈزەل، ئەگەر سېنى خان - شاھلار، ھەتتا زامانىڭ سۇلتانى كۆر سىمۇ، «جان» دەپ
خىزمىتىڭنى قىلغۇدەك.

كۆرمەدىم لەئلى لەبىڭنى يا تىشىڭدەك گەۋھەرى،
قانچە ئاخبارىتىم جەھاننى بەھرىلەيدۇ كان بىلە.
يېشىمى: جاھاننىڭ دېڭىزلىرىنى ئاڭتۇردۇم، كانلىرىنى قازدىم، ئەمما، لېۋىڭدەك ياقۇنى، چىشىڭدەك
گۆھەرنى ئۇچراتمىدىم.

بىرگىنە كۆرمەي يۈزۈڭنى دەر ئارادا تويغۇنچە،
كەتكۈدەكمەن ئاقبەت بۇ ئارزۇ ئەرمان بىلە.
يېشىمى: بۇ دۇنيادا چىرايىڭنى بىر قېتىمىمۇ قانغىچە كۆرەلمەي، ئاقبەتتە شۇ ئارزۇ - ئارمان بىلەن
ئالەمدىن كەتكۈدەكمەن.

ئول گۈلى جەننەت فراقىدا، قەلەندەر، سۇيۇشام،
ئۆتكۈدەكمەن بۇلبۇل ئوخشا نالەيۇ ئەفغان بىلە.
يېشىمى: مەن قەلەندەر، ئۇ جەننەت گۈلىنىڭ پىراقىدا، بۇلبۇلغا ئوخشاش ئەتىگەندىن كەچكەچە نالە -
پىغان چېكىپلا ئۆتكۈدەكمەن.

جۇلا

قىرىق كۈن بولدى، ئەي يارىم، ۋەسلىڭدىن جۇدادۇرمەن،

ۋەسلىڭدىن جۇدا بولغاچ غەمگە مۇبتەلادۇرمەن.

يېشىمى: ئى يارىم، ۋەسلىڭدىن جۇدا بولغىلى قىرىق كۈن بولدى، سېنى كۆرەلمىگەچ غەم - قايغۇغا گىرىپتار بولدۇم.

زۇھرانىڭ فراقىدا دەر - بەدەر گەدا دۇرمەن،

كۈل بولدى مەنىڭ جىسمىم، بىر يولى ئەدادۇرمەن.

يېشىمى: زۇھرانىڭ جۇدالىقى دەردىدە، ئىشىكىمۇ ئىشىك تىلەمچىلىك قىلىپ يۈرىمەن؛ ۋۇجۇدۇم كۆيۈپ كۈل بولدى، بىر يوللا تۈگىشىپ كېتىدىغان ئوخشايمەن.

ئاي يۈزۈڭنى بىر كۆرسەم، باشلارڭدىن ئۆرگۈلسەم،

ئۆلسەم ئەرمانىم يوقتۇر، ئاياغىڭدا جان بەرسەم.

يېشىمى: ئاي يۈزۈڭنى بىر كۆرسەم، ئەتراپىڭدا پەرۋا نە بولسام؛ ئايىڭىڭدا جان بەرسەم، ھېچ ئارمىنىم يوق.

بۇ تاغلار ئەگىز تاغلار، ئاشىق يولىنى باغلار،

بوش قالدى چاھار باغلار، تاھىر ئۆلسە كىم يىغلار.

يېشىمى: بۇ ئەگىز تاغلار ئاشىقنىڭ يولىنى توسىدۇ؛ تۆت پەسلىلىك باغلار بوش قالدى، تاھىر ئۆلۈپ كەتسە كىم يىغلار؟

بۇ تاغلار ئەگىز تاغلار، مەشۇق يولىنى باغلار،

بوش قالسا چاھار باغلار، تاھىرغا زۇھرا يىغلار.

يېشىمى: بۇ ئەگىز تاغلار مەشۇقنىڭ يولىنى توسىدۇ؛ تۆت پەسلىلىك باغلار بوش قالسا، تاھىرغا زۇھرا يىغلايدۇ.

سەنەم

جانىمدا ئەلىق يەڭلىغ ئول سەرۋى مەكان ئەتمىش،

جىم نۇقتەسىدەك داغىن جانىمدا نىھان ئەتمىش.

يېشىمى: ئۇ سەرۋى بويلىق گۈزەل جېنىمنىڭ ئىچىگە ئېلىپتەك ماكانلاشتى؛ قايغۇ - ئەلەملىرىنى جېنىمنىغا «ج» ھەرپىنىڭ چېكىتىگە ئوخشاش يوشۇردى.

جانىمنى ھەدەق ئەيلەپ، كىرىكىلەرى سەق ئەيلەپ،

غەمزە ئوقىن ئاتماقغا قاشنى كەمان ئەتمەش.

يېشىمى: كىرىپكىلىرىنى سەپكە تۇرغۇزۇپ، جېنىمنى نىشانغا ئېلىپ، غەمزە ئوقىنى ئېتىش ئۈچۈن قېشىنى يا (كامان) قىلدى.

مەن بىدىلىي ھەيرانغا ھەم كۆزلەرى گىريانغا،

چىرماشماق ئۈچۈن جانغا زۇلغىنى يىلان ئەتمەش.

يېشىمى: نېمە قىلىشنى بىلەلمەي، ياش تۆكۈۋاتقان مەن بىچارىنىڭ جېنىغا چىرمىشىش ئۈچۈن، چېچىنى يىلان قىلدى.

ئول دىلبەرى مەھۋەشكە غەمزە بىلە دىلكەشكە،

چىھرەم ئۈزە قان ياشىم ھالىمنى بەيان ئەتمەش.

يېشىمى: يۈزۈمدىكى قانلىق يېشىم ئۇ ئاي يۈزلۈك گۈزەل دىلكەشكە ئەھۋالىمنى بايان قىلدى.

يارىم ماڭا سۆز قاتىپ، غەمزە بىلەن قاش ئاتىپ،

ئىش ئوتىدا سارغارتىپ، چىھرەمنى سامان ئەتمەش.

يېشىمى: يارىم ماڭا گەپ ئېتىپ، غەمزە بىلەن قاش ئېتىپ كۆيدۈرىۋالدى، ئىش ئوتىدا چىرايىمنى سامانداك سارغايىتتى.

ئىشقىڭدا كەتەر باشىم، لەئلىك غەمى يولداشىم،

ئول شوخ قاراقاشىم مەندىن نە گۇمان ئەتمەش.

يېشىمى: ئىشقىڭدا بېشىم كېتىدۇ، لېۋىڭنىڭ غېمى ماڭا ھەمراھ بولۇپ ئۆتىدۇ؛ ئەي شوخ قاراقاش گۈزىلىم، مەندىن نېمانچە گۇمانلىنىدىغانسەن؟

ئىش ئوتىدا داغلايدۇر، زۇلفى بىلەن باغلايدۇر،

ئۆلتۈرگەلى چاغلايدۇر، بۇ قۇل نە زىيان ئەتمەش.

يېشىمى: ئۇ ئىش ئوتىدا يۈرىكىمنى داغلايدۇ؛ چاپلىرى بىلەن باغلاپ، مېنى ئۆلتۈرمەكچى بولىۋاتىدۇ؛ مەندەك بىر قۇلدىن ئۇنىڭغا زادى نېمە زىيان يەتكەندۇ؟

دىلخەستە ۋەفائىنى ئول كۆزلەرى مەستانە،

باغرىنى كەباب ئەيلەپ، كۆڭلىنى تولا قان ئەتمەش.

يېشىمى: ئۇ خۇمار كۆزلۈك يار، باغرى ئېزىلگەن ۋەفائىنىڭ جىگرىنى كاۋاپ قىلىپ، يۈرىكىنى لىق قان قىلىۋەتتى.

چوڭ سەلىقە

كۆرسەت جەمالىڭ مەستانەلەرگە،
ئىقىڭدا كۆيگەن پەرۋانەلەرگە.
يېشىمى: ئىشقى ئوتۇڭدا پەرۋانىدەك كۆيگەن مەندەك مەستانىگە جامالىڭنى كۆرسەت.

يوق ماڭا تاقەت قىلسام قەنائەت،
غەمزە قىلۇرسەن بىگانەلەرگە.
يېشىمى: ياتلارغا غەمزە قىلساڭ، مەندە ئۇنىڭغا قانائەت قىلىپ تۇرغىدەك تاقەت يوق.

مەندىن دۇئايى سەندىن ئىجابەت،
جانىم تەسەددۇق جانانەلەرگە.
يېشىمى: تىلەك مەندىن، يەتكۈزمەك سەندىن؛ جانانغا جېنىم تەسەددۇق.

ئەي زۇلمى قاتىغ، رەھىم ئەيلەمەيسەن،
قىلغىل نەزارە بىچارەلەرگە.
يېشىمى: ئەي زۇلمى قاتتىق يار، مەن بىچارىگە رەھىم قىلمىساڭمۇ، نەزەر سېلىپ قويغىن.

پەردەنى ئاچغىل ئايدەك يۈزۈڭدىن،
كۆرسەت جەمالىڭ دىۋانەلەرگە.
يېشىمى: ئايدەك يۈزۈڭدىن چۈمپەردىنى ئېچىپ، مەن مەجنۇنغا جامالىڭنى كۆرسەت.

مەشرەپ غەربىڭ، بەندەم دەگەيسەن،
باشنى قويدى ئاستانەلەرگە.
يېشىمى: غەرب مەشرىبىڭ بوسۇغاڭغا بېشىنى قويدى، ئۇنى «قۇلۇم» دېگەيسەن.

كىچىك سەلىقە بىرىنچى ئاھاڭ

سەنى لەيلىنى رەئىدەك ئەجايىب دىلرەبا دەرلەر،
مەنى مەجنۇنى ھەيراندەك كويۇڭدا بىر گەدا دەرلەر.
يېشىمى: سېنى دىلنى مەپتۇن قىلغۇچى لەيلىدەك ئاجايىپ بىر دىلرەبا دېيىشىدۇ؛ مېنى تىغىرقاپ قالغان
مەجنۇندەك كوچاڭدا يۈرگەن بىر تىلەمچى دېيىشىدۇ.

ئەجەبدۇر، ئەي شاھى خۇبان، كەچە - گۈندۈز ئىشكىڭدە،
ھەمىشە مەن نەۋا قىلسام: «داغى سەن بىنەۋا» دەرلەر.

يېشىمى: ئەي گۈزەللەر شاھى، مەن ئىشىكىڭدە كېچە - كۈندۈز نالە - ناۋا قىلىۋاتسام، ئەجەب، كىشىلەر مېنى «سەن تېخى نالە - ناۋا قىلىمىدىڭ» دېيىشىدۇ - يا؟

باقىبان ئەل سارى، جاننا، يۈزۈڭدىن بىر نىقاب ئالساڭ،

زۇخۇڭنى چۈن مەھى ئەنۋەر، تەجەللىنى خۇدا دەرلەر.

يېشىمى: ئەي جان، ئەلگە يۈزلىنىپ تۇرۇپ، يۈزۈڭدىن چۈمپەردەڭنى بىر ئاچساڭ، رۇخسارىڭنى «بەجايىكى نۇرلۇق ئاي، ئاللاھ مەرھىمىتىنىڭ جىلۋىسى» دېيىشىدۇ.

تەبەسسۇم ئەيلەبان ناگاھ نەزەر قىلساڭ گورىستانغا،

قوپۇپ گوردىن بارى مۇردەھەمە «ۋا ھەسرەت!» دەرلەر.

يېشىمى: ئەي جان، ئەلگە يۈزلىنىپ تۇرۇپ، يۈزۈڭدىن چۈمپەردەڭنى بىر ئاچساڭ، رۇخسارىڭنى «بەجايىكى نۇرلۇق ئاي، ئاللاھ مەرھىمىتىنىڭ جىلۋىسى» دېيىشىدۇ.

تەبەسسۇم ئەيلەبان ناگاھ نەزەر قىلساڭ گورىستانغا،

قوپۇپ گوردىن بارى مۇردەھەمە «ۋا ھەسرەت!» دەرلەر.

يېشىمى: گورىستانغا قاراپ شۇنداققۇنا بىر تەبەسسۇم قىلىپ قويدىغان بولساڭ، بارلىق مۇدىرلار گۈللىرىدىن قوپۇپ، «ۋاي ئېسىت، ئەجەپ گۈزەللىك - ھە!» دەپ قېلىشىدۇ.

كۆرۈبان بەئزى ئاشىقلارنى ھەلقە - ھەلقە زۇلفۇڭنى،

ئەزەلدىن بىزگە سالغان بۇ ھەمە زەنجىرى پا دەرلەر.

يېشىمى: ئاشىقلار ھالقا - ھالقا بولۇپ تۇرىدىغان بۇدەرە چېچىڭنى كۆرگىنىدە، «بۇنىڭ ھەممىسى ئەزەلدىن بىزگە پۈتۈلۈپ، پۈتمىزغا سېلىنغان كىشەن» دېيىشىدۇ.

يۈرۈپ سورۇم تەبىئەلەردىن: «نەدۇر بۇ دەردىمەن دەرمان؟»

تەبىئەت ئايتۇركى: «ئەي نادان، بۇ دەردى بىدەۋا» دەرلەر.

يېشىمى: تېۋىپلارنى ئىزدەپ، ئۇلاردىن: «بۇ دەردىمنىڭ دەۋاسى نېمە؟» دەپ سورىسام، بىر تېۋىپ: «ئەي نادان، بۇ داۋاسىز دەرد دېيىلىدۇ» دېدى.

ئىتىڭنىڭ خاكى پايغا زەللى يۈزىنى سۈردى،

نىدا كەلدىكى قەسرېڭدىن: «كۆزۈڭ سۈر، تۇتىيا دەرلەر».

يېشىمى: زەللى ئىتىڭنىڭ پۈتتىكى توپىنى يۈزىگە سۈرگەندى، قەسرېڭدىن: «كۆزۈڭگە سۈرگەن، ئۇنى «تۇتىيا» دەيدۇ» دېگەن سادا كەلدى.

ئىككىنچى ئاھاڭ

ئەي رەفىق سەن ساقلاغىل كۆڭلۈڭدە بىر ئەسرارى بار،

ياردىن قىلغىل ھەزەر، ياندا بىر ئەغيارى بار.

يېشىمى: ئەي دوست، كۆڭلۈڭدىكى سىرىڭنى چىڭ ساقلا. ھەتتا يارىغدىنمۇ ھەزەر قىل، ئەگەر ئۇنىڭ يېنىدا بىرەر بىگانە بولۇپ قالسا.

دەمەگىل دەپ سەن ئاڭا سىرىڭنى قىلساڭ ئاشكار،

ئول ھەم ئاپتۇر دەمە دەپ، ئانىڭمۇ ھەم بىر يارى بار.

يېشىمى: يارىڭغا «باشقىلارغا دېمە» دەپ، سىرىڭنى ئېيتساڭ، ئۇنىڭمۇ بىر دوستى بولۇپ قالسا، «دېمە» دەپ، ئېيتىپ قويدۇ.

گۈندۈز قىلساڭ سۇخەن، بول ھەر تەرەقدىن باخەبەر،

كەچەلەر ئاھىستە بول، يانىڭدا بىر بىدارى بار.

يېشىمى: كۈندۈزى گەپ قىلساڭ، دەسلەپ ئەتراپقا باق؛ كېچىدە گەپ قىلساڭ، ئېغىزنى قۇلاققا ياق؛ ئەگەر يېنىڭدا بىرەر ئويغاق بولۇپ قالسا.

خەندە قىلغان بىرلە ھەركىم سەن ئاڭا بولسا قىرىپ،

گۈل ئاچىلغان بىرلە ئانىڭ ياندا بىر خارى بار.

يېشىمى: بىراۋ ساڭا قاراپ كۈلۈپلا قويسا، ئۇنىڭغا ئالدىنىپ قالما؛ ھەزەر قىلدىكى ئېچىلغان گۈلنىڭ يېنىدا تىكىنى بولىدۇ.

گۈل ئۈچۈن بۇلبۇل ھەمىشە جاننى ئيسار ئەتەر،

ئاقىبەت بۇلبۇلنىڭ ھەم بىر خارىدىن ئازارى بار.

يېشىمى: بۇلبۇل گۈل ئۈچۈن دائىم جېنىنى پىدا قىلىدىمۇ، ئاقىۋەتتە بۇلبۇلغىمۇ بىرەر تىكەندىن ئازار يەتمەي قالمايدۇ.

دانىشىڭغا بولما مەغرۇر، ئەي فۇلان ئىبنى فۇلان،

بۇ جەھان سەھنىدە سەندەك يۈز تۈمەن ھۇشيارى بار.

يېشىمى: ئەي پالانىنىڭ ئوغلى پالانى، بىلىمىڭ ۋە ئەقلىڭگە مەغرۇرلانما، بۇ جاھاننىڭ سەھنىسىدە سەندەك يۈز تۈمەن ئەقىللىق بار.

سەن كۆڭۈلدىن ھەر زامان باتىل خەيالىڭنى چىقار،

خەيرىيەت ئەندىشە قىلغىل، ساھىبى ئەسرارى بار.

يېشىمى: كۆڭلۈڭنى بۇزۇق خىياللاردىن ھەمىشە تازىلاپ تۇرغىن، ياخشىلىق قىلىشنى، پۈتكۈل سىر - ئەسرارلارنىڭ ساھىبى بارلىقىنى ئويلا.

كىچىك سەلىقە چۈشۈرگىسى

ئەي زۇمۇررەد، بىر خۇدادىن ئۆزگەنى تۇتما ئۇمىد،
 ھەقدىن ئۆزگە قايدا بارساڭ بىر بۇزۇق دىيۋارى بار.
 يېشىمى: ئەي زۇمۇررەد، بىر ئاللاھتىن باشقا ھېچكىمدىن ئۇمىد كۈتمە، ھەقتە ئالادىن باشقا نەگلا بارساڭ،
 بىر ۋايرانلىقتۇر.

پىشرەۋ

ئەي گۈلۈم، ئەي سۇنبۇلۇم، ئەي سەۋسەنم، ئەي ئەنبەرەم،
 ئەي مەنىم نۇقىلم يەنە ھەبىم، نەباتۇ شەكەرەم.
 يېشىمى: ئەي مېنىڭ گۈلۈم، سۇمبۇلۇم سەۋسەنم، ئەي مېنىڭ ئىپار - ئەنبەرەم، مېغىزىم، ناۋات -
 شېكىرىم.

ئەي تەبىبىم، ئەي ھەبىبىم، ئەي جانىم، ئەي ھەمدەمم،
 ئەي رەفئىقىم، ئەي شەفىقىم، ئەي بەگىم، ئەي دىلبەرەم.
 يېشىمى: تېۋىپىم، دوستۇم، جېنىم، ھەمدەمم، يارىم، شەپقەتچىم، بېگىم، دىلبەرەم.

ئەي بەھارىم، ئەي نىگارىم، ئەي شىكارىم، شاھىدىم،
 ئەي ھەرىفىم، ئەي زەرىفىم، ئەي شەرىفىم، سەرۋەرەم.
 يېشىمى: ئەي باھارىم، نىگارىم، شىكارىم، گۇۋاھچىم، شېرىكىم، ئەقىللىقىم - زېرىكىم، شەرىپىم،
 يولباشچىم.

ئەي گۈلىستانىم، گۈلۈم، سەرۋى گۈللەندامم مەنىم،
 ساغەرەم، شەمى شەبستانىم، مەللىك مەنزەرەم.
 يېشىمى: ئەي گۈلىستانىم، مېنىڭ سەرۋى قامەتلىك گۈزىلىم، شارابىم، تۈندىكى چىراغىم، پەرىشتە
 سۈپەتلىكىم.

ئەي رەياھىن، راھىمۇ روھى رەۋانىم لوتقى ئىلە،
 سەرفەرازىم، سەركەشىم، شوخۇ سەئادەت ئەختەرەم.
 يېشىمى: ئەي رەيھەنىم، يولۇم، روھلۇق جېنىم، مەرھەمەتلىكىم، ئۇلۇغۋارىم، غورۇرۇم، شوخ يارىم، بەخت
 يۇلتۇزۇم.

ئەي مەنىم خۇرىشەدۇ ماھىم، ئەي چىراغىم، فايىزىم،
 شوخى چەشم ئەلتافى شاھىم، ئەي مۇبارەك پەيكەرەم.
 يېشىمى: ئەي مېنىڭ قۇياشىم، ئېيىم، چىرىغىم، پەيزىم، كۆزلىرى شوخ، مەرھەمەتلىك شاھىم، ئەي
 مۇبارەك گۈزىلىم.

پىشرەۋ چۈشۈرگىسى

ئىشقىڭ ئالدى ئەقلىۋۇشۇم، كۆڭلۈمى بەغمالادى،
 سۆيىلە ئاخىر، ئەي نەسىمى، جانۇ دىلدىن بىھتەرىم.
 بېشىمى: ئەي جان - دىلدىنمۇ ئەزىز سۆيگىنىم، ئىشقىڭ نەسىمىنىڭ ئەقىل - ھۇشىنى يوقىتىپ،
 كۆڭلىنى تالان - تاراج قىلدى، سۆزلىسەڭچۇ، ئاخىر.

تەككىد

سەنەمنى دەردىنى دەفتەر قىلىپ خەتكە بىتىپ بولماس،
 ئانى ئەسرارنى بىفەھىملەرگە شەرھ ئەتىپ بولماس.
 بېشىمى: سەنەمنىڭ دەردىنى يېزىپ تۈگەتكىلى بولمايدۇ؛ ئۇنىڭ سىرلىرىنى نادانلارغا چۈشەندۈرۈپ
 بولغىلى بولمايدۇ.

جۇدالىق خەنجەرى بىرلە يۈرەكىم چاك - چاك بولدى،
 يۈرەك زەخمىن ئاچىپ بىدەردلەرگە كۆرسەتىپ بولماس.
 بېشىمى: جۇدالىق خەنجىرى يۈرەكىمنى تىلىم - تىلىم قىلىۋەتتى؛ يۈرەكتىكى بۇ جاراھەتلەرنى
 دەردسىزلەرگە كۆرسەتكىلى بولمايدۇ.

فەلەكنى ئەختەرىن قىلسا بولۇر دەرلەر ھىسابىنى،
 يۈرەكىم زەخمىنى ھەرگىز ھىسابىنى بىلىپ بولماس.
 بېشىمى: «كۆكتىكى يۇلتۇزلارنىڭ ھىسابىنى بىلىش مۇمكىن» دېيىشىدۇ، لېكىن يۈرەكىمدىكى يارا -
 جاراھەتلەرنىڭ سانىنى ھېسابلىغىلى بولمايدۇ.

ئەلەم تارتىپ، يۈرەك كۆيمەي، قارا كۆزدىن تۆكۈلمەس ياش،
 قازاننى ئاستىغا ئوت ياقماغۇنچە قايناتىپ بولماس.
 بېشىمى: قازاننىڭ ئاستىغا ئوت ياقمىغۇچە ئۇنى قايناتقىلى بولمايدۇ؛ دەرد - ئەلەم تارتىپ يۈرەك
 ئۆرتەنمىگىچە، قارا كۆزدىن ياش تۆكەلمەيدۇ.

ھۇۋەيدا، ھەر ئىشكىم بىمۇشەققەت بولماغاي ھاسىل،
 مۇشەققەت تارتماغۇنچە يار ۋەسلىگە يەتىپ بولماس.
 بېشىمى: ئەي ھۇۋەيدا، ھەرقانداق بىر ئىش جاپا - مۇشەققەتسىز ۋۇجۇدقا چىقمايدۇكى، مۇشەققەت
 تارتمىقچە يار ۋەسلىگە يەتكىلى بولمايدۇ.

داستان

بىرىنچى داستان

كەل غەرىبجان، سەير ئەتەلى بىزلەر بۇ باغدا،
گۈللەر كۆرسۇن بۇلبۇللارنىڭ تەماشاسىنى.
سەنىڭ ئۈچۈن ئەزىز جانىم بولسۇن سەدەقە،
كۆرگىل، سەنەم شەيدانىڭ تەماشاسىنى.

يېشىمى: كەل غەرىبجان، بىز بۇ باغدا سەيلە قىلايلى، گۈللەر بۇلبۇللارنىڭ تاماشاسىنى كۆرسۇن؛ سېنىڭ
ئۈچۈن ئەزىز جېنىم سەدەقە بولسۇن، شەيدا ئاشىق سەنەمنىڭ تاماشاسىنى كۆرگىن.

ئول خۇدايىم ياراتتى جەننەتۈر رىزۋان،
بۇ دۇنيادا نىئەتلەر بەردى مىڭ ئەلۋان.
لەيلى ئۈچۈن نەچە يىل يۈردى سەرگەردان،
مەجنۇن كۆرسۇن لەيلانىڭ تەماشاسىنى.

يېشىمى: ئۇ ئاللاھ ھۆرلەر قەنىتىنى ياراتتى، بۇ دۇنيادا ئىنسانلارغا مىڭ تۈرلۈك نېمەت بەردى؛ لەي ئۈچۈن
نەچچە يىل سەرگەردان بولغان مەجنۇن ئەمدى لەيلىنىڭ تاماشاسىنى كۆرسۇن.

ئىشقى ئوتى ئاشىقلارنى ئەيلەدى بەرباد،
ئاشىق - مەئشۇق ئوت ئىچرە قىلدى مىڭ فەرياد،
بىستۇن تاغلارنى قازدى ئول فەرھاد،
شېرىن كۆرسۇن فەرھادنىڭ تەماشاسىنى.

يېشىمى: ئىشقى ئوتى ئاشىقلارنى بەرباد قىلدى، ئاشىق - مەشۇقلار ئىشقى ئوت ئىچىدە مىڭ پەرياد قىلدى؛
ئۇ فەرھاد بىستۇن تاغلارنى قازغان ئىدى، ئەمدى شېرىن فەرھادنىڭ تاماشاسىنى كۆرسۇن.

ئول خۇدايىم ھەر كىمگە سالدى بىر سەۋدا،
مۇھەببەتنىڭ بازىرىدا تۈمەننىڭ غەۋغا.
ئون ئىككى يىل ئاقتىلار دەريادا ئۇزرا،
ۋامىق كۆرسۇن ئۇزىرنىڭ تەماشاسىنى.

يېشىمى: ئۇ خۇدايىم ھەركىمنىڭ بېشىغا بىر سەۋدا سالدى، ئىشقى - مۇھەببەتنىڭ بازىرىدا تۈمەننىڭ
غەۋغا بار؛ ئۇزرا دەريادا ئون ئىككى يىل ئاقتىدى، ئەمدى ۋامىق ئۇزىرنىڭ تاماشاسىنى كۆرسۇن.

غەرىب - سەنەم قوشۇلدىلار باغدا جەم بولۇپ،
يۈرەكلەرى پارە - پارە، كۆزى نەم بولۇپ،
ئىككى ئاشىق بىر - بىرىگە يار ھەمدەم بولۇپ،
تاھىر كۆرسۇن زۇھرانىڭ تەماشاسىنى.

يېشىمى: غەرىب - سەنەم باغدا جەم بولۇپ بىر - بىرىگە قوشۇلدى، يۈرەكلىرى پارە- پارە، كۆزلىرى نەملەشكەن بۇ ئىككى ئاشىق بىر - بىرىگە يار ھەمدەم بولۇشتى. ئەمدى تاھىر زۇھرانىڭ تاماشا سىنى كۆرسۇن.

ئىككىنچى داستان

ئەي كۆڭۈل، يارنىڭ ۋەفاسى قالدىمۇ؟

قىلماغان جانغا جەفاسى قالدىمۇ؟

يېشىمى: ئەي كۆڭۈل، يارنىڭ ۋاپاسى، جانغا سالماغان جاپاسى يەنە قالدىمۇ؟

ئاتماغان سىينەمگە ئول پەيۋەستە قاش،

مىزگان ئوقى - قاشى ياسى قالدىمۇ؟

يېشىمى: ئۇ قوشۇلما قاشنىڭ يۈرىكىمگە ئاتماغان كىرىپك ئوقى، قېشىنىڭ ياسى قالدىمۇ؟

پارە بولغان كۆكسۈمە پەيكانىدىن،

قىلغان يارنىڭ دەۋاسى قالدىمۇ؟

يېشىمى: پارە - پارە بولغان يۈرىكىمگە يارنىڭ كىرىپك ئوقى بىلەن قىلمىغان داۋاسى قالدىمۇ؟

ئۆرتەنىپ ھەجرىدە كۈل بولماق بىلە،

جانۇ كۆڭلۈمنىڭ سەفاسى قالدىمۇ؟

يېشىمى: يارنىڭ جۇدالىقىدا ئۆرتەنىپ، كۆيۈپ كۈل بولغان جان - دىلىمنىڭ ساپاسى قالدىمۇ؟

جان فىدا قىلدىڭ دەر ئەردىڭ، ئەي كۆڭۈل،

بولماغان جانان فىداسى قالدىمۇ؟

يېشىمى: ئەي كۆڭۈل، «جېنىڭنى پىدا قىلىۋەتتىڭ» دەيتتىڭ، ئۇنىڭدىن باشقا زادى جانانغا پىدا قىلمىغان نەرسەممۇ قالدىمۇ؟

يار كويىدا قەلەندەر بولغالى،

مەندىن ئۆزگە بىنەۋاسى قالدىمۇ؟

يېشىمى: يارنىڭ كۈچىسىدا قەلەندەر بولۇشقا مەندىن باشقا يوقسۇلى قالدىمۇ؟

يار ھەجرىدە نىيازى ئۆرتەنىپ،

تارتماغان جەبرۇ جەفاسى قالدىمۇ؟

يېشىمى: يارنىڭ جۇدالىقىدا ئۆرتەنگەن نىيازىنىڭ تارتماغان جەبىر - جاپاسى يەنە قالدىمۇ؟

چۈشۈرگە:

ئەي كۆڭۈل، يارنىڭ ۋەفاسى قالدىمۇ؟
 قىلماغان جانغا جەفاسى قالدىمۇ؟
 بېشىمى: ئەي كۆڭۈل، يارنىڭ ۋاپاسى، جانغا سالمايغان جاپاسى يەنە قالدىمۇ؟

ئۈچىنچى داستان

ئۈستى قارلىق ئاپئاق تاغلار،
 ئەھۋالىمنى كۆردۈڭلارمۇ؟
 دۈشمەنلەرگە بەندە بولۇپ،
 قالغانىمنى كۆردۈڭلارمۇ؟
 بېشىمى: ئۈستى ئاپئاق قار بىلەن پۈركەنگەن تاغلار، ئەھۋالىمنى كۆردۈڭلارمۇ؟ دۈشمەنلەرگە قۇل بولۇپ
 قالغانلىقىمنى كۆردۈڭلارمۇ؟

نەزەر ئەيلەڭ كۆز ياشىمغا،
 ھېچكىم كەلمەيدۇر قاشىمغا.
 قامچى ياغىپ بۇ باشىمغا،
 تۇرغانىمنى كۆردۈڭلارمۇ؟
 بېشىمى: كۆز يېشىمغا نەزەر سېلىڭ، ھېچكىم قېشىمغا كەلمەيدۇ؛ بېشىمغا قامچا يېغىپ تۇرغانلىقىمنى
 كۆردۈڭلارمۇ؟

قىرىق يىگىتىم بارچە قالپ،
 ئۆزۈمنى مەن غەمگە سالپ،
 ئەھمەد بەگنى بىللە ئالىپ،
 كەلگەننىمى كۆردۈڭلارمۇ؟
 بېشىمى: قىرىق يىگىتىمنىڭ ھەممىسىنى قالدۇرۇپ، ئۆزۈمنى غەم - ئەندىشىگە سېلىپ، ئەھمەد بەگنى
 بىللە ئېلىپ كەلگەنلىكىمنى كۆردۈڭلارمۇ؟

بەندە بولدۇم، شۇل ئىرادە،
 قالدىم تۈمەن مىڭ بەلادە.
 دۈشمەن ئاتلىق، مەن فىيادە،
 يۈرگەننىمى كۆردۈڭلارمۇ؟
 بېشىمى: ئاللاھ ئىرادىسى بىلەن قۇل بولۇپ قالدىم، تۈمەننىڭ بالا - قازاغا يولۇقتۇم؛ دۈشمەن ئاتلىق، مەن
 پىيادە كېتىۋاتقىنىمنى كۆردۈڭلارمۇ؟

يۇسۇق بەگ دەر: سىنەم داغلاپ،

ئەرمانىم كۆپ، مۇندا يىغلاپ،

ئات ئالدىدا قولۇم باغلاپ،

ماڭغانىمنى كۆردۈڭلارمۇ؟

يېشىمى: يۈسۈپ بەگ ئېيتىدۇكى: «يۈرىكىم كاۋاپتەك داغلانماقتا، ئارزۇيۇم كۆپ، ئەمما مەن بۇ يەردە يىغلاپلا يۈرىمەن؛ ئاتلىق دۈشمەننىڭ ئالدىدا، قولۇم باغلاقلىق كېتىۋاتقىنىمنى كۆردۈڭلارمۇ؟»

تۆتىنچى داستان

فەلەك ئاشۇبىدىن كىم مەن كەبى زارۇ نىزار ئولغا،

جەھان زۇلمى، ئۇلۇس بىدادىدىن بىئىتبار ئولغا.

يېشىمى: پەلەكنىڭ غەۋغاسىدىن، جاھاننىڭ زۇلمىدىن، كىشىلەرنىڭ ئادالەتسىزلىكىدىن كىممۇ مەندەك خار - زار بولسۇن؟

زېھى ئازادەئىيەن ئىشقى ئارا مەجنۇن ئەمەس ھەمراھ،

نە مەندە خانۇمانۇ نە ماڭا يارۇ دىيار ئولغا.

يېشىمى: نېمە دېگەن ئازاد ئادەممەنكى، ئاشقىلىقتا مەجنۇنۇ ماڭا تەڭلىشەلمەيدۇ، مەندە نە ئۆي - جاي، نە يار، ياكى دىيار بولسۇن؟

جەھان ئەھلىدىن ئەتمەك مۇددەئا مېھرۇ ۋەفا رەسمىن،

دەمەكتۇر مېھرى زەھرىدىن ھەياتىم ئۈستۇۋار ئولغا.

يېشىمى: جاھان ئەھلىدىن مېھىر - ۋاپا كۈتۈش، «ھاياتىم مۇھەببەت زەھىرى بىلەن مۇستەھكەملەنسۇن» دېگەنلىكتۇر.

فەنا دەشتى سارى تۈشمىش سەبۇرىي، دوستلار زىنھار،

دەمەڭكىم ئىختىيار ئەتمىش، ئاڭا نە ئىختىيار ئولغا.

يېشىمى: دوستلار، سەبۇرىنى ھەرگىزمۇ زاھىدلىق چۆلىگە قاراپ مېڭىشنى ئۆزى خاھلاپتۇ، دەپ قالماڭلار، ئۇنىڭدا نەدە ئىختىيارلىق بولسۇنكى!

مەشرەب

بىرىنچى مەشرەب

بىرىنچى ئاھاڭ

سەنسز دەمى ئەي شوخ جەھان، كۆزلەرى جادۇ،

ھەر ئاھىم ئەرۇر چەرخى بايىباندا ئاھۇ.

يېشىمى: ئەي جاھاننىڭ شوخى، جادۇ كۆزلۈكۈم، سەنسىز تارتقان ھەربىر ئاھىم پەلەك باياۋاندىكى كېيىككە ئوخشايدۇ.

مەن سەرۋى قەدد ئارزۇسىنى ئەيلەپ چەكەدۈرمەن،

قۇمرى نە ئۈچۈن چەككۈسى سەرۋ ئۈستىدە گۈگۈ.

يېشىمى: مەنغۇ سەرۋى قامەتكە ئېرىشىش ئارزۇسىدا نالە - پەريات چېكىۋاتىمەن، پاختەك ئۆزى سەرۋى دەرىخىنىڭ ئۈستىدە ئولتۇرۇپمۇ، يەنەن نېمە ئۈچۈن «گۈگۈ - گۇ» دەپ پىغان چېكىدىغاندۇ؟

دانالار ئىلە ئۆتكەرۇ ئۇمرۇڭنى خۇش ئۆتكەر،

قىلغۇسى دىماغىڭنى مۇئەتتەر گۈلى خۇشبۇ.

يېشىمى: دانالار بىلەن ئۆتىدىغان ئۇمرۇڭنى خوشال ئۆتكۈزگىنىكى، خۇشبۇي گۈلىنىڭ ھىدى دىمىقىڭنى خۇش بۇي قىلغۇسى.

يۈزىنى ئاچىپ، قىلغۇسى يەلدايىنى گۈندۈز،

سۈنبۇل ساچار ئافاققا ئاچسا خەمى گىيسۇ.

يېشىمى: ئۇ گۈزەل يۈزىنى ئاچسا، يەلدا كېچىسىنى گۈندۈزگە ئايلاندۇرىدۇ؛ ئەگەر چېچىنىڭ تۈگۈچلىرىنى يەشسە، جاھاننى سۈنبۇل ھىدىغا يۈركىيىدۇ.

مەشھۇرىي، جەفا بىر - بىرىگە سۈھبەتى ناچىنىس،

دەۋزە ئىچىدە كۆيگۈسى خۇشخۇ ئىلە بەدخۇد.

يېشىمى: مەشھۇرىي، نىجىسلار بىلەن ھەمسۆھبەت بولۇش خۇددى دوزاختا خۇشخۇي بىلەن بەدخۇي بىللە كۆيگەندەك بىر - بىرىگە جاپا سالغانلىقتۇر.

ئىككىنچى ئاھاڭ

ئەي نۇر دىلودىدە، دىدارىڭغا مۇشتاقمەن،

ۋاي يارى پىسەندىدە، دىدارىڭغا مۇشتاقمەن.

يېشىمى: ئەي كۆڭلۈم ۋە كۆزۈمنىڭ نۇرى، دىدارىڭغا ئىنتىزارمەن، ئەي ئارزۇلۇق يار، دىدارىڭغا تەقەززامەن.

ئەي ماھى پەرى پەيكەر، ۋاي ھۇرى مەلەك مەنزەر،

ئەي لەئلى لەبى شەكەر، دىدارىڭغا مۇشتاقمەن.

يېشىمى: ئەي پەرى سۈرەتلىك ئاي يۈزلۈكۈم، ئەي مالائىكە سۈپەتلىكىم، ئەي لېۋى شېكەردىن شېرىن يار، دىدارىڭغا ئىنتىزارمەن.

ئەي دىلبەرى دىلدارىم، سەنسەن ئەبەدى جانىم،

ۋاي يارى ۋەفادارىم، دىدارىغا مۇشتاقمەن.

يېشىمى: ئەي كۆڭۈلنى تارتقۇچى دىلدارىم، سەن مېنىڭ مەڭگۈلۈك ھاياتىم، ۋاي، ۋاپادارىم يارىم،
دىدارىغا ئىنتىزارمەن.

ئەي دىلبەرى سىمىن تەن، سەن جانۇ نەسمى تەن،

ئەي سەرۋى گۈلى گۈلشەن، دىدارىغا مۇشتاقمەن.

يېشىمى: ئەي كۆمۈش تەنلىك، ئەي سەرۋى قامەتلىك، گۈلشەندىكى گۈل، نەسمىنىڭ تېنىگە جان بولغان
دىلبەر، دىدارىغا ئىنتىزارمەن.

ئۈچىنچى ئاھاڭ

كىمكى ئول گۈلچىھرەنى ئۆزىگە مېھمان ئەيلەدى،

ئۆزىنى ئىسكەندەرۇ جەمشىدى دەۋران ئەيلەدى.

يېشىمى: كىمكى ئۇ گۈل چېھرىلىكىنى ئۆزىگە مېھمان قىلالىسا، ئۆزىنى دەۋرانىڭ ئىسكەندەرى ۋە جەمشىدى
دەپ بىلسە بولىدۇ.

تا كەمەندى زۇلق ئىلە كۆڭلۈم قۇشنى قىلدى سەيد،

يۈرەكىمنى ئۆرتەدى، باغرىمنى بىريان ئەيلەدى.

يېشىمى: ئۇ كۆڭلۈم قۇشنى چېچىنىڭ تۈزىقىغا ئىلىندۈرۈپ مېنى ئوۋلىۋالغاندىن بېرى، يۈرەكىمنى
ئۆرتەپ، باغرىمنى كاۋاپ قىلىۋەتتى.

فۇرقەتۇ ھىجرانغا ئول دىلبەرى سىمىن بەدەن،

كۆزلەرىمنى ياشنى لەئلى بەدەخشان ئەيلەدى.

يېشىمى: ئۇ كۆمۈش تەنلىك دىلبەر پىراق ۋە جۇدالىق ئارقىلىق، كىز يېشىمنى بەدەخشاننىڭ ياقۇتەدەك
قانغا ئايلاندۇرۇۋەتتى.

ئول خۇداۋەندىكى باردۇر خالىقى كەۋنۇ مەكان،

تىشلارنى گەۋھەرۇ لەئلىنى مەرجان ئەيلەدى.

يېشىمى: كائىناتنى ياراتقان ئاللاھ ئۇنىڭ چىشلىرىنى گۆھەردىن، لېۋىنى مارجاندىن قىلىپ يارىتىپتۇ.

ئۆزىنى قىلدى جەھاندا تۇرقە بىر شۆھرەتتەما،

تا سەنىڭ ۋەسفىڭ قەلەندەر ئەلگە داستان ئەيلەدى.

يېشىمى: قەلەندەر سېنى تەرىپلەپ ئەلگە داستان قىلىۋەتكەندىن بۇيان، دۇنيادىكى ئاجايىپ بىر
شۆھرەتتەما (شۆھرەت كۆرسەتكۈچ) بولۇپ قالدى.

ئىككىنچى مەشرەپ بىرىنچى ئاھاڭ

ۋۇجۇدۇم كاھىنى كۈل قىلدى تابى بەرقى رۇخسارى،

ساۋۇرسا دۇدى ئاھىمنى ھەۋايى شۇئەلە دىدارى.

يېشىمى: ئۇنىڭ دىدارىنىڭ يالقۇنى ئاھىم تۈتۈنىنى ھاۋاغا سورىغان بولسا، رۇخسارىدىن چاقىنغان چاقماق ئوتى ۋۇجۇدۇم سامىنىنى كۈل قىلدى.

ئەگەر شەۋقۇم تەزەرۋى رەنگلەر كۆرگۈزسە تاڭ كۆرمە،

كى رەنگىن جىلۋەلەر كۆرگۈزدىكىم تاۋۇس رەفتارى.

يېشىمى: ئەگەر ئىشتىياقنىڭ قىرغاقلىقى جىلۋە قىلسا ئەجەبەنمە، چۈنكى تۈزۈم ئۆزىنىڭ چىرايلىق يۈرۈشلىرى بىلەن جىلۋە قىلىدۇ-غۇ.

ئەگەر كۆزۈم مەنىڭ گۈل رەنگى بولسا، ھەيرەتى يوقدۇر،

سالىپدۇر جىلۋە ئەكىس گۈلۈزارى، جامە گۈلنارى.

يېشىمى: ئەگەر كۆزۈم گل رەڭگىدە كۆرۈنسە، ئۇنىڭغا ھەيران قېلىشنىڭ ھاجىتى يوق. چۈنكى كۆزۈمدە گۈلدەك جامالىنىڭ، گۈلرەڭلىك كىيىمنىڭ ئەكسى جىلۋىلەنگەندۇر.

بار ئەسھابى نەزەر سۈرەتكە بولماسلار نەزەر بەندىكىم،

تاۋۇق باشدا بار تاجى، چەبىن باشدا دەستارى.

يېشىمى: توخۇنىڭ بېشىدا تاجىسى، چۈنىنىڭ بېشىدا سەلىلىسى بولىدۇ، لېكىن يىراقنى كۆرەر زاتلار شەكىلگە، تاشقى كۆرۈنۈشكە قاراپ ئىش كۆرمەيدۇ.

نەۋائىدىن كەين مەشھۇرىي شئىرىنى ئوقۇماس كىم،

بۇ بازار ئىچكى باردۇر ھەر مەتائىغا خەرىدارى.

يېشىمى: كىشىلەر نەۋائىنىڭكىدىن كېيىن مەشھۇرىي شئىرلىرىنى ئوقىماي قالارمۇ؟ بۇ بازاردا ھەر قانداق مالنىڭ ئۆزىگە لايىق خېرىدارى بار - دە.

ئىككىنچى ئاھاڭ

ئەرزىمنى ئايتاي، شاھىم ئىشتىكىل،

مىسكىن گەدامەن، دادىمغا يەتكىل.

يېشىمى: شاھىم ئەرزىمنى ئاڭلا، مەندەك مىسكىن گادايىنىڭ دادىمغا يەت.

قىلساڭ يىراقراق مۇندا ئۆزۈڭدىن،
ۋەسلىڭ سارىغا ئاندا ياۋۇتكىل.
يېشىمى: بۇرۇندا ئۆزۈڭدىن يىراقلاشتۇرغان بولساڭمۇ، ئەمدى ۋەسلىڭگە يېقىنلاشتۇر.

سەندىن ئايرىغان دۇنيايى مەككار،
كۆڭلۈمنى ئاندىن ئەمدى ساۋۇتكىل.
يېشىمى: مەككار دۇنيا مېنى سەندىن ئايرىۋەتكەندى، شۇڭا ئەمدى ئۇنىڭدىن كۆڭلۈمنى سۇغۇتقىن.

سەندىن بۆلەكنى ھەرگىز دەمەسمەن،
ۋەللاھۇ، بىللاھ سۆزۈمگە بىتكىل.
يېشىمى: سەندىن ئۆزگىنى ھەرگىز سۆيۈمەيمەن، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، سۆزۈمگە ئىشەنگىن.

مېھمانىڭ ئولدى بۇ تۈن ھۈۋەيدا،
كۆڭلىنى ئاۋلاپ ياخشى كۈزەتكىل.
يېشىمى: بۇ كېچە ھۈۋەيدا سېنىڭ مېھمانىڭ بولدى، ئۇنىڭ كۆڭلىنى ئوۋلاپ، ياخشى كۈتۈۋالغىن.

8- مۇقام ئۇششاق مۇقامى تېكىستلىرى چوڭ نەغمە قىسمى 202 مىسرا، تۆرت داستان 62 مىسرا، ئىككى مەشرەپ 48 مىسرا بولۇپ، جەمئىي 312 مىسرا شېئىردىن تەشكىل تاپقان.

ئابدۇرەئوپ پولات

يۇقىرىقى ئون ئىككى مۇقامنىڭ تېكىستى ۋە يېشىمى بېيجىڭ مەركىزىي مىللەتلەر ئۇنىۋېرسىتېتى تىل - ئەدەبىيات فاكولتېتىنىڭ پروفېسسورى، دوكتور ئابدۇرەئوپ پولات تەكلىماكانىي ئەپەندىنىڭ «ئەسلى يېزىلىشى بىلەن ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقام تېكىستلىرى» ناملىق كىتابىدىن ئېلىندى.
مەتبەئەچىلىكى» دە تىزىلدى.

بۇ بەتنى پەقەت ئۆلىنىش قىلىشقا بولىدۇ، مەزمۇنى باشقا بەتلەرگە كۆچۈرۈپ ئىشلىتىشكە بولمايدۇ.
Tel: 0991 – 8982843 QQ: 553468250

新ICP备06001025号

«ئۇيغۇر مۇقام تورى» نىڭ بارلىق ھوقۇقى زۇلقار ئېلېكترونلۇق مەتبەئە مەركىزىگە تەۋە.
بېكەت باشلىقى: ئۆمەر جان ساتتار ھاجى QQ: 553468250 Tel: 0991 – 8982843
لايىھىلىگۈچى: ئەلپىدا يۇمشاق دېتال چەكلىك شىركىتى تور ئىشلىرى بۆلۈمى

مۇقام تېكىستلىرى

9- بايات مۇقامى

چوڭ نەغمە

مۇقەددىمە

نەچۈك شاد ئولمايىن قىلساڭ نىشانە جانى فگارمىنى،

سورار يۈز تىل بىلە پەيكانلارنىڭ ھالنىزارمىنى.

يېشىمى: ئەيگە جېنىمنى قارىغا ئالساڭ، نېمىشقا شادلانمايىكى، كىرىپك ئوقلىرىڭ رەپرەپ ئەھۋالىمنى يۈز خىل تىل ۋە شەكلى بىلەن سوراپ تۇرىدۇ - غۇ.

ئۆيۈم تىيرە ئەمەس چۈن بىسىملى تىغى نىگاھىڭمەن،

چەراغان قىلغۇسىدۇر ئاھۇلار كۆزى مەزىزارمىنى.

يېشىمى: مېنى كۆزۈڭنىڭ تىغى بىلەن قەتلى قىلغىنىڭ ئۈچۈن، ئۆيۈم يورۇق. كېيىكلەرنىڭ كۆزى مازىمنى چىراغ بولۇپ يورۇتقاي.

ئاچىلۇر تۇفراغىمدىن تا قىيامەت لالەئى ھەسرەت،

خەزان ئولسا بەھارى ئۆمر كۆرمەي گۈلئۆزارمىنى.

يېشىمى: ئۆمۈر باھارىم گۈل يۈزلۈكۈمنى كۆرمەي خازان بولسا، قەبرىمدىن ئۈنگەن ھەسرەت لالىسى تاكى قىيامەتكىچە ئېچىلىپ تۇرىدۇ.

زىبەس ئەشكى فۇرۇغ ئەفشان ساچىپ ھىجران تۇنى كۆرگەچ،

كى دەلەر ئىكى مەشئەل ئىكى چەشمى ئىنتىزارمىنى.

يېشىمى: ھىجران تۈنىدە تارام - تارام ياش تۆكۈپ يىغلاۋاتقىنىمنى كۆرگەنلەر، يارغا ئىنتىزار بولغان

ئىككى كۆزۈمنى «ئىككى مەشئەلمىكىن» دەپ قالدۇ.

نەچۈك ئارام ئىستەرسىز مەنى ئاۋاردىن، ئول شوخ،

قاچان قويدى مەنىڭ بىرلەكى ئارامۇ قەرارىمنى.

يېشىمى: ئۇ شوخ تىنىچ - ئاراملىقىمنى قويىمىغان تۇرسا، مەن سەرگەرداندىن يەنە قانداقمۇ ئاراملىق ئىستەيسەلەر؟

تىكىپدۇرلار ماڭا خەيمە ھەۋا ئۈزرە ھۇباب ئاسا،

كى مەن بىلەمەيدۇرمەن بۇ رەنگ ھەۋا بىرلە تۇرارىمنى.

يېشىمى: كۆك ئۈستىگە مەن ئۈچۈن كۆپۈكتەك لەيلىمە چېدىر تىكىپتۇ، بىراق مەن بۇ خىل ئاتموسفىرادا قانداق تۇرۇشۇمنى بىلمەيمەن.

ئىكى شەھلا كۆزۈڭ نەشئە بەرۈردە ئىكى مەيخانە،

نىگاھى ئىلە مەستانە، ئوشات جامى خۇمارىمنى.

يېشىمى: ئىككى شەھلا كۆزۈڭ ماڭا ئىككى مەيخانىنىڭ ھۇزۇرىنى بېرىدۇ، بىرلا قار شىڭ بىلەن مەست قىلىپ، قەدەھكە بولغان خۇمارىمنى باسقۇن.

ساۋۇر ئۆزىنى بۇرۇنراق ئۈز ھەۋادا ئىختىيار ئەيلە،

ساۋۇرسا بىر گۈنى سەلەكەن دەمى قويماي غۇبارىمنى.

يېشىمى: ئۆزۈڭنى بورۇنراق سورۇپ، ھەۋادا ئەركىن - ئازات ئۈچ؛ كۈنلەردىن بىر كۈنى سالقىن شامال توزانلىرىمنى قويماي سورىۋەتسە دەيمەن.

ھەياتى جاۋىدان تاپماس كىشى ئابىھەيات ئىچسە،

فەنا زۇلماتىدا كۆر خىزىدەك مەشھۇرى زارىمنى.

يېشىمى: بىچارە مەشھۇرىنى خىزىدەك پانىيلىق قاراڭغۇلۇقىدىن تاپقىن. چۈنكى ئابىھەيات ئىچكەن بىلەنمۇ، ئىنسان مەڭگۈلۈك ھاياتلىققا ئېرىشەلمەيدۇ.

تەئەزە

بەيرام گۈنى مەجنۇن كۆڭۈل ھەم شاد ھەم گىريان ئەرۈر،

ھالىمغا ئەل گىريان ئەرۈر، ئاندىن ئول ئاي خەندەن ئەرۈر.

يېشىمى: بايرام كۈنىدە، مەجنۇن كۆڭلۈم ھەم خۇشال ھەم قايغۇلۇق: ھالىمغا قاراپ، ئەل يىغلاۋاتىدۇ؛ ئۇ ئاي بولسا، خۇشال تۇرىدۇ.

مەن خەستە خەسەدەك، تاڭ ئەمەس، بولسام يولىدا پايىمال،

ئول گۈل سەمەندىن سەكرەتىپ جەۋلان ئۈزە جەۋلان ئەرۈر.

يېشىمى: مەن خەستە ئۇنىڭ يولىدا خەستەك دەسسەلىپ قېلىۋاتسام، ئەجەپلىنىش بۇياقتا تۇرسۇن، ئۇ گۈل ئېتىنى سەكرىتىپ، جەۋلان ئۈستىگە جەۋلان قىلىۋاتىدۇ.

باشقا سانچىپ تىترەگۈچ، يۈز ناز ئىلە تارتىپ قىلىچ،
بۇ شەكل ئىلە كۆرگەن زەمان جانۇ كۆڭۈل لەرزەن ئەرۈر.

يېشىمى: ئۇنىڭ بېشىغا ئوتۇغات قىلىپ، يۈز خىل ناز بىلەن قىلىچ تارتقانلىقىنى كۆرگەن زامان، كۆڭلۈم بىلەن جېنىم لەرزىگە كېلىدۇ.

كىم رەشكىدىن قىلسام نە تاڭ، ئاھىمنى ئوق، قەدىمنى يا،
بىر يانىغا باغلاپ ساداق، بىر يانىدا قىربان ئەرۈر.

يېشىمى: رەشكىدىن ئاھىمنى ئوق، قەدىمنى يا قىلسام ئەجەپ ئەمەس، چۈنكى ئۇ بىر يېنىغا ساداق باغلاپ، يەنە بىر يېنىغا كامان ئېسىۋاپتۇ.

ئەنجۇم ئەمەستۇر ئول كەچە رەۋشەن كۆرۈنگەن، كىم فەلەك،
ئول شاھسەۋارىغا قارا يۈز كۆز بىلەن ھەيران ئەرۈر.

يېشىمى: كېچىسى پارقىراپ كۆرۈنكىنى يۇلتۇزلار ئەمەس، بەلكى چەۋەندازىمنىڭ گۈزەللىكىگە قاراپ ھەيران قالغان پەلەكنىڭ يۈزلىگەن كۆزىدۇر.

دەۋلەتكە مەغرۇر ئولماغىل، ئەي شاھ، گەداغا رەھىم قىل،
ئاتىڭ ئاياغى ئاستىدا جىسمىم ئۆيى ۋەيران ئەرۈر.

يېشىمى: ئەي شاھ، بايلىقىڭغا مەغرۇرلانما، ئېتىڭنىڭ ئايىغى ئاستىدا ۋۇجۇدۇم ئۆيى ۋەيران بولۇۋاتىدۇ، مەن گادايغا رەھىم قىلغىن.

بىلگىل بۇ گۈننى مۇغتنەنەم، سەندەك نەچە خەيلى ھەشەم،
بىر - بىرلەپ ئۆتتى دەمبەدەم، بۇ دەھر نە پايان ئەرۈر.

يېشىمى: سەندەك قانچىلىغان مەرتىۋىلىكلەر بىر - بىرلەپ ئالەمدىن كېتىشتى، بۇ دۇنيانىڭ پايانى يوق، شۇڭا بۈگۈننى غەنىمەت بىل.

ئەيلىم، خەيال ئەيلەپ شەفەق خۇرشىد تابىدىن دەمە،
گەردۈن يۈزىگە ساچراغان قۇربانلاردىن قان ئەرۈر.

يېشىمى: ئەي، شەپەقنى «قۇياشنىڭ نۇرىدىن پەيدا بولغان قىزىللىق - قۇ» دەپ ئويلاپ قالما، ئۇ قۇربانلارنىڭ پەلەك يۈزىگە چاچرىغان قېنىدۇر.

زەبھىنى ئىسمائىل كەبى قىلغىل قەبۇل رەھىم ئەيلەبان،
جانىن فىدا ئەيلەپ ئۇ بۈگۈن مەزۇن ساڭا قۇربان ئەرۈر.

يېشىمى: مەھزۇن بۈگۈن جېنىنى پىدا قىلىپ، خۇددى ئىسمائىلغا ئوخشاش ساڭا قۇربانلىق بولدى، رەھىم

ئەيلەپ، ئۇنىڭ قۇربانلىقىنى قوبۇل قىلغىن.

ئەي، تىيرى بارانى غەمىڭ كۆڭلۈمنى پۇرخۇن ئەيلەمىش،
ياشمىنى بەھرەين ئەيلەگەچ رەنگىمى گۈلگۈن ئەيلەمىش.
يېشىمى: غېمىڭنىڭ ئوق يامغۇرى يۈركىمنى قانغا تولدۇردى، كۆزۈمدىن دەريا - دەريا ياش ئاققۇزۇپ،
رەڭگىمنى گۈلگۈن قىلدى (يۈزۈمنى قانغا بويىۋەتتى).

بولمىش ئەزەلدە قىسمەتم زەھرى فراقىڭدىن نەسىب،
ئىچكەچ كۆڭۈلدە جۇش ئۇرۇپ دەردىڭنى ئەفزۇن ئەيلەمىش.
يېشىمى: ئەزەلدە ماڭا پىراقىڭنىڭ زەھرى نېسىپ بولغان ئىكەن، ئۇنى ئىچكەچكە دەردىڭ يۈركىمدە
تېخىمۇ قايىناپ تاشتى.

كەلدى نەشاتىم دەردىدىن نەچۈن فەنا تۇقراغىغا،
غەم يامغۇرىنى ياغىزىپ جىسمىمنى مەمۇن ئەيلەمىش.
يېشىمى: «ئۇنىڭ دەردىدىن پانىيلىق تۇپرىقىغا يۈزلىنىش نېمىشقا ماڭا خۇشاللىق ئېلىپ كېلىدىغاندۇ»
دېسەم، ئەسلىدە ئۇ غەم يامغۇرىنى ياغدۇرۇپ، جىسمىمنى مەمۇن قىلغانىكەن - دە.

ھۇبۇل ۋەتەن دەپ كۆڭلەمە دەردۇ ئەلەم كەلسە نە تاڭ،
غەم لەشكەرى سەردارىغا سېپىنىمنى مەمۇن ئەيلەمىش.
يېشىمى: ۋەتەن سۆيگۈسىدىن يۈركىمگە دەرد - ئەلەم كەلسە، ھېچ گەپ ئەمەس. چۈنكى غەم
لەشكەرلىرىنىڭ سەردارىغا كۆركىمنى پاناھگاھ قىلىپ ياراتقانىكەن.

ئىشقىڭ مەنى بىچارەنى ھەجرىڭدە سەرگەدان قىلىپ،
ۋەسلىڭ تەمانناسى بىلە جانىمنى مەرھۇن مەرھۇن ئەيلەمىش.
يېشىمى: ئىشقى - مۇھەببەتنىڭ مەن بىچارىنى ھېجراننىڭدا سەرگەردان قىلىپ، ۋىسال ئارزۇسى بىلەن
جېنىمنى گۆرۈگە قويۇشقا مەجبۇرلىدى.

بۇ دەردۇ مېھنەتنى بەسى كۆردۈم بەلاى ئىشقى ئارا،
بىر - بىردىن ئارتۇق دەم بەدەم كۆڭلۈمنى مەزۇن ئەيلەمىش.
يېشىمى: ئىشقى بالاسىنىڭ دەرد - ئەلىمنى كۆپ تارتتىم، بۇ دەرد - ئەلەم بارغانسېرى كۈچىيىپ،
كۆڭلۈمنى قايغۇغا تولدۇردى.

بۇ تەلبە كۆڭلۈمدۇر زەنەخدانىڭدا ھەبىس ئولغان كەبى،
ئانداكى ھەريان فەرتىدىن مىسىرىدا زۇننۇن ئەيلەمىش.
يېشىمى: ھەممە يەردە ھەددىدىن ئاشقان زۇننۇن مىسىرغا قامالغاندەك، تەلۋە كۆڭلۈممۇ زىنقىڭغا بەنت
بولۇپ قالدى.

كۆڭلۈم قۇشى فەرياد ئەتۈر زۇلفۇڭنى كۆرگەچ ناگەھان،
 بىر ئەژدەھايى گويىيا مۇرغىغا ئەفسۇن ئەيلەمىش.
 بېشىمى: مەن چېچىڭنى تاسادىپ كۆرۈپ قالغاندىن بۇيان، كۆڭلۈم قۇشى گويىا بىر ئەجدىھا تەرىپىدىن دەم
 تارتىلىۋاتقان قۇشتەك پەرياد چېكىدۇ.

تەئەززە چۈشۈرگىسى

تاڭ يوق زۇھۇرىيىنى كۆزىنىڭ ئىشۋەسى مەست ئەيلەسە،
 بۇ ئىشقا سەھراسىدا يۈز مەندەكنى مەجنۇن ئەيلەمىش.
 بېشىمى: كۆزىنىڭ ناز - كەرەشمىسى مەن زۇھۇرىيىنى مەست قىلسا ئەجەبلىنەرلىك ئەمەس، چۈنكى بۇ
 ئىشقا چۆلىدە، ئۇ مەندەكتىن يۈزنى مەجنۇن قىلىۋەتكەنىكەن.

نۇسخە

غۇنچەئى خەندىن بىلە ھۇسنۇڭ گۈلى خۇررەم بەھار،
 خەتتىڭ ئانداق سەبەزەكم بولغاي ئاڭا خۇررەم باھار.
 بېشىمى: غۇنچىدەك لېۋىڭ بىلەن ھۇسنۇڭ باھانىڭ شوخ ئېچىلغان گۈلىگە ئوخشايدۇ؛ مىيىڭ باھار
 پەسلىدىكى مايسىزارلىقنى ئەسلىتىدۇ.

يۈز ئۈزە تەردىن خەتتىڭ گەر باش چەكەر، ئەي گۈل، نە تاڭ،
 سەبەزەگە بائىسدۇرۇر چۈن بولدى ئەر سە نەم بەھار.
 بېشىمى: ئەي گۈل، يۈزۈڭدىكى تەرنىڭ كۈچىدىن مىيىق موپلاۋىڭ خەت تارتقان بولسا، ھەيران
 قالغۇچىلىكى يوق. چۈنكى باھارنىڭ نېمى مايسىنىڭ ئۆسۈشىگە سەۋەب بولىدۇ - غۇ.

شادلىغىدىن گۈلشەنى ۋەسلىڭىغە يىغلاپ چەكسەم ئاھ،
 ياپما يۈزكىم گۈلگە بولماس يەل - ياغىندىن غەم بەھار.
 بېشىمى: ۋىسالىڭ گۈلشەنىگە ئېرىشىش شادلىقىدىن ئاھ چېكىپ يىغلىسام، يۈزۈڭنى يېپىۋالما، چۈنكى
 گۈل دېگەننىڭ باھارنىڭ يامغۇرى بىلەن شاملىدىن ئەندىشىسى بولمايدۇ.

ئارەزم ئەكسى يۈزۈڭ ئايىنە تۈشكەن تۇرەدۇر،
 كىم كۆرۈپتۈر ھەم خازان بىر ئايدا بولغاي ھەم بەھار.
 بېشىمى: يۈزۈمنىڭ سېنىڭ ئاي يۈزۈڭدە ئەكس ئەتكىنى قىزىق ئىشكى، باھار بىلەن كۈز پەسلىنىڭ بىر
 ئايدا بولغانلىقىنى كىم كۆرگەن؟

ۋايىكىم، بىر گۈل خەزانغا سالدى ئەيشىم گۈلبۇنىن،
ئۇشبۇ فەسل ئىچرەكى تاپمىش جۈملە ئالەم بەھار.
يېشىمى: ۋاي داد! پۈتۈن ئالەمگە باھار كەلگەن مۇشۇ پەسىلدە، ھايات گۈلۈمنى بىر گۈل يۈز لۈك خازان
قىلىۋەتتى.

رەئدۇ سېل ئەرمەس فىغانۇ ئەشەك ئەرۇر بۇ كىم، بۇ يىل،
گۈل يۈزۈڭ كۆرگەچ تۇتار ئۆز ھالىغا ماتەم بەھار.
يېشىمى: بۇ چاقماق بىلەن سەل ئەمەس، بەلكى پىغان بىلەن كۆز يېشىدۇركى، بۇ يىلقى باھار گۈلدەك
يۈزۈڭنى كۆرۈپ ئۆز ھالىغا ماتەم تۇتىۋاتىدۇ.

قەسدى بۇلبۇل كۆڭلى قەيدى بولماسا، نەيۈچۈن سالۇر،
باغ شوخى سۈنبۈلى زۇلفىغا پىچۇ خەم بەھار.
يېشىمى: ئەگەر باھارنىڭ قەستى بۇلبۇلنىڭ كۆڭلىنى باغلىۋېلىش بولمىسا، نېمە ئۈچۈن باغدەكى شوخ
سۈنبۈلنىڭ چېچىدىن ھالقا ياسايدۇ.

گۈل ئەمەس، بۇ باغ تاراجىغا ئانىڭ لەئلىدىن،
ئەيلەدى ئاۋىزە مېھرى دەۋرىگە خاتەم بەھار.
يېشىمى: باھار بۇ باغنى تالان - تاراج قىلىش ئۈچۈن، گۈلنى ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭ ياقۇت لېۋىنى سۇرۇق
قىلىپ، قۇياشنىڭ يۈزىگە تامغا باستى.

نۇسخە چۈشۈرگىسى

ئەي نەۋائىي، چىن بەھار ئەركىن بۇ، يا خۇد كۆرگۈزەر،
باغ خەلقىدىن ئۇلۇسقا داۋەرى ئەئزەم بەھار.
يېشىمى: ئەي نەۋائىي، بۇ ھەقىقىي باھارمىدۇ ياكى ئۇلۇغ شاھىمىزنىڭ باغ ئەھلى ئارقىلىق، خەلققە
كۆرسىتىۋاتقان باھارمىدۇ؟

جۇلا

ھەر قاچان لەئلىك تەبەسسۇم قىلسا، شەكەر ساچىلۇر،
چۈن تەكەللۇمدىن دەم ئۇرسا، دۇررۇ گەۋھەر ساچىلۇر.
يېشىمى: ھەر قاچان تەبەسسۇم قىلساڭ، ياقۇت لېۋىڭدىن شېكەر چېچىلىدۇ؛ گەپ قىلساڭ، تىلىڭدىن
ئۈنچە - گۆھەر تۈكۈلىدۇ.

غالبە سەن سۈنبۈلۈڭنى تارىدىڭ، ئەي جان، بۈگۈن،

كىم، نەسىمى سۇبھىدەمدىن ئەنبەرى تەر ساچىلۇر.

يېشىمى: ئەي جان، بۈگۈن سۇنبۇل چېچىڭنى تارىدىڭ بولغايمى، تاڭ شامىلىدىن نەمخۇش ئەنبەر ھىدى كېلىۋاتىدۇ.

ئاي يۈزۈڭنىڭ ھەسرەتىدە ھەر كەچە تاغغا تەگىن.

كۆزلەرىمنىڭ ياشىدىن يەر ئۈزرە ئەختەر ساچىلۇر.

يېشىمى: ئاي يۈزۈڭنىڭ ھەسرەتىدە، ھەر كېچە تاڭ ئاتقىچە يۈر يۈزىگە كۆز يېشىمنىڭ يۇلتۇزلىرى تۆكۈلىدۇ.

غايەتى ئەلا مەراتىبىدىن دۇرۇركىم، ھەر سەھەر،

مەقدەمىڭدە گۈنبەدى ئەفلاكىدىن زەر ساچىلۇر.

يېشىمى: مەرتىۋەڭنىڭ غايەت يۇقىرىلىقىدىن، ئاسمان گۈمبىزىدىن ھەر سەھەردە قەدىمىڭگە تىللا چېچىلىدۇ.

بۇ گەدا ھەسرەت بىلە كۆز مەئدەنىدىن دەم - بەدەم،

لەئلىك ئۈچۈن ھەر قاياق ياقۇتى ئەھمەر ساچىلۇر.

يېشىمى: بۇ گەدائى لېۋىڭ ئۈچۈن ھەسرەتلىنىپ، كۆز كانىدىن ھەمىشە ھەريانغا قىزىل ياقۇت چېچىپ تۇرىدۇ.

سەنەم

يارسىز ئۆمرۈم مەنىڭ

مىڭ ياشاسام بىرگۈنچە يوق.

ئىشقى ئوتىنىڭ ئالدىد

دەۋزەخ ئوتى ئۇچقۇنچە يوق.

ئىشقى ئوتى يامان، دادەي،

چىرايىم سامان، دادەي،

مەندە تاقەت قىلچە يوق.

يېشىمى: يارسىز مىڭ يىل يا شىساممۇ، بىر كۈنچىلىك ئەھمىيىتى يوق؛ ئىشقى ئوتىنىڭ ئالدىدا، دوزاخ ئوتى ئۇچقۇنلىكمۇ كەلمەيدۇ؛ ۋاي داد، ئىشقى ئوتى يامانكەن، ۋاي داد، چىرايىم ساماندىك سارغىيىپ كەتتى، مەندە قىلچىلىك تاقەت قالمىدى!

ئاقمۇ ئايدىڭ كەچەلەر،

ئاپئاقمۇ ئايدىڭ كەچەلەر،

گۈل بىلەن رەيھان پۇرايدۇر

يار يۈرگەن كۈچەلەر.
ئايىدىڭ كەچەلەر دادەي،
قاراڭغۇ كەچەلەر دادەي،
خۇش پۇراقلىق كۈچەلەر.

يېشىمى: خۇيمۇ ئاق ئايىدىڭ كېچىلەر، ئاپئاق ئايىدىڭ كېچىلەر؛ يار يۈرگەن كۈچىلەر رەبھان گۈلى پۇرايدۇ؛
ئايىدىڭ كېچىلەر، دادەي، قاراڭغۇ كېچىلەر، دادەي، خۇشپۇراقلىق كۈچىلەر.

يار يۈرگەن كۈچەلەرنى
سۈپۈرەي ساچىم بىلەن.
ئوڭ قولۇمغا جام ئالىپ،
سۇلار سەپەي ياشىم بىلەن.
ھەسرەت چەكەرمەن دادەي،
يىغلاپ ئۆتۈرمەن دادەي،
سۇ سەپىپ ياشىم بىلەن.

يېشىمى: يار يۈرگەن كۈچىلەرنى چېچىم بىلەن سۈپۈرەي، ئوڭ قولۇمغا جام ئېلىپ، يېشىم بىلەن سۇلار
سېپەي؛ يېشىمدىن سۇ سېپىپ ھەسرەت چېكىۋاتىمەن، يىغلاپلا ئۆتۈۋاتىمەن، ۋاي داد.

چوڭ سەلىقە

سەنايمۇكىن، سەلايمۇكىن بويى تالىمنى،
بويى تالىم بىلەمدۈركىن مەنىڭ ھالىمنى.

يېشىمى: تالەك زىلۋا بويلۇق يارىمنى سەنايمىكىم، يا سەلايمىكىن، زىلۋا بويلۇقۇم، مېنىڭ ئەھۋالىمنى
بىلەمدىغاندۇ؟

بىلسە بىلسۇن ۋەفادارىم مەنىڭ ھالىمنى،
بىر ئۆزىگە ئەرەز ئەتەرمەن ئاھۇ زارىمنى.

يېشىمى: ۋاپادارىم مېنىڭ ئەھۋالىمنى بىلسۇن - بىلمىسۇن، ئاھۇ زارىمنى بىر ئۆزىڭلا ئېيتىمەن.

شۇندىن شۇنغا كەلمىشىم سەن يار ئۈچۈندۇر،
جەۋرۇ جەفا چەكمىشىم دىدار ئۈچۈندۇر.

يېشىمى: ئاشۇ يەردىن مۇشۇ يەرگە كېلىشىم سەن يار ئۈچۈن، جەبىر - جاپا چېكىشىم بولسا، دىدار
كۆرۈشۈش ئۈچۈندۇر.

گۈلىستاندا فەرياد ئۇرۇپ سايرايدۇر بۇلبۇل،
شۇ بۇلبۇلنىڭ سايراماقى گۈلزار ئۈچۈندۇر.

يېشىمى: گۈلىستاندا بۇلبۇل پەرياد ئۇرۇپ سايرايدۇ، شۇ بۇلبۇلنىڭ سايرىشى گۈلزار ئۈچۈندۇر.

كىچىك سەلىقە

كەزەرمەن ۋەسلىك ئىزدەپ يىللار ئۆلمىش دەريەدەر ھەريان،

جۈنۈن سەھراسىدىن مەجنۇن مەسەللىك بىخەبەر ھەريان.

يېشىمى: ئۇزاق يىللاردىن بېرى ۋەسلىگىنى ئىزدەپ، ئىشكىمۇ ئىشكى كېزىپ يۈرىمەن؛ جۈنۈنلۇق چۆلىدە، مەجنۇنغا ئوخشاش بېھۋىشەن.

يۈزۈڭنى ياد ئەتىپ فۇرقەت تۈنىدە ئوتلۇغ ئاھىمدىن،

ئەمەس ئەنجۇم، فەلەك تاقىدا بەند ئۆلمىش شەرەر ھەريان.

يېشىمى: جۇدالىق تۈنىدە، يۈزۈڭنى ئەسلىپ چەككەن ئوتلۇق ئاھلىرىم ئۇچقۇنلىرى پەلەك گۈمبىزىنىڭ ھەريان، ھەر تەرىپىگە ئورناپ قالدىكى، ئۇلارنى يۇلتۇزلارمىكىن دەپ قالما.

يۈگۈرماقدىن تالىقدىمكى نەچە سىمابىدەك سەير ئاب،

نەدىنىكىم جىلۋە ئەيلەپ ئات ئۈزە ئول سىمبەر ھەريان.

يېشىمى: ئۇ كۈمۈش تەنلىك گۈزەل ھەر تەرەپكە ئات سېلىپ جىلۋە قىلسا، مەن كەينىدىن خۇددى سىماپ ئاققانداك يۈگۈرۈپ يۈرۈشتىن ھالسىرىدىم.

سارىغ چىھرەم بىلە قانلىغ ياشىمغا كۈلمە، ئەي زاھىد،

نىگارم باشىدىن ھەردەم ساچارمەن لەئلىۇ زەر ھەريان.

يېشىمى: ئەي زاھىت، سېرىق يۈزۈم بىلەن قانلىق يېشىمغا قاراپ كۈلمە، مەن نىگىرىمنىڭ بېشىدىن دائىم قىزىل ياقۇت بىلەن سېرىق ئالتۇن چاچىمەن.

لەبىڭ سەرچەشمەسىدىن غافىل ئەردى تەشەنلەپ كۆڭلۈم،

نىشان بەلگۈردى خەتتەدىكى فەۋتى نىلۇفەر ھەريان.

يېشىمى: تەشنا كۆڭلۈم لېۋىڭ بۇلىقىدىن تېخى غاپىل ئىدى، مىيىقىڭدىكى نىلۇپەر مويلاۋلىرىڭ جىددى بەلگە بېرىپ، مېنى ئويغاتتى.

شەفەق ئەرمەس فەلەك ئۈزرە، قۇياشم پەردەگە كىرگەچ،

چەكەر ئاھىم يەلى كۆز يولىدىن جۈنى جىگەر ھەريان.

يېشىمى: كۆكتىكى قىزىللىق شەپەق ئەمەس، بەلكى ئۇ قۇياشم پەردە ئىچىگە كىرىپ كەتكەچە، ئاھىم شامىلى كۆز چانقىمىدىن ئۇچۇرتۇپ چاچقان جىگەر قېنىمدۇر.

نە گۈن ئول ئەردىكىم قاشىڭدا چىن كۆردۈم نە بۇ گۈندۈز،

تەبەسسۇم مەۋجى ئەردى لەبلەرىڭدە سەربەسەر ھەريان.

يېشىمى: قايسىبىر كۈنى، لەۋلىرىڭدىن پۈتۈنلەي تەبەسسۇم جىلۋىسى مەۋج ئۇرۇپ تۇرغانلىقىنى ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆردۈم - دە، بۇ كۈندۈزمۇ ياكى كېچىمۇ، خۇدۇمنى بىلمەيلا قالدىم.

مىژەڭنىڭ ناۋەكىن كۆز ئاتتى، لەئلىك كەلتۈرۈپ بىسىمىل،

ماڭا مىيلى مەزار ئورنىدا بىتكەن نەيشەكەر ھەريان.

يېشىمى: كۆزۈڭ كىرىپك ئوقىنى ئاتتى، لېۋىڭ ئۆلتۈردى، مازىمنىڭ قەبىرە تاختىسى ئورنىدا، شېكەر قومۇشلىرى ئۈنۈپ چىقتى.

يۈرەكنى چاك ئەتىپ سانسىز تىكەن باغرىمغا سانچىلغان،

مەنىڭ ھالىمغا باقماي كۆزلىرىڭ قىلغاچ نەزەر ھەريان.

يېشىمى: كۆزلىرىڭ ئەھۋالىمغا قاراپ قويماي، باشقا جايلارغا نەزەر تاشلىغاچقا، باغرىمغا سانسىز تىكەنلەر سانچىلىپ، يۈرىكىم پارە - پارە بولدى.

جەمالىڭ تالىئىكىم تاپمادى ھەرگىز خەبەر ئاندىن،

خەيال ئەلچىسىدىن گەرچە ئىبەردەم كۆپ خەبەر ھەريان.

يېشىمى: گەرچە خىيالىمنى ئەلچى قىلىپ، نۇرغۇن خەۋەر ئەۋەتكەن بولساممۇ، جامالىڭ ئامىتى ئۇنىڭدىن مۇتلەق خەۋەر تاپالمىدى.

ئۇيالىپ قۇمرىيۇ سەرۋى چەمەن گۈلبەرگىدەك تىترەر،

چەمەندە سەرۋى ئازادىمنى كۆرگەچ جىلۋەگەر ھەريان.

يېشىمى: چىمەنلىكتە، خۇش قامەت گۈزىلىمنىڭ ھەريان جىلۋە قىلىپ يۈرگەنلىكىنى كۆرگەن پاختەك بىلەن سەرۋى دەرىخى ھەسەتتىن، گۈلزارلىقتىكى گۈلنىڭ يوپۇرمىقىدەك تىترەپ كېتىشىدۇ.

كىچىك سەلىقە چۈشۈرگىسى

فۇتۇھى قۇلغا، ئەي شاھ، گاھى - گاھى ئىلتىفات ئەتكىل،

ساچىپ تۇتى كەبى كۆڭلۈمگە لەفزىڭدىن شەكەر ھەريان.

يېشىمى: ئەي شاھ، تۈتىدەك كۆڭلۈمگە تىلىڭدىن ھەر دەم شېكەر چېچىپ، مەن فۇتۇھى قۇلغا پات - پات ئىلتىپات قىلغىن.

تەئىكىد

ئاقتابدەك ئاي يۈزۈڭگە كۆپدۈر ئەرمانىم مەنىڭ،

ھەر زەمان يادىمغا كىرسەڭ ئۆرتەنۈر جانىم مەنىڭ.

يېشىمى: قۇياشتەك نۇرلۇق ئاي يۈزۈڭنى كۆپ ئارزۇ قىلىمەن؛ ھەمىشە يادىمغا كەلسەڭلا. جېنىم ئۆرتىنىدۇ.

بىر نىكاھى قىلىدىڭۇ كۆڭلۈمدىن ئالدىڭ سەبرۇھۇش،

ئەمدى ھەجرىڭدە كۆيەرمەن، قالمادى جانىم مەنىڭ.

يېشىمى: بىر كۆز تاشلاش بىلەنلا سەۋر - تاقەت، ئەس ھۇشۇمنى ئالدىڭ؛ شۇ تۇرۇقى مەندە جان دېگەن نەرسە قالمادى، ئەمدى جۇدالىقىڭدا كۆيۈپ تۈگىشىدىغان بولدۇم.

مەن سەنىڭ يادىڭدا ھەر دەم يىغلادىم شامۇ سەھەر،

ئەرشكە يەتتى مەگەر فەريادۇ ئەفغانىم مەنىڭ.

يېشىمى: مەن سېنى ياد ئېتىپ، تۈندىن تاڭغىچە توختىماي يىغلىدىم، پەرياد - پىغانىم ئەرشكە يەتتىغۇ دەيمەن.

كۆرمەسەم جانىم كۆيەدۇر، بارغالى يوق تاقەتتىم،

يەتكەلى دىدارىڭ ھىچ يوقتۇر بۇ ئىمكانىم مەنىڭ.

يېشىمى: دىدارىڭنى كۆرمىسەم، جېنىم كۆيىدۇ، قېشىڭغا بارغىلى مادارىم يوق، ئىسالىڭغا يېتىشكە بۇ كۈنلەردە ھېچبىر ئىمكانىم يوق.

يىغلادىم شامۇ سەھەرلەردە ساڭا فەرياد ئەتىپ،

يەتمەدى ھەرگىز قۇلاقىڭغا بۇ ئەفغانىم مەنىڭ.

يېشىمى: سېنى دەپ تۈندىن تاڭغىچە پەرياد ئۇرۇپ يىغلىدىم؛ بۇ ئەپغانىم قۇلىقىڭغا مۇتلەق يەتمىدى.

لۇتق ئەتىپ مىسكىن رىزائىي ھالىغا رەھىم ئەيلەگىل،

بىر نەزەر قىلساڭ ماڭا ھىچ يوقتۇر ئەرمانىم مېنىڭ.

يېشىمى: مەرھەممەت قىلىپ، بىچارە ئەھۋالدىكى رىزائىيغا رەھىم قىلغىن؛ ماڭا بىر نەزەر قىلساڭ، ھېچبىر ئارمانىم قالماس ئىدى.

داستان

بىرىنچى داستان

چاھغا تۈشتۈم كەلىپ ئۇشۇل شەھرى كەنئاندىن،

داغى ھىجران ئەزدى مەنى ئىبنى يەمىنجان.

مەن كۆرمەگەن جەبرۇ جەفا، مېنەت قالمادى،

زارۇ ھەيران قىلدى مەنى، ئىبنى يەمىنجان.

يېشىمى: ئىبنى يەمىنجان، ئاشۇ كەنئان شەھرىدىن كېلىپ، قۇدۇققا تاشلىنىپ قالدۇم. مېنى جۇدالىقىڭ

تېغى ئەزدى؛ مەن كۆرمىگەن جەبىر - جاپا، مۇشەققەتلەر قالمىدى، بۇلار مېنى خار - زار ۋە ھەيران - ھەس قىلدى، ئېنى يەمىنجان.

ئاغالارم كۆينەكمىنى تارتىپ ئالدىلار،
تۆرت تەرەفدىن كەلىپ ماڭا خەنجەر ئۇردىلار.
ئاخىر مەنى تۇتۇپ كەلىپ، چاھقا سالدىلار،
بەندى زىندان قىلدى مەنى، ئېنى يەمىنجان.
يېشىمى: ئاكىلىرىم كۆينەكمىنى تارتىلىۋالدى، تۆت تەرەپتىن قورشاپ كېلىپ ماڭا خەنجەر ئۇردى، ئاخىرى
تۇتۇپ كېلىپ، قۇدۇققا تاشلىدى - دە، زىندان بەندىسى قىلىۋەتتى، ئېنى يەمىنجان.

قىزىلگۈلدەك تەنىم شۇندا قانغا بويالدى،
ئەل كۆزىدىن يىراق تاشلاپ ئۆچىنى ئالدى،
ئۆلتۈرۈشكە قەست قىلدىيۇ لەكىن ئۇيالدى،
ئاھ، باغرى قان قىلدى مەنى، ئېنى يەمىنجان.
يېشىمى: شۇنداق قىلىپ، قىزىلگۈلدەك تېنىم قانغا بويالدى؛ ئەل كۆزىدىن يىراق قىلىپ، ئۆچىنى ئالدى؛
ئۆلتۈرۈشكە قەست قىلدى - يۇ، لەكىن ئۇيالدى؛ ئاھ، مېنى مۇشۇنداق باغرى قان قىلدى، ئېنى يەمىنجان.

ئاغالارم دۈشمەنلىكىن رەۋشەن بىلدۈرۈپ،
كۆزلەرىمنى تۇفراق بىلە قويدى تىندۈرۈپ،
ياش گۈلۈمنى جەفا تېغى كەستى سىندۈرۈپ،
بەرگى خەزان قىلدى مەنى، ئېنى يەمىنجان.
يېشىمى: ئاكىلىرىم دۈشمەنلىكىنى روشەن بىلدۈرۈپ، كۆزلىرىمنى توپا بىلەن تىندۈرۈۋەتتى؛ ياش گۈلۈمنى
جاپاتىغى كېسىپ - سۇندۇرۇپ، بەرگىخازان (ياپراق تۈكۈمى) قىلىۋەتتى، ئېنى يەمىنجان.

ئۇردى - سوقتى چاغقا تاشلاپ، كەلمەي قاشمىغا،
قىيامەتنىڭ گۈنى تۈشتى ئەزىز باشمىغا.
كەنا فەلەك ئوغا سالىدى يەگەن ئاشمىغا،
ئەجەپ سەرسان قىلدى مەنى، ئېنى يەمىنجان.
يېشىمى: قېشىمغا يوقلاپ كەلمىگەننىڭ ئۈستىگە، قۇدۇققا تاشلاپ ئۇردى - سوقتى؛ ئەزىز بېشىمغا
قىيامەتنىڭ كۈنى چۈشتى؛ قوپال پەلەك يېگەن ئېشىمغا ئوغا سالىدى ۋە مېنى ئەجەپ سەرسان قىلىۋەتتى،
ئېنى يەمىنجان.

يۈسۈف ئايتۇر: ئوتتا يانىپ كۆيۈپ كۈل بولدۇم،
جۇدالىقتا، سەرسانلىقتا سولغان گۈل بولدۇم،
ئۇلار ساتتى مىسر ئەلگە شۇندا قۇل بولدۇم،
ئاللاھ سۇلتان قىلدى مەنى، ئېنى يەمىنجان.

يېشىمى: يۇسۇف ئېيتىدۇ: مۇشەققەت ئوتىدا كۆيۈپ كۈل بولدىم؛ جۇدالىقتا، سەرسانلىقتا، سولغان گۈل بولدىم؛ ئۇلار ساتتى مىسىر ئېلىگە شۇندا قۇل بولدىم؛ ئاللاھ مېنى سۇلتان قىلدى، ئىبنى يەمىنجان.

ئىككىنچى داستان

مەجنۇن بولۇپ، بەياباننى گەشت ئەتپ،

ئۆز - ئۆزۈمدىن بىر سەۋداغا يەتۈشتۈم.

بىر پەرىنىڭ ھەسرەتدە قان يۇتۇپ،

باغۇ بوسان خۇش ھەۋاغا يەتۈشتۈم.

يېشىمى: مەجنۇن بولۇپ، باياۋاننى كېزىپ يۈرۈپ، ئۆز - ئۆزۈمدىن بىر سەۋداغا قالدىم؛ بىر پەرىنىڭ

ھەسرەتدە قان يۇتۇپ يۈرۈپ، ئاخىرى باغۇ بوسان خۇش ھەۋاغا ئېرىشتىم.

فەسلى زىمىستانىم، بولۇپدۇر يازە،

گۈلشەنى بەھارنىم ياتىپدۇر تازە،

بارچەسى سۈرتۈپتۇر يۈزىگە غازە،

بىر ئەجايىپ تاماشاغا يەتۈشتۈم.

يېشىمى: زىمىستان پەسلىم يازغا ئۆزگىرىپتۇ، باھار گۈلشەنىم پاك - ئېسىل تۇرۇپتۇ، ھەممىسى يۈزىگە

ئۇپا - ئەڭلىك سۈرۈپتۇ، ئەجايىپ بىر تاماشاغا مۇيەسسەر بولدىم.

ئەقلىمنى لال ئەتتى ئاغزى خەيالى،

شەكەردىن شىرىندۇر لەئلىنىڭ بالى،

بىر پەرىدۇر ھۈسنى ھۈرى مىسالى،

ئاھۇ كۆزلۈك دىلرەباغا يەتۈشتۈم.

يېشىمى: ئاغزىنىڭ خىيالى ئەقلىمنى لال قىلدى، ياقۇت لېۋىنىڭ قەنتى شېكەردىن شېرىن، ئۆزى بىر

پەرىكى ھۈسنى - جامالدا ھۆرلەرنى سۇندۇرىدۇ، مەن مۇشۇنداق گۈزەل، ئاھۇ كۆزلۈك بىر دىلرەبانىڭ ۋىسالىغا

يېتىشتىم.

چەمەن ئىچرە ياتىش سەف - سەف بۇلبۇللەر،

رەنگ بەرەنگ ئاچىلمىش قىرمىزى گۈللەر،

تازە نەۋجەۋانلار - گۈل يۈزلى دىلبەر،

سىياھ كۆزلۈك سەمەننىساغا يەتۈشتۈم.

يېشىمى: گۈلزارلىقتا بۇلبۇللار سەپ - سەپ ئولتۇرغان، قىزىل گۈللەر رەخمۇرەڭ ئېچىلغان، ياش يىگىتلەر،

گۈل يۈزلىك دىلبەرلەر سەير قىلىپ يۈرگەن مۇشۇنداق باغدا، قارا كۆزلۈك گۈزەل بىر قىزنىڭ ۋىسالىغا

يېتىشتىم.

بىرسى مەلەكدۇر، بىرسى رىزۋان،

گوياكى جەننەتدە ھۇر ئىلە غىلمان،
ھويلايۇ ئايۋانلار، باغ ئىلە بوستان،
تۇرۇپ باغى مۇسەققاغا يەتۈشتۈم.

يېشىمى: بىرسى پەرىشتە، يەنە بىرسى ھۇر، گوياكى جەننەتتىكى ھۇر غىلمانلاردەك يۈرگەن، ھويلا - ئاراملار
باغ - بوستان بىلەن پۈركۈنگەن، مۇشۇنداق ئاجايىپ گۈزەل مەنزىرىلىك بىر باغقا ئېرىشتىم.

تەخت ئۈستىدە ياتىمىش ئەجەب بىر دىلبەر،
زۇلفىغا بەركىتىمىش بەھاسىز گەۋھەر،
شاھى خۇرشد ئوغلى - ئاتىم سەنەۋبەر،
بىر ئەجايىپ مەھلىقاغا يەتۈشتۈم.

يېشىمى: تەخت ئۈستىدە، چېچىغا بىباھا گۆھەر قىسىۋالغان ئاجايىپ گۈزەل بىر دىلبەر يا تاتتى؛ ئىسمىم
سەنەۋبەر، شاھ خۇرشدنىڭ ئوغلى بولمىمەن، مەن ئاجايىپ گۈزەل بىر ئايچامالنىڭ ۋىسالىغا يەتتىم.

ئۈچىنچى داستان

نەتەي مەن ھىچ ئىلاجىم يوق،
گويىا پەرۋانەدەك كۆڭلۈم.
بۇ چۆللەردە ياراغمىم يوق،
بولۇپ مەستانەدەك كۆڭلۈم.

ئاشىقلارنىڭ دەۋاسى يوق،
بۇ چۆللەرنىڭ قاراسى يوق.
بۇ دۇنيانىڭ ۋەفاسى يوق،
گويىا ۋىرانەدەك كۆڭلۈم.

يېشىمى: ئاشىقلارنىڭ داۋاسى يوق، بۇ چۆللەرنىڭ پاينى يوق، بۇ دۇنيانىڭ ۋاپاسى يوق، كۆڭلۈم
ۋانرانلىققا ئوخشايدۇ.

ئادەم كۆيگەن ئول ھەۋۋاغا،
تاھىر ئاشىقتۇر زۇھراغا.
يۈسۈف بىلەن زىلەيخاغا،
گوياكى خانەدەك كۆڭلۈم.

يېشىمى: ئادەم ئەلەيھىسسالام ئۇ ھاۋا ئانىغا كۆيگەن، تاھىر زۇھراغا ئاشىق ئىدى، شۇ تاپتا، كۆڭلۈم گوياكى
يۈسۈف - زىلەيخالارنىڭ كۆڭلى بىلەن ئوپىئوخشاش دېگۈدەك.

ھەمراھلارم دەريادا زار،

غەرق ئەيلەدى بەھرى خۇنخار.

غەرىپلارغا مۇنداق گۈن بار،

ئەرۈر پەيمانەدەك كۆڭلۈم.

يېشىمى: ھەمراھلىرىم دەريادا زار، قانخور دېڭىز ئۇلارنى غەرق قىلدى، غېرىپ - مۇساپىرلارغا مۇشۇنداق ئاقىبەت بار، مېنىڭ كۆڭلۈم سەۋرىسى تولىغان پەيمانەدەك بولۇپ قالدى.

تۈشۈپ چۆللەرگە شاھزاد،

ھەقدىن ئەرۈر بۇ ئىرادە.

يارىم، قويما بۇ ئارادە،

بولۇپ ھەيراندەك كۆڭلۈم.

يېشىمى: بىر شاھزادىنىڭ چۆللەردە يۈرۈشى ئاللاھنىڭ ئىرادىسى بىلەن بولىدۇ؛ يارىم، مېنى بۇ ئارىدا - بۇ ئەھۋالدا قويمىغىن، كۆڭلۈم ھەيران - ھەسلىككە چۆمۈلدى.

گۈلرۇخ يۈرەكنىڭ دەۋاسى،

كۆڭلۈمدە ئىشقىنىڭ ياراسى.

ئاقىتى كۆزۈمنىڭ قاراسى،

گويا دىۋانەدەك كۆڭلۈم.

يېشىمى: خەستە يۈرىكىمنىڭ داۋاسى گۈلرۇختۇر، يۈرىكىمدە پەۋەس ئىشقى - مۇھەببەتنىڭ ياراسى بار، تولا يىغلاپ كۆزۈمنىڭ قارىسى ئېقىپ كەتتى، كۆڭلۈم مەجنۇننىڭكىدەك بولۇپ قالدى.

مەشرەپ

بىرىنچى مەشرەپ

مەچە گۈندۈركى خەبەر تاپمامىشەم سىمبەرىمدىن،

نە ئەسەردۇر خەبەرىمدىن، نە خەبەردۇر ئەسەرىمدىن.

يېشىمى: نەچچە كۈن بولدى، ئۇ كۈمۈش بەدەننىڭ ھېچقانداق بىر خەۋىرىنى ئالالمىدىم.

نەزەرىم ئالدا ئايىسىز كەچەدىن تىيرەراق ئولدى،

ھەجر گۈندۈزلەرى تا باردى قۇياشنىم نەزەرىمدىن.

يېشىمى: قۇياشنىم كۆرۈنمىگەچكە، جۇدالىق كۈندۈزلىرى كۆزۈمگە ئايىسىز كېچىدىنمۇ قاراڭغۇ بولۇپ كۆرۈندى.

زەخمى قاتىل ئەكەننەن دەرگە ئەرۈر ھەر بىرى بىر تىل،

تىغى ھەجرى قايۇ پەرگالەكى تىلدى جىگەرىمدىن.

يېشىمى: ھىجران خەنجىرى تىلغان جىگىرىمنىڭ ھەبىر پارچىسى ئۇ قاتىلنىڭ زەخمەتلىرىنى شىكايەت

قىلغۇچى بىر تىلدۇر.

كەلۈرەم ئاھ ئىلە رۇسۋالىغ ئوتى ھەر سارى ساچىپ،
ئافىيەت ئەھلى سەلامەت قويۇڭۇز رەھگۈزەرمىدىن.
يېشىمى: ئاھ ئۇرۇپ، رەسۋالىق ئوتىنى ھەريان چېچىپ كېلىۋاتىمەن، ئەي ساق - ساغلام كىشىلەر، ئۆتەر يولۇمدىن سالامەت كېتىۋېلىڭلار.

بۆيلەكسىم ئول كۆزى ئافەت يانار ئوت جانىما ئۇردى،
بەرقى ئافەت چاقىلۇر ئالەم ئارا ھەر شەرەرمىدىن.
يېشىمى: ئۇ كۆزى ئاپەت جېنىمغا شۇنداق يانات ئوت بىلەن ئۇردىكى، ئۇنىڭدىن چاچرىغان ھەبىر ئۇچقۇن ئالەمگە ئاپەت چاقىمىقى بولۇپ چىقىلىدۇ.

ئول سىغەت ئىشقى جۇنۇن تاغ ئىلە دەشتى ئارا يىتتىم،
كى نە فەرھاد نىشان تاپتى، نە مەجنۇن خەبەرمىدىن.
يېشىمى: ئىشقى ۋە جۇنۇنلۇق تاغۇ دەشتىدە شۇنداق يىتىپ كەتتىمكى، يا پەرھاد ئىز - دېرىكىمنى، يا مەجنۇن ئۇچۇر - خەۋىرىمنى ئالالىدى.

دەھر باغدا ۋەفا نەخلى ئەكىپ بەردى جەفا بەر،
باغبانا، دەكى نە بەر يەگەمەن بۇ سەمەرمىدىن.
يېشىمى: دۇنيا بېغىغا ۋاپا كۆچتىنى تىكسەم، بەرگەن مېۋىسى جاپا بولدى؛ ئەي باغۋەن، ئېيتقىنى، بۇنداق مېۋىدىن نېمە بەھرە ئالىمەن؟

ناسىھا، ئىشقى جۇنۇندۇر ھۈنەرىم، تەركى بۇيۇرما،
ساڭا ئار ئولسا، ماڭا فەخر دۇرۇر بۇ ھۈنەرىمدىن.
يېشىمى: ئەي نەسىھەتچى، مېنىڭ ھۈنەرىم ئاشىقلىق بىلەن مەجنۇنلۇق، «ئۇنى تاشلا» دېمە؛ بۇ ھۈنەر سەن ئۈچۈن نومۇش بولسا، ماڭا ئېيتىخار.

ئەي نەۋائىي، بارىبان يار، فەنا دەشتىگە تۈشتۈم،
مەگەر ئەۋۋەل قايتسا ئول، مەن قايتقۇمەن بۇ سەفەرىمدىن.
يېشىمى: ئەي نەۋائىي، يار كەتكەچكە، مەنمۇ پانىيلىق چۆلىگە ماڭدىم، ئەگەر ئۇ ئالدى بىلەن قايتىدىغانلا بولسا، مەنمۇ بۇ سەپىرىمدىن قايتقۇمەن.

ئىككىنچى مەشرەپ

نازەننىلەر يۈرۈك ئەمدى ئالدىغا،
سەۋغات ئالىڭ، ئەي قىزلار، ئاكام كەلەدۇر،

ئىككىسىگە جانىم بولسۇن سەدىقە،
 سەۋغات ئالىڭ، ئەي قىزلار، ئاكام كەلەدۇر.
 بېشىمى: گۈزەللەر ئەمدى ئالغا قاراپ مېڭىڭلار، ئاكام كېلىدۇ، قىزلار، سوۋغات ئېلىڭلار؛ ئىككىسىگە
 جېنىم تەسەددۇق، ئاكام كېلىدۇ، قىزلار سوۋغات ئېلىڭلار.

قىلىپ ھەمراھ نەچە ياخشى يىگىتلەرنى،
 قەددى شەمشادۇ ھۇسنى تازە گۈللەرنى،
 شىكار ئەيلەپ مەرغىزارلىق چۆللەرنى،
 سەۋغات ئالىڭ، ئەي قىزلار، ئاكام كەلەدۇر.
 بېشىمى: ئاكام بىر مۇنچە ياخشى يىگىتلەرنى ۋە يېڭى ئېچىلغان گۈلدەك گۈزەللەرنى ئۆزىگە ھەمراھ
 قىلىپ، يايلاق ۋە چۆللەردە ئوۋ ئوۋلاپ كېلىۋاتىدۇ، قىزلار سوۋغات ئېلىڭلار.

مەنىڭ ئاكام يىگىتلەرنىڭدۇر ئاغاسى،
 ئاڭا تەگدى ئەلۇ يۇرتىڭكى دۇئاسى.
 كۆرۈنۈر بىزگە جىلۋە بىرلە قاراسى،
 سەۋغات ئالىڭ، ئەي قىزلار، ئاكام كەلەدۇر.
 بېشىمى: مېنىڭ ئاكام يىگىتلەرنىڭ كاتتىۋېشى، ئۇنىڭغا ئەل - يۇرتىڭ دۇئاسى يەتكەن؛ ئەنە، جىلۋىلىك
 قارىسى بىزگە كۆرۈنىۋاتىدۇ، قىزلار سوۋغات ئېلىڭلار، ئاكام كېلىۋاتىدۇ.

بىرى بۇلبۇل ئەرۈر، بىرسى غەزەلخان،
 بىرى قاپلان ئەرۈر، بىرسى ئارسلان،
 بىرى روھى رەۋاندۇر، بىرى تەندە جان،
 سەۋغات ئالىڭ، ئەي قىزلار، ئاكام كەلەدۇر.
 بېشىمى: بىرسى بۇلبۇل، بىرسى ناخشىچى، بىر قاپلان، يەنە بىرسى ئارسلان، بىرسى جانلىق روھ، يەنە
 بىرسى تەندىكى جان، ئاكام كېلىۋاتىدۇ، ئى قىزلار، سوۋغات ئېلىڭلار.

قالدىرغاچ دەر: سىزلەر مەنىڭ يولداشىم،
 كەچەلەر ھەمدەمم، گۈندۈز سىرداشىم،
 يۇسۇق، ئەھمەد ئەرۈر ئىككى قارىنداشىم،
 سەۋغات ئالىڭ، ئاي قىزلار، ئاكام كەلەدۇر.
 بېشىمى: قالىغاچ ئېيتىدۇ: سىلەر مېنىڭ كېچىلەردە ھەمەنپەس، كۈندۈزلەردە سىرداشلىرىم؛ يۇسۇق،
 ئەھمەد مېنىڭ ئىككى قېرىنداشىم؛ ئەي قىزلار، ئاكام كېلىۋاتىدۇ، سوۋغات ئېلىڭلار.

ئاڭلاپ سەنىڭ شول مۇبارەك نامىڭنى،
 كۆڭلۈم ئەجەپ خۇشال بولدى نىگارىم.
 بىر كۆرۈشكە تەشنا بولدۇم يۈزۈڭنى،

ۋىسالىغىغا يەتكۈزگەي ئول خۇدايىم.

يېشىمى: نىگارمىم، سېنىڭ شۇ مۇبارەك نامىڭنى ئاڭلاپ، كۆڭلۈم بەكمۇ خۇشال بولدى، چىرايىڭنى بىر كۆرۈشكە تەقەززا بولدۇم، خۇدايىم مېنى ۋىسالىغىغا يەتكۈزگەي.

ھەر كىشىنىڭ يارى بولسا يىراقتا،

سامان كەبى سارغارۇرمۇ فىراقتا.

كىشى بۇ خىل دەرد چەكمەسۇن دۇنيادا،

يوللارنىڭغا قاراپ قالدىم نىگارمىم.

يېشىمى: ھەرقانداق ئىنساننىڭ يارى يىراقتا بولسا، چىرايى پىراق دەردىدە ماڭا ئوخشاش ساماندىك سارغىيىپ كېتەمدىغاندۇ؟ ئىنسان دۇنيادا مۇنداق دەردنى تارتىمىسۇنكى، نىگارمىم، يولۇڭغا قاراپ قالدىم.

ئارقامىزدا شۇ رەقىبلەر تولادۇر،

جۇدالىقتىن مەنىڭ دىلىم يارادۇر.

تەشنا كۆڭلۈم ساڭا قاچان قانادۇر،

سەنسز مەنىڭ يوقدۇر كۆڭۈل ئارامىم.

يېشىمى: ئارقىمىزدا شۇم رەقىبلەر تولا، جۇدالىق دەردىدە يۈرىكىم يارا؛ تەشنا كۆڭلۈم ساڭا قاچانمۇ قانار - ھە؟! سەن بولمىساڭ، ماڭا كۆڭۈل ئاراملىقى يوقتۇر.

قىسمەتلەرىم شولدۇر مەنىڭ ئەي جانان،

مەن قۇلۇڭمەن، كۆڭۈل ئىچرە سەن سۇلتان.

سەن نەلەردە قالدىڭ، ئايا مېھرىبان،

بۇتتى ئەنىڭ بارچە سەبرۇ چىدامىم.

يېشىمى: ئەي جانان، مېنىڭ پېشانەمگە پۈتۈلگىنى شۇ: سەن كۆڭلۈمدىكى پادىشاھسەن، مەن سېنىڭ قۇلۇڭمەن؛ ئى مېھرىبانىم، سەن قەيەلەردە قالدىڭ؟ مېنىڭ پۈتكۈل سەۋر - تاقىتىم تۈگىدى.

9- مۇقام بايات مۇقامى چوڭ نەغمە قىسمى 147 مىسرا، ئۈچ داستان 72 مىسرا، ئىككى مەشرەپ 54 مىسرا بولۇپ، جەمئىي 273 مىسرا شېئىردىن تەركىب تاپقان.

ئابدۇرەئوپ پولات

يۇقىرىقى ئون ئىككى مۇقامنىڭ تېكىستى ۋە يېشىمى بېيجىڭ مەكىزىي مىللەتلەر ئۇنىۋېرسىتېتى تىل - ئەدەبىيات فاكولتېتىنىڭ پروفېسسورى، دوكتور ئابدۇرەئوپ پولات تەكلىماكانىي ئەپەندىنىڭ «ئەسلى يېزىلىشى بىلەن ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقام تېكىستلىرى» ناملىق كىتابىدىن ئېلىندى.

مەتبەئەچىلىكى» دە تىزىلدى.

بۇ بەتنى پەقەت ئۆلىنىش قىلىشقا بولىدۇ، مەزمۇنى باشقا بەتلەرگە كۆچۈرۈپ ئىشلىتىشكە بولمايدۇ.
Tel: 0991 - 8982843 QQ: 553468250

新ICP备06001025号

«ئۇيغۇر مۇقام تورى» نىڭ بارلىق ھوقۇقى زۇلقار ئېلېكترونلۇق مەتبەئە مەركىزىگە تەۋە.

بېكەت باشلىقى: ئۆمەر جان ساتتار ھاجى QQ: 553468250 Tel: 0991-8982843

لايىھىلىگۈچى: ئەلپىدا يۇمشاق دېتال چەكلىك شىركىتى تور ئىشلىرى بۆلۈمى

مۇقام تېكىستلىرى

10- نەۋا مۇقامى

چوڭ نەغمە

مۇقەددىمە

بەلا دەشتى ئارا مەجنۇن مەنىڭدەك كۆرمەمىش دەۋران،

قۇيۇندەك ھەر زەمان بىر كۆرمەگەن ۋادىدا سەرگەردان.

يېشىمى: بالايىئاپەت دەشتىدە مەجنۇنمۇ مېنىڭدەك دەۋران سۈرۈپ باققان ئەمەس، بۇ ۋادىدا ھەمىشە قۇيۇندەك پىرقىراپ يۈرگەن مەندەك سەرگەرداننىمۇ كۆرگەن ئەمەس.

نە ئەندەھۇ مەلالىمغا بەلىيەت دەشتىدەك غايەت،

نە سەۋدايۇ جۇنۇنۇمغا مەلامەت بەھرىدەك پايان.

يېشىمى: قايغۇ ۋە بىئاراملىقىم بالا - قازا دەشتىدەك چەكسىز، سەۋدايلىقىم ۋە ساراڭلىقىمغا تاپا - تەنلەر دېڭىزدەك پايانسىز.

تۈنۈم دەيجۇر، ئۆزۈم رەنجۇر، ئىچىم غەمناكو باغرىم چاك،

تىلىم لالۇ تەنىم بىيھال، ئىشىم ئەفغان، سىردىشىم قان.

يېشىمى: كېچەم قاپقاراڭغۇ، ئۆزەم خەستە، ئىچىم غەملىك، باغرىم چاك، تىلىم تۇتۇق، جىسمىم ئاجىز، ئىشىم ئاھ - زار، كۆز يېشىم قاندۇر.

زەئىفۇ دەردۇ غەم پىشە، نەھىفۇ مېنەت ئەندىشە،

زەلىلۇ بىسەرۇ سامان قەتئىلى خەنجەرى ھىجران.

يېشىمى: زەئىپلىك، دەرد - ئەلەم ھۈنرىم، ئاجىزلىق، مۇشەققەت مېنىڭ ئەندىشەم؛ ھىجران خەنجىرى

بىلەن ئۆلتۈرگەن، ھېچكىمى، ھېچنېمىسى يوق بىر خارۇ زارمەن.

فىغانىمدىن فەلەك غەمكىن، سىرىشكىمدىن جەھان رەنگىن،

نە دەردىم ئوتىغا تەسكىن، نە ھەجرىم دەردىغۇ دەرمان.

يېشىمى: پىغانىمدىن پەلەك غەمگە چۆكىدۇ، كۆز يېشىمدىن جاھان قىزىرىپ كېتىدۇ، يا دەردىم ئوتىغا تەسكىن - تەسەللى يوق، ياكى جۇدالىق دەردىمگە دورا تىپىلمايدۇ.

باشىم غەم تاشىدىن پارە، تەنىم ھەجر ئوقىدىن يارە،

كۆڭۈل بۇ يارەگە چارە تاپارغا تاپمايىن ئىمكان.

يېشىمى: يېشىم غەم تېشىنىڭ زەربىسىدىن پارە - پارە بولدى، تېنىم ھىجران ئوقى تېگىپ يارلاندى، كۆڭلۈم بۇ يارا - جاراھەتنى داۋالاشنىڭ چارىسىنى تاپالماي ئاۋارە.

كۆزۈم نەملىق، بويۇم خەملىق، ئىچىم ئەندۈھى ماتەملىق،

نە ھەمدەملىق، نە مەرھەملىق تاپىپ بۇ مېنەتنى پىنھان.

يېشىمى: كۆزۈم ياشتىن نەملەنگەن؛ قەدىدىم پۈكۈلگەن، ئىچىم ماتەم قايغۇسىغا تولغان، بۇ يوشۇرۇن دەردىمگە ھەمدەم ۋە سىرداش نەدە؟

ماڭا نە يارۇ نە ھەمدەم، ماڭا نە دوستۇ نە مەرھەم،

ماڭا نە چارە نە مەرھەم، ماڭا نە سەبرۈنە ئەمان.

يېشىمى: مېنىڭ يا بار - ھەمدىمىم، يا سىرداش دوستۇم يوق؛ يا چارەم يا دورام يوق، يا سەۋر - تاقىتىم يوق ياكى تىنچ - ئاراملىقىم يوق.

ھەم ئەھۋالى تەباھىمدىن ھەم ئاھى سۈبھىگاھىمدىن،

ھەم ئوتلۇغ دۇدى ئاھىمدىن قارارپ كۈلبەئى ئەھزان.

يېشىمى: خاراب ھالىمدىن، سەھەردە چەككەن ئاھۇ زارىمدىن، ئوتلۇق ئاھىمنىڭ تۈتۈندىن غەمكىن ھۇجرام قارىيىپ كەتتى.

فەلەك رەھزەن، زەمان دۈشمەن، بەدەن رەۋزەن ئۈزە رەۋزەن،

قالىپ جان ھەسرەتتىن تەن، چىقىپ تەن كىشۋەرىدىن جان،

يېشىمى: پەلەك قاراقچى، زامان دۈشمەن، بەدەن ئۆتمۈ تۆشۈك؛ تەن جان ھەسرەتتىن قالدى، جان تەن يۇرتىدىن چىقىپ كەتتى.

نەۋائى بولسا مېنەت كۆپ، ئىچە كۆر جامى ئىشرەت كۆپ،

نەچە بولسا سوئۇبەت كۆپ بولۇر ۋەھدەت مەيى ئاسان.

يېشىمى: نەۋائى، مۇشەققەت كۆپ بولسا، شادلىق شارابىنى جىق ئىچىپ باق، قىيىنچىلىق قانچە كۆپ بولسا، ۋەھدەت شارابىنى ئىچىش شۇنچە ئاسان بولىدۇ.

تەئەزە

ۋاھكى بولدۇم ئىشقا ئارا بىر بىۋەقەغا مۇبتەلا،

بولماسۇن ئەھلى ۋەقا مۇنداق بەلەغا مۇبتەلاغە.

يېشىمى: ئاھ، مەن ئىشقا - مۇھەببەت ئارا شۇنداق بىر ۋاپاسىزغا گىرىپتا بولدۇمكى، ۋاپا ئەھلى مۇنداق بالەغا مۇبتەلا بولمىسۇن.

ئاڭلاغاي مەجنۇنلۇغۇ بىدىللىغىمنى ھەر كىشى،

كىم بولۇپتۇر بىر پەرۋەش دىرەباغا مۇبتەلا.

يېشىمى: مېنىڭ مەجنۇنلۇق ۋە غەمكىنلىكىمنى كۆرگەن ھەر قانداق بىر ئادەم: «بۇ بىر پەرى سۈپەت دىلرەبانىڭ مۇھەببەت بالاسىغا گىرىپتار بولۇپتۇ» دەپ قالدۇ.

زاھىدا، رۇسۋالىغىم تەن ئەيلەدىڭ، جەھد ئەيلەكم،

بولغاغايسەن ئول كۆزۈ قاشى قاراغا مۇبتەلا.

يېشىمى: ئەي زاھىت، رەسۋالىقىمنى تەنە قىلىشىنىغۇ قىلىدىڭ، ئەمما سەن ئۆزۈڭ ئاشۇنداق قارا كۆز، قاراشقا مۇبتەلا بولغاندا، رەسۋا بولماسلىق ئۈچۈن تىرىشىپ باققىنا - قېنى!

بولمايىن بىگانە يارۇ ئاشنادىن چارە يوق،

خاھ بول بىگانەغە خاھ ئاشناغە مۇبتەلا.

يېشىمى: خاھى يات، خاھى يېقىنلارنىڭ مۇھەببەت بالاسىغا مۇبتەلا بولغاندىن كېيىن، يار - دوستلاردىن يىراقلاشماي، باشقا ئامال يوق.

پادىشاھ بىرلە گەدا ھالىغا كۈلسە نە ئەجەپ،

بولسە مەن يەڭلىغ گەدايى پادىشاھغا مۇبتەلا.

يېشىمى: مەندەك بىر گاداي گۈزەللىك پادىشاھنىڭ مۇھەببىتىگە مۇبتەلا بولۇپ قالسا، پادىشاھمۇ گادايىمۇ ئۇنىڭ ھالىغا كۈلۈپ كەتسە، ئەجەپلىنىش كەتمەيدۇ - دە!

بولمىش ئول كافىر غەمى دىۋانە كۆڭلۈمدىن مەلۇل،

ھېچ كافىر بولماسۇن مەن مۇبتەلاغا مۇبتەلا.

يېشىمى: مېنىڭ سەۋدا كۆڭلۈمنىڭ غېمى دەردىدىن ئۇ كاپىر بولۇپ كېتىپتۇكى، مەن مۇبتەلا بولغان ئىشقا ھېچبىر كاپىر گىرىپتار بولۇپ قالمىسۇن.

ساقىيا، مەي تۈتكى دەردنىڭ ئىلاجى بادەدۇر،

ھەجرەدىن كىم بولسا دەردى بىدەۋاغا مۇبتەلا.

يېشىمى: كىم جۇدالىق دەردىگە مۇپتىلا بولغان بولسا، داۋا سىز دەردىگە قالغان بولىدۇ، ھالبۇكى دەردنى پەقەت قەدەھ داۋالايدۇ، ئى ساقىي، مەي تۇتقىن!

كىر خەرات ئىچرە - يۇ بول رىندالەر ۋابەستەسى،

خانەقاھدا بولغاچە ئەھلى رىياغە مۇبتەلا.

يېشىمى: خانىقادا ساختىپەز - رىياكارلار بىلەن بولغىچە، مەيخانغا كىرىپ، ئۇ يەردىكى ئىچەرمەنلەرگە قوشۇلۇپ كەت.

ئەي نەۋائىي، يانا ئول بەد ئەھددىن بولسام خەلاس،

ئەھ قىلدىمكىم، يانا بولماي ياناغا مۇبتەلا.

يېشىمى: ئەي نەۋائىي، «ئۇ ۋەدىسىدە تۇرمايدىغاندىن قوتۇلسا، يەنە شۇنىڭغا ئوخشاش بىرسىگە مۇپتىلا بولۇپ قالماي - جۇمۇ» دەپ ئۆز - ئۆزۈمگە ۋەدە قىلدىم.

تەئەززە چۈشۈرگىسى

ئەي نەۋائىي، يانا ئول بەد ئەھددىن بولسام خەلاس،

ئەھ قىلدىمكىم، يانا بولماي ياناغا مۇبتەلا.

يېشىمى: ئەي نەۋائىي، «ئۇ ۋەدىسىدە تۇرمايدىغاندىن قوتۇلسام يەنە شۇنىڭغا ئوخشاش بىرسىگە مۇپتىلا بولۇپ قالماي - جۇمۇ» دەپ ئۆز - ئۆزۈمگە ۋەدە قىلدىم.

نۇسخە

دەرەبا، ۋەسلىڭنى ئىزدەپ بىنەۋا بولدۇم نەتەي،

بۇ كۆڭۈل ئاخىر قىراقىڭدا گەدا بولدۇم نەتەي.

يېشىمى: دەرەبا، قانداق قىلارمەن، ۋەسلىڭنى ئىزدەپ يوقسۇل بولدۇم؛ بۇ كۆڭۈلنىڭ ئارقىسىغا كىرىپ، پىراقىڭدا گاداي بولدۇم.

ئاھكىم، ھىجران ئوتى ئاخىر مەنى قىلدى كەباب،

ھەجرۇ قۇرقەتدە كۆيۈپ ئەمدى ئەدا بولدۇم نەتەي.

يېشىمى: ئاھ، ھىجران ئوتى ئاخىر مەنى كاۋاپ قىلدى، ئايرىلىق ۋە جۇدارلىق ئوتىدا كۆيۈپ، ئەمدى تۈگىشىدىغان بولدۇم، قانداق قىلارمەن؟

گۈلدىن ئايرىلغان كەبى بۇلبۇل مەسەللىك ئۇن چەكىپ،

ۋا دەرىخ، مەن يار ۋەسلىدىن جۇدا بولدۇم نەتەي.

يېشىمى: گۈلدىن ئايرىلغان بۇلبۇلدەك پىدىغان چېكىپلا يۈر مەن، ۋاي ئېست، مەن يار ۋەسلىدىن جۇدا

بولدۇم، ئەمدى قانداقمۇ قىلارمەن؟

مەن فەقىر دىلخەستەگە رەھىم ئەيلە ئەي شاھى جەھان،

كۆرگەلى ۋەسلىڭنى زارۇ بىقەرار بولدۇم نەتەي.

يېشىمى: ئەي جاھاننىڭ شاھى، ۋەسلىڭگە بەكمۇ ئىنتىزار بولدۇم، نېمە ئامال، مەن دىلى سۇنۇق پېقىرغا رەھىم قىلغىن.

ھەرگۈنى مەندىن ۋەفا، ئاندىن جەفا ئۈزرە جەفا،

مەن فەقىر ئول بىۋەفاغە مۇبتەلا بولدۇم نەتەي.

يېشىمى: مەن ھەمىشە ئۇنىڭغا ۋاپادارلىق قىلىمەن، ئەمما ئۇ ماڭا دائىم جاپا ئۈستىگە جاپا قىلىدۇ. مەن مۇشۇنداق بىر ۋاپاسىزغا مۇپتىلا بولۇپتىمەن، ئەمدى قانداق قىلاي.

ئول پەرى رۇخسارىغا بولسۇن ئەگەر يۈز جان فىدا،

جانىما بىردۈر ئەگەر، يۈز جان فىدا بولدۇم نەتەي.

يېشىمى: ئۇ پەرىنىڭ رۇخسارىغا بىر ئەمەس، يۈز جان بولسىمۇ، پىدا بولسۇن! گەرچە مېنىڭ بىرلا جېنىم بولسىمۇ، يۈز جانلىق پىداكارلىق كۆرسەتتىم، ئەمدى يەنە قانداق قىلسام بولاتتى؟

نۇسخە چۈشۈرگىسى

سالىھىي گۈلچېھرەنىڭ كويىدا بولمىش بىنەۋا،

دەردى ھىجرانغا گىرىفتارى بەلا بولدۇم نەتەي.

يېشىمى: مەن سالىھىي، ئۇ گۈل يۈزلۈكنىڭ كۈچىسىدا يوقسۇل بولدۇم، ئۇنىڭ بالادەك ھىجران دەردىگە گىرىپتار بولۇپ قالدىم، قانداق قىلارمەن.

جۇلا

نەمەنگاندىن كەتەر بولسام مەنى يوقلار كىشىم بارمۇ؟

غەرىبلىق شەھرىدە ئولسام مەنى يوقلار كىشىم بارمۇ؟

يېشىمى: نەمەنگاندىن كەتكۈدەك بولسام، مېنىڭ يوقلىغۇچۇم بارمۇ، غەرىبلىق شەھرىدە يۈرسەم، مېنىڭ يوقلىغۇچۇم بارمۇ؟

قەنى قەۋمۇ قارىنداشىم، بۇ يولدا بولسا يولدىشىم.

كۆزۈمدىن ئاقىپ ياشىم، مەنى يوقلار كىشىم بارمۇ؟

يېشىمى: قېنى، مېنىڭ قوۋم - قېرىنداشىم، بۇ يولدا ماڭا ھەمراھ بولسا بولاتتىغۇ؟ كۆزۈمدىن ياش ئاققۇزۇپلا يۈرمىەن، مېنى يوقلايدىغان ئادىمىم بارمۇ؟

مۇھەببەت شەرىپەتتىن ئىچتىم، قازاندىك قاينابان تاشتىم،

بۇ فانىي دۇنيادىن كەچتىم، مەنى يوقلار كىشىم بارمۇ؟

بېشىمى: مۇھەببەت شارابىدىن ئىچتىم، قازاندىك قاينىدىم، تاشتىم، بۇ پانىي دۇنيادىن كەچتىم، مېنى يوقلايدىغان كىشىم بارمۇ؟

تۇرغا تاقەتسىز يوقتۇر، يۈرەرگە ھالەتسىز يوقتۇر،

يۈرەكتە ئىشقى ئوتى ھوقدۇر، مەنى يوقلار كىشىم بارمۇ؟

بېشىمى: توختاپ تۇرۇشقا تاقەتسىز يوق، ماڭغۇدەك ئەھۋالىم يوق، يۈرىكىمدە ئىشقى ئوتى ئۇلغىيىپ كەتتى، مېنى يوقلايدىغان كىشىم بارمۇ؟

قەرزىم يوق تۇراي دەسەم، نەمەنگاندا يۈرەي دەسەم،

جەھاننى سەير ئەتىپ كەلسەم، مەنى يوقلار كىشىم بارمۇ؟

بېشىمى: نەمەنگاندا تۇرىۋېرەي دېسەم، تۇرالغۇ جايىم يوق، جاھان كېزىپ چىقىپ كەتسەم، مېنىڭ يوقلىغۇچۇم بارمۇ؟

بۇ مىسكىن زار مەشرەپنى كىشى ھالىنى بىلمەيدۇر،

بۇ يەردىن باش ئالىپ كەتسەم، مەنى يوقلار كىشىم بارمۇ؟

بېشىمى: بۇ خارۇ زار، بىچارە مەشرەپنىڭ ئەھۋالىنى بىر كىشى بىلمەيدۇ، بۇ يەردىن بېشىمنى ئېلىپ چىقىپ كەتسەم، مېنى يوقلايدىغان ئادىمىم بارمۇ؟

سەنەم

مەن بارايمۇكىن ئاندا، ياركەلەمدۈركىن بۇندا،

يارغا يار كەرەك بولسا، قول سالىپ كەلەر مۇندا.

بېشىمى: مەن ئۇ يەرگە بارايمۇكىن، ياكى يار بۇ يەرگە كېلەمدىكىن؟ يارغا يار كېرەك بولسا، قول سېلىپ مېڭىپ، بۇ يەرگە كېلەر.

ئاق لەيلى، قىزىل لەيلى، يارنىڭ بارمۇكىن مەيلى،

بولسا - بولماسا مەيلى، مەن يارنىڭ قەلەندەرى.

بېشىمى: ئاق لەيلى، قىزىل لەيلى، يارنىڭ بارمۇكىن مەيلى. يارنىڭ مەيلى بولسا - بولمىسا، چا تاق يوق، مەن ھامان يارنىڭ قەلەندەرى.

يار دەيمەن - يانا دەيمەن، ئۆلمەسە كەلەر دەيمەن،

مەنىڭ تارتقان دەردىمنى كۆڭلىدە بىلەر دەيمەن.

يېشىمى: «يارىم، يارىم» دەپلا يۈرىمەن، ئۆلۈپ كەتمەسە، كېلەر دەيمەن؛ مېنىڭ تارتقان دەردىمنى كۆڭلىدە بىلىدىغاندۇ دەيمەن.

يارىم كەلەر قول سالىپ، توغرا - توغرا يول ئالىپ،

قايرىدىن چىقىپ كەللە، يۈرەكمىگە ئوت سالىپ.

يېشىمى: يارىم قول سېلىپ مېڭىپ، توپتوغرا ماڭا قاراپ كېلىۋاتىدۇ. ئامرىقىم، يۈرىكمىگە ئوت سېلىپ، قەيەردىن چىقىپ كەلدىلە؟

چوڭ سەلىقە

ئۇ مەھەللەدىن بۇ مەھەللەگە ئويناپ دەپ كەلدىم،

ياخشى دەمىسىز، يامان دەمىسىز، سىناپ دەپ كەلدىم.

يېشىمى: ئۇ مەھەللەدىن بۇ مەھەللەگە ئويناپ دەپ كەلدىم، ياخشى دەمىسىز، يامان دەمىسىز، سىناپ دەپ كەلدىم.

ئۇ مەھەللەدىن بۇ مەھەللەگە يولى بارمۇكىن،

يار ئاغرىقى بولۇپ قالدىم، دارى بارمۇكىن.

يېشىمى: ئۇ مەھەللەدىن بۇ مەھەللەگە بېرىپ - كېلىدىغان يول بارمۇكىن؛ يار ئاغرىقى بولۇپ قالدىم، دورا بارمۇكىن.

تال چېىقتەك بويلارىڭغا زەۋقۇم كەلدۇر،

ئەرتە - ئاقشام باراي دەسەم قورققۇم كەلدۇر.

يېشىمى: تال چېىقتەك بويلارىڭغا زوقۇم كېلىدۇ؛ ئەتە - ئاخشام باراي دېسەم، قورققۇم كېلىدۇ.

يۈرەكمىنىڭ ياراسى كۆپ دەرمانىم يوقتۇر،

شول يارىمنى كۆرۈپ ئالسام، ئەرمانىم يوقتۇر.

يېشىمى: يۈرىكمىنىڭ يارىسى كۆپ، ئەمما دورام يوق. شۇ يارىمنى كۆرۈۋالسام ئارمانىم يوق.

كىچىك سەلىقە

بەھار ئولدىيۇ ئاچىلدى يۈزۈڭدىن پەردە گۈلزارىڭ،

يەتتىشى غۇنچەنىڭ دەۋرى، زەمانى قالمادى خارىڭ.

يېشىمى: باھار كەلدى - يۇ، يۈزۈڭ گۈلزارىڭنىڭ پەردىسى ئېچىلدى؛ ئەمدى تىكەننىڭ ۋاقتى ئۆتتى، غۇنچىنىڭ دەۋرى يېتىپ كەلدى.

گۈلىستان تۇرى قۇدس ئۆلدى، بەھارنىڭ نۇرى نارىندىن،

كەل، ئەي مۇسا، كۆر ئاسارىن شۇكرەدە نۇر ئىلە نارىڭ.

يېشىمى: باھارنىڭ ئوتلۇق ئاپتىپى شاراپتىدىن گۈلىستان مۇقەددەس تۇر تېغىغا ئايلاندى. ئەي مۇسا، كەل، ئوت بىلەن نۇرنىڭ ئىز - ئەسەرلىرىنى تەشەككۈر بىلەن كۆرۈۋال.

فەرەھدىن غۇنچەنىڭ گۈلگۈن يانغى كۈلدى، ئاچىلدى،

كى مەنزۇرى يەنە گۈلدۈر چەمەندە بۇلبۇلى زارىڭ.

يېشىمى: خۇشاللىقتىن غۇنچىنىڭ رەڭدار ياڭىقى كۈلۈپ ئېچىلدىكى، چىمەنلىكتە بىچارە بۇلبۇلغا ياقىدىغىنى يەنىلا گۈلدۈر.

چەچەكلەر مۇختەلىق ئەلۋان، نە مەئادۇر ئانى بىلىكىم،

بۇياقچى بەرمەش چۈنكىم بۇ ئەنۋارىڭ، بۇ ئەزھارىڭ.

يېشىمى: چەچەكلەرنىڭ ئوخشىمىغان رەڭلەردە ئېچىلىشىنىڭ نېمە مەنە ئۇقتۇرىدىغانلىقىنى بىلىپ قويۇشۇڭ كېرەك. چۈنكى بۇ نۇرلار ۋە بۇ گۈللەر بۇياقچىنىڭ رەڭ بېرىشى بىلەن شۇنداق رەڭدار بولغان ئەمەس.

ئەبىرىندىن چەمەن، كۆركىم، نە دەپ ئىفاقە كەلتۈرمىش،

كىم ئولمىش بۇيى ئەتىرىندىن مەشامى تازە ئەتتارىڭ.

يېشىمى: قارىغىنا، چىمەنزالىقتىكى خۇشبويۇلۇق نېمىشقا ئىنساننى روھلاندۇرىدۇ؟ بۇ ئەتتارىڭنىڭ دىللارنى جانلاندۇرغۇچ ساپ ئەتىرى ھىدىدىن بولغان.

بۇ ئەنەردۇر تۈتەن، يا رەب، شەقايىق مىجمەرىندىكىم،

كى بۇيىندىن ئانىڭ قەدرى ساچىلمىش مۇشكى تاتارىڭ.

يېشىمى: يا پەرۋەردىگار، ئادراسمان ئىسرىقىدىن تۈتەۋاتقان قانداق ئەنەركى، ئۇنىڭدىن ئەڭ خۇش بۇي ئىپارنىڭ قەدىر - قىممىتىنى چىچىلىۋاتىدۇ.

كەل، ئەي سىمىن بەدەن ساقىي، ماخا سۇن قامى سەھبايى،

كى كەلدى رەۋنەقى گۈلگۈن دەمەي گۈلرەنگى خەممارىڭ.

يېشىمى: كەل، ئەي كۈمۈش بەدەن ساقىي، ماڭ قىزىل مەيگە تولغان جامنى سۇنغىنىكى، «قىزىلنىڭ خېرىدارى بارمۇ؟» دېمەيلا، رونا قىزىلگۈل پەسلى كېلىپ قالدى.

ئەگەرچە سۇنبۇلۇ نەرگىس بەيانى «كۈنتۇكەن» ئەيلەر،

قاچان «بەل ھەم ئەزەل» بىلسۇن ئىشاراتىن بۇ ئەسرارىڭ.

يېشىمى: گەرچە سۇنبۇل بىلەن نەرگىس «مەن خەزىنە ئىدىم» دېگەن ھەدىسىنى بايان قىلىپ تۇرسىمۇ، ئۇنىڭ «شۇنداقلا، ئەزەلدىن بېرى» دېگەن ئۇقۇمغا ئىشارەت قىلىدىغان بىر سىر ئىكەنلىكىنى كىم چۈشەنگەن؟

بۇ گۈن گەر ئالمۇل غەيىنىڭ ۋۇجۇدىن كۆرمەك ئىستەرسەن،
 رەياھىن ئۇش بەيان ئەيلەر زۇھۇرىن چەرخى سەييارىڭ.
 بېشىمى: ئەگەر بۈگۈن غايىباتلار ئالمىنىڭ ۋۇجۇدىنى كۆرمەكچى بولساڭ، ئاشۇ گۈللەرمۇ كۆكتىكى
 سەييارەلرنىڭ قانداق پەيدا بولغانلىقىنى بايان قىلىپ بېرەلەيدۇ.

بۇ مۇسقىدىن ئەي سامم، ساڭا گەر نەرسە كەشقى ئولدى،
 مەقامىڭ بەيان ئەيلە، ئۇسۇلىن كۆرسەت ئەدۋارىڭ.
 بېشىمى: ئەي ئاڭلىغۇچى، ساڭا بۇ مۇزىكىدىن بىرەر نەرسە ھاسىل بولغان بولسا، مۇقامىڭنى بايان قىل،
 پەدە - نوتىلىرىڭنىڭ ئۇسۇلىنى كۆرسەت.

ئەگەر سەۋسەن كۈبى ئەبەكەم ئەمەسسەن، نۇتقا كەل، سۆيلە
 بۇ ھەرفۇ نوقتە تەركىبى نە يەردىندۇر بۇ گۇفتارىڭ.
 بېشىمى: ئەگەر سەۋسەندەك تىلىسىز بولمىساڭ، زۇۋانغا كېلىپ سۆزلەپ باق، قېنى: گەپ قەيەردىن چىقىدۇ
 ۋە ئۇنىڭ ھەرپ - چېكىتلىرى نېمىلەردىن تەركىب تاپقان؟

تەئكىد

جەھان جەنناتى ئەدىن ئولمىش، ئانىڭ سەھنىدە ھۇرىلەر
 بەزەنمىش ھۈللەدىن بوستان، كۆزى ئاچىلمىش ئەشجارىڭ.
 بېشىمى: جاھان گويىا جەننەتلەر كەبى بولدى، ئەنە ئۇنىڭ سەھنىسىدە ھۇرىلەر يۈرىدۇ، بوستانلار نەپىس
 كىيىملەر بىلەن بېزەندى، دەرەخلەر چېچەكلەپ، يوپۇرماق چىقاردى.

بۇ گۈن بازار ئەتەر گۈلشەن سەمەندىن، لالەيۇ گۈلدىن،
 غەنىمەت گۆركى، بەش گۈندۈر تەماشاسى بۇ بازارىڭ.
 بېشىمى: بۈگۈن گۈلشەنلەر لالە ۋە ياسىمەن گۈللىرى بىلەن بازاردەك ئاۋاتلاشتى، بۇ بازارنىڭ تاماشاسى
 پەقەت بەش كۈنلۈكتۈر، ئۇنى غەنىمەت بىل.

نەسىمىنىڭ سۆزى گەرچە دەمى ئىيسادۇر، ئەي مۇنكىر،
 ساڭا كار ئەيلەمەس نەچۈنكى، يوقدۇر ھەققە ئىقرارىڭ.
 بېشىمى: ئەي ئىنكار قىلغۇچى، نەسىمىنىڭ سۆزى گەرچە ئىيسا پەيغەمبەرنىڭ دەم - نەپىسىدەك
 ھاياتبەخش بولسىمۇ، ساڭا كار قىلمايدۇ، چۈنكى سەن ھەقنى تونۇمايسەن - دە.

داستان

بىرىنچى داستان

دادۇ فەرياد شۇم فەلەكنىڭ دەستىدىن،
 يار جەمالىن كۆرمەي ئۆلۈر ئوخشايمەن.
 ئىلاجىم يوق قاراقچىلار قەستىدىن،
 يار جەمالىن كۆرمەي ئۆلۈر ئوخشايمەن.

يېشىمى: شۇم پەلەكنىڭ زۇلمى دەستىدىن داد - پەريادا يارنىڭ جامالىنى كۆرمەي ئۆلۈپ كېتىدىغان
 ئوخشايمەن؛ قاراقچىلارنىڭ قەستىگە ئامال قىلالىمىدىم، يارنىڭ جامالىنى كۆرمەي ئۆلۈپ كېتىدىغان
 ئوخشايمەن.

مەن نەيلەيسىن نازۇك قولۇم باغلاندى،
 ھەجر ئوتىدا يۈرەك - باغرىم داغلاندى.
 قاراقچىلار ئۆلتۈرگەلى چاغلاندى،
 يار جەمالىن كۆرمەي ئۆلۈر ئوخشايمەن.

يېشىمى: مەن قانداق قىلارمەن، نازۇك قولۇم باغلاندى، ھىجران ئوتىدا يۈرەك - باغرىم داغلاندى، قاراقچىلار
 مېنى ئۆلتۈرگىلى تەييارلىنىۋاتىدۇ، يارنىڭ جامالىنى كۆرمەي ئۆلۈپ كېتىدىغان ئوخشايمەن.

بۇ جانىمغا قەسدى قىلدى قاراقچى ئافەت،
 مەنىڭ مۇندىن قۇتۇلماغمىم يوقتۇر سەلامەت.
 گويا بۇ گۈن بولدى ماڭا روزى قىيامەت،
 يار جەمالىن كۆرمەي ئۆلەي ئوخشايمەن.

يېشىمى: بۇ جېنىمغا قاراقچى ئاپەت قەست قىلدى، بۇنىڭدىن سالاھەت قۇتۇلالىمىغىدەكمەن، بۇ گۈن گويا
 مەن ئۈچۈن قىيامەت كۈنى بولدى، يارنىڭ جامالىنى ئۆلۈپ كېتىدىغان ئوخشايمەن.

مەن يارىمدىن جۇدا بولدۇم نەيلەيسىن،
 ئىشق يولىدا ئەدا بولدۇم نەيلەيسىن.
 ئاچىلماغان گۈلدەك سولدۇم نەيلەيسىن،
 يار جەمالىن كۆرمەي ئۆلۈر ئوخشايمەن.

يېشىمى: قانداق قىلارمەن، مەن يارىمدىن جۇدا بولدۇم، ئىشق - مۇھەببەت يولىدا تۈگەشتىم، ئېچىلماي
 تۇرۇپلا سولغان گۈلدەك بولدۇم، يارنىڭ جامالىنى كۆرمەي ئۆلۈپ كېتىدىغان ئوخشايمەن.

ئاشق بولۇپ مۇرادىمغا يەتمەدىم،
 بۆلبۈل بولۇپ گۈلىستانىڭ كەزمەدىم.
 باغبان بولۇپ ئالما - ئانارنىڭ ئۈزمەدىم،
 يار جەمالىن كۆرمەي ئۆلۈر ئوخشايمەن.

يېشىمى: ئاشق بولۇپ مۇرادىمغا يەتمەدىم، بۆلبۈل بولۇپ گۈلىستانىڭنى كېزىپ باقمىدىم، باغۋەن
 بولۇپ ئالما - ئانارنىڭنى ئۈزمەدىم، يارنىڭ جامالىنى كۆرمەي ئۆلۈپ كېتىدىغان ئوخشايمەن.

ياقامنى چاك ئەتىپ ئەيلەسەم فەرياد،
بۇزۇلسۇن، يىقىلسۇن بۇ چەرخى ناشاد.
قاراقچىلار قولىدا بولغايمەن بەرياد،
يار جەمالىن كۆرمەي ئۆلۈر ئوخشايمەن.

يېشىمى: ياقامنى يىرتىپ تۇرۇپ پەرياد ئەيلەسەم، بۇ خاپىغان پەلەك كۆمتۈرۈلۈپ چۈشسۇن، ۋەيران بولسۇن؛ قاراقچىلارنىڭ قولىدا بەربات بولۇپ كەتتىم، يارنىڭ جامالىنى كۆرمەي ئۆلۈپ كېتىدىغان ئوخشايمەن.

غەرىبجاننىڭ پىرى جۈنەيد باغدادىي،
ئانىڭ ئۈچۈن ساڭا قىلدىم فەريادى.
قاراقچىلار ئىلكىدە قىلغىل ئازادىي،
يار جەمالىن كۆرمەي ئۆلۈر ئوخشايمەن.

يېشىمى: ئى، جۈنەيد باغدادىي، سەن مەن غەرىبجاننىڭ پىرى بولغانلىقىڭ ئۈچۈن، ساڭا نالە - پەرياد قىلىۋاتىمەن، مېنى قاراقچىلارنىڭ قولىدىن ئازاد قىلغىن. بولمىسا، يارنىڭ جامالىنى كۆرمەي ئۆلۈپ كېتىدىغان ئوخشايمەن.

ئىككىنچى داستان

بۇلبۇلى بىچارەسەن، گۈل ئىشىقىدا فەرياد قىل،
ئاشىقى سەرگەشتە بولساڭ، ئۇيقۇنى بىيدار قىل،
تىنمايىن شامۇ سەھەرلەر يارنى سەن ياد قىل.
بۇ بۇزۇلغان دىل ئۆيىنى سەن كەلىپ ئاباد قىل،
جانىم موللام، بىر زەمان گۈل يارنى ئازاد قىل.

يېشىمى: بىچارە بۇلبۇلسەن، گۈل ئىشىقىدا نەلە - پەرياد قىل؛ سەرگەردان ئاشىق بولساڭ، ئۇيقۇنى تاشلا، كېچە - كۈندۈز يارنى ياد قىل؛ بۇ بۇزۇلغان كۆڭۈل ئۆيىنى سەن كېلىپ ئاۋات قىل؛ جېنىم موللام، گۈزەل يارنى بىر مەھەل ئازاد قىلغىن.

ھەركىشى مۇنداق بەلالار بىرلە بولسا بىشۇمار،
قالماغايىلار تەندە دەرمان، زەررە ياغلىغ ئىختىيار،
تەترەشۈر روھى سىمابىدەك تەندە جانى بىقەرار،
يار ئۇ يەردە زار يىغلار، مەن بۇ يەردە ئىنتىزار،
جانىم موللام، بىر زەمان گۈل يارنى ئازا قىل.

يېشىمى: ھەرقانداق ئادەم مۇشۇنداق سان - ساناقسىز دەرد - بالاغا قالسا، تېنىدا جان، ئۆزىدە ئازراقمۇ ئىختىيارلىق قالمايدۇ، جېنى ئىزتىراپلىقتا تەترەيدۇ؛ يارىم ئۇ يەردە زار - زار يىغلايدۇ، مەن بۇ يەردە ئىنتىزار بولىۋاتىمەن؛ جېنىم موللام، گۈزەل يارنى بىر مەھەل ئازاد قىلغىن.

قويمادى ئۆز ھالىمە، گەردۇنى بىگەردانمەن،

ھەجر دەشتىدە قۇيۇندەك زارۇ سەرگەردانمەن،
جانىم ئالدى بۇ تەنىمدىن قىلدى بىدەرمانمەن،
ئاشىقى شەيدا بولۇبان بىسەرۇ سامانمەن،
جانىم موللام، بىر زەمان گۈل يارنى ئازاد قىل.

يېشىمى: چۆگىلەپ تۇرىدىغان پەلەك مېنى ئۆز ئىختىيارىمغا قويىمىدى، جۇدالىق چۆلىدە قۇيۇن تازدەك
سەرگەردان بولۇپ يۈرىمەن؛ ھىجرانلىق گويىا جېنىمنى ئالدى، پۈت - قولدا جان قالمايدى؛ مەپتۇن ئاشىق بولۇپ،
ئېغىر ئازابقا قالدۇم؛ جېنىم موللام، گۈزەل يارنى بىر مەھەل ئازاد قىلغىن.

تىغى بىدادى فەلەك يەرگە ئاقۇزدى قانىمى،
بىلەمدىم ھىجران غەمىدە سۇد بىلە نۇقسانىمى،
يىغلاشۇر كۆكتە مەلەكلەر ئىشتىپ ئەفغانىمى،
جانىم چىقماستىن بۇرۇن بارىپ كۆرەي سول يارىمى،
جانىم موللام، بىر زەمان گۈل يارنى ئازاد قىل.

يېشىمى: پەلەكنىڭ رەھىمسىز تىغى قېنىمنى يەرگە ئاققۇزدى؛ جۇدالىق غېمىدە توغرا - خاتالىقىمنى
بىلمەيلا قالدىم؛ ئاسماندىكى پەرىشتىلەر نالە - پىغانىمنى ئاڭلاپ يىغلاپ كېتىۋاتىدۇ؛ جېنىم چىقىپ
كېتىشتىن بۇرۇن، شۇ يارىمنى بىر كۆرۈۋالاي؛ جېنىم موللام، گۈزەل يارنى بىر مەھەل ئازاد قىلغىن.

ئەۋۋەلا مەكتەپ ئۆيىگە كىرمەس ئەردىم كاشكى،
مىھرىنى ۋىيران كۆڭۈلگە بەرمەس ئەردىم كاشكى،
شەرت ئەتىپ ئول بۇ سەلەرنى ئالماس ئەردىم كاشكى،
ئىشقى ئوتىغا مەن ئۆزۈمنى سالماس ئەردىم كاشكى،
جانىم موللام، بىر زەمان گۈل يارنى ئازاد قىل.

يېشىمى: بىلگەن بولسام كاشكى، باشتىلا مەكتەپكە كىرمىسەم بوپتىكەن، بۇ ھالدا، دىل مېھرىمنى ۋەيران
كۆڭۈلگە بەرمەستىم؛ ئۇ سۆيۈكلەرنى شەرت بىلەن قوبۇل قىلماستىم؛ مۇھەببەت ئوتىغا ئۆزۈمنى سالماستىم؛
جېنىم موللام، گۈزەل يارنى بىر مەھەل ئازاد قىلغىن.

بىر مۇئەللىمسەن زەمانە شۆھرەتىدىن باكەرەم،
دەرگاھىڭغا باش قويۇپ، يارىم ۋىسالىن ئىستەرەم،
مەي ئورنىدا ماڭا مىڭ ئاغۇ ئىچۈردى دەردۇ غەم،
تەلمۈرۈپ دائىم گەدادەك يارنى ئىستەر شاھ سەنەم،
جانىم موللام، بىر زەمان گۈل يارنى ئازاد قىل.

يېشىمى: زامانىمىزدا يۈكسەك شۆھرەتكە ئىگە بىر مۇئەللىمسەنكى، بو سۇغاڭغا باش قويۇپ، يارىمنىڭ
ۋىسالىنى تىلەيمەن؛ دەرد ۋە غەملەر ماڭا مەي ئورنىدا زەھەر ئىچۈردى؛ مەن شاھسەنەم ھەمىشە تىلەمچىدەك
تەلمۈرۈپ يارنى ئىزدەيمەنكى، جېنىم موللام، گۈزەل يارنى بىر مەھەل ئازاد قىلغىن.

ئۈچىنچى داستان

دۇئا يەتكۈر، سەبا يارىمغا سەن، ئەلبەتتە - ئەلبەتتە،

سەھەر سەير ئەيلەسەڭ سۈيى چەمەن، ئەلبەتتە - ئەلبەتتە.

يېشىمى: ئەي تاڭ شامىلى، ئەتىگەندە چىمەن تەرەپكە سەيلە قىلىشقا بارساڭ، يارىمغا تىلىكىمنى يەتكۈزگىن، ئەلۋەتتە.

شەھىدى گەر بەرىنى ئىشقىدۇرمەن داغ ئىلكىدىن،

چۇلالە يافراغىدىن قىل كەفەن، ئەلبەتتە - ئەلبەتتە.

يېشىمى: ئىشقى جاراھەتلىرى تۈپەيلىدىن ئالىي شېھىت مەرتىۋىسىگە يەتتىم، شۇڭا مېنىڭ كېيىنىمنى لالە ياپرىقىدىن قىلغىن، ئەلۋەتتە.

كۆزۈم ياشى گاھى گۈلگۈنۈ گاھى قىرمىزى ئەيلەر،

تەماشى ئەيلەسۇن ئول سىيمەن، ئەلبەتتە - ئەلبەتتە.

يېشىمى: كۆز ياشلىرىم بەزىدە گۈلرەڭ، بەزىدە قىپقىزىل بولۇپ ئاقىدۇ، ئۇ كۈمۈش تەنلىك گۈزىلىم ئەلۋەتتە كېلىپ بىر تاماشا قىلىپ باقسۇن.

خەتە سەھراسىدىن سۈنبۇلىنى ھەرگىز بىزگە كەلتۈرمەڭ،

يىبەرگىل ئاھۋىيى مۇشكى خوتەن، ئەلبەتتە - ئەلبەتتە.

يېشىمى: ماڭا ھەرگىز خەتا (تۈركىيىنىڭ سۈرىيە بىلەن چېگراداش بىر رايونى) سەھراسىدىكى سۈنبۇلىنى ئەمەس، بەلكى خوتەن كېيىكىنىڭ ئىپارىنى ئەۋەتكىن، ئەلۋەتتە.

پەرىشانىدۇر كۆڭۈل تا كاكۇلۇڭ تارىدىن ئايرىلدى،

دەماغ ئاشۇقتە بولغاي بىۋەتەن، ئەلبەتتە - ئەلبەتتە.

يېشىمى: چېچىڭنىڭ تېلىدىن ئايرىلىپ قالغاندىن بېرى، كۆڭلۈم پەرىشان، دېمىسىمۇ، ۋەتەنسىزلىك دېگەن ئادەمنى ئېسەنكىرتىپ ئالچوقا قىلىۋېتىدۇ.

بەھارى ئارەزىڭ تاپتى تەرۋەت ئەمدى خەت چىقسۇن،

بە رەنگى ئەرغەۋانۇ ياسەمەن، ئەلبەتتە - ئەلبەتتە.

يېشىمى: ھۆسنۇڭنىڭ نەۋ باھارى كەلدى، ئەمدى ئەلۋەتتە ئۇنىڭغا ئەرغەۋان ۋە ياسۇمەن گۈللىرى رەڭگىدىكى مىيىق (ئەمدىلا خەت تارتقان مويلاۋ) چىقسۇن.

جۈنۈن تۇغيانىدىن دىۋانەمەن زەنجىر كەلتۈرگەي،

مۇرۇۋەتتىن چۇ زۇلفى پۇرشكەن، ئەلبەتتە - ئەلبەتتە.

يېشىمى: سەۋدايلىقى ھەددىدىن ئاشقان مەجنۇنمەن، مەرتلىك قىلىپ، تولغام - تولغام چاچلىرى بىلەن مېنى زەنجىرلەپ قويسۇن، ئەلۋەتتە.

قارا بەختىم بىلەن كەچە چەندەن گۇفتىگۇ قىلدىم،

يارۇتۇڭلار چىراغى ئەنجۈمەن، ئەلبەتتە - ئەلبەتتە.

يېشىمى: قارا بەختىم بىلەن بۇ كەچە نا ھايتى كۆپ مۇڭدېشۋالدىم، ئەمدى ئولتۇرۇشنىڭ چىرىغىنى ياندۇرۇپ قويۇڭلار، ئەلۋەتتە.

زەلىلىگە شەفائەت ئەيلەگەي دەپ كۆپ ئۈمىدىم بار،

كۇلاھۇ خىرقەئى ۋەيسى قىرەن، ئەلبەتتە - ئەلبەتتە.

يېشىمى: ئەلۋەتتە، مەن زەلىلىگە ۋەيسى قىرەن (خەلىفە ئەبۇ بەكرى ۋە ئۆمەر زامانىلىرىدا يا شىغان بۇ يۈك زات)نىڭ كۇلا - جەندىسى شاپائەت قىلار، دېگەن ئۈمىدىم بار.

تۆتىنچى داستان

ئاقچى ئانا، غەمسىز باشىم،

غەمخانىە بولدى نەيلەيىن.

بىر سۆز بىرلە ئاشنا يارىم،

بىيگانە بولدى نەيلەيىن.

يېشىمى: ئاقچى ئانا، غەمسىز بېشىم غەم ئۆيى بولۇپ قالدى، قانداق قىلارمەن؛ ئاشنا يارىم بىر ئېغىز گەپ بىلەنلا بىگانە بولۇپ كەتتى، قانداق قىلارمەن؟

مەن كەلدىم يارنى سوراقلاپ،

يار قاچتى مەندىن يىراقلاپ.

يۈرەكىمنى ئوتقا داغلاپ،

پىنھانە بولدى نەيلەيىن.

يېشىمى: مەن يارنى يوقلاپ كەلسەم، ئۇ مەندىن قېچىۋالدى؛ يۈرەكىمنى ئىشقى ئوتىدا داغلاپ، يوشۇرۇنۋالدى، قانداق قىلاي؟

تاتلىغۇر ئاغزىنىڭ بالى،

تەگدى يىراقلىق شامالى.

يارنىڭ باردۇر بىر خەيالى،

گۇمانە بولدى نەيلەيىن.

يېشىمى: ئەڭ تاتلىقى ئۇنىڭ ئېغىزىنىڭ ھەسلى ئىدى، ئەمدى ئۇنىڭغا يىراقلىق شامىلى تەگدى؛ كۆڭلۈمگە «يارنىڭ باشقا بىرەر خىيالى بارمۇ نېمە» دېگەن گۇمان چۈشتى، قانداق قىلارمەن؟

يار ئۈچۈن كۆڭلۈم بۇزۇلدى،

ئەزەلدە شۇنداق يازىلدى.

ئەمدى ئۆمىدىم ئۆزۈلدى،

پەيمانە تولدى نەيلەيىن.

يېشىمى: يار ئۈچۈن كۆڭلۈم بۇزۇلدى، كىم بىلىر، پىشانەمگە ئەزەلدە شۇنداق يېزىلغان بولغىدى؛ ئەمدى ئۆمىدىم ئۆزۈلدى، سەۋرى - تاقەت قاچام تولدى، قانداق قىلاي؟

سەنەم يىغلار ئۇشبۇ سائەت،

كۆڭلۈمدە قالمادى تاقەت.

مەنەتدە سالغان ئىمارەت،

ۋىيرانە بولدى نەيلەيىن.

يېشىمى: سەنەم: «شۇ تاپتا كۆڭلۈمدە تاقەت قالمىدى، جا پا - مۇشەققەتتە سالغان مۇھەببەت ئىمارىتى ۋەيران بولدى، قانداق قىلارمەن» دەپ يىغلايدۇ.

شاھ سەنەم قىز يارنى ئىزدەر،

ھەمكىم ئۆزى يارغا كۆيەر.

يارنىڭ كۆڭلى باشقانى دەر،

سەرسانە بولدى نەيلەيىن.

يېشىمى: شاھ سەنەم قىز يارنى ئىزدەيدۇ، شۇنداقلا ئۆز يارىغا كۆيىدۇ. يارنىڭ كۆڭلى باشقىنى دېگەچ، سەرسان بولدى، قانداق قىلاي؟

مەشرەب

بىرىنچى مەشرەب

كۆرمەسەم بىردەم جەمالىڭنى جەھاننى نەيلەيىن،

بولماسا يادىڭ كۆڭۈلدە جىسمۇ جاننى نەيلەيىن.

يېشىمى: جامالىڭنى بىردەم كۆرمىسەم، جاھاننى نېمە قىلاي؛ كۆڭلۈمدە خىيالىڭ بولمىسا، تەن بىلەن جاننى نېمە قىلاي؟

تا ئاچىپ زۇلفۇڭنى سۈنۈلدەك پەرىشان ئەيلەدىڭ،

بىقەرار دىۋانە ئىيدۇرمەن. مەكاننى نەيلەيىن.

يېشىمى: سۈنۈلدەك چېچىڭنى شۇنداق يېيىۋېدىڭ، مەن بىر تاقەتسىز مەجنۇنغا ئايلىنىپ قالدىم، ئەمدى ماكاننى نېمە قىلاي؟

لەئلى سىيرابىڭنى ئەيلەپ ئارزۇ، گەر چىقسا جان،

خىزر سۈيىدىن ھەياتى جاۋداننى نەيلەيىن.

يېشىمى: ئەگەر تاتلىق لېۋىڭنىڭ ئارزۇسىدا جېنىم چىقىپ كەتسە، مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشتۈرگۈچى

خىزىر سۈيىنىڭ نېمە ئەھمىيىتى قالدۇ؟

گۈشەئى ۋىيرانەنى تۇتۇم ۋىسالىڭ يادىدا،
ئەمدىكىم جەننەتتە باغۇ بوستاننى نەيلەيىن.
يېشىمى: ۋىسالىڭ ئارزۇسىدا، ۋەيرانىلىقنىڭ بىر بۇرجىكىنى ماكان قىلدىم، ئەمدى جەننەتنىڭ باغۇ
بوستاننى نېمە قىلاي؟

كىرەككىم بىرلە سۈپۈرەي كۆز ياشىمدىن سۇ سەپپ،
چىقساڭ، ئەي، گۈلباغ تەماشىغا گاۋجاننى نەيلەيىن.
يېشىمى: ئەي گۈزەل، ئەگەر تاماشا قىلغىلى چىقساڭ، بۇ ئەرزىمەس جېنىمنى سەندىن ئاياپ نېمە
قىلىمەن؟ كۆز يېشىمنى سۇ قىلىپ سېپپ، كىرەككىم بىلەن يولۇڭنى سۈپۈرەي.

تولدى قان بىرلە كۆڭۈل جامى خۇمارىم رەنجىدىن،
ساقىيا، مەي بەرمەسەڭ، يۇتماي بۇ قاننى نەيلەيىن.
يېشىمى: خۇمارىم زەخمىتىدىن كۆڭۈل جامى قانغا تولدى، ئەي ساقىي ئەگەر مەي بەرمىسەڭ، ئەمدى شۇ
قاننى يۇتماي قانداق قىلىمەن؟

دەرگاھىڭدىن سۈرمە مەھزۇنى يىراق، رەھىم ئەيلەبان،
ئاندا بىر ئىتدۇرمەن، ئۆزگە ئاستاننى نەيلەيىن.
يېشىمى: رەھىم قىلىپ، مەھزۇنى دەرگاھىڭدىن يىراققا قوغلىما، مەن ئۇ يەردە بىر ئىتمەنكى، باشقا
بوسۇغىنى خاھلىمايمەن.

يارمەنى يامان دەيدۇر، بىلەيمەن يامانلىقنى،
كەچ ياتىپ سەھەر قوپۇپ تىلەيمەن ئەمانلىقنى.
يېشىمى: يار مېنى «يامان» دەيدۇ، ئەمما مەن يامانلىق قىلىشنى بىلمەيمەن؛ كەچ يېتىپ سەھەر قوپۇپ،
تىنچ - ئامانلىقنى تىلەيمەن.

ئاتام مەنى، ئانام مەنى جەفا ئەمگەك بىلەن باققان،
ئەزىز باشىمنى ياد ئەيلەپ مەزارلارغا چىراغ ياققان.
يېشىمى: ئاتا - ئانام مېنى جاپا - مۇشەققەتتە باققان، ئەزىز بېشىمنىڭ ئامانلىقىغا ئاتاپ، مازارلارغا
چىراغ ياققان.

ئىككىنچى مەشرەپ

بىرىنچى ئاھاڭ

فەسلى نەۋباھارىدا گۈل كەبى ئاچىلغان قىز،
 مىسلى كاكۈلى سۈنبۇل ھەر تەرەق ساچىلغان قىز.
 بېشىمى: باھار پەسلىدە گۈلدەك ئېچىلغان، سۈنبۇلدەك چاچلىرى ھەر تەرەپكە چېچىلىپ تۇرغان قىز.

بادە ئىچتىم زەۋقىدە مەيدە ئەكسىنى كۆردۈم،
 ھۆسن باغدا تەنھا ئولتۇرۇر خىرمان قىز.
 بېشىمى: ئۇنىڭ زوقىدا مەي ئىچتىم، مەيدە شولىسىنى كۆردۈم، ئۇ قىز ھۆسن باغدا يالغۇز ۋە بىخىرمان
 ئولتۇرىدۇ.

شۈم رەقىبلەر جىھەتتىن بولمادى يۈزىن كۆرمەك،
 بۇلۇت ئىچرە ئاي مۇزىمەر، زۇلفى ئىچرە پىنھان قىز.
 بېشىمى: شۈم رەقىبلەرنىڭ توسقۇنلىقىدىن يۈزىنى كۆرۈش مۈمكىن بولمىدى، ئاي بۇلۇت ئىچىگە
 يوشۇرۇنغاندەك، ئۇ قىز مۇ چاچلىرى ئىچىگە يوشۇرۇنۇپتۇ.

كۆز ئۇچى بىلە باقتى، تەگدى تىيرى مىزگانى،
 سىينەم ئۈزرە پەيكانى رەخنە قىلدى ۋىيران قىز.
 بېشىمى: ئۇ قىز كۆز ئۇچى بىلەن بېقىۋىدى، كىرىپك ئوقى يۈرىكىمگە تېگىپ، تېشىپ ئۆتتى - دە، ۋە يىران
 قىلدى.

مەن دەدىم: ئايا دىلبەر، لەيلەرنىڭ گۈلى ئەھمەر،
 سەدەقەئى جەمالىڭدىن غۇنچە ئەيلە ئەھسان قىز.
 بېشىمى: مەم ئۇ قىزغا: «ئەي دىلبەر، لېۋىڭ قىزىلگۈلگە ئوخشايدىكەن، جەمالىڭنى سەدەقەئى ئۇچۇن،
 بىر تال غۇنچە مەرھەمەت قىلساڭ» دېدىم.

جىفچەئى نىھالىدا ئىكى مىۋەنى كۆردۈم،
 ياكى سانگۇلاچ ياكى ئىكى رۇممان قىز.
 بېشىمى: ئۇ قىزنىڭ يۇمران نوتىدەك گەۋدەسىدە، ئىككى مېۋىنى كۆردۈم، ئۇلار ياكى سانگۇلاچ تۇرغان
 ئالما، ياكى ئىككى دانە ئانار.

نافەئى بەدەندۈر خۇب، قىز ئەرۈر بەسى مەرغۇب،
 بولسا قىز بىلە ۋاسىل، دەردىگەكى دەرمان قىز.
 بېشىمى: ئۇ ۋۇجۇدىدىن ئىپار ھىدى كېلىپ تۇرىدىغان ئىنتايىن يېقىملىق قىز؛ دەردكە دەرمان بولىدىغان
 شۇنداق قىزنىڭ ۋاسالىغا يېتىش نېسىپ بولسا.

رەھىم ئەيلە، ئەي مەھۋەش، تۈشتى جانىمە ئاتەش،
 نەۋبەتتى نىھالىڭغا بولدى ئەشقى ئى بىجان قىز.

يېشىمى: ئەي ئاي يۈزلۈك قىز، جېنىمغا ئىشقى ئوتى چۈشۈپ، يۇمران كۆچەت تېنىڭگە ھەشقىچەكتەك چىرىشىپ قالدىم، نەۋبەتتىگە رەھىم قىلغىن.

ئىككىنچى ئاھاڭ

سۇغا سالسا سۇ كۆتەرمەس مىسقال تەمۈرنى،

ئالتۇن بەرىپ ئالىپ بولماس قالغان كۆڭۈلنى.

يېشىمى: مىسقالچىلىك تۆمۈرنى سۇغا سالسا، سۇ كۆتۈرەلمەيدۇ، تۆمۈر چۆكۈپ كېتىدۇ؛ بىر ئىنساننىڭ يەنە بىرسىدىن كۆڭلى قالسا، ئالتۇن بېرىپمۇ، ئۇنى قايتىدىن قولغا كەلتۈرگىلى بولمايدۇ.

مەن ئاتىمنى باغدا دەسەم، تۇرۇپتۇر سايدا،

بىر ئاتادىن يەتى ئەدۈق، بىرسىمىز قايدا.

يېشىمى: مەن ئېتىمنى «باغدا» دەپ ئويلىسام، سايدا تۇرۇپتۇ؛ بىز بىر ئاتىدىن ئەسلىدە يەتتە بالا ئەدۈق، ئالتىمىز تۇرمىز، يەنە بىرسىمىز نەدە؟

ئارفا - بۇغداي سامانىنى سەلەكن ئايرىيدۇر،

ئۇرۇق تۇغقان قارىنداشنى ئۆلۈم ئايرىيدۇر.

يېشىمى: ئارفا - بۇغداي سامانىنى سەلەكن ئايرىيدۇ، ئۇرۇق - تۇغقان قېرىنداشنى ئۆلۈم ئايرىيدۇ.

10- مۇقام نەۋا مۇقامىنىڭ تېكىستلىرى چوڭ نەغمە قىسمى 110 مىسرا، تۆرت داستان 94 مىسرا، ئىككى مەشرەب 40 مىسرا بولۇپ، جەمئىي 244 مىسرا شېئىردىن تەشكىل تاپقان.

ئابدۇرەئوپ پولات

يۇقىرىقى ئون ئىككى مۇقامنىڭ تېكىستى ۋە يېشىمى بېيجىڭ مەكىزى مىللەتلەر ئۇنىۋېرسىتېتى تىل - ئەدەبىيات فاكولتېتىنىڭ پروفېسسورى، دوكتور ئابدۇرەئوپ پولات تەكلىماكانىي ئەپەندىنىڭ «ئەسلى يېزىلىشى بىلەن ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقام تېكىستلىرى» ناملىق كىتابىدىن ئېلىندى.

مەتبەئەچىلىكى دە تىزىلدى.

بۇ بەتنى پەقەت ئۆلىنىش قىلىشقا بولىدۇ، مەزمۇنى باشقا بەتلەرگە كۆچۈرۈپ ئىشلىتىشكە بولمايدۇ.

Tel: 0991 - 8982843 QQ: 553468250

新ICP备06001025号

«ئۇيغۇر مۇقام تورى» نىڭ بارلىق ھوقۇقى زۇلقار ئېلېكترونلۇق مەتبەئە مەركىزىگە تەۋە.

بېكەت باشلىقى: ئۆمەر جان ساتتارھاجى QQ: 553468250 Tel: 0991 - 8982843

لايىھىلىگۈچى: ئەلىپدا يۇمشاق دېتال چەكلىك شىركىتى تور ئىشلىرى بۆلۈمى

مۇقام تېكىستلىرى

11- مۇشاۋەرەك مۇقامى

چوڭ نەغمە

مۇقەددىمە

مۇزەھەب ئەيلەگەن پەيكانلارنىڭ جىسمىم ئارا ھەريان،

دەمە باش چەكتم، چەكتى زەبانە شۇئەئى ھىجران.

يېشىمى: ئالتۇن ھەل بېرىلگەن كىرىپك ئوقلىرىڭ تەرەپ - تەرەپتىن جىسمىمغا قالدالغانىدى. ئەمدى ئۇ ئوقلار ۋۇجۇدۇمدىن ھىجران ئوتىنىڭ يالقۇنى بولۇپ باش كۆتۈرۈپ چىقتى.

قاچان پەيكان كۆرەنگەي، ھەجر ئوتىنىڭ شۇئەسى بولسا،

ئانى تارتىپ چىقارماق زەخم ئىچىدىن بارمۇدۇر ئىمكان.

يېشىمى: ھىجران ئوتى لاۋۇلىداپ تۇرغان ئەھۋالدا، ئوق قاچان كۆرۈنەر؟ ئۇنى يارا ئىچىدىن تارتىپ چىقىرىۋېلىشنىڭ مۇمكىنچىلىكى بارمىدۇ؟

نە تاش ئاتىپ تەنىمنى رەخم قىلساڭ، غەمگە قالمۇرەن،

مۇڭا نە باغلاي ئانى، قايدا باغلاي، دەپ مەنى ئۇريان.

يېشىمى: تاش ئېتىپ تەنىمنى زەخمىلەندۈرسەڭ، مەن يالىڭاچ: «ئۇنىڭغا نېمە تاڭاي، قەيەردىن تاڭاي» دەپ نېمە غەم قىلىمەن؟

بەلا دەشتىدە كۆرگەن ۋەھشىي مەجنۇنى، مەنى داغى،

خىرەد ئەھلى قاشنىدا تەلبە كۆرگەندەك، قالۇر ھەيران.

يېشىمى: بالايىئاپەت دەشتىدە، مەجنۇن بىلەن مېنى كۆرگەن ۋەھشىي ھايۋانلار ھۇشى بار ئادەمنىڭ قېشىدا

ساراخنى كۆرگەن ئادەملەردەك ھەيران قالىدۇ.

سۆڭەڭلەرنىڭ تەنمىدىن بىر بىر ئايرىدى غەمى ھەجرىڭ،

مەھەلدۇر ئىتلارنىڭنى ئەيلەسەم كۈلبەم ئارا مېھمان.

يېشىمى: جۇدالىقنىڭ غېمى سۆڭەڭلىرىمنى تېنىمىدىن بىر - بىرلەپ ئاجر تىۋەتتى، مۇشۇ پۇرسەتتە ئىتلىرىڭنى ئۆيۈمدە مېھمان قىلىۋالسام بولغىدەك.

نە مەن قالغۇن، نە سەن باقىي، زەمانى كەلگىل، ئەي ساقىي،

قەدەھ دەۋرىنى خۇش تۈتىكىم، ۋەفاسىزدۇر بەسى دەۋران.

يېشىمى: ئەي ساقىي، مەنمۇ ئالەمدىن كېتىمەن، سەنمۇ مەڭگۈ قالمايسەن، دۇنيا بەك ۋاپا سىز، بىر دەم بولسىمۇ كەل، قەدەھنى ئايلاندۇرۇپ تۇرغىنىمىز غەنىمەت.

ۋەفاسىزدۇر زەمان ئەھلى، زەماندا نە ۋەفا بولغاي،

ۋەفا ئەھلى بۇلاردىن گەر ۋەفا ئىستە، ئەرۈر نادان،

يېشىمى: زامان ئەھلى ۋاپاسىز تۇرسا، بۇ زاماندا ۋاپا نېمە ئىش قىلىدۇ؟ ۋاپا ئەھلى ئە گەر بۇلاردىن ئۈمىد قىلسا، نادانلىق قىلغان بولىدۇ.

خۇشا، دەپىر ئىچرە مەيخانە، تولا ئىلكىمدە پەيمانە،

مەنۇ ئەھلى فەنا ئاغزىدا: «كۈللۈ مەن ئالەيھە فان».

يېشىمى: جاھان ئۆزى بىر مەيخانا، قولۇمدا مەيگە تولغان قەدەھ، مەن ۋە ئۆزلۈكىنى يوقاتقانلارنىڭ ئېغىزىمىزدىن چىقىدىغىنى ئوخشاشلا «ھەممە يوقىلىدۇ» دېگەن سۆزدۇر، خوشە!

فەنا دەپىردە سائىللىقنى سۇلتانلىقتىن ئارتۇق تۇت،

كى ئۆلمەكلىكىدە تەڭدۇرلار ئەگەر سائىل ۋە گەر سۇلتان.

يېشىمى: بۇ تۈگەيدىغان دۇنيادا، تىلەمچىلىكنى پادىشاھلىقتىن ئارتۇق بىل، ئۆلگەندىن كېيىن، تىلەمچىلىمۇ پادىشاھمۇ بەربىر تەڭ بولىدۇ.

جەھان ئىچرە كىشىنىڭ چۈن يوقىيۇ بارى يەكساندۇر،

نە فەررۇخ كىمسەدۇر كۆرگەن جەھان بارۇ يوقىن يەكسان.

يېشىمى: دۇنيادا بىر ئىنسان بار بولسىمۇ، يوق بولسىمۇ ئوخشاش. ھالبۇكى جاھاننىڭ بار - يوقىنى ئوخشاش كۆرگەن ئىنسان نېمە دېگەن بەختىيار ئىنسان - ھە!

نەۋائىي، ئۆزىنى خۇش تۈتىكىم، كىشىگە دەر ئىشى باردۇر،

ئەگەر مۇشكىل تۇتار، مۇشكىم، ۋەگەر ئاسان تۇتار، ئاسان.

يېشىمى: نەۋائىي، ئۆزۈڭنى خۇش تۇت، دۇنيانىڭ ئىشلىرى دېگەن بىر ئىنسان ئۇ چۈن ئېيتقاندا، مۇشكۈل دېسە مۇشكۈل، ئاسان دېسە ئاسان بولىدىغان گەپ.

تەئەزە

ئەي نەۋ باھارى ئارەزىڭ سۈبھىغا جانپەرۋەر ھەۋا،
ئاندىن گۈلۈ بۆلۈپ تاپىپ يۈز بەرگ بىرلە مەڭ نەۋا.
يېشىمى: ئەي، جامالىڭنىڭ باش باھارى تاڭ سەھەرنى جانلاندۇردى؛ ئۇنىڭدىن گۈل يۈزلەپ ياپراق، بۆلۈپ
مىڭلاپ ناۋا تاپتى.

تۇبايۇ شاخى دىدرەدۇر كويۇڭ گىياھى، نەگەكم،
ئۇششاق ئەشكۈ ئاھىدىن ھەردەم تاپار سۇيۇ ھەۋا.
يېشىمى: كوچاڭدىكى گىياھلار خۇددى جەننەتتىكى تۇبا ۋە سىدرە دەرەخلىرىدەك ياشنىدى. چۈنكى ئۇ
ئاشىقلارنىڭ كۆز يېشىدىن سۇ ئىچىپ، ئاھىدىن ھاۋالانغان - دە.

زەھرى فىراقىڭدىن قايۇ ئاشىقكى بولدى تەلخىكام،
نۇشى ۋىسالىڭ يەتمەسە ئىيسا ئاڭا تاپماس دەۋا.
يېشىمى: پىراقىڭنىڭ زەھرى تۈپەيلىدىن قايسىبىر ئاشىق بولمىسۇن ئازابلانسا، ۋىسالىڭ شەرىپىتى
بولمىغىچە، ئۇنى ئىيسا پەيغەمبەرمۇ داۋالىيالايدۇ.

چۈن قازىيۇل ھاجاتسەن، دەئۋايى مېھرىڭ قىلغالى،
دەردۇ فىراق ئەندۈھىدىن كەلتۈرمىشەم ئىككى گۇۋاھ.
يېشىمى: سەن ھاجەتلەرنى راۋا قىلغۇچىسەن، مەن مېھرىڭ ئۈستىدىن ئەر - شىكايەت قىلىش ئۈچۈن، دەرد
بىلەن پىراق قاينۇسىدىن ئىبارەت ئىككى گۇۋاھىمنى (گۇۋاھچىلىققا) ئېلىپ كەلدىم.

قىلماي قەبۇل ئىجادنىڭ ئىمكانى يوق، سوغرا يەنە،
مەقبۇلى رەد ئەيلەمەك لۇتفۇڭدىن ئولغايمۇ رەۋا.
يېشىمى: قوبۇل قىلماي تۇرۇپ، ئىجاد قىلىش، يارىتىش، مۇمكىن ئەمەس؛ يەنە دېسەك، ياقتۇرغىنىڭنى
قوغلىۋېتىش، سېنىڭ ئىلتىپات - مەرھەمەت ئۆلچىمىڭگە توغرا كېلەرمۇ؟

زاھىد، كۆڭۈلنىڭ خىلۋەتنى مەتلۇبى غەيرىدىن ئارت،
سەن سەير قىلساڭ قىل، كەرەك كۆڭۈلگە بولسا ئاشنا.
يېشىمى: ئەي زاھىت، كۆڭۈل بوشلۇقىنى غەيرى تەلەپلەردىن تازىلا، كۆڭۈلۈڭ خىلۋەتنى تارتسا، سەيلە
قىلغىن.

دەسەڭ، نەۋائىي، جان ئارا مەھبۇب بولغاي جىلۋەگەر،
ئەۋۋەل كۆڭۈل كۆزگۈسىدىن مەھۋ ئەيلە نەقىش ماسىۋا.

يېشىمى: نەۋائىي، سۆيگەن يار جېنىم ئارا جىلۋىلەنسۇن دېسەڭ، ئالدى بىلەن كۆڭۈل ئەينىكىدىن باشقىلارنىڭ سىماسىنى تازىلىۋەتكىن.

رەھىم ئەيلەسەڭچۇ دىۋانەلەرغە،

ئىشقىڭدا بولغان ئەفسانەلەرغە.

يېشىمى: ئىشقى - مۇھەببەتنىڭ تۈپەيلىدىن سۆز چۆچەككە قالغان مەجنۇنغا رەھىم قىلساڭچۇ.

ئەيلەپ جۇدالىق، ئەي ھەمىشنىم،

قىلىدۇڭ جەفالىق ھەمىشانەلەرغە.

يېشىمى: ئەي ھەمىشانەم، جۇدالىقنىڭ دەردىگە سېلىپ، مەندەك دوستۇڭغا جاپا قىلىدۇڭ.

كۆيدۈرمە جانىم رەشك ئوتى بىرلە،

ئاچىپ يۈزۈڭنى بىگانەلەرغە.

يېشىمى: يۈزۈڭنى ئېچىپ ياتلارغا كۆرسىتىپ، رەشك ئوتىدا جېنىمنى كۆيدۈرمە.

سەجدە قىلاي دەپ شىرىن بۇتۇمغا،

باردىم سوراغلاپ بۇتخانەلەرغە.

يېشىمى: گۈزەل بۇتۇم (سەنەممە) غا سەجدە قىلاي دەپ، ئىزدەپ - سوراپ بۇتخانىلارغا باردىم.

مەيگۈن لەبىڭدىن بىر بۇسە بەرگىل،

سىنسۇن خۇمارى، مەستانەلەرغە.

يېشىمى: مەي رەڭلىك لەبىڭگە بىرنى سۆيىدۈرگىن، مەن مەستانەڭنىڭ خۇمارى بېسىلسۇن.

ھەردەم تىلەرمەن ھۆسنى كەمالىڭ،

ئۇرۇپ باشىمنى ئاستانەلەرغە.

يېشىمى: ھەمىشە بوسۇغاڭغا باش ئۇرغان (باغ قويغان) ھالدا، ھۆسن - جامالىڭنىڭ كامالىتىنى تىلەيمەن.

ياندۇر، كۆيەيىن، خىلۋەت ئىچىدە،

شەمى جەمالىڭ پەرۋانەلەرغە.

يېشىمى: خىلۋەتتە جامالىڭنىڭ شامىنى ياندۇرغىن، ئۇنىڭدا پەرۋانىلاردەك كۆيەي.

ئىشقىڭنى گەنجى ۋەيران كۆڭۈلدە،

قويساڭ تۇرۇمۇ كاشانەلەرغە.

يېشىمى: ئىشقىڭ بايلىقى ۋەيرانە كۆڭلۈمدە ساقلىنىۋاتىدۇ، ئۇنى باشقا يەرلەردە قويساڭ تۇرۇمىدى؟

ئەي مەيغۇرۇشۇم، بىر كاسە مەي بەر،
 كەلدى ھۇۋەيدا مەيخانەلەرگە.
 بېشىمى: ھۇۋەيدا مەيخانغا كەلدى، ئەي مەيپۇرۇشۇم، ئۇنىڭغا بىر كاسا مەي بەرگىن.

فەلەكدىن ياخشىلىق يەتكەي دەبان، كۆڭلۈڭنى شاد ئەتمە.
 يامانلىقىم يەتەر، ھالا ئۇنۇت، ئۆتكەننى ياد ئەتمە.
 بېشىمى: «پەلەكتىن ياخشىلىق كېلىدۇ» دەپ كۆڭلۈڭنى خۇش قىلىپ ئولتۇرما؛ يامانلىق يەتكەن بولسا،
 ئۇنى دەرھال ئۇنتۇپ كەت، ئۆتكەن ئىشلارنى ئەسلىمە.

زەمانە ئەھلىدىن گەر يۈز قۇياشچە كۆرۈزۈپسەن مېھىر،
 ۋەفا زىنھار كىم بىر زەررە چاغلىغ ئىتىماد ئەتمە.
 بېشىمى: ئەگەر زامانە ئەھلىگە يۈز قۇياشچىلىك مېھىر - شەپقەت كۆرسەتكەن بولساڭمۇ، ئۇلاردىن بىر زەررە
 چاغلىق ۋاپا مۇتلەق كۈتمە.

نۇجۇمۇ چەرخ دەپ ئۆكمە گەدانى بەخيالىق شالىن،
 تۈتۈننى چەرخ، ئۇچقۇنلارنى ئەنجۇم ئىتىقاد ئەتمە.
 بېشىمى: گادايىنىڭ ياماق چاپىنىنى «پەلەك ۋە يۇلتۇز» دەپ ئويلىما، تۈتۈننى «ئاسمان»، ئۇچقۇنلارنى
 «يۇلتۇز» دەپ ئەقىدە قىلما.

فەنا ئەھلى ئاياغىن تۇفراغى شەرھىن يازار ئولساڭ،
 قاراغىمنى ھەل ئەيلە، ئەي رەفىق، ئۆزگە مىداد ئەتمە.
 بېشىمى: ئەي دوست، ئۆزلۈكىنى يوقاتقانلار ئەھلىنىڭ ئايىغى ئاستىدىكى توپىنىڭ شەرھىسىنى يازماقچى
 بولساڭ، كۆز قارىچۇقۇمنى سىياھ قىل، باشقا سىياھلارنى ئىشلەتمە.

مىداد ئەتكەن قاراغىمنى قىلىبان كىرىپكىم خامە،
 كۆزۈمنىڭ پەردەسىدىن ئۆزگە كاغەزگە سەۋاد ئەتمە.
 بېشىمى: كۆز قارىچۇقۇمدىن ياسالغان سىياھقا، كىرىپكىمنى قەلەم قىل، كۆزۈمنىڭ پەردىسىدىن باشقا
 قەغەزگە خەت يازما.

قىلىپ سالىھ ئەمەل كەسبى شىئارىڭنى سەلاھ ئەتكىل،
 ۋەلې فاسىد خەيالىڭ بىرلە ھەردەم بىر فەساد ئەتمە.
 بېشىمى: ياخشى ئىشلارنى قىل، ياخشى كەسپكە ئادەتلەنگىن، لېكىن بۇزۇق خىياللار بىلەن ھە دېسە،
 پىتنە - پىسات قىلما.

چۇ بىلىدىڭ رىزق ئەرۈر مەقسۇم، چەكمە دوستىدىن مېنەت،

قەزادىن خارىج ئەرمەس ئىش، ئەدۋۇغا ئىنقىياد ئەتمە.

يېشىمى: ئۆزەڭگە مەلۇم، رىزىق دېگەن ئەزەلدىن تەقسىملەنگەن بولىدۇ، شۇڭا دوستىنىڭ مېھنىتىنى تارتما، ھەرقانداق ئىش تەقدىردىن تاشقىرى بولمايدۇ، شۇڭا ئۇنى دۈشمەندىن كۆرمە.

تىلەرسەن فەقر دەشتىدىن قەتئىي قىلغايىسەن ئەرەنلەردەك،

باغرى سۇقىل، يۈرەك پەرگالەسىدىن ئۆزگە زاد ئەتمە.

يېشىمى: «يوقسۇللۇق دەشتىنى ئەركەكلەر چە بېشىپ ئۆتمەن» دېسەڭ، باغرىڭنى سۇقىل، يۈرىكىڭ بارچىسىدىن باشقىنى ئۇزۇق قىلما.

تەئەزە چۈشۈرگىسى

نەۋائىي، ئىستەسەڭ ئۇقبا مۇرادىن، نامۇراد ئولغىل،

ئەگەر دۇنيا مۇرادى يوقتۇرۇر، ئۆزى مۇراد ئەتمە.

يېشىمى: ئەي نەۋائىي، ئەگەر ئاخىرەتنىڭ مۇرادىنى ئارزۇ قىلساڭ، باشقا ئارزۇلاردىن كەچ؛ ئەگەر سەندە بۇ دۇنيا ئارزۇسى بولمىسا، ئۆزلۈكۈڭدىن (ئۆزۈڭدىن) كەچكىن.

نۇسخە

ئەي جەفا داغى بىلە كۆڭلۈمنى ئەفكار ئەيلەگەن،

گۈل ياخاقىڭ شەۋقىدۇر يۈزۈمنى گۈلزار ئەيلەگەن.

يېشىمى: ئەي جاپا تېغى بىلەن يۈرىكىمنى مەجرۇھ قىلغان يار، يۈزۈمنى گۈلزارغا ئايلا ندۇرغان نەرسە گۈلدەك مەخزىنىڭ ئىشتىياقدۇر.

جەۋھەرى فەرد ئاغزىڭىزدەك خۇدەبىنلەر زېھنىنە،

سالمادى شىرىن خەيالى، يوقنى ئول بار ئەيلەگەن.

يېشىمى: يوقنى بار قىلغان ئۇ ئاللاھ ئېغىزىڭىزدەك ئاشۇنداق يىگانە جەۋھەرنىڭ شېرىن خىيالىنى زېرەك كىشىلەرنىڭ زېھنىگە سالماپتۇ.

بىر نەفەسىدە ئۆلگەي ئەردىم فۇرقەتىڭنىڭ دەردىدىن،

ۋەسىل ئۈمىدىدۇر ماڭا ئۆلمەكنى دۇشۋار ئەيلەگەن.

يېشىمى: جۇدالىقنىڭ دەردىنى دېسەم، بىر نەپەستىلا ئۆلگەن بولاتتىم، بىراق ۋىسالىڭنىڭ ئۈمىدى ماڭا ئۆلۈمنى مۈشكۈل قىلدى.

ئەقلۇدىنى بولماسۇن دەدى مەنى بىچارەدە،

ئول قاراقچى كۆزلەرىڭنى مەستۇ ئەييار ئەيلەگەن.

يېشىمى: ئاشۇ قاراقچى كۆزلىرىڭنى مەست (خۇمار كۆز) ۋە ئەييار قىلىپ ياراتقۇچى، مەن بىچارىدە ئەقىل ۋە دىنى بولمىسۇن دەپتىكەن.

مەن فەلەكنىڭ گەردىشىدىن بولمامشىمەن ناتەۋان،
يارنىڭ سۆيمەسلىكىدۇر جانىمە كار ئەيلەگەن.

يېشىمى: مەن پەلەكنىڭ گەردىشى تۈپەيلىدىن ناتەۋان بولغان ئەمەس، جېنىمغا تەسىر قىلغىنى، مېنى بۇ ھالغا چۈشۈرۈپ قويغىنى يارنىڭ سۆيمەسلىكىدۇر.

جانۇدىل باردى ئەدەم سارى سەنىڭ ئاغزىڭ ئۈچۈن،
ئول ئاغزىڭ فىكىرىدۇر ئەلگە دۇنيانى تار ئەيلەگەن.

يېشىمى: سېنىڭ ئاغزىڭنىڭ دەردىدىن جان ۋە كۆڭۈل يوقىلىش تەرىپىگە قاراپ يۈزلەندى؛ كىشىلەرگە بۇ دۇنيانى تار قىلغان نەرسىمۇ يەنە ئاشۇ ئېغىزىڭنىڭ خىيالىدۇر.

ئۆزگەدىن قىلمام شىكايەتكىم، ئەزىزىم كۆزىدە،
ئوتقا تۈشكۈر بۇ كۆڭۈلدۈر لۇتقىنى خار ئەيلەگەن.

يېشىمى: باشقىسىدىن شىكايەت قىلمايمەن، ئۇ ئەزىزىمنىڭ كۆزى ئالدىدا مەن لۇتقىنى خار قىلغان نەرسە ئوتقا چۈشكۈر مۇشۇ كۆڭلۈمدۈر.

نۇسخە چۈشۈرگىسى

ئۆزگەدىن قىلمام شىكايەتكىم، ئەزىزىم كۆزىدە،
ئوتقا تۈشكۈر بۇ كۆڭۈلدۈر لۇتقىنى خار ئەيلەگەن.

يېشىمى: باشقىسىدىن شىكايەت قىلمايمەن، ئۇ ئەزىزىمنىڭ كۆزى ئالدىدا مەن لۇتقىنى خار قىلغان نەرسە ئوتقا چۈشكۈر مۇشۇ كۆڭلۈمدۈر.

جۇلا

باردى دەيدۇر، ياندى دەيدۇر مەنىڭ يارىمنى،
ئەگىز دابان ئاشتى دەيدۇر بويى تالىمنى.

يېشىمى: مېنىڭ يارىمنى «ماڭدى، كېيىن يېنىپ كەلدى» دەيدۇ، زىلۋا بويلۇقۇمنى «ئېگىز داۋان ئاشتى» دەيدۇ.

ئەگىز دابان ئاشماغۇنچە مەنزىل كۆرۈنمەس،
قارا يورغا مىنمەگۈنچە چۆللەر كەزىلمەس.

يېشىمى: ئېگىز داۋاننى ئاشمىغۇچە مەنزىل كۆرۈنمەيدۇ، قارا يورغا مىنىپ ئاتلانمىغۇچە چۆللەرنى كېزىپ

چىققىلى بولمايدۇ.

باردى دەيدۇر، ياندى دەيدۇر، مەيلىم ئۆزەمنىڭ،
سەكسەن قامچى ئۇرغان بىلەن يارىم ئۆزەمنىڭ
يېشىمى: باردى دەيدۇ، ياندى دەيدۇ، مەيلىم ئۆزەمنىڭ، سەكسەن قامچا ئۇرغان بىلەن يارىم ئۆزەمنىڭ.

سەنەم

لۇتقى ئەتەي دەپ ۋەئە ئول دىلدار قىلمايدۇر ھەنۇز،
غۇنچەدەك قان باغلاغان كۆڭلۈم ئاچىلمايدۇر ھەنۇز.
يېشىمى: يا ئۇ دىلدار مۇشۇ چاغقىچە «مەرھەمەت قىلاي» دەپ ۋەدە قىلمايدۇ، يا غۇنچىدەك قان ئۇيۇپ قالغان
كۆڭلۈم تېخىچە ئېچىلمايدۇ.

فاش بولدى ئەلگە ئەھۋالىم، نە تەدبىر ئەيلەين،
خەلق بىلدى ھالەتمىنى، يار بىلمەيدۇر ھەنۇز.
يېشىمى: ئەھۋالىم ئەلگە ئاشكارىلىنىپ بولدى، خەلق ئاشىق ھالىتىمنى بىلدى، ئەمما يارىم تېخىچە
بىلمەيدۇ، قانداق قىلسام بولار؟

ساقىيا، ئىشرەت مەيىدىن جۇرئەتى لۇتقى ئەيلەنگىن،
خەستە كۆڭلۈمگە خۇمارىدىن ئايىلمايدۇر ھەنۇز.
يېشىمى: ئەي ساقىي، خەستە كۆڭلۈم ئۇنىڭ خۇمارىدىن تېخىچە ئۆزىگە كېلەلمەيۋاتىدۇ، مەرھەمەت قىلىپ
ئىشرەت شارابىدىن بىر يۇتۇملا بەرگىن.

تۇبايۇ شەمشاد قەددىن باغ ئارا كۆرمەك نە سۇد،
سەرۋى يەڭلىغ قەددى دىلجوبى تاپىلمايدۇر ھەنۇز،
يېشىمى: ئۇ كۆڭلۈمنى مەھلىيا قىلغۇچى سەرۋى قامەتلىك يارنى تېخىچە تاپالمايۋاتسام، باغدەككى تۇبا
بىلەن شەمشاد دەرىخىنىڭ قامىتىنى كۆرگىنىمنىڭ نېمە پايدىسى؟

سەبىر قىلغىل، ئەي رەشىدى ئاي يۈزىنىڭ دەۋرىدە،
بەندەگە ئازادلىق خەتتى بىتىلمەيدۇر ھەنۇز.
يېشىمى: ئەي رەشىدى، سەۋر قىلغىن، چۈنكى ئۇنىڭ ئاي يۈزىنىڭ سەھىپىسىگە «قۇلغا ئازادلىق» خېتى
تېخى يېزىلمىدى.

چوڭ سەلىقە

مەنىڭ رازى دىلى زارىم فەراۋاندۇر، بىتپ بولماس،
كى ئىشۇ ئەفسانەسىنى دەفتەر ئۈزەر شەرھ ئەتپ بولماس.
بېشىمى: مېنىڭ نالە - زارلىق كۆڭۈل سىرلىرىم ئاجايىپ كۆپ، ئەمما ئۇنى يازغىلى بولمايدۇ. چۈنكى
ئىشۇ دېگەننى يېزىق بىلەن دەپتەرگە يېزىپ، چۈشەندۈرۈپ بولغىلى بولمايدۇ.

تىكەنسز گۈل، سەدەفسىزدۇر، مۇشەققەتسىز ھۈنەر يوقتۇر.
رىيازەت چەكمەگۈنچە يار ۋەسلىگە يەتپ بولماس.
بېشىمى: تىكەنسز گۈل، سەدەپسىز گۆھەر، مۇشەققەتسىز ھۈنەر يوق؛ رىيازەت چەكمەي تۇرۇپ، يارنىڭ
ۋىسالىغا يەتكىلى بولمايدۇ.

خەدەنگى تىيرى مىزگانىڭ تەگىپ سىينەمگە جاھ بولدى،
كۆڭۈل زەخمىن ئاچىپ بىدەردلەرگە كۆرسەتپ بولماس.
بېشىمى: كىرىپك ئوقۇڭ تېگىپ، مەيدەمگە ئورناپ قالدى. ۋاھالەنكى يۈرەكنىڭ جاراھىتىنى ئېچىپ،
دەرسىزلەرگە كۆرسەتكىلى بولمايدۇ.

ئۇشۇنداق مۇستەفانى ئۇشۇ ئالەمدىن فەنا قىلدى،
خۇداغا بۇ سەبەبدىن، ئەي بەرادەر، بەھس ئەتپ بولماس.
بېشىمى: ئەي بۇرادەر، شۇنداق ئۇلۇغ پەيغەمبەرىنىمۇ بۇ دۇنيادىن ئېلىپ كەتتىكى، بۇنىڭ ئۈچۈن، ئاللاھ
بىلەن مۇنازىرلەشكىلى بولمايدۇ.

ئۇزاق ئەرمىش ئۇسۇل زىيا سەنەمنىڭ قەسرى، ئەي مەشرەپ،
ئەگەر مىڭ يىل جەدەل قىلساڭ، ئۇ مەنزىلگە يەتپ بولماس.
بېشىمى: ئەي مەشرەپ، ئۇ سەنەمنىڭ قەسرى ناھايىتى يىراقتىمىش. ئەگەر مىڭ يىل جەدەل قىلساڭمۇ، ئۇ
مەنزىلگە يەتكىلى بولمايدۇ.

بىرىنچى كىچىك سەلىقە

نە چارە، ئەي كۆڭۈل، ھەر گۈن يەتەر دەردۇ بەلا بىزگە،
جەفادىن ئۆزىگە ھىچ ئىش يازمادى كىلىكى قەزا بىزگە.
بېشىمى: ئەي كۆڭۈل، ماڭا ھەركۈنى دەردۇ بالا كېلىپ تۇرىدۇ، قارىغاندا، تەقدىر قەلىمى مەن ئۈچۈن،
جاپادىن باشقا نەرسە يازماپتۇ، بۇنىڭغا نېمە چارە؟

نەسىب ئەتمىش فەلەك خۇنابەئى ھەسرەتنى غەم بىرلە،
كۆرەرمۇ بادەئى ئىشرەتنى ئول ھەرگىز رەۋا بىزگە.
بېشىمى: پەلەك غەم بىلەن ھەسرەت زەردابىنى نېسۋە قىلىپتۇ، ھالبۇكى ئۇ ئەمدى ماڭا ئىشرەت شارابىنى
ھەرگىز راۋا كۆرمەيدۇ.

تەھى پەيمانەدىن ئاۋارە بولدۇڭ دەرسەن، ئەي ناسىھ،

فەنا دەيرىدە قىلغان بىنەۋالىقدۇر نەۋا بىزگە.

يېشىمى: ئەي نەسىھەتچى، مېنى قەدەھنىڭ ساقىندىسى ئۈچۈن ئاۋارە بولدۇڭ دەيسەن، بىراق پانىيلىق مەيخانىسىدىكى نامراتلىقنىڭ ئۆزى مەن ئۈچۈن بىر خىل ئوزۇقتۇر.

تەماننادۇر خەراپات ئەھلى ئىچرە خاكسار ئولماق،

كەرەكمەس دەرر ئەلىنىڭ بەزمىدە ئىززۇ ئەللا بىزگە.

يېشىمى: زامان ئەھلى بەزمىسىدىكى ئەزىزلىك ۋە يۇقىرى مەرتىۋىنىڭ كېرىكى يوق، مەيخانە ئەھلى ئىچىدە توپا - تۇپراق بولۇپ كېتىش مېنىڭ ئارزۇيۇمدۇر.

سەنى بىزدەك قىلىپ، بىزنى سەنىڭدەك قىلسا ھەم تاڭ يوق،

خەتا ئەرمىش مەلامەت قىلما، ئەي زاھىدە تولا بىزگە.

يېشىمى: ئەي زاھىت، كۈنلەرنىڭ بىر كۈنى ئاللاھ سېنى مەندەك قىلىپ، مېنى سېنىڭدەك قىلىپ قويسىمۇ ئەجەب ئەمەسكى، مېنى تولا ئەيىبلەسەڭ، خاتالىشىسەن، جۇمۇ!

بەس ئەردى، ئاھ، ئول دارۇل بەقنىڭ راھەتى بىردەم،

نە قىسمەت ئەردى، بۇ دارۇل فەنادا يۈز جەفا بىزگە.

يېشىمى: ماڭا ئۇ مەڭگۈلۈك ئالەمنىڭ بىردەملىك راھىتى يېتىپ ئاشاتتى، ئاھ، بۇ نېمە قىسمەت ئىكەن - تاڭ؟ بۇ پانىي دۇنيادا يۈز جاپاغا قالدىم.

نە ئەيش ئولغاي ئۆتۈپ گۈل فەسلى، ئەي مەھزۇن، بۇ باغ ئىچرە،

بولۇپدۇر ھەر نەفەس يۈز خارى مېھنەت مۇبتەلا بىزگە.

يېشىمى: ئەي مەھزۇن، بۇ باغدا نېمە راھەت بولسۇنكى، گۈل پەسلى ئۆتۈپ كەتتى، ھەر نەپەستە يۈز مۇشەققەت تىكىنىگە مۇپتىلا بولۇۋاتىسەن.

ئىككىنچى كىچىك سەلىقە

دىلبەرا، مەن زارنىڭ كۆڭلىنى سەن شاد ئەيلەگىل،

يۈز تۈمەننىڭ قاينۇدىن بىر يولى ئازاد ئەيلەگىل.

يېشىمى: ئەي دىلبەر، مەن خار - زارنىڭ كۆڭلىنى سەن خوشال قىلغىن، مېنى يۈز تۈمەننىڭ قاينۇدىن بىر يوللا ئازاد قىلغىن.

كۆپ رەقىب تەئىنە ئەتىپ خۇنابە يۇتتۇردى ماڭا،

ئادىل ئولساڭ ئۇل ئەدۋۇنى قەتلى جەللاد ئەيلەگىل.

يېشىمى: كۆپلىگەن رەقىبلەر تەنە قىلىپ، ئەيىبلەپ مېنى قان يۇتقۇزدى، ئادىل بولساڭ ئاشۇ دۈشمەنلىرىمنى جاللاتتەك بۇغۇزلىۋەتكىن.

قەتلى ئولسا ئول ئەدۋۇلار سەيرى گۈلشەن ئەيلەلى.

تالى مەجنۇن قامەتلىنى باغدا شەمشاد ئەيلەگىل.

يېشىمى: دۈشمەنلەر ئۆلتۈرۈلگەندىن كېيىن، گۈلشەنلەرنى سەيلى قىلايلى، مەجنۇن تالەك قامەتلىنى باغدا شەمشاد دەرىخىدەك جىلۋىلەندۈرگىن.

گۈلنى كۆرسەم، بىخۇد ئولسام، ئىشقى زارىدىن داغى،

ھەم بەرب لەئلىك گۈلابىدىنكى ئىمدا ئەيلەگىل.

يېشىمى: گۈلنى كۆرۈپلا، ئىشقىنىڭ كۈچىدىن يەنە ھۇشۇمدىن كېتىپ قالسام، ياقۇت لېۋىڭدىن گۈلاب ئىچۈرۈپ بولسىمۇ، مېنى قۇتقۇزغىن.

ئىككىمىزنى باغدا كۆرسە شۇم رەقىبلەر رەشك ئەتەر،

ئىلتىفات ئەيلەپ ماڭا، دۈشمەننى ناشاد ئەيلەگىل.

يېشىمى: ئىككىمىزنى باغدا كۆرسە، شۇم رەقىبلەر ھەسەت قىلىدۇ؛ ماڭا ئىلتىپات قىلىپ، دۈشمەننى دەردكە قويغىن.

بادە بەرگىل، سىبغارۇ قويماي بىلالى قەترەئى،

ھەم بۇزۇلغان كۆڭلىنى مەيى بىرلە ئاباد ئەيلەگىل.

يېشىمى: شاراب بەرگىن، بىلال ئۇنى بىر تامچىمۇ قالدۇرماي سۈمۈرۈۋېتىدۇ، ئۇنىڭ ۋەيرانە كۆڭلىنى مەيى بىلەن ئاۋات قىلغىن.

لەيلىك ئەكسى گۆزۈم ياشىنى مەيتەك لالەگۈن ئەتدى،

زەنەخدانىڭ مۇرادۇم دەستىگاھىن سەرنىگۈن ئەتدى،

يېشىمى: لېۋىڭنىڭ ئەكسى كۆز يېشىمنى مەيدەك قىزارتقۇزۇپتۇ، زىناقلىرىڭ ئارزۇ ئارمانىمنىڭ ئاساسىنى ئاستىن - ئۈستۈن قىلىۋەتتى.

ئۆزىن نىسبەت قىلدۇردى زۇلفۇڭا زەنجىر ھەر سائەت،

بۇ سەۋدالار ئانى سەر ھەلقەئى ئەھلى جۈنۇن ئەتدى.

يېشىمى: زەنجىر دائىم ئۆزىنى چېچىڭغا سېلىشتۇراتتى، بۇ سەۋدالار ئۇنى مەجنۇنلارنىڭ كاتتىبېشىغا ئايلاندۇرۇپ قويدى.

ئانىڭتەككىم پەرىشانلىق زىياسىن ئارتۇرۇر شەمئىن،

باڭا جەۋرۇڭ زىياد ئولماق، ساڭا مەيلىمۇ فۇزۇن ئەتدى.

يېشىمى: شام كۆيۈپ يېيىلغانسېرى نۇرى كۈچەيگەندەك، ماڭا قىلىدىغان جەۋرىڭ كۆپەيگەنسېرى، ساڭا

بولغان مەيلىم تېخىمۇ ئاشتى.

مىژەڭ خەنجەرلەردىن كۆڭلۈم باسار باغرىنا ۋەھم ئەتمەز،

ئاڭا جادۇ گۈزۈڭ گويىكى تەئلىمى فۇسۇن ئەتدى.

يېشىمى: يۈرىكىم كىرىپكىڭ خەنجەرلىرىنى ۋەھمە قىلماستىن باغرىغا باسدۇ؛ ئۇنىڭغا جادۇ كۆزۈڭ بەلكى ئەپسۇن ئوقۇشنى ئۆگەتكەن بولسا كېرەك.

بەقايى سۈرەتى شىرىن ئىچۈن تەۋفىق مىئمارى،

بىنايى ئىشقى فەرھادۇڭ ئەساسىن بىستۇن ئەتدى.

يېشىمى: تەقدىر بىناكارى شىرىن گۈزەللىكىنىڭ مەڭگۈلۈك بولۇشى ئۈچۈن، فەرھاد ئىشقى بىنا سىنىڭ ئاساسىنى بىستۇن (تېغىدەك مۇستەھكەم) قىلدى.

ساڭا ئەكسۇڭ مۇقابىل دۈردىغىچۈن لافى ھۇسن ئەيلەر،

ئانى جام ئىچرە غەيرەت غەرقەئى گىردابى خۇن ئەتدى.

يېشىمى: ئەكسۇڭ ساڭا ئۇدۇلمۇ تۇرالىغانلىقى ئۈچۈنلا گۈزەللىكتىن لاپ ئۇرغانىدى، كۈندەشلىك ئۇنى جام ئىچىدە قان گىرادابىغا غەرق قىلۋەتتى.

فۇزۇلىيىدەن سەباتۇ سەبىرۇ جەۋرۇ قەھىر ئاز ئىستە،

كىم ئول بىچارەنى دەردۇ غەمۇڭ بېھەد زەبۇن ئەتدى.

يېشىمى: فۇزۇلىدىن چىدام، سەۋر - تاقەت، جەۋر ۋە غەزەپنى ئاز ئىستىگىن، چۈنكى ئۇ بىچارەنى دەرد ۋە غېمىڭ بەكمۇ ئاجىزلاشتۇرۇۋەتتى.

ئىككىنچى كىچىك سەلىقە چۈشۈرگىسى

دىلبەرا، مەن زارنىڭ كۆڭلىنى سەن شاد ئەيلەگىل،

يۈز تۈمەننىڭ قاينۇدىن بىر يولى ئازاد ئەيلەگىل.

يېشىمى: ئەي دىلبەر، مەن خار - زارنىڭ كۆڭلىنى سەن خۇشال قىلغىن؛ مېنى يۈز تۈمەننىڭ قاينۇدىن بىر يوللا ئازاد قىلغىن.

تەئكىد

بارچەلەرگە شادلىق يەتتى، ماڭا كەلدى فراق،

تەھ - بەتەھ كۆڭلۈمنى قان قىلدى مەنىڭ دەردى فراق.

يېشىمى: ھەممەيلەنگە شادلىق كەلسە، ماڭا پىراق كەلدى؛ جۇدالىق دەردى يۈرىكىمنى قاتمۇ قات قانغا توشۇردى.

لەھزە - لەھزە ئۆرتەنىپ كۆڭلۈم مۇدام ئەيلەر فىغان،
 نالە ئەيلەر كىم جەرەسىدەك يەتتى بۇ گەردى فىراق.
 بېشىمى: جۇدالىق ئازابى دادىغا يەتكەنلىكتىن، كۆڭلۈم دەممۇ دەم ئۆرتىنىپ، ھەمىشە قوغغۇراقتەك نالە -
 پىغان چېكىدۇ.

تالىمنىڭ يوقلۇقى باشىمغا كەلتۈردى ئەلەم،
 بۇ مەنىڭ شورىيىدە بەختىم يەتكۈزۈپ بەردى فىراق.
 بېشىمى: تەلىمنىڭ يوقلۇقىدىن بېشىمغا دەرد - ئەلەم كەلدى؛ بۇ شورلۇق بەختىم ماڭا پىراق ئازابىنى
 تېپىپ بەردى.

بارچەغە سۈبھى تۇلۇۋ قىلدى، ماڭا ھىجرانى شامى،
 شادلىقنى ئۆزگەگە، كۈلفەتنى كەلتۈردى فىراق.
 بېشىمى: ھەممىگە تاڭ ئاتسا، مەن ھىجران كېچىسىنىڭ قاراغۇلۇقىدا قالدىم؛ پىراق ماڭا كۈلپەت ئېلىپ
 كەلدى، باشقىلارغا بولسا، شادلىق.

بۇ غەربىنىڭ كۆڭلى ھەرگىز شادلىقنى خوشلاماس،
 غۇرىت ئىچرە شادلىق بولغايمۇدۇر، دەردى فىراق.
 بېشىمى: بۇ غەربىنىڭ كۆڭلى مۇتلەق خۇشال بولاي دېمەيدۇ، پىراق دەردى قاپلىغان غۇرىتچىلىكتە،
 خوشاللىق بولاتتىمۇ - ھە؟

داستان بىرىنچى داستان

مەنى سورساڭ پەرىلەرنىڭ خانىمەن،
 جايىم شەھرى شەبىستاندىن كەلۈرمەن.
 فەھىم ئەيلەسەڭ جىن شەھرىنىڭ خانىمەن،
 خەزانى يوق گۈلىستاندىن كەلۈرمەن.
 بېشىمى: مېنى سورىساڭ، پەرىلەرنىڭ خانىمەن، يۇرتۇم شەبىستاندىن شەھرىدىن كېلىۋاتىمەن؛ بىلىسەڭ،
 جىن شەھرىنىڭ خانىمەن، غازاڭ بولمىغان گۈلىستاندىن كېلىمەن.

ئۆزىنىڭ ھەمدەمى دەريادا جايى،
 ئالەمنى كۆيدۈردى ۋامىقنىڭ ئاھى،
 ئاتىمنى سورىساڭ پەرىلەر شاھى،
 ياقۇتلۇق، گەۋھەرلىك كاندىن كەلۈرمەن.

يېشىمى: ئۇززانىڭ ھەمدىمى دەريا ئاقتى، ۋامىقىنىڭ ئاھ - پەريادى ئالەمنى كۆيدۈردى؛ مېنى «پەرلەر شاھى» دەيدۇ، ياقۇتلۇق، گۆھەرلىك كاندىن كېلىمەن.

ئەگەر ئاشكار ئەيلەسەم سىرى نىھانم،
بەش يۈزىللىق يول بولۇر مەنىڭ مەكانىم.
مەنىڭ ئاتىم پەرىدۇر، يوقتۇر مەكانىم.
بىلسەڭ شەھرى شەبىستاندىن كەلۈرمەن.

يېشىمى: مەخپىيەتلىكىمنى ئاشكارىلىسام، مېنىڭ ماكانىم بەش يۈزىللىق ئۇزاققا، ئىسمىم پەرى، تۇرالغۇم يوق، بىلسەڭ، شەبىستان شەھرىدىن كېلىمەن.

شەھرىمىزدە باردۇر ئالتۇن - كۈمۈشلەر،
سەنى ئاشىق، بىزنى مەشۇق دەمىشلەر،
مەن پەرىمەن، مەندە مەكان نە ئىشلەر،
بىلسەڭ شەھرى شەبىستاندىن كەلۈرمەن.

يېشىمى: شەھرىمىزدىن ئالتۇن - كۈمۈشلەر چىقىدۇ، كىشىلەر سېنى «ئاشىق»، مېنى بولسا، «مەشۇق» دەيدىكەن؛ مەن بىر پەرى تۇرسام، مېنىڭ تۇرالغۇ جايىم نېمە ئىش قىلسۇن؟ بىلسەڭ، مەن شەبىستان شەھرىدىن كېلىمەن.

شاھرۇخ شاھنىڭ قىزىمەن، ئاتىم بىر گۈلدۇر،
غەمىدىن پەرىلەر شەيدا بۇلبۇلدۇر،
تا ئۆلگۈنچە قىلغان قەرزىم شۇلدۇر.
فەھم ئەيلەسەڭ شەبىستاندىن كەلۈرمەن.

يېشىمى: مەن شاھرۇخ شاھنىڭ قىزىمەن، ئىسمىم بىر گۈلدۇر، مېنىڭ غەمىدىن پەرىلەر شەيدا بۇلبۇلدەك نالە - پىغان قىلىشىدۇ؛ تا ئۆلگۈنچە گېپىمدىن يانمايمەن؛ بىلسەڭ، شەبىستان شەھرىدىن كېلىمەن.

ئىككىنچى داستان

ھەسەن ۋەزىر ئۆلدى دەپ، ساڭا سۆيەندىم،
بارغىل بالام، بىر ئاللاھقا تاپشۇردۇم.
بويۇڭ كۆرۈپ بىر نەچچە يىل قۇۋاندىم،
بارغىل بالام، بىر ئاللاھقا تاپشۇردۇم.

يېشىمى: ھەسەن ۋەزىر ئۆلۈپ كەتكەندىن كېيىن، ساڭا تاياندىم، بارغىن بالام، بىر ئاللاھقا تاپشۇردۇم؛ چوڭ بولغىنىڭنى كۆرۈپ، بىر نەچچە يىل قۇۋاندىم، بارغىن بالام، بىر ئاللاھقا تاپشۇردۇم.

بىر يار ئۈچۈن كۆپتىن قانلار يۇتارسەن.

يات يەرلەرگە مەنى تاشلاپ كەتەرسەن.
 غەۋۋاس بولۇپ ئىشقا بەھرىگە چۈمەرسەن،
 بارغىل بالام، بىر ئاللاھقا تاپشۇردۇم،
 بېشىمى: بىر يار ئۈچۈن كۆپتىن بۇيان قان يۇتۇۋاتىسەن، مېنى تاشلاپ يات يەرلەرگە كېتىدىغان بولدىڭ;
 غەۋۋاس بولۇپ ئىشقا دېڭىزغا چۈمىدىغان بولدىڭ، بارغىن بالام، بىر ئاللاھقا تاپشۇردۇم.

كۆزۈمنىڭ گەۋھەرى دۇرۇم سەن ئەدىڭ،
 فىردەۋسى بېھىشتە ھۇرۇم سەن ئەدىڭ.
 بەختىمنىڭ چىراغى نۇرۇم سەن ئەدىڭ،
 بارغىل بالام، بىر ئاللاھقا تاپشۇردۇم.
 بېشىمى: سەن كۆزۈمنىڭ گۆھىرى، دۇردانەم ئېدىڭ، بەختىمنىڭ چىرىغى، نۇرۇم جەننەتتىكى ھۆرۈمۇ سەن
 ئېدىڭ، بارغىن بالام، بىر ئاللاھقا تاپشۇردۇم.

كەتەر بولدىڭ ئەمدى يىراق يەرلەرگە،
 مۇرۇۋەت ئەيلەگىل ئاجىز قۇللەرغا،
 سەلام ئايتىغىل بىزنى سوراغانلارغا،
 بارغىل بالام، بىر ئاللاھقا تاپشۇردۇم.
 بېشىمى: ئەمدى يىراق يەرلەرگە كېتىدىغان بولدىڭ، ئاجىز قۇللارغا مەردانلىق قىلغىن، بىزنى
 سوراغانلارغا سالام ئېيتقىن. خەير، بارغىن بالام، بىر ئاللاھقا تاپشۇردۇم.

ئۈچىنچى داستان

قايغۇ - ھەسرەت بىلەن ئۆمر
 ئۆتكەن بارمۇ، بىلگەن بارمۇ؟
 بۇ دۇنيادا مەنەت تارتىپ،
 ئۆتكەن بارمۇ، بىلگەن بارمۇ؟
 بېشىمى: ئۆمۈر دېگەن مۇشۇنداق قايغۇ - ھەسرەت بىلەن ئۆتكەن بارمۇ؟ بۇ دۇنيادا جاپا تارتىپ، مۇشۇنداق
 ئۆتكەن بارمۇ، بۇنى بىلگەن بارمۇ؟

ئۆمرۈم ئۆتتى ھەسرەت بىلەن،
 ئىشقا يولىدا مەنەت بىلەن.
 يارىم قالدى زۇلمەت بىلەن،
 يارنى كۆرمەي ئۆتكەن بارمۇ؟
 بېشىمى: ئۆمرۈم ھەسرەت ئىچىدە، ئىشقا - مۇھەببەت يولىدا جاپا تارتىش بىلەن ئۆتتى؛ يارىم زۇلمەت
 ئىچىدە قالدى، يارنى كۆرمەيمۇ ئۆتكەن بارمۇ؟

جۇدالىقنىڭ دەردى يامان،
 ھىجران ئوتى قىلدى سامان.
 ئاشىقلارنى قىلدى ۋىيران،
 مۇرادىغا يەتكەن بارمۇ؟

يېشىمى: جۇدالىقنىڭ دەردى يامان ئىكەن، ھىجران ئوتى چىرايىمنى سامان قىلدى، ئۇ باشقا ئاشىقلارنىمۇ ۋەيران قىلدى، بۇ كويىدا زادى مۇرادىغا يەتكەن بارمۇ؟

بۇ دۇنياغا كۆڭۈل بەرمە،
 ھەجر ئوتىغا ئۆزۈڭ ئۇرما.
 بىۋەقارنىڭ يولىنى يۈرمە،
 ئۆز يارىغا يەتكەن بارمۇ؟

يېشىمى: بۇ دۇنياغا كۆڭۈل بەرمە، جۇدالىق ئوتىغا ئۆزۈڭنى ئۇرما؛ بىۋەقارنىڭ يولىغا ماڭما، ئىشقى - مۇھەببەتتە ئۆز يارىنىڭ ۋىسالىغا يەتكەن بارمۇ؟

تۆتىنچى داستان

ئەي پەرىزادى زەمانىم، خاتىرىمنى شاد قىل،
 بۇ بۇزۇق كۆڭلۈمنى سەن لۇتفۇڭ بىلەن ئاباد قىل،

يېشىمى: ئەي زامانىمنىڭ پەرىزاتى، دىلىمنى شاد قىل؛ ۋەيران بولغان كۆڭلۈمنى مەرھىمىتىڭ بىلەن ئاۋات قىل.

دىلبەرىم مەكتەبىدەيۇ مەن يول ئارادا مۇنتەزىر،
 ئەي مۇئەللىم، بىر زەمان ئول سەرۋىنى ئازاد قىل.

يېشىمى: دىلبەرىم مەكتەپتە، مەن ئۇنىڭ يولىدا ئىنتىزار، ئەي مۇئەللىم، ئۇ سەرۋى بويىلۇق گۈزىلىمنى بىردەم ئارام ئېلىشقا قويىۋەتكىن.

گەر مۇسۇلمانزادە بولساڭ، ئەي ماھى نا مېھرىبان،
 شۇم رەقىبى بەد دىيانەت جانىغە بىيداد قىل.

يېشىمى: ئەي باغرى تاش دىلبەرىم، ئەگەر مۇسۇلمان بالىسى بولساڭ، بۇ زۇلۇمنى دىيانەتسىز شۇم رەقىبىنىڭ جېنىغا سال.

پادىشاھى ھۈسن بولدۇڭ، ئەي ماھى شېرىن زەبان،
 ئەمدى سەن لۇتفۇ كەرەم بىرلە مەنى فەرھاد قىل.

يېشىمى: ئەي شېرىن سۆزلۈكۈم، سەن گۈزەللىك پادىشاھى بولدۇڭ، ئەمدى مەرھىمىتىڭ بىلەن مېنى

فەرھاد قىلغىن.

ئەيلەدىڭ جەۋرۇ بىيھەد قەلەندەر جانغا،
ئەمدى سەن رەسمىي مۇھەببەتنى ماڭا ئىرشاد قىل.
يېشىمى: قەلەندەرنىڭ جېنىغا ھېسابسىز جاپا - مۇشەققەتلەرنى سالدېڭ، ئەمدى مېنى ھەقىقىي
مۇھەببەتنىڭ تەرەپكە يېتەكلە.

مەشرەب بىرىنچى مەشرەب

كەلمەدى يار، كەلمەدى، نە بولدى ئول يار كەلمەدى.
ئاتىنىڭ ئاياغى سۇندى، بولدى بەھانە، كەلمەدى.
يېشىمى: يارغا نېمە بولىدىكەن كەلمەدى، ئېنىڭ پۇتى سۇنۇپ كەتكەن باھانە بولدى بولغاي، كەلمەدى.
ئاتىنىڭ ئاياغى سۇنسا، ئات ئالىپ مەنمەسمەدى،
يار كۆڭلى ياردا بولسا، بىر كەلىپ كۆرمەسمەدى.
يېشىمى: ئېتىنىڭ پۇتى سۇنۇپ كەتكەن بولسا، باشقا ئات ئېلىپ مەنمە بولمىدۇمۇ؟ يارنىڭ ئۆز يارىغا
كۆڭلى بولسا، بىر كېلىپ كۆرمەسمەدى؟
يارنى كەلىپتۇر دەسە، يۈگرەپ چىقاي باشم بىلەن،
يار يۈرگەن كوچالارغا سۇ سەپەي ياشم بىلەن.
يېشىمى: يارنى «كەپتۇ» دېسە، بېشىم بىلەن يۈگۈرۈپ چىقاي، يار ماڭغان كوچىلارغا كۆز يېشىم بىلەن سۇ
سېپەي.

لەبىڭنى لالەدىن دەرلەر، تىشىڭنى ئۈنچەدىن دەرلەر،
قولۇڭنى گەر سالپ كەلسەڭ، بۇ كىمنىڭ دىلبەرى دەرلەر.
يېشىمى: كىشىلەر سېنىڭ لېۋىڭنى «لالە گۈلى»، چىشىڭنى بولسا، «ئۈنچە» دەيدۇ، قول سېلىپ مېڭىپ
كېلىدىغان بولساڭ، «پاھ، بۇ كىمنىڭ دىلبەرى؟» دەيدۇ.

ئەجەبمۇ كەلمەدىڭ يارىم، يولۇڭغا بارغۇدەك بولدۇم،
قولۇمغا قوش پىچاق ئالىپ، يۈرەكنى يارغۇدەك بولدۇم.
يېشىمى: يارىم، ئەجەبمۇ بىر كەلمەدىڭ، تەقەززا بولغىنىمىدىن كېلىدىغان يولۇڭغا بارغۇدەك بولدۇم؛
ھەتتا قولۇمغا قوش پىچاق ئېلىپ، يۈرىكىمنى يېرىۋەتكىدەك بولدۇم.

يارنىڭ يۈلەكى ياردىن، يارى بولماسا قايدىن،

خەفچە دەك بويى زىلۋا، شىرىن سۆزلەرى ئاندىن.

يېشىمى: يار دېگەننى يار يۆلەيدۇ، ئىنساننىڭ يارى بولمىسا قانداق بولىدۇ؟ بىزنىڭ يارنىڭ بويى تالدىك زىلۋا، گەپ - سۆزلىرى ھەممىدىن شېرىن.

يارىمنىڭ بويى زىلۋا، زىلۋا بويىدا گۈل بار،

شىرىن سۆزلەرى تاتلىق، ئايدەك يۈزىدە خال بار.

يېشىمى: يارىمنىڭ بويى زىلۋا، زىلۋا بويىدا گۈل مىسال بىر گۈزەللىك بار؛ چۈچۈك سۆزلىرى تاتلىق، ئايدەك يۈزىدە خال بار.

ئايدا ئوخشاتاي يارىم، گۈنگە ئوخشاتاي يارىم،

بويلۇرۇڭ سەنىڭ زىلۋا، كىمگە ئوخشاتاي يارىم.

يېشىمى: يارىم، سېنى ئايدا ئوخشاتسام بولۇرمۇ، كۈنگە ئوخشاتسام بولۇرمۇ؟ سېنىڭ زىلۋا بويلىرىڭنى زادى كىمگە ئوخشاتسام بولۇر؟

ئىككىنچى مەشرەپ

قارا - قارا قاشلارنىڭغا قاتساڭچۇ مەنى،

قارا قاشنىڭ بازىرىدا ساتساڭچۇ مەنى.

يېشىمى: قاپقارا قاشلىرىڭغا مېنى قوشىۋەتسەڭچۇ، مېنى قارا قاشلار بازىرىغا ئاپىرىپ سېتىۋەتسەڭچۇ.

قارا قاشنىڭ بازىرىدا ئالماسا ئەگەر،

كىرىپكىڭنى ئوقيا قىلىپ ئاتساڭچۇ مەنى.

يېشىمى: ئەگەر قارا قاشلار بازىرىدا بىر كىم مېنى ئالمىسا، كىرىپكىڭنى ئوقيا قىلىپ ئېتىۋەتسەڭچۇ.

قايسى بىر ئازارنى ئايتاي جانىمە ئەغيارنىڭ،

قايسى بىر ئاغرىتقانىڭ كۆڭلۈمنى دەي دىلدارنىڭ.

يېشىمى: ياتلارنىڭ جېنىمغا سالغان ئازابلىرىدىن قايسى بىرىنى ئېيتاي؟ دىلدارىمدىن كۆرگەن كۆڭۈل رەنجىشلىرىمدىن قايسى بىرىنى دەي؟

قايسى بىر بىرەھلىغىنى تالىتى گۇمراھنىڭ،

قايسى بىر كەجرەۋالىغىنى چەرخى كەجرەفتارنىڭ.

يېشىمى: ئازغۇن قىسمەتنىڭ قايسى بىر يولسىزلىقلىرىنى ئېيتاي، كىچىك پەلەكنىڭ قايسى بىر تەتۈرلۈكلىرىنى دەپ تۈگىتەي؟

قايسى ھەسرەت بىرلە ئەرمانىم ۋەفاسىز ۋەسلىنىڭ،

قايسى مەنەت بىرلە رەنجىن فۇرقەتى خۇنخارنىڭ.

يېشىمى: ۋاپا قىلمىغىن ۋىسالنىڭ قايسى بىر ھەسرەت ۋە ئارمانلىرىنى دەي، قانخور پىراقنىڭ قايسى بىر جاپا - مۇشەققەتلىرىنى سۆزلەپ تۈگىتەي؟

غۇربەت ئىچرە، ئەي كۆڭۈل، ئەلدىن ۋەفا ئىستەرنى قوي،

چۈن ۋەفاسىن كۆرمەدىڭ ھەرگىز دىيارۇ يارنىڭ.

يېشىمى: ئەي كۆڭۈل، بۇ غۇربەتچىلىكتە ئەلدىن ۋاپا ئىزدەشنى قوي، چۈنكى سەن يا ياردىن ۋە يا دىياردىن مۇتلەق ۋاپا كۆرمىدىڭ ئەمەسمۇ؟

بابۇر، ئول گۈل جەۋر ئەتەر، ئەغياردىن نە ياخشىلىق،

گۈلنىڭ ئازارى بۇ بولسا، ۋاھ، نە بولغاي خارنىڭ.

يېشىمى: ئەي بابۇر، ئۇ گۈل جاپا سالغان يەردە، ياتلاردىن نېمە ياخشىلىق كەلسۇن؟ گۈلنىڭ ئازارى بۇ بولسا، تىكەننىڭ قانداق بولۇپ كېتەر - ھە؟

11- مۇقام مۇشاۋەرەك مۇقامى بولسا، چوڭ نەغمە قىسمى 162 مىسرا، تۆت داستان 62 مىسرا، ئىككى مەشرەب 30 مىسرا بولۇپ، جەمئىي 254 مىسرا شېئىردىن تەركىب تاپقاندىۇر.

ئابدۇرەئوپ پولات

يۇقىرىقى ئون ئىككى مۇقامنىڭ تېكىستى ۋە يېشىمى بېيجىڭ مەكىزىي مىللەتلەر ئۇنىۋېرسىتېتى تىل - ئەدەبىيات فاكۇلتېتىنىڭ پروفېسسورى، دوكتور ئابدۇرەئوپ پولات تەكلىماكانىي ئەپەندىمىنىڭ «ئەسلى يېزىلىشى بىلەن ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقام تېكىستلىرى» ناملىق كىتابىدىن ئېلىندى.

مەتبەئەچىلىكى» دە تىزىلدى.

بۇ بەتنى پەقەت ئۆلىنىش قىلىشقا بولىدۇ، مەزمۇنىنى باشقا بەتلەرگە كۆچۈرۈپ ئىشلىتىشكە بولمايدۇ.

Tel: 0991-8982843 QQ: 553468250

新ICP备06001025号

«ئۇيغۇر مۇقام تورى» نىڭ بارلىق ھوقۇقى زۇلقار ئېلېكترونلۇق مەتبەئە مەركىزىگە تەۋە.

بېكەت باشلىقى: ئۆمەر جان ساتتار ھاجى QQ: 553468250 Tel: 0991-8982843

لايىھىلىگۈچى: ئەلپىدا يۇمشاق دېتال چەكلىك شىركىتى تور ئىشلىرى بۆلۈمى

مۇقام تېكىستلىرى

12- ئىراق مۇقامى

چوڭ نەغمە

مۇقەددىمە

كىرمەگەيمەن جەننەتۈل مەئۋاغە دىلبەر بولماسا،
 شىشەپۇشى تۈشمەگەي دەرياغا گەۋھەر بولماسا.
 بېشىمى: دىلبەر بولمىسا، جەننەتتەك جايغىمۇ كىرمەيمەن، گۆھەر بولمىغان دەرياغا غەۋۋاسمۇ
 چۈشمەيدۇغۇ.

خالۇ خەتتىنىڭ سىپاھىدىن جەھانگىر ئۆلدى يار،
 ۋەرنە، شاھ ئىقلىمنى ئالغايىمۇ لەشكەر بولماسا.
 بېشىمى: يار ئۆزىنىڭ خال ۋە مىيىق لەشكەرلىرى بىلەن جاھانگىر بولدى، لەشكىرى بولمىغان شاھ بىرەر
 مەملىكەتنى قانداقمۇ ئالالىسۇن؟

بولماي مەئلۇم ھىكمەت ئەھلىغە سەيرى قەمەر،
 ئاسمانى نىلگۈن سەھنىدە ئەختەر بولماسا.
 بېشىمى: نىل رەڭ ئاسمان سەھنىسىدە يۇلتۇزلار بولمىغاندا ئىدى، ئاينىڭ دەۋر قىلىپ ئايلىنىشىنى
 دانىشمەنلەر بىلەلمىگەن بولاتتى.

تاپماغاي ئەردى رەۋاجى قىسسەئى ئابىھەيات،
 زۇلمەت ئىچرە نەچە يىل خىزىر سەكەندەر بولماسا.
 بېشىمى: ئەگەر خىزىر پەيغەمبەر بىلەن ئىسكەندەر ئابىھەيات ئىستەپ، زۇلمەتتە نەچچە يىللاپ يۈرمىگەن

بولسا، ئابھايات توغرىسىدىكى قىسسە بۇ قەدەر تەسىرلىك بولۇپ تارقالمىغان بولاتتى.

سۈھبەتى ساھىبىدىن گەرم ئولدى، زاھىد تۇرماغىل،

خىرمەنى ئاتەشكە كىم كىرگەي سەمەندەر بولماسا،

يېشىمى: زاھىت ئافكۇتۇللەرنىڭ سۆھبىتى قىزىپ كەتتى، بىر چەتتە قاراپ تۇرما، ئەگەر سەمەندەر بولمىسا، ئوتنىڭ ئىچىگە كىم كىرەلەيدۇ؟

ھۇبى بۇ ژۇلىدە مولاردىن چۇ دىلگىر ئولماڭىز،

زاھىر ئولماس زىيەنى شەھرى قەلەندەر بولماسا،

يېشىمى: چېچى يەلكىسىگە چۈشۈپ تۇرغانلارنىڭ «ھۇ ئاللاھ» سېلىشلىرىدىن خاپا بولماڭ، چۈنكى قەلەندەر بولمىسا، شەھەرنىڭ زىنىتى گەۋدىلەنمەيدۇ.

نەقىشەندىلەرگە نەقىشى بورىيى بېسىدۇرۇر،

ئەتلەسى گەردۇن ئەگەر بالىنى بىستەر بولماسا.

يېشىمى: نەقىشەندىلەرگە ئاسماننىڭ كۆرپە - ياستۇقلىرى بولمىسىمۇ، بىر پارچە بورا بولسىلا كۇپايە.

ئەژدەھايى بېشىنى ھەيپەتدە كىم قىلغاي خەراب،

دۆلدۈل ئۈزەر نەئىرەنى ئاۋازى ھەيدەر بولماسا.

يېشىمى: ئەگەر دۆلدۈل ئۈستىدە ھەيۋەت بىلەن نەرە تارتىپ تۇرغان شىرى ھەيدەر بولمىغانىدا، جاڭگالدىكى ئەجدىھانى كىم خاراب قىلالايتتى؟

ئەي زەلىلى، كەچەيۈ گۈندۈز ئىشىم دىۋانەلىك،

تا جۈنۈن ئىقلىمدىن مۈلكى مۇسەخەر بولماسا.

يېشىمى: ئەي زەلىلى، تاكى جۈنۈن ئىقلىمدىن بىرەر مەملىكەتنى ئىشغال قىلغىمىچە، مەجۈنلۇق دائىمىي ئىشىم بولىدۇ.

تەئەزە

ئوتىمۇ ھەم بار، گۈلمۇ ھەم بار يارىنىڭ رۇخسارىدا،

يارمۇ ھەم بار، ئوقمۇ ھەم بار ئول كۆزى خۇنخارىدا.

يېشىمى: يارىنىڭ رۇخسارىدا، ئوتىمۇ بار ھەم گۈلمۇ بار، قانخور كۆزىدە يامۇ بار ھەم ئوقمۇ بار.

زەئفەرەن ھەم، مۇشك ھەم، ئەنبەرمۇ ھەم، سۇنبۇلمۇ ھەم،

جانمۇ ھەم، ئىيمانمۇ ھەم ئول لەئلى شەكەر بارىدا.

يېشىمى: ئاشۇ شېكەر تۆكۈلۈپ تۇرغان لېۋىدە، زەپەرمۇ، ئىپارمۇ، ئەنبەرمۇ، سۇنبۇلمۇ، جانمۇ، ئىمانمۇ

ھەممىسى بار.

زۇلىمى ھەم، رەھمەتمۇ ھەم، فۇرقەتمۇ ھەم، ئىششەتمۇ ھەم،

زەھر ھەم، شەكەرمۇ ھەم، ئول ۋەسل ئىششەتزارىدا.

يېشىمى: ۋەسلىنىڭ ئىششەتزارىدا، زۇلۇمۇ، شەپقەتمۇ، پىراقمۇ، ئىششەتمۇ، زەھرەمۇ، شېكەرمۇ تېپىلىدۇ.

مەن ئەرۇرمەن ئىشقىدا ھەيران، تۈمەن ھەسرەت بىلە،

بىئەدە ئاسغىلىق زۇلغىنىڭ ھەر تارىدا.

يېشىمى: مەن ئۇنىڭ ئىشقى - مۇھەببىتىنىڭ دەردىدە، تۈمەن ھەسرەت چېكىمەن، لېكىن چېچىنىڭ ھەربىر تېلىغا بېھىساب دەردىزلىكىنىڭ ئېسىقلىق تۇرغىنىغا ھەيرانمەن.

سەرنىۋىشتىمدۇر مەنىڭ ئوتىدا كۆيمەك سۇبھۇ شام،

گۈللەرى ئەل ئىلكىدە، جانۇ دىلىمدۇر خارىدا.

يېشىمى: مېنىڭ پېشانەمگە پۈتۈلگىنى كېچە - كۈندۈز ئۇنىڭ ئوتىدا كۆيۈشتۈر؛ ئۇنىڭ گۈلى باشقىلارنىڭ قولىدا - يۇ، جېنىم بىلەن دىلىم بولسا، ئۇنىڭ تىكىنىدە.

زەئفەرەن يۈز مەندەدۇر، ئەلنىڭ دىماغى تازەدۇر،

مۇشكۇ ئەنبەر سۇنىۋىلىدىن بىخەبەر ھەر سارىدا.

يېشىمى: مېنىڭ يۈزۈم دەرد - ئەلەمدىن زەپىران، ئەمما، ئۇنىڭ ئىپار - ئەنبەر چېچىدىن خەۋرىدىمۇ بولمىغان باشقا جايلاردىكى كىشىلەرنىڭ كۆڭلى بولسا، خوشالدۇر.

ئەلگە راھەت، نازۇ نىئەتدۇر ئەزەل قەسسامىدىن،

كۆيمەكۇ ئۆلمەك ساڭاكىم بولماغاچ گۈل نارىدا.

يېشىمى: راھەت بىلەن نازۇ نىئەت ئەزەل تەقسىماتچىسى تەرىپىدىن باشقىلارغا تەقسىم قىلىپ بېرىلگەن. ئەمما ئۇنىڭ دوزىخىدا گۈل بولمىغانلىقتىن، كۆيۈپ ئۆلۈش ساڭا نېسىپ قىلىنغاندۇر.

كۈلگە پاتتىم، ئوتقا تۈشتۈم، بىلمەدىم نە نەۋە مەن،

غەرق ئولۇپ بولدۇم فەنا ئىكى كۆزۈم خۇنخارىدا.

يېشىمى: مەن زادى نېمە بولدۇم ھېچ بىلىمدىم؛ كۈلگە مىلەندىم، ئوتقا چۈشتۈم، ئىككى كۆزۈمدىن ئاققان قانلىق ياشقا غەرق بولۇپ كەتتىم.

مۇلمۇ ھەم، ساغەرمۇ ھەم بار، ھەم نەباتۇ لەئلىدە،

تازە گۈلدەك ماھى بەدرى مېھرى پۇر ئەنۋارىدا.

يېشىمى: ئۇنىڭ لېۋىدە مەيمۇ، قەدەھمۇ ھەم ناۋاتمۇ بار؛ گۈلدەك پاك يۈزىدە، تولۇن ئاي بىلەن قويا شىنىڭ نۇرى بار.

بۇ مەنىڭ كۆڭلۈم مۇسەلسەل زۇلفىنىڭ تارىغا بەند،
 بەلكى چىرماشتى تەنىمگە ئىشقى ئوتى ھەر سارىدا.
 يېشىمى: كۆڭلۈم ئۇنىڭ چاپلىرىنىڭ زەنجىردەك تالالىرىغا باغلىنىپ قالدى، بەلكى ئۇنىڭ ئىشقى ئوتى
 تەرەپ - تەرەپتىن تېنىمگە چىرماشتى.

ئەيشى راھەت ئەلگە، دەردىن جانغا ئال، گۇمناكىم،
 مۇئەببەردۇر دەردۇ مېھنەت ئىشقىنىڭ بازارىدا.
 يېشىمى: ئەي گۇمنا، راھەتلىك ياشام ئەلگە بولسۇن، ئۇنىڭ دەردىنى جېنىڭغا سېتىۋالغىنىكى، ئىشقى -
 مۇھەببەت بازارىدا، دەرد - ئەلەم دېگەن ئەتىۋارلىق نەرسىدۇر.

تەئەزە چۈشۈرگىسى

ئەيشى راھەت ئەلگە، دەردىن جانغا ئال، گۇمناكىم،
 مۇئەببەردۇر دەردۇ مېھنەت ئىشقىنىڭ بازارىدا.
 يېشىمى: راھەتلىك ياشام ئەلگە بولسۇن، ئەي گۇمنا، ئۇنىڭ دەردىنى جېنىڭغا سېتىۋالغىنىكى، ئىشقى -
 مۇھەببەتنىڭ بازارىدا، دەرد - ئەلەم دېگەن ئەتىۋارلىق نەرسىدۇر.

نۇسخە

نىگارا، ئىشتىياقنىڭ زەئىفۇ ناتەۋان بولدۇم،
 ھەمىشە دەر - بەدەر ئالەم ئارا بىخانىۋان بولدۇم.
 يېشىمى: ئەي نىگار، ئىشتىياقنىڭ زەئىپ ۋە كۈچسىز بولۇپ قالدىم؛ جاھاندا ھەمىشە ئىشكىمۇ - ئىشكىك
 يۈرىدىغان، ئۆي - ماكانىسىز بىر ئاققۇن بولۇپ قالدىم.

نەتەي ئاۋارە بولماي بىر سەنىڭدەك غەمگۈزارىم يوق،
 كۆيۈپ قۇرقەت ئوتىدا مۇبەتەللى لامەكان بولدۇم.
 يېشىمى: سەندىن باشقا غەمگۈزارىم بولمىسا، پىراق ئوتىدا كۆيۈپ، ماكانىسىزغا ئايلىنىپ قالغان تۇرسام،
 سەرگەردان بولماي قانداق قىلاتتىم، ئەمەسمە؟

قادالدى كىرىكىڭنىڭ نەشتەرى بۇ خەستە جانىمغا،
 غەمۇ مېھنەت ئىچىدە دەرد تارتىپ زەئىفەران بولدۇم.
 يېشىمى: كىرىكىڭنىڭ نەشتىرى خەستە جېنىمغا سانچىلدى، غەم ۋە جاپا ئىچىدە دەرد تارتىپ، يۈزۈم
 زەپىران بولدى.

خىرامان ناز ئىلەكىم تازە گۈلدەك ئاچىلىپ چىقساڭ،

جەمالىڭ شەۋقىنى ئول دەم كۆرۈپۇ شادمان بولدۇم.

يېشىمى: يېڭىلا پورەكلىگەن گۈلدەك ئېچىلىپ، ناز - ئىستىغىنا بىلەن لەرزىلەن يۈرۈپ چىققىنىڭدا،
جەمالىڭنىڭ پەيزىنى كۆرۈپ، بەكمۇ خۇشال بولدۇم.

ساڭا بۇ ئەرزى ھالىمنى بەيان ئەيلەرگە يوق تاقەت،

تۇتۇپ غەم لەشكەرى قويماس ياقامنى، بىزەبان بولدۇم.

يېشىمى: غەم لەشكەرى ياقامنى مەھكەم بوغۇۋالغاقچا، ئۇن چىقىرالماي قالدۇم. شۇ تاپتا، ساڭا بۇ ئەرز -
ئەھۋالىمنى بايان قىلغىدەك كۈچمۇ قالمىدى.

نەتەي، بىچارەئى غەمگىن قىلىپدۇر دەرد ئىلە ھىجران،

سارىخ رۇخسارە ھەجرىڭ ئوتىدىن بەرگى خەزان بولدۇم.

يېشىمى: ھىجران بىلەن دەرد مېنى غەمگىن، بىچارە قىلىپ قويدى. جۇدالىقنىڭ ئوتىدىن چىرايىم
سارغىيىپ، كۆزدىكى غازاڭ بولۇپ قالدۇم، قانداق قىلارمەن؟

جەمالىڭ ھەسرەتدە ئۆرتەنۈر شامۇ سەھەر جانىم،

بولۇپ مەجنۇن كەبى ئالەمدە رۇسۋايى جەھان بولدۇم.

يېشىمى: جەمالىڭنىڭ ھەسرەتدە جېنىم تۇندىن تاڭغىچە ئۆرتىنىدۇ؛ بۇ ئالەمدە مەجنۇنغا ئوخشاش
جەھاننىڭ رەسۋاسىغا ئايلىنىپ قالدۇم.

فىراقىي، خەستەدىل ئاشۇقتە بولدى ئايرىلىپ سەندىن،

فىراقىڭ دەردىگە مەھرەم، جەفاغا ھەمزەبان بولدۇم.

يېشىمى: فىراقىي سەندىن ئايرىلىپ قالغاندىن كېيىن، دىلى سۇندى، پەریشان بولدى؛ فىراقىڭ دەردى
بىلەن سىرداش، جاپايىڭ بىلەن سۆھبەتداش بولۇپ قالدى.

نۇسخە چۈشۈرگىسى

فىراقىي، خەستەدىل ئاشۇقتە بولدى ئايرىلىپ سەندىن،

فىراقىڭ دەردىگە مەھرەم، جەفاغا ھەمزەبان بولدۇم،

يېشىمى: فىراقىي سەندىن ئايرىلىپ قالغاندىن كېيىن، دىلى سۇندى، پەریشان بولدى؛ فىراقىڭ دەردى
بىلەن سىرداش، جاپايىڭ بىلەن سۆھبەتداش بولۇپ قالدى.

مۇستەھزاد

ساقىيا، جامىمنى ساق ئەيلە مەيى ئەنۋاردىن،

ئەيلەگىل كۆڭلۈمنى خالىي جۈملەئى ئەغياردىن.

يېشىمى: ئەي ساقىي، قەدىھىمنى نۇر شارابى بىلەن پاك قىلغىن، كۆڭلۈمنى پۈتكۈل رەقىبىلەردىن خالىي قىلغىن.

مەست ئەيلەپ ھۇشۇم ئال، قىلغىل خۇمارىدى خەلاس،

ھەم خۇمارى ئۆزلۈكىدىن ئىت ھەم پەردەئى پىنداردىن.

يېشىمى: مەست قىلىپ ھۇشۇمنى يوقات، خۇماردىن خالاس قىل. ھەم ئۆزلۈك خۇمارىدىن ھەم كىيىم پەردىسىدىن قۇتۇلدۇرغىن.

ھەجرىنىڭ ئەندۈھىدىن بولدى كۈزۈم يىغلاپ بەسىر،

كاشكى بولغاي ئەدى بىينا كۈزۈم دىيىداردىن.

يېشىمى: ھىجران قايقۇسىدا كۆپ يىغلاپ، كۈزۈم تۇتۇلدى؛ كاشكى ئۇنىڭ دىيىدارىغا مۇيەسسەر بولسام، بۇ ھالدا، كۈزۈم روشەنلەشكەن بولاتتى.

گەر بەھار ئۆتكەچ تولا سارغارسا يىراقلا نە تاڭ،

سارغارىپ يۈز غەم بىلەن بولسە جۇدا غەمخاردىن.

يېشىمى: باھار ئۆتكەندىن كېيىن، يىراقلارنىڭ سارغىيىشى ئەجەپلىنەرلىك ئەمەس، چۈنكى غەمخورىدىن ئايرىلغان كىشىنىڭمۇ چىرايى غەم بىلەن سارغىيىپ كېتىدۇ ئەمەسمۇ؟

ۋەسل قەردىن بىلمەگەنگە ھەجر ئوتى پاداش ئەمىش،

بولما نەۋمىد، ئەي زۇھۇرىي، بۇرنا سۆيگەن ياردىن.

يېشىمى: ئەي زۇھۇرىي، ھىجران ئوتى ئازابى ۋىسالنىڭ قەدرىنى بىلمەگەنلەر ئۈچۈن مۇكا پاتمىش. شۇڭا سۆيگەن يارىڭدىن ئۈمىدسىزلەنمە.

جۇلا

ئەي پەرى رۇخسارلار، بىزگە نىگاھ ئەيلەپ ئۆتۈڭ،

بىر نەزەر بىرلەگەندىن پادىشاھ ئەيلەپ ئۆتۈڭ.

يېشىمى: ئەي پۇرى يۈزلۈك، ماڭىمۇ نەزەر سېلىپ ئۆتۈڭ: «لەپپىدە» بىر قاراپ قويۇش بىلەن، مەن گادايىنى پادىشاھ ئەيلەپ ئۆتۈڭ.

گەرچە ئۆتكەندە كىرەرسىز كۆپ كىشىنىڭ قانىنا،

بۇ گەدا كۆڭلى ئۈچۈن مۇنچە گۇناھ ئەيلەپ ئۆتۈڭ.

يېشىمى: دەرۋەقە ھەر ئۆتكىنىڭىزدە نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ قېنىغا كىرىسىز (خەقلەر نامەھرەم كۆزى بىلەن سىزگە قارايدۇ)، مەن گادايىنىڭ كۆڭلى ئۈچۈن، مۇنچىلىك گۇناھنى قىلىپ ئۆتۈڭ.

خارلىق ھەددىدىن ئاشۇرماڭ، چۈنكى ئىززەت يولدادۇر،

ئاتىغىز نەئىلىنىدە بىزنى خاكى راھ ئەيلەپ ئۆتۈڭ.

يېشىمى: خارلاشنى چېكىدىن ئاشۇرىۋەتمەڭ، چۈنكى قاتتىقلىق دېگەنمۇ ئۆز يولىدا بولغىنى تۈزۈك. مېنى ھېچ بولمىسا، ئېتىڭىزنىڭ تۇۋىقى ئاستىدىكى يول توپسىچىلىك كۆرۈپ ئۆتۈڭ.

ھەر قاچان جان بەرسەم ئول قەددۇ ئاغىز يادى بىلە،

ئەي مۇھىبلار، تۈرىيەتم ئۈستىدە ئاھ ئەيلەپ ئۆتۈڭ.

يېشىمى: ئەي دوستلار، ناۋادا ئۇنىڭ قەددى - قامىتى ۋە لېۋىنى ئەسلەش بىلەن ئۆلۈپ كېتىپ قالسام، قەبرەم يېنىدىن ئۆتكەندە، بىر «ئاھ» ئۇرۇپ قويۇڭلار.

ھەر نەچچەكم، سىزگە زەھمەتتۇر، زەكاتى ھۈسن ئۈچۈن،

ئىلتىفاتى لۇتقى سارى گاھى گاھ ئەيلەپ ئۆتۈڭ.

يېشىمى: سىزگە ھەرقانچە زەخمەت يەتسىمۇ، ھۆسنىڭىزنىڭ زاكىتى ئۈچۈن، لۇتقىغا ئا - سىرا تاشلاپ ئۆتۈڭ.

سەنەم

بىرىنچى ئاھاڭ

باغدا بىر گۈل بار ئەدى، شاخىدا بۇلبۇل سايرادى،

ئەجەب خۇدانىڭ تەقدىرى يارىنى مەندىن ئايرىدى.

يېشىمى: باغدا بىر گۈل بار ئىدى، شېخىدا بۇلبۇل سايرىدى، ئاللاھنىڭ تەقدىرى ئەجەبمۇ يارىنى مەندىن ئايرىۋەتتى.

بۇلبۇل دەگەن بىر قۇشتۇر، سايراسا ئۇنى خۇشتۇر،

بەش گۈللۈك شۇ ئالەمدە يار بىلەن كۆڭۈل خۇشتۇر.

يېشىمى: «بۇلبۇل» دېگەن بىر قۇشتۇر، سايرىسا ئۇنى خۇشتۇر، تۆت كۈنلۈك شۇ ئالەمدە يار بىلەن كۆڭۈل خۇشتۇر.

ئىزدەمەس كۆڭلۈم مەنىڭ بار ئىزلەگەننىڭ يارى بول،

كىم سەنى يارىم دەسە، بارىپ شۇنىڭ گۈلزارى بول.

يېشىمى: مېنىڭ كۆڭلۈم يار ئىزدەيدۇ، چۈنكى مېنىڭ يارىم بار؛ سەن ئىزدىگەن، كۆيگەن ئادەمنىڭ يارى بول، كىم سېنى «يارىم» دېسە، سۆيسە، ئاندىن بېرىپ شۇنىڭ گۈلزارى بولساڭ بولىدۇ.

خۇش بەخت - سەئادەتتۇر، كىشى جانانىغا يەتسە،

چەككەپ جەۋرۇ - جافالارنى كۆزى مەستانەغە يەتسە،

يېشىمى: ئىنسان جەبىر - جاپالارنى چەكسىمۇ، كۆزى سۆيگەن يارىنى كۆرسە، ئاخىردا ئۇ جانانىنىڭ

ۋىسالىغا يەتسە، بۇ - خۇش بەخت - سەئادەتتۇر.

ئىككىنچى ئاھاڭ

ئەي يۈزى نەسرەن، قامەتى شەمشاد،

نەچە قىلۇرسەن جانىمە بىيىداد.

يېشىمى: ئەي يۈزى نەسرەن، قامەتى شەمشادقا ئوخشايدىغان يار، جېنىمغا نېمانچە زۇلۇم سالىسەن؟

سەن كەبى پۇركار، شىۋەسى بىسىار،

بىلمەدى، ئەي يار، ھىچبىر كىشى ياد.

يېشىمى: ئەي يار، سەندەك تەجرىبىلىك، خۇلقلىق ۋە ناز - ئىستىغنالىق ئىنساننى تېخى ھېچ كىشى بىلىپ يەتمەيدى.

جەۋرىدە نادىر، زۇلۇمدا ماھىر،

ئىشۋەدە قادىر، غەمزەدە ئۇستاد.

يېشىمى: جاپا سېلىشتا نادىر، زۇلۇم قىلىشقا ماھىر، ناز - خۇلق قىلىشقا قادىر، غەمزىگە ئۇستا.

يارنىڭ غەمىدىن، ھەجر ئەلەمىدىن،

سەبىر كەمىدىن نالەيۇ فەرياد.

يېشىمى: يارنىڭ غەمىدىن ئايرىلىش ئازابىدىن، سەۋر - تاقەتنىڭ كەملىكىدىن داد - پەرياد!

بابۇرى بىدىل، ئەي بۇتى قاتىل،

جەۋرۇڭغا مايىل، زۇلمۇڭغا مۇتئاد.

يېشىمى: ئەي مۇتلەق گۈزەل سەنەم، شەيدا ئاشىنىڭ بابۇر جەبرىگە خۇشتار، زۇلمۇڭغا كۈنۈك.

چوڭ سەلىقە

بۇ ئەلدە باردۇر ئىككى مەھپەيكەر،

بىرى قەندۇ بىرىسى شەھدۇ شەكەر.

يېشىمى: بۇ ئەلدە ئىككى ئاي يۈزلۈك بار: بىرى قەندەك، يەنە بىرى ھەسەل بىلەن شېكەرەك.

بىرىنىڭ ئارەزى خۇرشىدى تابان،

بىرىنىڭ كۆزلەرى كۇففارى خەيبەر.

يېشىمى: بىرىنىڭ رۇخسارى نۇرلۇق قۇياشتەك؛ يەنە بىرىنىڭ كۆزلىرى خەيبەر كۇپپارلىرىنىڭكىدەك

قايقارا.

بىرىنىڭ زۇلفۇ خالى دانەيۇ دام،
 بىرىنىڭ قامەتى سەرۋۇ سەنەۋبەر.
 بېشىمى: بىرىنىڭ چېچى گويىكى توزاق، مېڭى نوقۇت دانىسىدەك چوڭ؛ يەنە بىرىنىڭ قامىتى سەرۋى بىلەن
 سەنەۋبەردەك گۈزەل.

بىرىنىڭ لەبلەرى ياقۇتى سىراپ،
 بىرىنىڭ تىشلارى پاكىزە گەۋھەر.
 بېشىمى: بىرىنىڭ لېۋى سۈزۈك ياقۇت؛ يەنە بىرىنىڭ چىشلىرى پاكىزە گۆھەر.

بىرىنىڭ غەبغەبىدۇر سىيى سىيىمىن،
 بىرىنىڭ ئىكى بادامى مۇقەششەر.
 بېشىمى: بىرىنىڭ مەڭزى ئاق ئالمىدەك چىرايلىق؛ يەنە بىرىنىڭ ئىككى قاپىقى بادەمدەك يارىشمىلىق.

بىرى سۇلتانى ئىقلىمى مەلاھەت،
 بىرى ھۈسنى ئەلىدە خاقانى قەيسەر.
 بېشىمى: بىرى گۈزەللىك ئىقلىمىنىڭ سۇلتانى؛ يەنە بىرى ھۈسنى ئېلىنىڭ بۈيۈك خاقانى.

بىرىنىڭ غەمزەسى جەرراھى ئۇستاد،
 بىرىنىڭ كىرەكى ئالماسۇ خەنجەر.
 بېشىمى: بىرىنىڭ غەمزىسى ئۇستا جەرراھىنىڭ پىچىقىدەك ئۆتكۈر؛ يەنە بىرىنىڭ كىرەكى ئالماس ۋە
 خەنجەردەك كەسكۈر.

بىرىنىڭ ئىكى قاشدۇر ياڭى ئاي،
 بىرىنىڭ تەلئەتدۇر ئەيدى ئەكبەر.
 بېشىمى: بىرىنىڭ ئىككى قېشى خۇددى يېڭى چىققان ئاي؛ يەنە بىرىنىڭ رۇخسارى - تەلەتى بايرام چىراي.

بىرىگە چاكارۇ بەندە ئاتايى،
 بىرىگە خادىمۇ دائىمىي كەمتەر.
 بېشىمى: ئاتايى بىرىگە چاكار ۋە قۇل؛ يەنە بىرىگە ھەمىشە بولىدۇ پۇت - قول.

كىچىك سەلىقە
 بىرىنچى ئاھاڭ

دەھرنىڭ شەكلىنى كۆركىم، بولدى ھالى ئۆزگەچە،
 بىلمان، ئايا، بارمۇدۇر ئانىڭ خەيالى ئۆزگەچە.
 بېشىمى: جاھاننىڭ قىياپىتىگە قارا، ئەھۋالى ئۆزگىرىپ كەتتى؛ يا ئۇنىڭ باشقىچە خىيالى بارمىدۇ، بۇنى
 بىلەلمىدىم.

تەقۋا ئەيلەپ دەير ئارا يول تاپمادۇق، كەل، ئەي رەفىق،
 مەست ئولۇپ مەيخارەلەر يەڭلىغ بارالى ئۆزگەچە.
 بېشىمى: تەقۋادارلىق قىلىپ، مەيخانغا يېقىن بولمىدۇق. ئەي دوست، كەل، مەست بولۇپ، مەيخورلاردەك
 باشقىچە يول تۇتايلى.

ئەي مۇسەۋۋىر، سەھۋ ئەيلەپ قىلما تەسۋىردىن خەيال،
 كۆزۈ قاشى ئۆزگە ئانىڭ، خەتتۇ خالى ئۆزگەچە.
 بېشىمى: ئەي رەسسام، ئۇنىڭ كۆز - قاشلىرى باشقىچە، مېيىق ۋە مېڭى ئۆزگەچە، سەۋەنلىك قىلىپ،
 سۈرىتىنى خاتا سىزىپ قويىمىغىن.

بۆلەۋەسلەر غەمىنى ئەيلەپ كەلگە، ئەھبابكىم،
 تەلمۈرۈپ ئوتۇرسىدا ئانىڭ تۇرالى ئۆزگەچە.
 بېشىمى: ئەي دوستلار، ھەۋاسكارلارغا خاس ئوي - پىكىر بىلەن كېلىڭلاركى، ئۇنىڭ ئۇدۇلىدا باشقىدىن
 تەلمۈرۈپ تۇرايلى.

تاب كەلتۈرمەس نەزەر ھۆسنى جەھان ئاراسىغا،
 ياشۇرۇن كۆپ پەردە كەينىدىن قارالى ئۆزگەچە.
 بېشىمى: جاھاننى چاقىتقۇچى ھۆسن - جامالىغا بىۋاستە قارىساق، كۆز بەرداشلىق بېرەلمەيدۇكى، جىق
 پەردىلەرنىڭ كەينىدە تۇرۇپ، يوشۇرۇنچە قارايلى.

سارغارىپ گاهى قىزارىپ مېھرۇمەھ بىر ھال ئەمەس،
 ئەيلەمىش ئانى ئىزارى ئىنسىئالى ئۆزگەچە.
 بېشىمى: قۇياش بىلەن ئاي بەزىدە سارغىيىپ، بەزىدە قىزىرىپ، بىر خىل تۇرمايدۇكى، يار رۇخسارنىڭ
 گۈزەللىكى كەلتۈرگەن خىجىللىق ئۇلارنى ئاشۇنداق قىلىپ قويغانمىش.

ئىشقى ئارا قەدر ئىستەسەڭ بىياك بولىكىم، ئۆزگەدۇر،
 ئەھلى تەۋا ئاندا، رىندى لا ئۇبالى ئۆزگەچە،
 بېشىمى: ئاشىقلىقتا قەدىر - قىممەت تاپاي دېسەڭ، قورقماس بولىكى، ئۇ يەردە تەقۋادارلار باشقىچە،
 جېنىدىن تويغانلار باشقىچە بولىدۇ.

قىلسا كۆز غارەت كۆڭۈلنى، يۈز قىلۇر ئۆرتەرگە جەھد،

زۇلۇ ئاڭا تەقۋىيە ئەيلەپ جىسمى دالى ئۆزگەچە.

بېشىمى: كۆز كۆڭۈلنى ئوۋلىۋالسا، يۈز ئۇنى ئۆرتە شەك تىرىشىدۇ، چاچ ئۇلار (كۆز بىلەن يۈز) نى قوللاپ قۇۋۋەتلەيدۇ- دە، نەتىجىدە، ئاشىقنىڭ گەۋدىسىنى دال (د) ھەرىدەك ئېگىۋېتىدۇ.

دەھر ھەر چەند كۈلسە، ئەرشىي، سەن سارى بىل زەھرخەند،

بارمۇ جان قەسدىن قىلۇردىن ئىھتىمالى ئۆزگەچە.

بېشىمى: ئەي ئەر شىي، زامان ھەرقانچە كۈلگەن بىلەن ساڭا كەلگەندە زەھرخەندىلىك قىلىدۇ، ئۇنىڭ جاننى قەستلەشتىن باشقىچە ئېھتىمالمۇ بارمۇ؟ بۇنى بىلىپ باق.

ئىككىنچى ئاھاڭ

يۈزۈڭنى كۆردۈم، ئەي، خۇرشىدى تابان،

دەمەن خۇرشىدى تابان، نۇرى ئىيمان.

بېشىمى: ئەي، سېنىڭ يۈزۈڭ نۇرلۇق قۇياشتۇر، قۇياشلا ئەمەس، بەلكى ئىماننىڭ نۇرىدۇر.

مۇسۇلمانزادە بولساڭ رەھىم قىلغىن،

يۇتارمەن فۇرقەتىڭدىن ھەر زەمان قان.

بېشىمى: پىراقىڭدا دائىم قان يۇتۇۋاتىمەن، مۇسۇلمان بالىسى بولساڭ، ماڭا رەھىم قىلغىن.

قىلۇر ھەسرەت بىلەن يۈز ئافەرىنلەر،

ئەگەر كۆرسە يۈزۈڭنى ماھى كەنئان.

بېشىمى: ئەگەر كەنئاننىڭ ئېيى (« كەنئاننىڭ ئېيى » ئاتالغان يۈسۈپ ئەلەيھىسسالام) سېنىڭ يۈزۈڭنى كۆرسە، ھەسرەت چەككەن ھالدا، يۈزلەپ ئاپىرىن ئېيتىدۇ.

بىرەر سورساڭ نە بولۇر ئاغرىقىمنى،

سەنڭدەك يوقتۇرۇر دەردىمگە دەرمان.

بېشىمى: ئاغرىقىمغا سېنىڭدەك شىپالىق يوقكى، مېنى يوقلاپ، ئاغرىقىمنى بىرەر قېتىم سوراپ قويساڭ نېمە بولار؟

ئەگەر ھەجرىڭدە ئۆلسەم، ئاي پەرىزاد،

ئىچىڭ ئاغرىپ بولۇرسەن سەن پۇشەيمان.

بېشىمى: ئەي پەرىزات، ئەگەر سېنىڭ جۇدالىقىڭدا ئۆلۈپ كەتسەم، ئىچىڭ ئاغرىپ پۇشايمايغا قالسىەن.

سەنڭدەك ياخشىلىقتا يوق جەھاندا،

يامانلىقىدا مەنىڭدەك يوقتۇر، ئەي جان.
يېشىمى: ئەي جان، جاھاندا سېنىڭدەك ياخشى يوق، مېنىڭدەك يامان يوق.

ئوشۇل گۈندىنكى كۆردۈم ئارەزىڭنى،
بولۇپمەن قۇللارڭغا بەندە فەرمان.
يېشىمى: يۈزۈڭنى كۆرگەن ئاشۇ كۈندىن باشلاپ، قۇللىرىڭنىڭ پەرمانىنى تۇتۇپ كېلىۋاتىمەن.

ئالپسەن تاقەتۇ سەبرۇ قەرارىم،
يۈرەككە تاكى قويدۇڭ داغى ھىجران.
يېشىمى: يۈرىكىمنى قاچان ھىجران دېغىدا قويدۇڭ، شۇندىن باشلاپلا، مەندىن سەۋر، تاقەت ۋە تىنچلىق
دېگەنلەرنى ئېلىپ كەتتىڭ.

قەلەندەر تا تىرىكدۇر بۇ جەھەندەر،
قىلۇر ۋەسفىڭ سەنىڭ، ئەي ماھى دەۋران.
يېشىمى: ئەي دەۋراننىڭ ئېيى، قەلەندەر بۇ جاھاندا ھاياتلا بولىدۇكەن، سېنىڭ تەۋسىيە - تەرىپىڭنى
قىلىدۇ.

كىچىك سەلىقە چۈشۈرگىسى

دەھر ھەر چەند كۈلسە، ئەرشىي، سەن سارى بىل زەھەر خەند،
بارمۇ جان قەسدىن قىلۇردىن ئىھتىمالى ئۆزگەچە.
يېشىمى: ئەي ئەرشىي، جاھان ھەرقانچە كۈلگەن بىلەن، ساڭا كەلگەندە زەھەر خەندىلىك قىلىدۇ. ئۇنىڭ
جاننى قەستلەشتىن باشقىچە ئېھتىمالمۇ بارمۇ؟ بۇنى بىلىپ باققىن.

پىشرەۋ بىرىنچى ئاھاڭ

باغدا ئاچىلدى بىر تۈپ قىزىلگۈل،
سايرادى شاختا مەستانە بۇلبۇل.
يېشىمى: باغدا بىر تۈپ قىزىلگۈل ئېچىلدى، شېخىدا مەستانە بۇلبۇل سايرىدى.

باغدا قىزىلگۈل ھەرجايدا بولماس،
ھەرجايدا بولسا سەنىڭچە بولماس.
يېشىمى: قىزىلگۈل دېگەن باغنىڭ ھەممە يېرىدە بولىۋەرمەيدۇ، قەيەردە بولمىسۇن، ساڭا يەتمەيدۇ.

كۆردۈم يۈزۈڭنى ھەيرانە بولدۇم،
ئەقلۇ ھۇشۇمدىن بىگانە بولدۇم.
يېشىمى: يۈزۈڭنى كۆرۈپلا، سېنىڭ ھەيرانىڭ بولدۇم، ئەقىل - ھۇشۇمدىن بىگانە بولدۇم.

ھەيرانە قىلغان ئايدەك يۈزۈڭدۇر،
مەستانە قىلغان شېرىن سۆزۈڭدۇر.
يېشىمى: ھەيرانىڭ قىلغان ئايدەك يۈزۈڭدۇر، مەستانە قىلغان شېرىن سۆزۈڭدۇر.

ئىككىنچى ئاھاڭ

مەرۋايىت ئەسلى نەرسە ئىنجۇ - مارجان ئىچىدە،
يارىم ماڭا گۈل تۇتتى خەلقى ئالەم ئىچىدە.
يېشىمى: ئۇنچە - مارجان ئىچىدە، مەرۋايىت ئېسىل نەرسىدۇر. يارىم ماڭا خەلقىئالەم ئالدىدا گۈل تۇتتى.

ئەي خۇشتارمەن - ئۇ، خۇشتارمەن.
يارىم ماڭا گۈل تۇتتى خەلقى ئالەم ئىچىدە.
يېشىمى: يارىمنىڭ خەلقىئالەم ئالدىدىلا ماڭا گۈل تۇتقىنىغا بەك خۇش بولدۇم.

گۈلنى مەن ئالاي دەسەم گۈل تىكەننىڭ ئىچىدە،
گۈلگە مەيلىم بار ئەدى گۈل بەدەننىڭ ئىچىدە..
يېشىمى: گۈلنى مەن ئۈزۈۋالاي دېسەم، گۈل تىكەننىڭ ئارىسىدا تۇرۇپتۇ. گۈلبەدەنلەرنىڭ ئىچىدە، گۈلگە مەيلىم بار ئىدى.

ئەي خۇشتارمەن - ئۇ، خۇشتارمەن،
گۈلگە مەيلىم بار ئەدى گۈل بەدەننى ئىچىدە.
يېشىمى: گۈلبەدەنلەرنىڭ ئىچىدە، گۈلگە مەيلىم بار ئىدى، چۈنكى مەن ئۇنىڭغا بەك خۇشتار ئىدىم.

ئۈچىنچى ئاھاڭ

گۈل كۆرۈپ گۈلزاردا مەن ساڭا ھىچ ئوخشاتمايدىم،
تاللاپ سۆيگەن يارىمسەن باشقاغا قاش ئاتمايدىم.
يېشىمى: گۈلزاردا گۈللەرنى كۆرۈپ، ھېچقايسىسىنى ساڭا ئوخشاتمايدىم. تاللاپ سۆيگەن يارىمسەن، باشقىغا قاش ئاتمايدىم.

يارنى يار دەمدۇر كىشى، ياماننى يار دەمدۇر كىشى،
ياخشى يار ياندا تۇتۇپ، ياماننى خاھلامدۇر كىشى.

يېشىمى: ئىنسان يارنى يار دەمدۇ؟ ياكى ياماننى يار دەمدۇ؟ ياخشى يار ياندا تۇرغان يەردە، ياماننى خاھلامدۇ؟

ئاتخاننىڭ ئالدىدا ئالا ئاتنىڭ تۇياقى،

بىزنىڭ قاراقاش يارنىڭ مەخمەل تاشتۇر تۇماقى.

يېشىمى: ئاتخاننىڭ ئالدىدا ئالا ئاتنىڭ تۇياقى ئىزى تۇرىدۇ. مېنىڭ قاراقاش يارمى مەخمەل تاشلىق تۇماق كىيىپتۇ.

مەخمەل تاش تۇماقنى قىستۇرۇپ بۇزۇپ ئەتمە،

بۇ ئالەم ئۇزۇن ئالەم ئۈمىدىنى ئۇزۇپ ئەتمە.

يېشىمى: مەخمەل تاشلىق تۇماقنى قىستۇرۇپ كىيىپ بۇزۇۋەتمە، بۇ ئالەم ئۇزۇن ئالەم ئۈمىدىنى ئۇزۇۋەتمە.

قاشىڭنى قارا دەيدۇر قەلەمدىن ئايرىيالمايمەن،

باغلانغان ساڭا رىشتىم، سەندىن ئايرىلالمايمەن.

يېشىمى: قېشنىڭ شۇ قەدەر قارا ئىكەنكى، قەلەم سىياھىدىن ئايرىيالمايمەن؛ رىشتىم ساڭا باغلانغان، سەندىن ئايرىلالمايمەن.

يارنىڭ كىيگەن كۆينەكى قىزىل دۇردۇن تاۋاردۇر،

شۇ يارىدىمىدىن ئايرىلسا، ئۆلمەك ماڭا رەۋادۇر.

يېشىمى: يارنىڭ كىيگەن كۆينەكى قىزىل دۇردۇن - تاۋاردۇر، شۇ يارىدىمىدىن ئايرىلسام، ئۆلمەك ماڭا رەۋادۇر.

تەئەككىد

ئەي نەسىمى سۆيىدەم، مەندىن نىگارمىغا سەلام،

ئول ساچى سۈنبۇل، يۈزى گۈل، نەۋبەھارمىغا سەلام.

يېشىمى: ئەي تاڭ شامىلى، ئۇ سۈنبۇل چاچلىق، گۈل يۈزلۈك، باش باھاردەك يېقىملىق نىگارمىغا مەندىن سەلام.

لەبلەرى قەندۇ گۈلابۇ سۆزلەرى شەھدۇ شەراب،

غەمزەسى مەستانە، ئول كۆزى خۇمارمىغا سەلام.

يېشىمى: لەۋلىرى قەنت بىلەن گۈلاب، سۆزلىرى ھەسەل بىلەن شاراب، غەمزىسى مەست قىلغۇچى ئۇ خۇمار
كۆزلۈكۈمگە سالام.

جان نىسار ئەتسەم كەرەك بادى سەھەر، دىك ئاللىدا،
بەندەدىن ھەر گاھكى ئەلتۈر بولسا يارىمغا سەلام.
يېشىمى: قاچانكى تاڭ شامىلى مەن قۇلدىن يارىمغا سالام يەتكۈزسە، ئۇنىڭ ئالدىدا تىك تۇرۇپ،
جېنىمنى پىدا قىلسام ئەرزىيدۇ.

بوستانى ھۈسنۇ لۇتقى خۇلق ئىچىندە سەۋناز،
ئول سەۋەر جانىدەك، ئەزىزىم، ئىختىيارىمغا سەلام.
يېشىمى: ھۈسن بوستانى، مەرھىمىتى ۋە خۇلقى بويىچە ئاجايىپ يېتىشكەن ۋە كېلىشكەن ئۇ جانىدەك
سۆيۈملۈك، ئىختىيارىمنى ئالغۇچى ئەزىزىمگە سالام.

تابۇغۇڭدا نەچەكمى ئەرز ئەيلەدى ھالىن گەدا،
دەمدەڭ بىرگۈنكى، مىسكىن خاسارىمغا سەلام.
يېشىمى: گەدائى ھۇزۇرۇڭدا قانچە قېتىملاپ ئۆز ھالىنى ئېيتقان بولسىمۇ، بىرەر قېتىم «بىچارە
خاكسارىمغا سالام» دېمىدىڭ.

داستان بىرىنچى داستان

سۆيۈملۈك ھەمدەممىم، ئەي ۋەفادارىم،
تازە نەۋ جەۋانىم، ھالىڭ نە بولدى؟
رەفىقىم، مۇنىسىم، ئەيشىم، مەدارىم،
كۆز نۇرۇم، غەمخارىم، ھالىڭ نە بولدى؟
يېشىمى: ئى سۆيۈملۈك ھەمنەپەس ۋاپادارىم، غەيۇر سۇباتلىق يارىم، مەسلەكەد شىم، سىرداش دوستۇم،
ھاياتىم، كۆز نۇرۇم، غەمگۈزارىم ئەھۋالىڭ قانداق؟

كۆزۈڭدۈر ئوت كەبى، جىسمىڭدۈر بىمار،
ۋۇجۇدۇڭ سىمابىتەك تىترەر بىقەرار،
ئەي يارى ۋەفادار، ئەيلەگىل ئىزھار،
كۆزلەرى مەستانىم ھالىڭ نە بولدى؟
يېشىمى: كۆزۈڭدىن ئوت چاقناپ تۇرىدۇ، تېنىڭ كېسەلچان، ۋۇجۇدۇڭ سىمابىتەك ئىختىيارىسىز تىترەپ
تۇرىدۇ. ئى مەستانە كۆزلۈك ۋاپادار يارىم، ئەھۋالىڭنى ئىزھار قىلغىن، زادى نېمە بولدىڭ؟

فندا بولسۇن ساڭا بۇ شىرىن جانىم،
بىر زەمان كۆرمەسەم ئۆرلەر فىغانىم،
ياشىمدا تاجىمىسەن، روھى رەۋانىم،
يارى مېھرىبانىم ھالىڭ نە بولدى؟

يېشىمى: بۇ شېرىن جېنىم ساڭا پىدا بولسۇن، بىردەم كۆرمىسەم پىدىغانىم ئۆرلەپ قالىدۇ. سەن مېنىڭ
يېشىمدىكى تاجىمىسەن، ۋۇجۇدۇمدىكى جانلىق روھىمىسەنكى، ئى مېھرىبان يارىم، ساڭا نېمە بولدى؟

ئەۋەلدە ئاتامدىن قالماغان بولسام،
غەرىبلىق كويىدا يۈرمەگەن بولسام،
سەنى بۇ ھەسرەتتە كۆرمەگەن بولسام،
خەتەرلىك كارۋانىم ھالىڭ نە بولدى؟

يېشىمى: باشتا ئاتامدىن يېتىم قالمىغان بولسا، مۇساپىرلىق كوچىسىدا يۈرمىگەن بولسام، سېنى بۇ
ھەسرەتلىك ھالدا كۆرمىگەن بولسام، كاشكى. ئى، خەتەردە قالغان كارۋانىم ساڭا نېمە بولدى؟

شاھ سەنەۋبەر دەرلەر: باغرىم ئەزىلدى،
ماڭا ھەقدىن مۇنداق قىسمەت يازىلدى،
ۋاقتىم يەتپ جان تەنىمدىن ئۆزۈلدى،
يۈسۈفى كەنىئانىم ھالىڭ نە بولدى؟

يېشىمى: شاھ سەنەۋبەر ئېيتىدۇ: مېنىڭ ھەقىقەتەن يۈرىكىم ئېزىلدى؛ ئاللاھتىن ماڭا مۇشۇنداق
قىسمەت پۈتۈلگەن ئوخشايدۇ؛ گويا ئەجلىم توشۇپ، جان تەندىن چىقتىكى، ئى، كەنىئانلىق يۈسۈفۇم، ئەۋالىڭ
قانداق؟

نىگارم ئىشقىدا ئۆرتەندى جانىم،
دىلىم كۆيدى، تىلىم كەلدى نەۋاغا.
ئۇنى كۆرگەنچە مەن، يوقتۇر مەجالىم.
نەۋا ئەيلەپ تۆكەي ياشىم خۇداغا.

يېشىمى: نىگارمىنىڭ مۇھەببىتىدە جېنىم ئۆرتەندى؛ يۈرىكىم كۆيۈپ، تىلىم زارلاشقا باشلىدى؛ ئۇنىڭ
ۋىسالىغا يەتكىچە بەرداشلىق بېرەلمىگۈدەكمەن، ئەمدى، نالە - ناۋا قىلىپ ياش تۈكۈپ، ئاللاھقا يىغلاي.

ئۇنىڭ ئىشقى مەنى قىلدى خەرابە،
يۈرەك - باغرىم كۆيۈپ بولدى كەبابە.
ساڭا قۇربان قىلاي بۇ تەندە جانە،
بۇ ئەرزىمنى دەگىل قاشى قاراغا.

يېشىمى: ئۇنىڭ مۇھەببىتى مېنى خاراپ قىلدى، يۈرىكىم كۆيۈپ كاۋاپ بولدى؛ بۇ تېنىمدىكى جېنىمنى
ساڭا قۇربان قىلاي، بۇ ئەرزىمنى قاراقاش يارىمغا قويغىن.

سەبا يەتكۈز مەنىڭ يۈتكەن كىشىمنى،

خۇداغە يىغلاسام ئوڭلار باشىمنى.

ساماندەك سارغارىپ تۆكتۈم ياشىمنى،

سەبا يەتكۈز سۆزۈم ئول دىلرەباغا.

يېشىمى: ئى تاڭ شامىلى، مېنىڭ جۇدا بولغان كىشىمنى كەلتۈر؛ ئاللاھقا يىغلاسام، بېشىمنى ئوڭلاپ قويار؛ ساماندەك سارغىيىپ، يىغلاپ ياش تۆكتۈم. ئى تاڭ شامىلى، مېنىڭ دېگەنلىرىمنى ئۇ دىلرەباغا يەتكۈزۈپ قوي.

جاناندىن ئايرىلىپ مەستانە بولدۇم،

ئۇنىڭ ئىشىقىدا مەن دىۋانە بولدۇم.

كۆيۈپ مەن شامىدا پەرۋانە بولدۇم،

غەرىبلىقتا دەدىم ئەرزم سەباغا.

يېشىمى: جاناندىن ئايرىلىپ مەستانە بولدۇم، ئۇنىڭ مۇھەببىتىدە ساراڭ بولۇپ قالدىم؛ مەن ئۇنىڭ مۇھەببەت شامىنىڭ پەرۋانسىمەن؛ مۇساپىرچىلىقتا، بۇ ئەرزمىنى تاڭ شامىلىغا ئېيتتىم.

غەرىبلەرنىڭ يەتمىلىكىدە خەيالى،

نەچۈك بولغاي فەررۇخنىڭ ئەمدى ھالى.

كۆڭۈلنى يارۇتار مەھبۇب ۋىسالى،

غەرىبلىقتا ئەجەب قالدۇم بەلاغا.

يېشىمى: غېرىپ - مۇساپىرلار يېتىمچىلىكتە خىيال بىلەنلا ياشايدۇ، غەررۇخنىڭ ئەھۋالى ئاقىبەتتە قانداق بولار؟ كۆڭۈلنى سۆيگەن يارنىڭ ۋىسالى يورۇتىدۇ؛ ھەي، مۇساپىرچىلىقتا، ئەجەب بىر مۇھەببەت بالاسىغا قالدىم.

ئۈچىنچى داستان

شاھىم بىزنىڭ ئەلۇ يۇرتىنىڭ،

خۇش ئۆتەدۇر ياز - قىشلار.

خۇشال ئۆتەر ھەبىرى چاغى،

ئويناپ كۈلۈشتۈر ئىشلار.

يېشىمى: ئى پادىشاھىم، بىزنىڭ ئەل - يۇرتىنىڭ ياز - قىش پەسىللىرى تولىمۇ ياخشى ئۆتىدۇ؛ خەلقنىڭ كەيپى چاغ، قىلىدىغان ئىشلىرى ئويناپ كۈلۈشتۈر، خالاس.

باغدا پىشار تاغاچلار،

مەيۋەلىكدۈر ياغاچلار.

بىزنىڭ ئەلدە يوق ئاچلار،

فەراۋاندۇر يەمىشلەرى.

يېشىمى: باغلاردا شاپتۇل - توغاچلار پىشىپ تۇرىدۇ، دەرەخلىرىنىڭ ھەممىسى مېۋىلىك دەرەخلەردۇر،
بىزنىڭ ئاچ - زار قالغان ئادەم بولمايدۇ، يەل - يىمىشلىرى بەك مول.

يىگىتلەرنىڭ يۈرۈشلەرى،

رۇستەمچە بار ئۇرۇشلار،

ئىسغەھانچە قىلىچلار،

چاقىن كەبى چاپىشلار.

يېشىمى: بىزنىڭ ئەل - يۇرت يىگىتلىرىنىڭ ئۆزىگە خاس يۈرۈش - تۇرۇشلىرى بار: مۇشت ئېتىشلىرى
رۇستەمگە ئوخشايدۇ، يېنىدا ئىسغەھانچە قىلىچلىرى بار، ئۇنى چېپىشلىرى چاقماقتەك چەيدەس.

قەرەلەردى ئۆيدە ياتۇر،

قىزلار شۇخ قوشاق قاتۇر،

يىگىتلەرى ئوقيا ئاتۇر.

مەردانەدۇر چالشلار.

يېشىمى: ياشانغانلار ئۆيدە ئارام ئېلىپ ياتىدۇ؛ قىزلىرى شۇخ - شۇخ قوشاقلارنى قاتىدۇ؛ يىگىتلىرى ئوقيا
ئاتىدۇ، مەردانە چېلىش مۇسابىقىلىرىنى قىلىپ تۇرىدۇ.

پەرى قىزلار جەۋلان قىلىپ،

يىگىتلەرنىڭ كۆڭلىنى ئالىپ،

باغ قە كرەر قولىن سالىپ،

جەيرەن كەبى ماخشىلار.

يېشىمى: پەرىدەك گۈزەل يىگىتلەرنىڭ كۆڭلىنى ئوۋلايدۇ؛ باغقا كىرگەندە، قوللىرىنى سېلىپ مېڭىشلىرى
جەيرەنگە ئوخشايدۇ.

كۆرگەننىڭ جانىن داغلاغان،

گويا پەرى دەپ چاغلانغان،

تىلا كەمەرلەر باغلاغان،

ئايغدا كەڭىشلەردى.

يېشىمى: كۆرگەنلەر ئۇلارنى «بەجادیكى پەرى» دەپ چاغلانغان، جانلىرى داغدا قالىدۇ؛ ئۇ قىزلار بەللىرىگە
ئالتۇن كەمەر باغلىۋالغان بولۇپ، ئايغدا كەڭىشلىرى بار.

بەدۇ ئاتلار شۇخ ئويناقلار،

ھەر چاپقاندا كۆكتىن ئاشار،

دۇبال قاقىپ ئۆردەك ئۇچار،

بۇلەند پەرۋازدۇر قۇشلار.

يېشىمى: بىزنىڭ ئەل - يۇرتتا، ئاتلار جۈپ - جۈپتى بىلەن ئويناقلانچىسىپ يۈرىشىدۇ، چاپقاندا، دۈلدۈلدەك كۆكتىن ئاشىدۇ؛ ياۋا ئۆدەكلەر قانات قېقىپ (ئىككى قانتى دەستەك ئۇرۇپ) ئۇچىدۇ، باشقا ئۇچار قۇشلارمۇ كۆكتە پەرۋاز قىلىپ يۈرىدۇ.

ئاپئاق قاردۇر تاغ باشلارى،

ياقۇت - مەرجاندۇر تاشلارى،

باغ، ئەتىزدۇر ھەم قاشلارى،

ئابىھەيات ئاقشالارى.

يېشىمى: بىزنىڭ يۇرتنىڭ تاغ چوققىلىرى قىش - ياز ئاپئاق قارغا پۈركەنگەن؛ تاغلىرى تاش بىلەن ئەمەس؛ ياقۇت - مارجان بىلەن قاپلانغان؛ ئەتراپلىرى باغلار ۋە ئېتىزلىقلار بىلەن ئورالغان؛ ئۆستەك - ئېقىنلىرىدا، ئابىھەيات (تىرىكلىك سۈيى) ئېقىپ تۇرىدۇ.

بۇغداي ناننى، قوي گوشتلىرى،

سۈت گۈرۈنجىدۇر ئاشلارى.

تەييار سەكىز بەھىشتەلىرى،

دۇئا قىلۇر دەرۋىشلەرى.

يېشىمى: خەلقنىڭ يەيدىغىنى بۇغداي نېنى، قوي گوشى، سۈت بىلەن گۈرۈچ ئاساسلىق ئېشى؛ بۇ يەردە، گۇيا جەننەتلەرنىڭ ھەممىسى تەخ - تەيياركى، ئەۋلىيا - دەرۋىشلىرى دۇئا قىلىپ تۇرىدۇ، تېخى.

مەشرەپ

بىرىنچى مەشرەپ

مە مەۋا ساز ئەيلەگەي بۇلبۇل گۈلىستاندىن جۇدا،

ئەيلەمەس تۈتى تەكەللۇم شەكەرستاندىن جۇدا.

يېشىمى: گۈلىستاندىن ئايرىلغان بۇلبۇل قانداقمۇ ناۋا قىلىپ سايرىسۇن؟ ھەمىشە شېكەر بېرىپ تۇرىدىغان جايدىن ئايرىلغان تۈتمۈ سۆزلىمەيدىغۇ.

ئول قۇياش ھەجرىندە قورقارمەن فەلەكنى ئۆرتەگەي،

ھەر شەرىكىم بولۇر ئول ئوتلۇغ ئەفغاندىن جۇدا.

يېشىمى: ئۇ قۇياشنىڭ پىراقىدا چەككەن ئوتلۇق پىغانىمىدىن چاچرىغان ئۇچقۇنلارنىڭ پەلەكنىڭ ئۆرتەپ قويىشىدىن قورقىمەن.

دەمە ھىجرانىمدا چەكمەيسەن فىغانۇ نالە كۆپ،

جىسىم ئەيلەرمۇ فىغان بولغان نەفەس جاندىن جۇدا.

يېشىمى: «مېنىڭ ھىجرانىمدا كۆپرەك نالە - پىغان چەكمەيسەنغۇ» دېمە، نەپەس ۋ جاندىن ئايرىلغان تەن پىغان چېكەلمەيدۇ؟

ھەجر ئۆلۈمىدىن تەلخ ئەمىش، مۇندىن سوڭ، ئەي گەردۇن، مەنى
ئەيلەگىل جاندىن جۇدا، قىلغۇنچە جاناندىن جۇدا.
يېشىمى: جۇدالىق ئۆلۈمىدىنمۇ ئازاپلىق ئىكەن. بۇندىن كېيىن، جاناندىن جۇدا قىلغۇچە جاندىن جۇدا
قىلىۋەتكەن.

بولسا يۈز مىڭ جانىم ئال، ئەي ھەجر، لەكىن قىلماغىل
يارنى مەندىن جۇدا، يا خۇد مەنى ئاندىن جۇدا.
يېشىمى: ئەي ھىجران، يۈزىڭ جېنىم بولسىمۇ ئالغىن، لەكىن يارنى مەندىن، ياكى مېنى ئۇنىڭدىن جۇدا
قىلمىغىن.

ۋەسل ئارا پەرۋانە ئۆرتەندى، ھەمانا بىلدىكىم،
قىلغۇدەكدۇر سۇبھ ئانى شەمئى شەبىستاندىن جۇدا.
يېشىمى: پەرۋانە ۋەسل پەيتىدە كۆيۈۋالدى، چۈنكى تاڭ ئۇنى كېچىنىڭ چىرىغىدىن ھامان
ئايرىۋېتىدىغانلىقىنى بىلىپ قالغانىدى.

بىر ئىيەسىز ئىت بولۇپ ئەردى نەۋائىي يارسىز،
بولماسۇن، يا رەببى، ھەرگىز بەندە سۇلانىدىن جۇدا.
يارسىز نەۋائىي خۇددى بىر ئىگىسىز ئىتقا ئوخشاپ قالغانىدى؛ ئەي پەرۋەدىگار، قۇل دېگەن ھەرگىز مۇ
سۇلتانىدىن ئايرىلىپ قالمىسا بولىدىكەن جۇمۇ.

گۈل - گۈل ئاچىلدى نەزاكەت، نازەنن ئىچكەچ شەراب،
سارغارۇر گۈللەر ھەممە كۆرگەچ جەمالى ئافتاب،
يېشىمى: نازەنن شەراب ئىچىۋېدى، گۈللەر نازاكەت بىلەن ئېچىلىپ كەتتى. ئەمما قۇيا شىنڭ جامالىنى
كۆرگەندە ھەممە گۈللەر سارغىيدۇ.

مۇنچە لەئلىڭنى كۆرۈپ پىنھان بولۇر بەرگ ئىچرەكىم،
سارغارىپ گۈل ئۆزىلەر قىلغاي جەمالىدىن ھىجاب،
يېشىمى: غۇنچە لېۋىڭنى كۆرگەندە، گۈللەر ياپراقلار ئىچىگە يوشۇرۇنۇۋالىدۇ - دە، سارغايغان ھالدا، يۈزىگە
پەردە تارتىپ چىقىپ، ساڭا ئۆزى ئېيتىدۇ.

رەنگ بەرۈر مەيغە قىزىل تەگسە لەئلىدەك لەبلەرى،
ماڭا گەر بولسا بەھەم ئول مەينى مەن ئىچسەم شوراپ.
يېشىمى: ئۇنىڭ ياقۇت لېۋى مەيگە تەگسە، مەينى قىزارتىدۇ. ئەگەر ماڭا نېسىپ بولسا، ئۇ مەينى شوراپ -
شوراپ ئىچسەم دەيمەن.

لەئلىدىن مەي تاپتى رەنگ، رەنگ تاپسا مەندىن نە ئەجەپ،
 رەنگ بەرەنگ مەستانە بولغۇم مەي ئىچىپ مەستى خەراب.
 بېشىمى: مەي ئۇنىڭ لېۋىدىن رەڭ ئالدى، ئەمدى مەندىن رەڭ ئالسا نېمە بوپتۇ؟ مەن ئۇنى ئىچىپ، غەرق
 مەست بولۇپ، رەڭمۇرەڭ مەستانە بولمەن.

جامنى جانىڭ ئۈچۈن بىر قەتلە بەر، ئەي ساقىيا،
 ئارزۇمدۇر يارغا مەي بىرلە گۈل تۇتسام ياساپ.
 بېشىمى: ئەي ساقىي، جامنى جېنىڭ ئۈچۈن يەنە بىر قېتىم بەر، مەيدىن گۈل يىسا ساپ، ئۇنى يارغا تۇتۇش
 مېنىڭ ئارزۇيۇم.

مەن تۇتارمەن، ئۆزگەلەر قىلسا تەمەد جانانە كۆز،
 ئىشقىڭ ئوتى ئەيلەگەن بۇ باغرى بىرياندىنكەباب.
 بېشىمى: باشقىلار جانانغا تەمە بىلەن كۆز تاشلىسا، مەن ئۇنىڭغا ئىشقى ئوتى كۆيدۈرگەن يۈرىكىمدىن
 قىلىنغان كاۋاپنى تۇتمەن.

ئىشقى دەردىدىن نىيازى ئاھۇ ئەفغان ئەيلەسە،
 ئويغانۇر فۇرقەت بىلە بۇلبۇلغا تۈشكەي ئىزتىراپ.
 بېشىمى: نىيازى ئىشقى دەردىدىن ئاھ - پىغان چەكسە، پىراق ئازابىدىكى بۇلبۇلمۇ ئويغىنىپ،
 ئىزتىراپلىققا چۈشۈدۇ.

ئىككىنچى مەشرەپ

بىر كىچىك دىلبەر كۆرۈپمەن قامەتى نازۇكىكىنە،
 غۇنچەلەپ، پەيۋەستە ئەبرۇ، قىپقىزىل ئۆڭلۈكىكىنە.
 بېشىمى: قامەتى نازۇكىكىنە كەلگەن بىر كىچىك دىلبەرنى كۆردۈم. ئۇ غۇنچە لەۋ، قوشۇلماد قاش، قىزىل
 نۇرانە ئۆڭلۈك ئىدى.

گەرچە ياشىدۇر كىچىك، شىرىن لەبى ئەسرۇ سۈچۈك،
 ھەر باقىشىدا كۆزىنىڭ ئىيماسى بىر تۈرلۈكىكىنە.
 بېشىمى: گەرچە ئۇنىڭ يېشى كىچىك بولسىمۇ، تىلى تولىمۇ چۈچۈك ئىدى؛ ھەر بېقىشىدا، كۆزى ئۆزىگە
 خاس بىر خىل ئۇقۇمغا ئىما قىلاتتى.

ئەشكىدەك بىر يەردە تىنماس جىلۋە ئەيلەپ ھەر تەرەق،
 قىرمىزى كۆڭلەك ئىچىدە تور تۆشۈك بۆركۈلۈكىكىنە.
 بېشىمى: تور تۆشۈكلۈك لىپتىك كىيدۈرۈلگەن كۆكسى قىزىل كۆيىنەك ئىچىدە، خۇددى لىغىلداپ تۇرغان
 كۆزى يېشىدەك تىنمىسىز جىلۋە قىلاتتى.

كۈلمۈسۈپ بىر گۈن ماڭا دەدى: «ساڭا رەھىم ئەيلەگۈم»،
 كۆزىدىن بىلدىمكى ئەرمىش ۋەئەسى ئۆتۈرۈككەنە،
 بېشىمى: ئۇ بىر كۈنى ماڭا قاراپ كۈلۈمسىرەپ تۇتۇپ: «ساڭا رەھىم قىلىمەن» دېدى. كۆزىدىن بىلدىمكى،
 ۋەئەسى خېلى - خوپ يالغان ئىدى.

ئاۋمىد ئەردىم بۇ يالغان ۋەئەسىدىن ئەسرۇ كۆپ،
 ياش بالالار ئىچرە كۆردۈم ناگەھان ئەسرۈككەنە،
 بېشىمى: ئۇنىڭ بۇ يالغان ۋەئەسىدىن بەكلا ئۈمىدسىز ئىدىم، توساتتىن ئۇنى ياش بالالار ئارىسىدا،
 مەستخۇش ھالدا كۆرۈپ قالدىم.

ئىختىيار ئەتتىم ئاياغىن ئۆپكەلى، قىلماي قەبۇل،
 سەسكەنەپ قاچتى سەمەندىن سەكرەتەپ چابۇككەنە.
 بېشىمى: ئايىغىنى سۆيۈشكە تەمىشلىۋېدىم، ئۇ قوبۇل قىلماي، سەسكەنەپ قاچتى ۋە ئېتىنى
 چاپتۇرغىنىچە تېزلا كېتىپ قالدى.

چۈنكى كۆردۈم مۇنچە مەكرۇھ شىۋەلەر ئاندىن دەدىم:
 ئەي فۇتۇھىي، ئۇن چىقارماي ئەمدى بولغىل شۇككەنە.
 بېشىمى: ئۇنىڭدىكى مۇنچىۋالا بولمىغۇر قىلىقلارنى كۆرگەندىن كېيىن: «ئەي فۇتۇھىي، ئەمدى ئۇنۇڭنى
 چىقارما، جىم بولغىن» دېدىم.

ئۈچىنچى مەشرەب

قەددىڭدەك باغ ئارا سەرۋى رەۋان يوق،
 رۇخۇمدەك گۈلشەن ئىچرە زەئفران يوق.
 بېشىمى: باغلاردا، قەددىڭدەك گۈزەل ئۆسكەن سەۋرى دەرىخى يوق؛ گۈلشەندە چىرايمدەك سارغايغان زەپىران
 يوق.

لەبىڭدەك ھىچ يوقتۇر لەئلى سىيراب،
 كۆزۈڭدەك شوخى ئاشۇبى جەھان يوق.
 بېشىمى: لېۋىڭدەك سۈزۈك ياقۇت، جاھانغا ئوت ياقىدىغان سېنىڭكىدەك شوخ كۆز ھېچ يەردە يوق.

قاشىڭدەك يوق جەھاندا تىير ئەنداز،
 ئاتارغا بىر مەنىڭدەك ناتەۋان يوق.
 بېشىمى: جاھاندا قېشىڭدەك مەرگەن يوق، ئوقۇڭغا نىشان بولۇشقا يارايدىغان مېنىڭدەك بىر ناتەۋان يوق.

نە ھەدد ئاغزىڭنى بارۇ يوق دەمەككە،

ئانىڭ رەمزىن بىلۈرگە نۈكتەدان يوق.

يېشىمى: ئاغزىڭنىڭ كىچىكلىكىدىن ئۇنى «بار» ياكى «يوق» دېيىشكە كىمنىڭ ھەددى؟ ئۇنىڭ ئىزناسىنى بىلىپ ئايرىيالايدىغان دانىشمەن يوق.

نە ئىمكاندۇر كىشى باغ ئىچرە كىرمەك،

ئاڭا يول كۆرسەتۈرگە باغبان يوق.

يېشىمى: يول كۆرسىتىدىغان باغۋەن بولمىسا، كىشىنىڭ باغقا كىرىشى قانداقمۇ مۇمكىن بولىدۇ؟

مەنىڭ سايىراماغىم گۈلرۇخ ئۈچۈندۇر،

قىلۇرمۇ نالە بۇلبۇل گۈلىستان يوق.

يېشىمى: مېنىڭ سايىرىشىم گۈل يۈزلۈك يار ئۈچۈندۇر؛ گۈلىستان بولمىسا، بۇلبۇل نالە - ناۋا قىلۇرمۇ؟

ھەمە ياخشى خۇيۇڭنى سەرق ئەتۈرگە،

جەھان ئىچرە مەنىڭدەك بىر يامان يوق.

يېشىمى: ھەممە ياخشى خۇيلۇرۇڭنى ئىشلىتىشكە، جاھاندا مەندەك بىر يامان يوق.

بولۇپمەن خەلق ئىچىدە ئانچە بەدىنام،

مەنىڭدەك يەنە رۇسۋايى زەمان يوق.

يېشىمى: خەلق ئارىسىدا نۇرغۇن بەدىنامغا قالدىم، زامانىنىڭ مەندەك يەنە بىر رەسۋاسى يوق.

زۇھۇرىي كۆڭلىدۇر كىم بەس پەرىشان،

ئالاھ، رەھىم قىل، بىر دىلىستان يوق.

يېشىمى: ئى ئاللاھ، رەھىم قىلغىن، مەن زۇھۇرىينىڭ كۆڭلى بەكمۇ پەرىشانكى، دىلىمنى شاد قىلغۇچى بىر يار يوق.

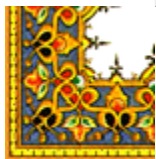
12- موقام چۆل ئىراق مۇقامىنىڭ تېكىستلىرى چوڭ نەغمە قىسمى 186 مىسرا، ئۈچ داستان 76 مىسرا، ئۈچ مەشرەب 60 مىسرا بولۇپ، جەمئىي 322 مىسرا شېئىردىن تەشكىل تاپقان.

يۇقىرىقى ئون ئىككى مۇقامنىڭ تېكىستى ۋە يېشىمى بېيجىڭ مەكىزىي مىللەتلەر ئۇنىۋېرسىتېتى تىل - ئەدەبىيات فاكۇلتېتىنىڭ پروفېسسورى، دوكتور ئابدۇرەئوپ پولات تەكلىماكانىي ئەپەندىمىنىڭ «ئەسلى يېزىلىشى بىلەن ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقام تېكىستلىرى» ناملىق كىتابىدىن ئېلىندى.
«زۇلقار»
مەتبەئەچىلىكى» دە تىزىلدى.

ئابدۇرەھىم پولات

بۇ بەتنى پەقەت ئۆلىنىش قىلىشقا بولىدۇ، مەزمۇنىنى باشقا بەتلەرگە كۆچۈرۈپ
ئىشلىتىشكە بولمايدۇ.
Tel: 0991-8982843 QQ: 553468250

新ICP备06001025号

«ئۇيغۇر مۇقام تورى» نىڭ بارلىق ھوقۇقى زۇلقار ئېلېكترونلۇق مەتبەئە مەركىزىگە تەۋە.

بېكەت باشلىقى: ئۆمەر جان ساتتار ھاجى QQ: 553468250 Tel: 0991-8982843

لايىھىلىگۈچى: ئەلىپدا يۇمشاق دېتال چەكلىك شىركىتى تور ئىشلىرى بۆلۈمى